

SIIRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
BÖLGESEL KALKINMA İKTİSADI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Songül YEŞİL

BİTLİS'TEKİ KADIN GİRİŞİMCİLERİN SORUNLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi SEMİH SERKANT AKTUĞ

SIIRT – 2018

12.09/2018

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Siirt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Bitlis'teki Kadın Girişimcilerin Sorunları" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

[12/09/2018]

[Songül YEŞİL] u

TEZ KABUL TUTANAĞI

T.C.
SIIRT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Dr. Öğr. Üyesi Semih Serkant AKTUĞ danışmanlığında, Songül YEŞİL tarafından hazırlanan bu çalışma 16/08/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından İktisat Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Tez Yöneticisi) : Dr. Öğr. Üyesi Semih S. AKTUĞ
Jüri.Üyesi : Prof. Dr. Arzdar KİRACI
Jüri.Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Zeki UÇAR

İmza:
İmza:
İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

16...1.08...1.2018

İmza

Adı ve Soyadı
Enstitü Müdürü

Dr. Öğretim Üyesi Veysel OKCU

İÇİNDEKİLER

ÖZET	VII
ABSTRACT	VIII
ÖNSÖZ	X
KISALTMALAR	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ	XIII
ÇİZELGELER DİZİNİ	XIV
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ	4
1.1. Girişim ve Girişimcilik Kavramlarının Tanımlanması ve Özellikleri	4
1.2. Girişimciliğin Önemi	10
1.2.1. Ekonomik Açıdan Girişimcilik	11
1.2.2. Sosyal Açıdan Girişimcilik	12
1.3. Girişimcilik Politikası	14
1.3.1. Teknoloji ve Bilim Politikası	14
1.3.2. Vergi Politikası	16
1.3.3. Rekabet Politikası	17
1.3.4. Finansman Politikası	17
1.4. Kadın Girişimciliği	18
1.4.1. Dünya’da Kadın Girişimciliği ve Tarihsel Gelişimi	20
1.4.2. Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Tarihsel Gelişimi	26
1.4.2.1. Türkiye’de Sosyo-Kültürel Açıdan Kadın Girişimciliği	29
1.4.2.2. Türkiye’de Eğitim Sistemi Açısından Girişimcilik	31
1.4.2.3. Türkiye’de Ekonomik Açıdan Kadın Girişimciliği	32
1.4.2.4. Türkiye’de Teknolojik Açıdan Kadın Girişimciliği	34
1.4.2.5. Türkiye’de Politik Açıdan Kadın Girişimciliği	35
1.5. Kadın Girişimci Tipleri	36

1.6. Kadın Girişimci Modelleri	38
1.7. Kadını Girişimci Olmaya İten Nedenler	39
1.7.1. İtme Faktörleri	40
1.7.2. Çekme Faktörleri	42
1.8. Kadın Girişimcilerin Özellikleri	43
1.9. Kadın Girişimcilerin Avantajları ve Dezavantajları	46
1.10. Kadın Girişimci ve Erkek Girişimci Arasındaki Farklar	50
İKİNCİ BÖLÜM	53
TÜRKİYE’DE KADIN GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİ DESTEKLEYEN POLİTİKALAR	53
2.1. Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Engeller	53
2.1.1. Cinsiyet Ayrımcılığında Kaynaklı Sorunlar ve Engeller.....	53
2.1.2. Eğitimden Kaynaklanan Engeller.....	54
2.1.3. Sermaye Eksikliğinden Kaynaklanan Engeller	55
2.1.4. Örgütsel Kaynaklı Engeller.....	57
2.1.5. Bürokratik Engeller	58
2.2. Türkiye’de Kadın Girişimciliğine Verilen Destekler	59
2.2.1. Kadın Girişimciliğini Destekleyen Kurum ve Kuruluşlar	61
2.2.1.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB).....	61
2.2.2.2. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)	64
2.2.2.3. Kadın İstihdamını Geliştirme Projesi.....	65
2.2.2.4. İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM)	65
2.2.2.5. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK).....	66
2.2.2.6. Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri (ABİGEM).....	67
2.2.2.7. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV).....	68
2.2.2.8. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)	68
2.2.2.9. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB).....	69
2.2.2.10. Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP).....	70

2.2.2.11. Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu (TESK).....	70
2.2.2.12. Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER).....	71
2.2.2.13. Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (GAP-ÇATOM).....	72
2.2.2.14. GAP Girişimciliği Destekleme Merkezleri (GAP-GİDEM).....	72
2.2.2.15. Kadın Girişimciliğini Destekleme Projesi (AB- TESK)	73
2.2.2.16. Türkiye Esnaf-Sanatkârlar ve Küçük Sanayi Araştırma Enstitüsü (TES-AR).....	73
2.2.2.17. Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Tesisi Vakfı (MEKSA).....	74
2.2.2.18. Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV)	74
2.2.2.19. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV).....	74
2.2.2.20. Kadın Merkez Vakfı (KAMER).....	75
2.2.2.21. Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM)	76
2.2.2.22. Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı (TOSYÖV)	76
2.2.2.23. Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV)	76
2.2.2.24. Türkiye Genç İş Adamları Derneği (TÜGİAD).....	77
2.2.2.25. Forum, Fuarçılık ve Geliştirme A.Ş.....	77
2.2.2.26. Bankalar	78
2.2.2.27. Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı.....	80
2.2.2.28. Kadınlar İçin Kadın Projesi	80
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	82
KADIN GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA YÖNELİK BİR UYGULAMA: BİTLİS İLİ ÖRNEĞİ	82
3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	82
3.2. Araştırmanın Örnekleme	82
3.3. Araştırmanın Sınırları	82
3.4. Araştırmanın Yöntemi ve Uygulanan Anket ile İlgili Açıklamalar	82
3.5. Araştırma Bulguları ve Değerlendirilmesi.....	83

3.5.1. Demografik Özellikler.....	83
TARTIŞMA.....	140
SONUÇ.....	147
KAYNAKLAR.....	158
EKLER.....	175
ÖZGEÇMİŞ.....	180

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİTLİS'TEKİ KADIN GİRİŞİMCİLERİN SORUNLARI

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi SEMİH SERKANT AKTUĞ

2018, 174 sayfa

Jüri: Prof. Dr. Arzdar KİRACI

Dr. Öğr. Üyesi Semih Serkant AKTUĞ

Dr. Öğr. Üyesi Zeki UÇAR

Bu tez çalışmasında kadın girişimcilerin iş yaşamında karşılaştıkları sorunlar, ilk olarak tarihsel süreç içerisinde genel bir girişimcilik kavramı ile ele alınmış; girişimcilerin özellikleri, politikaları, ekonomik ve sosyal açıdan önemleri incelenmiştir. Kadını girişimci olmaya iten nedenler, kadın olmanın iş yaşamında getirmiş olduğu avantaj ve dezavantajlar, erkek girişimciler ile aralarındaki farklar, kadın girişimci tipleri ve modelleri işlenirken kadın girişimcilere destek veren kurum ve kuruluşlar da sorunlara çözüm üretmek amacıyla çalışmada yer almıştır.

Girişimcilik kavramı genelde erkek girişimciler ile ilişkilendirilse de günümüzde kadın girişimci kavramı bir zemine oturtulmuştur. Kadının iş yaşamına bakışı birçok erkek girişimciden daha bütüncül ve yapıcı olduğu için bu kavram ayrımının cinsiyet farkı ile değil sosyo-ekonomik farktan kaynaklandığı ortaya konmuştur. Kadın girişimci evinin dışında kendi adına iş yeri kuran yada ortak olma yolu ile iş yeri sahibi olan, kendi işletmesi ile ilgili kararları alıp uygulayabilen, elde ettiği kazanca hâkim olan kişidir. Aynı zamanda sermaye kaynaklarını etkin bir şekilde kullanan, analizini yapan ve sonuçlandırabilen, iyi fikirler ortaya koyarak piyasada mal ve hizmet üretip, satabilen ve vergisini ödeyen girişimci olarak nitelendirilmektedir.

Girişimcilik ülkelerin kalkınmasında önemli bir etkene sahipken, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kadın girişimciler bu toplumların önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Kadın girişimcilerin yerel kalkınmayı sağlarken sosyal faydaları ve istihdam olanakları gözardı edilmemelidir. Ancak kendilerinden yeteri kadar yararlanılamayan kadınlar birçok alanda çalışırken aynı zamanda işgücü piyasasında daha fazla yer almakta fakat ülke genelinde yine de istenilen düzeyde kendilerinden yararlanılamamaktadır. Kadın girişimcilerden istenilen oranda yararlanılmama nedeni, kadın girişimcilerin sorunlarını ortaya koyma zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar cinsiyetten kaynaklı olarak ortaya çıksa da bu durumu eğitim eksikliği, sermaye eksikliği, örgütsel bağlılık ve bürokratik engeller takip etmektedir.

Sonuç olarak Bitlis ilinde kadın girişimcilerin sorunlarına yönelik bir anket çalışması yapılmış, kadın sorunları ekonomik, sosyal, mikro, finansal, bürokratik çevre, eğitim, örgütlenme boyutunda incelenerek istatistik sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlara göre; yapılan güvenilirlik analizi sonucunda 27 sorunun Cronbach Alfa değeri.799 çıkarken yapılan anketin oldukça güvenilir olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Girişimci, Kadın Girişimciliği, Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar.*

ABSTRACT

MASTER THESIS

PROBLEMS of FEMALE ENTREPRENEURS in BİTLİS

Songül YEŞİL

Advisor: Dr. Öğretim Üyesi SEMİH SERKANT AKTUĞ

2018, Page: 174

Jury: Prof. Dr. Arzdar KİRACI

Dr. Öğr. Üyesi Semih Serkant AKTUĞ

Dr. Öğr. Üyesi Zeki UÇAR

In this thesis study, problems encountered by women entrepreneurs in business life were first discussed with the concept of entrepreneurship within the historical process; the characteristics of entrepreneurs, their politics, and their economic and social importance were examined. The reasons that motivated the woman to be an entrepreneur, the advantages and disadvantages brought by being a woman in working life, differences between male and female entrepreneurs, female entrepreneurial types and models and institutions and organizations that support women entrepreneurs have also taken part in the work to solve the problems. Although the concept of entrepreneurship is generally associated with male entrepreneurs, the concept of female entrepreneurs is now valid.

Since women's view of business life is more integrated and positive than most male entrepreneurs, this conceptual distinction has been not originated from the gender gap but from the socio-economic perspective.

Apart from the woman entrepreneur's house, she is the person who owns the place of business by establishing her place of business on her own behalf, who is able to take and apply the decisions regarding her own business. A woman entrepreneur is the person who owns the place of business apart from her house by establishing her place of business on her own behalf or establishes partnership, also is able to take and apply the decisions regarding her own business. At the same time, she is described as an entrepreneur who can effectively use, analyze and finalize capital resources, create good ideas, produce and sell goods and services on the market and pay tax.

Entrepreneurship has a significant impact on the development of countries and in developing countries like Turkey, women entrepreneurs constitute an important pillar of these societies. While women entrepreneurs provide local development, social benefits and employment opportunities should not be neglected. However women who are not able to benefit from their competencies, receive many more positions in the labor market at the same time while working in many fields but they are still not effective at the desired level in the country as a whole. The reason why women entrepreneurs are not being benefited from the desired level brings with the necessity of revealing the problems of

women entrepreneurs. Although these problems arise from gender, this is followed by lack of education, lack of capital, organizational commitment and bureaucratic obstacles.

As a result, a questionnaire study on the problems of women entrepreneurs in Bitlis province was carried out and statistical results were obtained with this survey study by examining the women's problems in terms of economic, social, micro, financial, bureaucratic environment and education and organizational dimension. According to these results; the result of the reliability analysis revealed that the questionnaire was very reliable according to the Cronbach Alpha value 799 at the end of the 27th questions.

Keywords: *Entrepreneur, Women Entrepreneurship, Women Entrepreneurs Problems.*

ÖNSÖZ

Türkiye toplumunda ve dünyada bir kadın olarak çalışma yaşamında tutunmak ve girişimci olarak var olmak birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle bir kadın olarak severek hazırladığım bu çalışma ile Bitlis'teki kadın girişimcilerin sorunlarına bir nebze değinmiş olmak benim açımdan büyük önem taşımaktadır. Elimden gelenin fazlasını yaparak oluşturduğum çalışmam umarım gelecekte bu konu ile ilgilenmek isteyenlere bir kaynak niteliği oluşturur.

Bu çalışmamda ve yorucu yolculuğumda bana destek olan eşim Hasan Yeşil'e, anketimin hazırlık aşamasında değerli zamanını ayırarak yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Metin Işık'a, anketimin analiz aşamasında ve yaşamımın en önemli anlarında desteğini esirgemeyen abim Utku Sayın'a, eğitim hayatım boyunca kadınların güçlü olması gerektiğini söyleyerek tezimin hazırlık sürecinde yorulduğum anda beni gönüllendiren fedakâr canım annem Hanım Özkesemen'e teşekkür ederim.

Zaman sınırlamasına girmeyerek, sorularıma bıkmadan usanmadan cevap veren, emeğimin ortağı olarak çalışmamın her aşamasında bir dost sıcaklığıyla yaklaşan Sayın Danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Semih Serkant AKTUĞ'a sonsuz teşekkürlerimle...

KISALTMALAR

AB-TESK	: Kadın Girişimciliğini Destekleme Projesi
AB	: Avrupa Birliği
ABiGEM	: Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri
AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
BİT	: Bilişim İletişim Teknolojileri
BM	: Birleşmiş Milletler
DÖSİM	: Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü
ESOB	: Esnaf ve Sanatkârlar Odalar Birliği
GAP-ÇATOM	: Çok Amaçlı Toplum Merkezleri
GAP-GİDEM	: GAP Girişimciliği Destekleme Merkezleri
IMF	: Uluslararası Para Fonu
İŞGEM	: İş Geliştirme Merkezleri
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
KAGİDER	: Türkiye Kadın Girişimciler Derneği
KADAV	: Kadınlarla Dayanışma Vakfı
KAMER	: Kadın Merkez Vakfı
KADEM	: Kadın ve Demokrasi Derneği
KEDV	: Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı
KEİM	: Kadın Eğitim ve İstihdam Merkezi
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiyi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KSGM	: Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

MEKSA	: Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Tesisi Vakfı
SRAP	: Sosyal Riski Azaltma Projesi
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TES-AR	: Türkiye Esnaf-Sanatkârlar ve Küçük Sanayi Araştırma Enstitüsü
TESK	: Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu
TKV	: Türkiye Kalkınma Vakfı
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOSYÖV	: Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı
TTGV	: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
TÜSİAD	: Türkiye Sanayi ve İş Adamları Derneği
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜGİAD	: Türkiye Genç İş Adamları Derneği
UNCTAD	: Birleşmiş Milletler ve Ticaret Örgütü

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Mülakat Yapılan Girişimci Kadınların Kişilik Özellikleri (Sıklık > 10) 45

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1.	Girişimcilik Teorisinin ve Girişimcilik Kavramının Gelişimi	5
Çizelge 1.2.	Girişimciliğin Ekonomik Gelişmedeki Rolü ve Önemi	12
Çizelge 1.3.	Teknoloji Politikası Araçları	15
Çizelge 1.4.	Dünya’da Bölgelere Göre Kadınların İşgücüne Katılma Oranı (%)	25
Çizelge 1.5.	Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılım ve İşsizlik Oranı (%5) (15+yaş).....	29
Çizelge 1.6.	Kadın Girişimci Tipleri	38
Çizelge 1.7.	Kadın Girişimci Modelleri	39
Çizelge 1.8.	Esnekliğin Farklı Formlarının Matrisi	41
Çizelge 1.9.	Kadınların Girişimci Olmalarındaki Güdüler.....	42
Çizelge 1.10.	Geleneksel ve Modern Kadın Girişimciler.....	46
Çizelge 1.11.	Kadın Yöneticilerin Cam Tavan Engelleri	49
Çizelge 1.12.	Ronstand’a Göre Kadın ve Erkek Girişimcilerin Karşılaştırılması	51
Çizelge 1.13.	Hisrich’e Göre Kadın ve Erkek Girişimcilerin Karşılaştırılması	52
Çizelge 2.1.	Kadın Cinsiyetine ve Eğitim Seviyesine Göre Ortalama Çalışma Süreleri ve Aylık Ortalama Brüt Ücret – 2006.....	55
Çizelge 3.1.	KMO and Bartlett's Test.....	83
Çizelge 3.2.	Faktör Analizi	84
Çizelge 3.3.	Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Frekans ve % Dağılımları	84
Çizelge 3.4.	Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Frekans ve % Dağılımları.....	85
Çizelge 3.5.	Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Frekans ve % Dağılımları	85
Çizelge 3.6.	Katılımcıların Yetiştikleri Yerlere Göre Frekans ve % Dağılımları	85
Çizelge 3.7.	Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Frekans ve % Dağılımları.....	85
Çizelge 3.8.	Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Kendi İşimi Kurmam ile Toplumdaki Yerim Önem Kazandı” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları	86
Çizelge 3.9.	Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Toplumun Ataerkil Olması Kadın Girişimciliğini Olumsuz Etkilememektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları	87

- Çizelge 3.10.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Yaşadığım Şehirdeki Aile Yapısı Kadının Girişimci Olmasını Desteklemektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 88
- Çizelge 3.11.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Yaşadığım Şehirdeki Kadınlar Girişimcilik Konusunda Birbirlerini Desteklemektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 89
- Çizelge 3.12.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Eşimin İşe Girerken Bana Gösterdiği Destek Cesaretimi Arttırdı” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 90
- Çizelge 3.13.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Yaşadığım Çevrede Girişimciliğe Atılmamda Bana Örnek Olanlar ve Yol Gösterenler Olmuştur” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 91
- Çizelge 3.14.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Ailemin Sosyal Yapısı İşimi Kurmamda Bana Yardımcı Oldu” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 92
- Çizelge 3.15.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Çevrem Tarafından Kendi İşimi Kurma Kararım Olumlu Karşılandı” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 93
- Çizelge 3.16.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Pazardaki Erkek Rakipler Kadın Girişimciler Konusunda Bir Sorun Yaşamamaktadırlar” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 94
- Çizelge 3.17.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Sektörel Çevrede Kadın Girişimci İşleri Kolaylaştırmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 95
- Çizelge 3.18.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Sektörel İlişki Ağı Kadın Girişimciler İçin Kapalı Değildir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 96
- Çizelge 3.19.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Tedarikçi İlişkilerinde Kadın Girişimciler Zorluk Yaşamamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 97
- Çizelge 3.20.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Çalıştığım Sektör Yasal Düzenlemelere Destek Vermektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 98
- Çizelge 3.21.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “AB Uyum Sürecindeki Çalışmalar Kadın Girişimcilerin Önünü Açmıştır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 99
- Çizelge 3.22.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Vergi Mevzuatı Kadın Girişimciler İçin Engel Oluşturmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 100

- Çizelge 3.23.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Kadın Olmak Yaşadığım Çevredeki Bürokratik Engelleri Halletmekte Kolaylık Sağlamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 101
- Çizelge 3.24.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Kadın Girişimciler İçin İşletme Sermayesi Sağlamak İçin Erkek Girişimcilerden Daha Farklı Sorunlar Yaşanmamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 102
- Çizelge 3.25.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Devletin Kadın Girişimcilere Finansal Desteği Bulunmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 103
- Çizelge 3.26.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Kadın Olmak Kefil, Kredi Gibi Durumlarda Sorun Oluşturmamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 104
- Çizelge 3.27.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Finans Kurumları Kadın Girişimcilere Yardımcı Olmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 105
- Çizelge 3.28.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Gördüğüm Eğitimler Bana Girişimcilikte Destek Olmuştur” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 106
- Çizelge 3.29.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Girişimcilik Konusundaki Eğitimlere Katılmak İşimi Geliştirmeme Destek Olmuştur” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 107
- Çizelge 3.30.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “İşimle İlgili Eğitim ve Seminerlere Katılmak Her Zaman Bana Destek Sağlamıştır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 108
- Çizelge 3.31.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Yaşadığım Şehir Kadın Girişimcilerin Örgütlenmesi Konusunda Aktiftir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 109
- Çizelge 3.32.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Kadın Olmam Örgütlenme Konusunda Avantaj Sağlamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 110
- Çizelge 3.33.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Yaşadığım Şehirde Girişimcilik Konusunda Mesleki Kurumlardan Destek Gördüm” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 111
- Çizelge 3.34.** Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Yaşadığım Şehirde Örgütlenme Sayesinde İşimdeki Yeniliklerden ve Verilecek Desteklerden Haberdar Olabilmekteyim” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 112

- Çizelge 3.35.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Kendi İşimi Kurmam İle Toplumdaki Yerim Önem Kazandı” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 113
- Çizelge 3.36.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Toplumun Ataerkil Olması Kadın Girişimciliğini Olumsuz Etkilememektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 114
- Çizelge 3.37.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Yaşadığım Şehirdeki Aile Yapısı Kadının Girişimci Olmasını Desteklemektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 115
- Çizelge 3.38.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Yaşadığım Şehirdeki Kadınlar Girişimcilik Konusunda Birbirlerini Desteklemektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 116
- Çizelge 3.39.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Eşimin İşe Girerken Bana Gösterdiği Destek Cesaretimi Arttırdı” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 117
- Çizelge 3.40.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Yaşadığım Çevrede Girişimciliğe Atılmamda Bana Örnek Olanlar ve Yol Gösterenler Olmuştur” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 118
- Çizelge 3.41.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Ailemin Sosyal Yapısı İşimi Kurmamda Bana Yardımcı Oldu” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 119
- Çizelge 3.42.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Çevrem Tarafından Kendi İşimi Kurma Kararım Olumlu Karşılandı” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 120
- Çizelge 3.43.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Pazardaki Erkek Rakipler Kadın Girişimciler Konusunda Bir Sorun Yaşamamaktadırlar” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 121
- Çizelge 3.44.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Sektörel Çevrede Kadın Girişimci İşleri Kolaylaştırmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 122
- Çizelge 3.45.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Sektörel İlişki Ağı Kadın Girişimciler İçin Kapalı Değildir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 123
- Çizelge 3.46.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Tedarikçi İlişkilerinde Kadın Girişimciler Zorluk Yaşamamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 124
- Çizelge 3.47.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Çalıştığım Sektör Yasal Düzenlemelere Destek Vermektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 125

- Çizelge 3.48.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “AB Uyum Sürecindeki Çalışmalar Kadın Girişimcilerin Önünü Açmıştır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 126
- Çizelge 3.49.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Vergi Mevzuatı Kadın Girişimciler İçin Engel Oluşturmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 127
- Çizelge 3.50.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Kadın Olmak Yaşadığım Çevredeki Bürokratik Engelleri Halletmekte Kolaylık Sağlamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 128
- Çizelge 3.51.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Kadın Girişimciler İçin İşletme Sermayesi Sağlamak İçin Erkek Girişimcilerden Daha Farklı Sorunlar Yaşanmamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 129
- Çizelge 3.52.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Devletin Kadın Girişimcilere Finansal Desteği Bulunmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 130
- Çizelge 3.53.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Kadın Olmak Kefil, Kredi Gibi Durumlarda Sorun Oluşturmamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 131
- Çizelge 3.54.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Finans Kurumları Kadın Girişimcilere Yardımcı Olmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 132
- Çizelge 3.55.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Gördüğüm Eğitimler Bana Girişimcilikte Destek Olmuştur” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 133
- Çizelge 3.56.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Girişimcilik Konusundaki Eğitimlere Katılmak İşimi Geliştirmeme Destek Olmuştur” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları..... 134
- Çizelge 3.57.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “İşimle İlgili Eğitim ve Seminerlere Katılmak Her Zaman Bana Destek Sağlamıştır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 135
- Çizelge 3.58.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Yaşadığım Şehir Kadın Girişimcilerin Örgütlenmesi Konusunda Aktiftir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 136
- Çizelge 3.59.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Kadın Olmam Örgütlenme Konusunda Avantaj Sağlamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 137

- Çizelge 3.60.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Yaşadığım Şehirde Girişimcilik Konusunda Mesleki Kurumlardan Destek Gördüm” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 138
- Çizelge 3.61.** Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Yaşadığım Şehirde Örgütlenme Sayesinde İşimdeki Yeniliklerden ve Verilecek Desteklerden Haberdar Olabilmekteyim” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları 139

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunları ele almak ve bu çalışma yürütülürken Türkiye ve Dünya genelinde bulunan kadın girişimcilerin durumlarını kapsamlı bir şekilde incelemektir.

Yapılan bu çalışmanın birinci bölümünde girişimcilik, girişimcilik özellikleri, kadın girişimcilerin Türkiye’de ve Dünya’daki tarihsel gelişimi, kadın ve erkek girişimciler arasındaki farklara, kadın girişimci olmanın dezavantajlarına değinilmiştir.

Geçmişe ve günümüze bakıldığında amacı istihdam sağlamak ve kâr elde etmek olan girişimcilik kavramı bugün Dünya’daki birçok ülke tarafından ve ülkemiz tarafından desteklenmektedir. Girişimcilik kavramı tarihsel dönemler halinde incelendiğinde aynı kavramın farklı tanımlar halinde ortaya çıktığı da görülmektedir.

Girişimcilik, dört üretim faktörlerinden birini oluştururken aynı zamanda girişimcinin risk almasını, fırsatları değerlendirmesini ve bunları fikre dönüştürmesini gerektiren, büyümenin merkezinde yer alan, amacı yeniyi yaratmak ve araştırmak olan, var olan dengeyi rahatsız etmek şeklinde ortaya çıkan bir kavramdır.

Girişimcilik kavramının oluşmasında birçok özelliğin de etkisi vardır. Bu özellikler; başarmak için hayal etmek, bir şeyleri yaratmak ve yenilikçi olmak, girişimciyi yöneticiden ayıran risk alabilme durumu, başarma isteği, kendi işine egemen olma isteğinin getirmiş olduğu bağımsızlık duygusunu gerçekleştirme isteği, kendine güven duyma, pozitif ve negatif yönleriyle objektif olma, belirsizliğe karşı kâr elde etme isteği, liderlik özelliği, strese karşı mücadele gücünün olması, esnek olmak ve aynı zamanda hataları kabul etmek gibi özelliklerdir.

Kadın girişimcilerin Dünya’daki ve Türkiye’deki tarihsel gelişimi incelendiğinde kadının tarihsel süreç içerisinde yer alması Dünya’da sanayi devrimi ile olmuş gibi görünse de sanayi devriminden önceki köle, çırak, kalfa gibi ekonomik faaliyetler içinde yer alması ile başlamıştır. İlkel toplumlarda cinsiyetten kaynaklanan bir iş bölümü söz konusu iken, kadın ortaçağ ve lonca düzeninde kadın ve erkek ayırımından kaynaklı gerek bedeni gerekse fikri ile arka plana itilmiştir. Sanayileşme ile kadın tarım, sanayi ve hizmet sektöründe kaliteli işlerde çalışır hale gelmiştir.

Toplumların çoğunda koşullar ve yasal haklardan yararlanma durumuna bakıldığında, kadın ve erkeğin farklı değerlendirmelere tabi tutulması çok sık gözlemlenen bir durum olmaktadır. Girişimcilik konusunda birçok araştırma yapılırken genelde erkek girişimciler baz alınarak girişimcilik olgusu erkek varlığıyla ilişkilendirilmektedir. Ülkelerin kalkınmasında önemli bir faktör olan girişimciliğin önemli bir ayağını da kadın üyeler oluşturmaktadır. Yerel kalkınmayı sağlamak için kadın girişimcileri ekonomik yaşama dahil etmek ve gerekli olan finansal desteği sunmak gerekmektedir. Böylece kadın girişimciler kalkınmayı sağlarken aynı zamanda sosyal fayda ve istihdam yaratmakta aynı zamanda kendilerinden ekonomik yaşamda da faydalanılmaktadır.

Kadının iş yaşamında yer alıyor olmasına rağmen günümüzde toplum içinde ve iş yaşamında karşılaştıkları dezavantajlara bakıldığında, özellikle kadına biçilen toplumsal rolü olan annelik ve eşlik durumu denge unsuru olarak kabul edilmekte, bunun yanı sıra cinsiyetinden kaynaklı kadın olma durumu Türkiye’de ve Dünya’da kadının iş sahasında birçok sorun yaşamasına neden olmaktadır. Sorun yaratan bu faktörlere bakıldığında; annelik ve cam tavan, ödün verme durumu, kadının yeri ailesinin ve çocuklarının yeridir mantığı, işe alma metotlarının geleneksellik içermesi, gelişim olanaklarının azlığı, ev işi, çocuk bakımı gibi kadının yükünü arttırıcı faktörlerin olması, resmi olmayan iletişim ağları ile iletişim kurulamaması, örgüt iklimi, kadına özgü iş yaşamındaki yasal düzenlemelerin yetersiz oluşu, uzun çalışma saatlerinin engelleyici olması, çalışma saatlerinin esnek olmaması, eğitimde ve mesleki eğitimin kadınlar için yetersiz olması, ailenin ve toplumun kadından beklentileri, işten kaynaklı aile ile çatışılması, eve erkek ekmek getirir anlayışının hâkim olması, çocuk bakımı için düzenlemelerin yetersiz olması gibi faktörler ortaya çıkmaktadır.

Yapılan çalışmanın ikinci bölümünde kadın girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşlara değinilmiştir. Türkiye’de kadınlara yönelik sorunların aşılması için KOSGEB, KSGM (Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü), Kadın İstihdamını Geliştirme Projesi, İŞGEM (İş Geliştirme Merkezleri), TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu), ABİGEM (Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri), TEPAV (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı), TTGV (Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı), TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği), SRAP (Sosyal Riski Azaltma Projesi), TESK (Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu), KAGİDER

(Türkiye Kadın Girişimciler Derneği), GAP-ÇATOM (Çok Amaçlı Toplum Merkezleri), GAP-GİDEM (GAP Girişimciliği Destekleme Merkezleri), AB-TESK (Kadın Girişimciliğini Destekleme Projesi), TES-AR (Türkiye Esnaf-Sanatkârlar ve Küçük Sanayi Araştırma Enstitüsü), MEKSA (Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Tesisi Vakfı), KADAV (Kadınlarla Dayanışma Vakfı), KEDV (Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı), KAMER (Kadın Merkez Vakfı), KADEM (Kadın ve Demokrasi Derneği), TOSYÖV (Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı), TKV (Türkiye Kalkınma Vakfı), TÜGİAD (Türkiye Genç İş Adamları Derneği) Forum, Fuarcılık ve Geliştirme gibi birçok kurum ve kuruluşlar, projeler ile kadın girişimciler desteklenmektedir.

Bitlis ilinde kadın girişimcilerin sorunları üzerine yapılan bu çalışmanın son bölümünde ise Bitlis ilinde çalışan 85 girişimci kadına anket uygulaması yapılarak, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 24.00 paket programı kullanılmış ve her sorunun cevabı yorumlanarak sonuçlar ortaya konmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

1.1. Girişim ve Girişimcilik Kavramlarının Tanımlanması ve Özellikleri

Girişim sözcüğünün Latin kökenli dillerdeki gelişimi bugün çağdaş dünyada “girişimcilik” kavramını anlamak açısından esinleyicidir. Girişim sözcüğü ilk kez 15. yüzyılda eski Fransızcada kullanıldığı düşünülen “entreprendre” olarak kullanılmıştır (Beybur; 2009: 2).

Girişim ve girişimciliğin tarihine baktığımızda dönemler halinde incelendiğini görmekteyiz. Toplumların göçebe yaşamdan tarım toplumuna, tarım toplumundan sanayi toplumuna ve daha sonra da bilgi toplumuna geçişinde girişimcilik önemli rol oynamıştır. Dönemsel olarak yaşanan tüm yenilikler özel olarak algılanmış bu durumda girişimciliğin sosyal, ekonomik, psikolojik ve doğal bir dinamizm olmasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Böylelikle girişim ve girişimcilik kavramlarının hızı ve kalitesi artmıştır (Top; 2006: 3).

Girişim fayda sağlamak amacıyla mal veya hizmet üretmek yada fonlar sağlamak için kurulan, devamlı olan bir örgüttür (Bozkurt; 2011: 3). Girişimcilik, ekonomik bir aktivitenin yanı sıra bütünsel eylemler ve anlamlar besleyen bir kavramdır. Soyut ve somut kavramlar ile fikirde ve uygulamada anlam kazanan eylemler toplamıdır. Zihinsel algılama ile başlayan güven, rol model ve imaj ile aktifleşen, psikolojik açıdan girişimci ile bütünleşen, bilinçli duygusallık ve davranışları uygun bir şekilde biçimlendiren farklı bir yaklaşımdır (Ören, Biçkes, 2011: 71).

Asıl amacı kâr elde etmek olan dört üretim faktörlerinden birini oluşturan girişimcilik, risk almayı gerektirir ve fırsatları değerlendirmek bunları fikre dönüştürmek çabası girişimcilerin risk aldığını gösterir (Durukan, 2006: 29). Sadece belirli bir insan becerisini bir beşeri sermaye biçimini temsil etmez, bir uyumlaştırma kaynağı olarak da aktiftir. Ekonomik büyümenin merkezinde yer alır. Ekonomi içindeki birimler, girişimcilik faaliyetlerinin sonucu olarak içsel bir şekilde ortaya çıkabilir. Girişimcilik, yeniyi yaratma ve araştırmak, var olan dengeyi rahatsız etme şekline aynı zamanda dengesizlik ortaya çıktığında ise buna tepki verme özelliğine sahiptir (akt. Doğan, 2010: 25; Piazza-Georgi, 2002: 463-465). Girişimcilik aynı zamanda gerekli emeği ve zamanı

ayırarak ve sosyal riskleri göze alarak, para kazanmak, kişisel tatmin elde etmek ve yeni bir değer yaratma süreci olarak da algılanmaktadır (Alpşahin, 2011: 4). Kısacası girişimciliği tek bir cümle yada kavram ile açıklamak mümkün değildir. Herkesin üzerinde aynı kanıya vardığı üç önemli girişimci kavramı vardır. Bunlardan birincisi kişinin yaşam şeklini değiştirme inisiyatifini kendi eline alabilmek için göstereceği cesaret, ikincisi kendisinin veya etrafındaki yetenekleri organize etmesi, üçüncüsü hayal gücünü kullanarak problemleri çözmesi ve karşılığında risk alabilmesidir (Top; 2006: 6).

Çizelge 1.1. Girişimcilik Teorisinin ve Girişimcilik Kavramının Gelişimi

DÖNEM	GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI
Ortaçağ Dönemi	Bu dönemde girişimcilik, büyük ölçekli üretim projelerini yöneten bir aktör yada yönetici olarak benimsenmiştir. Bu türden büyük ölçekli üretim projelerinde girişimci, herhangi bir risk almamakta, sadece tahsis edilen kaynakları kullanarak projeyi yöneten kişidir.
17. Yüzyıl	Girişimcilik kavramı ile risk arasında ilk kez bu dönemde ilişki kurulmuştur. Girişimci kâr yada zarara etme riskini üstlenerek, devletle anlaşma imzalamak suretiyle mal yada hizmet tedarikinde bulunan kişidir.
1725: Richard Cantillon	Girişimci, sermayeyi tedarik eden kişiden farklı olarak risk üstlenen kişidir. Girişimci belirli bir fiyattan satın alan ancak belirsiz bir fiyattan ürününü satan, bu nedenle de riskle faaliyetlerini sürdüren kişidir.
1876: Francis Walker	Fonları tedarik edip faiz alanlarla, yönetsel becerilerinden dolayı kar elde edenleri ayırt etmiştir.
1921: Frank H. Knight	Amerikalı ekonomist Frank H. Knight, risk belirsizliği birbirinden ayırmıştır.
1934: Joseph Schumpeter	Girişimci, inovasyon yapan ve denenmemiş teknolojileri geliştiren kişidir.
1961: David McClelland	Girişimci, faal, orta düzeyde risk alan kişidir.
1964: Peter Drucker	Girişimci fırsatları maksimize eden kişidir.
1975: Albert Shapero	Girişimci, teşebbüs eden, inisiyatif alan bazı sosyal ve ekonomik mekanizmaları organize eden ve iflas riskini göze alan kişidir.
1980: Karl Vesper	Girişimciler, ekonomistler, psikologlar, iş adamları ve politikacılar tarafından farklı değerlendirilmektedir.
1983: Giffort Pinchot	İç girişimcilik: İşletme içerisinde çalışan bireylerin girişimciliğidir.

Kaynak: Akt. Bozkurt; 2011: 6, (Hisrich, R.D. & Peters M.P., 1985: 11)

Girişimcilik kavramı değişik dönemlerde farklı açılardan incelenme konusu olmuştur. Girişimcilik kavramının değişik dönemlerdeki kullanımı Çizelge 1.1.'de

gösterilmektedir. Buna göre teorilerin büyük bölümü “Girişimcilik ve Girişimci” kavramlarının daha fazla ekonomik yönlerine odaklanırken özellikle 20. yüzyıl sonlarına doğru psiko-sosyal boyutu da gündeme gelmiştir. Bu yaklaşıma göre girişimcilik birtakım özelliklerin bir arada olmasıdır. Bu özelliklerin hepsi girişimcinin kişiliğinde baskın olmayabilir. Her özelliğin girişimci kişiliğin oluşmasına etkisi farklı düzeylerde olabilir. Girişimciliği etkileyen özellikler şu şekilde ele alınabilir;

Hayal: Girişimcilerin çocukluk dönemlerinden başlayıp hayatları boyunca sürecek olan hayallerinin somutlaşması girişimciliğin odak noktasını oluşturur. Hayal özellikleri hayal mühendisliği ile açıklanmaktadır. Başarılı olmak hayallerin gerçekleşmesine bağlıdır (Demirel, 2003: 50).

Yenilikçilik ve Yaratıcılık: Girişimciliğin unsurlarından biridir. Belirli amaçlara odaklanmış değişimler yaratma faaliyetlerini kapsar (akt. Bozkurt, 2011: 15; Drucker, 1998). Yenilikçilik aynı zamanda süreç olarak bir fikri pazarlanabilir bir mal yada hizmete, geliştirilmiş bir imalat yada dağıtım yada yeni bir toplumsal hizmete dönüştürmektir (Müftüoğlu, Ürper, Başar ve Tosunoğlu, 2004: 7). Girişimci yenilikçi olup yeni organizasyonları, yeni süreçleri ve kurulacak şirketleri ifade eder. Girişimcilerin iş kurma ve kuramama nedenlerinde itme ve çekme faktörleri etkilidir. İtme faktörleri arasında ekonomik koşullar nedeniyle yaşanan işsizlik, bağımsız olma duygusu, itibar elde etme isteği, kendini ispat etme gibi faktörler yer alır. Girişimciliğin çekme faktörleri ise sermayeyi bulmada yaşanan zorluklar, yasal kısıtlamalar, girişimci kişilerin yanlış anlaşılabilmesi, girişimcilik ile ilgili yeterli eğitimin verilmemesi gibi sıralanabilir (Korkmaz, 2012: 213).

Başarılı bir girişimcinin özelliklerinden biriside yaratıcı olmasıdır. Yaratıcı girişimci piyasanın ve toplumun ihtiyaçlarını göze alarak hedefler koymalı ve bunu geliştirerek ihtiyaçlara uyarlamalıdır (Doğan, 2010: 31).

Riske Katlanma: Naktiyok’a göre risk bir kimsenin davranışları yada aldığı kararlar sonucunda kaybetmek yada kazanmak sonucuna maruz kalacağını bilmesidir. Girişimciler eğer risk alıyorsa bu başarılarının ölçütüdür. Girişimcilik ile ilgili olan tüm faaliyetler risk içerdiği için girişimcilik ile ilgili yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunda risk alma girişimciyi yöneticiden ayıran bir durum meydana getirmiştir (akt. Çevik, 2006). Risk ile ilgili bilinmesi gerekenler iş hayatında her faktör risk değildir

ve risk düzeyleri farklı olmakla beraber risk düzeylerinin nasıl aşılabacağı ve hangi süreçte riskin alınacağı önem konusudur. Çünkü bu ölçülerde risk değerlendirilmelidir. Girişime başlanırken girişimcilerin riske attıkları kaynaklar; mali yapılar, aile ilişkileri, insani ilişkileri vs. türünden kaynaklardır (Demirel, 2003: 50).

Başarma İhtiyacı: Başarı güdüsü ile girişim performansı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ve yeni bir girişim performansı belirleyen önemli unsurun bu güdü olduğu değişik çalışmalarda ortaya çıkmıştır (İnce, Erdem, Deniz, Bağlar, 2005: 402; Collins vd., 2004: 95). McClelland'ın başarı ihtiyacı hakkındaki araştırmaları girişimcilerde var olan psikolojik özellikleri ortaya koymuştur. McClelland, girişimcilerin özelliklerine yönelik üç tutum belirlemiştir. Bunlar: problem çözme, amaçlara ulaşmada sorumluluk; risk alma arzusu ve son olarak da başarının sonuçlarına ait bilgidir (Ceylan, Demircan, 2002: 4).

Bağımsızlık Arzusu: Kontrol hissiyle yakından ilgilidir. Girişimci bu özelliği nedeniyle işini kendi yöntemi ile yapmak isteyecek bu durumda girişimcinin bir başkasının yanında çalışmasını engelleyecektir. Girişimci kendi patronu olma ve yaşamına yön verme eğilimine sahiptir. İçlerindeki özgürlükçü yapıları ve sosyal normlardan sıkılma durumları kendilerini gerçekleştirme ve bağımsızlık arzularından kaynaklanmaktadır. Kontrol edilmek istemezler ve kontrol mekanizmasını kendi ellerinde bulundurmaya isterler (Duran, Büber, Gümüştekin, 2013: 40). Çevreyi kendi bakış açıları ile yorumlarlar, kendileri için çalışırlar, sosyal prestij elde etme ve doğaları gereği başkalarına bağlı olmadan çalışma arzuları vardır.

Kendine Güvenme: Kendine güvenme özgüven olarak nitelendirilmektedir. Özgüven eksikliği duyanlar kendilerini, becerilerini gereğinden fazla eleştirirler ve özgüven eksikliğinin yaratmış olduğu başarısız olma durumu onları korkutur. Çünkü özgüven ve başarılarımız birbirine paraleldir (Erdoğan, 2009: 59). Bu yüzden ancak kendine güvenen girişimciler kişisel yeteneklerinin farkına vararak amaçlarını gerçekleştirirler. Kişisel kaynaklarını, becerilerini birleştirerek daha fazla dayanıklı olur, yapacakları işler için daha iyi planlar ve stratejiler geliştirirler (İrmiş, Durak ve Özdemir, 2010: 25).

Önsezi ve Fırsatçılık: Önsezi bir şeyin var olacağını kişi tarafından sezilenmesidir. Girişimcilik ise yeni bir iş kurmak için piyasadaki fırsatları

değerlendirmek ve önsözilerin güçlü olmasıdır. Girişimciler fırsatları erkenden tespit etmeli, becerilerini geliştirecek yöntemler bulmak için kapasitelerini fazlasıyla kullanmalıdırlar (Erdoğan, 2009: 53). Girişimciler fırsat yaratmak için işi şansa bırakmazlar, yenilikçi, yaratıcı olabilirler, bunun için disipline edilmiş bir çaba sarf ederler ve enerjilerini bu yönde kullanırlar. Girişimciler fırsatlarını edinmiş oldukları bilgi ile algırlarlar (Çevik, 2006: 59).

Kontrol Odağı: İçsel kontrol odaklı ve dışsal kontrol odaklı olan girişimciler olarak olayları farklı algırlarlar. Girişimcilik davranışı ile içsel kontrol odaklı olmanın arasında paralel bir ilişki söz konusudur. İçsel odaklı olan girişimciler çalışkanlık, kararlılık ve kabiliyetleriyle başarılı sonuçlar elde ederler. Aktif, yenilikçi olup daha çok risk alırlar. Bağımsızlık olgusu fazladır. Dışsal kontrol odaklı kişiler ise olayların kendi kontrolleri dışında geliştiğine inanırlar ve çevrelerini tehdit unsuru olarak algırlarlar. Kendi kişisel faaliyetleri olayların sonuçlarını doğrudan etkiler (İrmiş vd., 2010: 25).

Objektif Olma: Girişimci yeni bir iş kurma fikrine kapılmadan önce alternatifleri objektif bir şekilde değerlendirmeli ve iş kurmaya karar vermelidir. Yeni bir iş kurulduktan sonra ortaya çıkan sonuç ile önceki durumun karşılaştırılması yapılarak iki durum arasındaki farklılıklar ve ortak yönler saptanmalı, bu şekilde girişimci kendinin pozitif ve negatif yönlerini ortaya koyarak otokontrol yapmalıdır. Kendini bu şekilde değerlendiren girişimci bu yöntem ile edinmiş olduğu deneyimlerle hatalarını düzeltmeli, yanlışlarında ısrarcı olmamalı, kişisel yeterliliğe ulaşarak kendini geliştirmelidir (Büber, Başer, 2012: 139).

Belirsizliğe Tolerans: Kutanis (2006)'e göre belirsizliğe tolerans kişinin belirsiz bir durumu algılaması, elde edilebilir bir bilgiyi birleştirebilmesi ve yaşanan belirsizlik durumunu çözebilmesidir. Kutanis yaptığı araştırmada girişimciler ile girişimci olmayanlar arasında belirsizlik toleransı açısından anlamlı bir farklılık bulmuştur (akt. İrmiş vd.). Belirsizlik gelecekle ilgili algısal bir durumdur. Risk örgütsel belirsizliğin bir parçasıdır. Belirsizlik durumları karşısında rekabet önceliği yaratabilme ve kâr elde etmenin yolu girişimci kafa yapısına sahip olmaktır. Belirsizliğe karşı toleransı düşük olan toplumlarda risk alma eğilimi vardır ve risk alarak belirsizliği azaltmak amaçtır. Düşük belirsizlik toleransında kaçınma, garip ve yaratıcı davranışlar için daha çok tolerans mümkündür, başarı takdir edilir. Düşük düzeyde belirsizlikten kaçınma

girişimciliğe teşvik edicidir. Yüksek belirsizlikten kaçınmada, fikirler tehlikelidir ve farklı olan her şeye karşı tolerans azdır. Büyük başarısızlık ile daha az risk alma isteği, hırs ve belirsizlik için daha az toleransa neden olmaktadır (Alpşahin, 2011: 43).

Proaktiflik: Hareket peşinde koşan, sınırlarını zorlayan ve fırsat arayan kişilik özelliklerine sahiptirler. Bu tip kişilik özelliğine sahip olan girişimciler yaşamdan ne beklediklerini bilirler çünkü fırsatları algılamamanın ve başarıya ulaşmanın bu yoldan geçtiğinin farkındadırlar (Demirel, 2003: 61).

Liderlik: İnsanları ve toplumu yönlendirebilecek, hedefe ulaştırabilecek, girişimci özelliklere sahip kişilerden oluşur. Bu tip insanlar risk almaktan korkmayan, iş yaşamlarında avantajları ve fırsatları iyi değerlendirerek başkalarını etkilemeyi başaran özelliklere sahip kişilerden oluşur. Önlerine çıkacak dezavantajları avantaja dönüştürerek, grup çalışmasını sağlayabilecek yeteneğe sahiptirler. Kendilerine ve yanlarında çalıştırdıkları insanlara güvenirlere çünkü dürüst kişiliklerdir. Motivasyonları yüksektir aynı zamanda sorumluluk alırlar, yanlarında çalıştırdıkları elemanları ve çevreleri ile iyi iletişim kurarlar (Gözek, 2006: 5). Naktiyok (2004)'a göre liderlik özelliğine sahip girişimciler yönlendirme özelliğine sahip oldukları için başka girişimcileri yönlendirebilirler. Çevrelerindeki girişimcilere nasıl bir yol izleyeceklerini, mantıklarını ne zaman kullanacaklarını, kendilerinde var olan ikna becerilerini ne şekilde ortaya koyacaklarını belirleme durumu sağladıkları için liderlik özelliği etkili bir vizyon da oluşturmaktadır (akt. Çevik, 2006).

Strese Karşı Dayanıklılık: Stres denildiği zaman akla olumsuzluk gelse de çalışma şartlarına ve yaşam düzeyine göre zararlı yada zararsız olabilir. Çalışma yaşamında işletmenin içindeki işletme yapısı, içeriği, çalışma ortamının psikolojik ve sosyolojik yapısı kişilerin stres kaynağını oluşturur. Stres durumu aynı zamanda fiziksel ve ruhsal yapıyı da etkiler. Tecrübe eksikliği, sermaye azlığı, teknolojik değişimler ve bazı faktörler başarısızlık olasılığını ve yaşanan bu sıkıntılar stres faktörünü arttırabilir. Stresle mücadele etmek için stresi başarıya dönüştürecek veriler elde edilmeli, kavram sanayileşen ve sanayileşmiş ülkelerin kullandığı psikolojik kavramlardan biri olduğu için girişimde yaratacağı farklılıklar açısından iyi analiz edilmelidir (Erdoğan, 2009: 53-54).

Vizyon: Vizyon gerçekleştirilmesi mümkün görünmeyen ancak ölçülebilir hedeflere başarıyla varılması olarak adlandırılabilir. İşletmenin niteliklerini,

kaynaklarını, değerlerini ve stratejik amacını belirleyerek geleceğini görmeyi ifade eder (Dinçer, 1998: 5). Vizyon gelecekte var olmak ve girişimcilerin 10 yada 20 yıl sonra kurdukları işletmelerin geleceğini düşünmeleridir. Bunun gerçekleşmesi için sistemler, modeller yada yöntemler oluşturabilirler. Vizyon; düşünsel, duygusal ve sezgisel gücün bir araya gelerek gelecekte amaca ulaşmak, yaratıcı olmak, özü başarı olan gerçeği algılamaya varmak olan durumu ifade eder (Erçetin, 2000: 96).

Esneklik: Girişimcinin risk alırken istenmeyen durumlarla karşılaşması halinde olumsuz sonuçları olumlu duruma dönüştürebilecek beceriye sahip olabilmesidir (Tek, 2008: 16).

Hataları Kabul Etme: Demokratik toplumlarda yapılan yanlışlar ve kişisel başarısızlıklar çok büyütülmez. Bu davranış kişileri yenilikler denemeye ve girişimci olmaya iter (Aytaç, 2006: 153-154).

1.2. Girişimciliğin Önemi

Üretim faktörlerini bir araya getirerek ürün ortaya koymak ve bu ürünleri pazarlamak olan girişimcilik çok önemli bir üretim faktörü olan insanın üstün yanının ortaya çıkarılması olarak nitelendirilmektedir. Bugün girişimcilik sonucu ortaya çıkmış olan kalkınma ve ekonomik büyüme birçok kavram gibi değişime uğramıştır. Örneğin geçmişte dünyayı yönetmek için büyük sermayeler gerekliyken, dünyayı ekonomi ve savaşlar yönetirken günümüzde bir ülkenin kalkınması için en çok ihtiyaç duyulan şey ülkeyi yöneten küresel şirketler, bunların sahipleri ve küresel markalar olmuştur. Bugün bir ülkenin kalkınması için beşeri kaynağa ve bilgi toplumuna ihtiyaç vardır. Küreselleşme ve rekabet anlayışı değişmiş, işbirlikçi bir rekabet yerine yok edici bir rekabet ortamı başlamıştır. Bu rekabetten başarılı çıkabilmek için bilişim, iletişim ve teknolojinin üretimde kullanılması gerekir. Bilgi toplumu değer üreten bir toplumdur ve bunu başaramayan toplumlar ekonomik yönden olduğu kadar siyasi yönden de ayakta kalamayacaklardır. Bir ülke kalkınmak istiyorsa eğer teknoloji ve bilim anlamında güçlü olabilmek için girişimci gücü yüksek olan insanlara destek vermelidir. Çünkü girişimci insanlar yönetim, organizasyon, teknoloji transferi ve deneyim konusunda yeteri kadar bilgi sahibi değillerdir. Bu sosyal ve iktisadi devlet anlayışının gereğidir (Kaya, 2007: 31-33).

1.2.1. Ekonomik Açıldan Girişimcilik

Girişimcilik ekonomik gelişmenin önemli bir unsurudur. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde küçük girişimcilerin sayısındaki artış başarı ile doğru orantılıdır. Çünkü nüfus ve genç nüfus fazla aynı zamanda ülkelerin beşeri kaynakları fazladır. İyi bir girişimcilik ile bu durum pozitif hale dönüştürülebilir. Girişimcilik ile sadece ekonomik kalkınma gerçekleşmez aynı zamanda toplumun ihtiyaçları belirlenir, istihdam sorunu giderilir ve gelir yaratılarak toplumun genel refah seviyesi yükseltilebilir (Güreşçi, 2014: 25-27).

Ekonomik kalkınma, yerel iş imkânlarını ortaya çıkararak, halkı üretime katmak kişi başına düşen milli geliri arttırmak böylece üretime girişimcilik üzerinden yerel bir boyut katmak istemektedir. Böyle bir dönüşüm ile kalkınma politikası için gerekli olan araçlar değişir, ekonomik kalkınma üzerindeki engeller yok olur ve bu engellerin yok olması için gereken kalkınma stratejilerini en iyi o bölgenin halkının belirleyeceği düşünülür. Yeni şekillenen bu kalkınma modeli ile amaç bölgede var olan doğal, ekonomik, teknolojik kaynakları etkin bir şekilde kullanmak ve yeni girişimciler yaratmaktır. Girişimcilerin yürüttüğü projeler aşağıdaki nedenlerden dolayı ekonomi de önem kazanır (Kasalak, 2014: 253):

- Kalkınma ve sanayileşme yaygın hale gelir,
- İşsizlik giderilir,
- Milli gelir artar,
- Yerli hammaddeler üretimde değerlendirilir,
- Dış ödemeler dengesinde açık kapatılır.

Ülkemizde son yıllarda girişimcilik, KOBİ'lerin önem kazanması ile daha çok ön plana çıkmıştır. Yeni kurulan şirketler ilk olarak küçük şirketlerdir ancak bu şirketler uzun süre ekonomik, politik ve yaşamsal alanda yeteri kadar önem kazanmamıştır. 1970'lerden itibaren petrol krizi ile birlikte küçük işletmelerin kaderi değişmiş, büyük işletmelere karşın küçük işletmeler esnek, değişken yapıları ile büyümüş ve kalıcı olmuştur. Bu nedenle dünya ekonomisinin yeniden yapılanma sürecinde aktif olan girişimciler olmuştur. Girişimciliğin bağımsız değişkenleri olan istihdam yaratmak, yeni ürün ve

hizmetler sunmak kaliteyi arttırmak gibi değişkenlerden yararlanmak gerekir. Girişimciliğin bu kadar önem kazanmasında üç önemli faktör söz konusudur (akt. Kuğu, 2005; TÜSİAD, 1999: 38):

- İstihdam sorununun artması,
- Değişken ekonomik yapı,
- Ekonomi ve işletme alanlarında teorik gelişmeler ve girişimciliğin genel kabul görmesi.

Girişimciliğin ekonomik gelişmedeki rolünü ve önemini mikro düzey ve makro düzeyde ele alan düşünce Çizelge 1.2’de gösterilmiştir.

Çizelge 1.2. Girişimciliğin Ekonomik Gelişmedeki Rolü ve Önemi

<p>MİKRO</p> <p>Kişisel Düzey: Başarı, Gelişim Beceriler, Kaynaklar Gelir, Tatmin Motivasyon, İstekler</p> <p>Firma Düzeyi: İstihdam: Kaynakların Beceriler, Kaynaklar Ekonomiye Girişi Motivasyon, İstekler</p>
<p>MAKRO</p> <p>Makro Düzey: Beceriler, Kaynaklar Yeni ürün-Teknoloji Motivasyon, İstekler Ekonomik Büyüme</p>

Kaynak: Arıkan, 2002. Girişimcilik. Ankara: Siyasal Kitabevi Yayınları

1.2.2. Sosyal Açıdan Girişimcilik

TÜSİAD çalışmasında şunu belirtmiştir. 1980’lerden sonra girişimcilik ekonomik ve sosyal anlamda dönüşüm yaratan önemli bir noktaya gelmiştir. İnsanların din, dil, cinsiyet, sosyal sınıf farkı olmadan yetenekleri ile değerlendirilmeleri girişimcilik sayesinde olmuştur. Hızlı bir şekilde girişimcilik eğitimi ve çalışmalar yapılmış, açılan işletme okulları ile ampirik olarak girişimcilerin kimler oldukları, ekonomiye katkıları araştırılmaya ve okullarda girişimcilik bilgileri, becerileri öğretilmeye başlanmıştır (akt. Karagöz, 2009: 54).

Girişimcilik ile sosyal yapı arasında yakın bir ilişki söz konusudur. Sosyal yapılar toplumdaki insan ilişkilerine, yaşam tarzlarına ve algı biçimine yön verirler. Belirli bir insan tipi, düşünme ve yaşam tarzına yönelik nasıl davranılması gerektiği yönünde alternatif sunarlar. Sosyal yapıyı oluşturan kurumsal unsurlar kişiliğin gelişmesi açısından belirleyicidir ve aile, davranış kalıpları, din, hukuk, düşünme biçimlerine yön verirler. Bu kurumların başında kişiliğin oluşumunu etkileyen aile gelir. Ataerkil aile yapılarında geleneksel, dışa kapalı yapı söz konusudur ve girişimciliğe özgü değerler teşvik görmez. Toplumdaki sosyal ilişkiler girişimciliğe açık yada kapalı insan tipini ortaya koyar. Girişimcilik daha çok özgürlükçü toplum ve bireylerde yaygınlaşmaktadır. Bu tarz kişilik ve toplum yapıları kendi kendilerini serbest bir şekilde ifade eden gelişime açık yapılardır. Bu toplumların yapısal özellikleri girişimciliğe olan bakışı değiştirmektedir (Aytaç, 2006: 147-148).

Son dönemlerde girişimcilik kişiye özgü karakteristik özelliklerin dışında, sosyal-kültürel ve ekonomik özellikleriyle açıklanmaktadır. Aile, toplumsal davranış örüntüleri, eğitimin kalitesi, din, ekonomik koşullar, psikolojik faktörler, yasal, siyasal ve idari faktörler girişimcilik konusunda yetenekleri etkilemektedir (Kasalak, 2014: 255). Sosyal girişimciler yenilikçidirler, sosyal problemlerle uğraşırlar, ısrarcıdırlar ve diğer kişileri de kendi yapacakları işe dâhil etmek isterler. Kendi iş planlarını ayrıntıları ile anlatabilecek yeteneğe sahiptirler ve özgürlükçüdürler. Bu tip girişimcilerde kimileri enerjik, girişken, kibar iken kimi de yavaş konuşan, ısrarcı ve pragmatik insanlardır (Kırılmaz, 2013: 106).

Girişimciliğin yazılı olmayan kurallarının kaynağını toplumdaki girişimcilik kültürü oluşturmaktadır. Sanayi devriminden önce oluşan ahilik kültürünün sanayileşmiş bir toplum için var olması gereken girişimcilik kültürüne dönüşmesi gerekir. Girişimcilik sosyal ve kültürel bir olgudur. Bir toplumda girişimcilik geliştirilmeli, buna ilişkin politikalar ve stratejiler, teşvik önlemleri belirlenmeli, toplumsal değerler göze alınmalı ve sosyal-kültürel yerel özelliklere dikkat edilmelidir. Türk girişimcilerinin zayıf ve güçlü yönleri ortaya konmalı, başarı, başarısızlık faktörleri analiz edilerek ortak noktalar saptanmalıdır (Müftüoğlu, Durukan; 2004:7).

Girişimci olan ilaç üreticisi, terzi, bakkal, kasap bir nevi ellerini taşın altına koymuşlardır ve aralarındaki işbirliği aynı zamanda toplumu oluşturan birleştiren bir halka meydana getirmiştir. Girişimcilik sonucunda refah seviyesi yükseldiği için insanlar daha huzurlu ve kaliteli bir yaşam yaşayacaklardır (akt. Demirel, 2003: 35; Korkmaz, 2000: 35).

1.3. Girişimcilik Politikası

Girişimcilik politikası son zamanlarda ülke politikaları içinde önemli bir yer edinmeye başlamıştır. Bu durumun nedeni işsizliğe zm bulmak ve ekonomik büyümeyi sağlamaktır. Politikalar girişimcilerin iş kurma fikirlerini etkilemektedir. İyi bir girişimcilik politikası belirlemek için girişimcilik ile ilgili belirleyicileri iyi analiz etmek gerekir. Girişimciliği belirleyen arz ve talep yanlarına yönelik hkmetin politikalar oluşturması gerekmektedir. Girişimciliğin talep yanını demografik yapı, bireylerin yetenekleri, kaynaklar, toplumda girişimciliğe ne kadar önem verildiği oluştururken; arz yönünü fırsatlar, tüketicilerin taleplerindeki farklılık ve endüstriyel yapı oluşturmaktadır (Aslan, 2009: 23-24).

Devletler girişimciliği koruyacak ve destekleyecek birçok nlem alırlar. Devlet piyasada kobilere destek vererek, kobilerin dezavantajlarından kaynaklanan olumsuz piyasa koşullarını düzeltmeye çalışmaktadır. Yeni işlerin çoğu artık büyük firmalar tarafından değil de çok küçük firmalar tarafından yapılmaktadır, bu durum girişimcilik ile uğraşan ülke sayısını arttırarak ülkelerdeki işsizliğin azalmasını da sağlamaktadır. Girişimcilik ile geri kalmış bölgelerde ekonomik faaliyetler canlanmış, kişilerin iş yaşamı ile kaynaşması sağlanmış, toplumsal ve ekonomik uyum güçlendirilmek istenmiştir. Devletler girişimcilik politikası ile gelir dağılımı politikasını, teknolojik gelişmenin sağlanmasını ve rekabet koşullarının düzeltilmesini amaçlarken bir yandanda sosyal yaşamda, toplum nüfusun dağılımında, bölgesel kalkınmada ve g gibi faktörlerde girişimciliğe teşvik vererek piyasayı etkilemeyi amaçlamaktadır (Tanrısever, 2004: 8-9).

1.3.1. Teknoloji ve Bilim Politikası

Birleşmiş Milletler ve Ticaret rgt (UNCTAD) her yıl ticaret ve ekonomik kalkınmanın araştırıldığı bir rapor oluşturmaktadır. Bu rapora göre ülkeler arasında ABD'nin ekonomik büyümesinin, enflasyonun düşük olmasının ve işsizliğin azalmasının arkasındaki nedenler araştırıldığında özel harcamalar ve verimlilik artışı gibi iki önemli unsurun ortaya çıktığı görülmüştür. Asya lkelerindeki gelişmenin fazla tasarruf, sermaye birikiminden kaynaklandığı, verimlilik artışının bir ülkenin büyümesi için gerekli olduğu açıklanırken yine aynı rapora göre dünya pazarlarında verimliliğin rekabet edebilmek için önemli rol oynadığı, OECD'nin çalışmalarında inovasyon denilen yenilik yapabilme becerisinin ekonomik kalkınma ve büyümeye etkisi olduğu ortaya konmuştur (Karaata, 2002: 2).

Ekonomik kalkınma sürecinde hemen hemen bütün ülkeler bilim ve teknoloji politikası arayışına girmişlerdir. Bunun en önemli sebebi teknik bilginin artması ve uluslararası gerçeğe rekabet ortamının artırılmasıdır. Teknolojik gelişmelerin özel sektörde önemi arttığı için girişimcilik düzeyinde düşünüldüğünde, 1960’lardan sonra devletlerin teknolojik yeniliğe önem vermesi kaçınılmaz olmuştur. Teknoloji politikası yenilik kavramı ile eşdeğer anlam taşımaktadır. Bu kavram birçok politika alanını kendi bünyesinde taşır. Bu politikalar ar-ge politikaları, bölgesel politikalar, alt yapı politikaları ve eğitim politikaları gibi unsurları kapsamaktadır. Kısacası durumu özetlemek gerekirse yenilik politikası geleceği ve hareketliliği ifade etmektedir (Durgun, Aslan, 2013: 5130-5131). Teknoloji politikası amaçlarını elde etmek için kullanılan araçlar aşağıda Çizelge 1.3’de verilmiştir.

Çizelge 1.3. Teknoloji Politikası Araçları

Devlet Girişimi	Yeni endüstrilerin kurulması, devlet tarafından yeni teknolojilere öncelik tanınması ve özel girişimlerin desteklenmesi
Finansal	Krediler, finansal paylaşım anlaşmaları, binaların veya hizmetlerin temin edilmesi, kredi garantileri, sübvansiyonlar ve hibeler
Bilimsel ve Teknik	Araştırma hibeleri, araştırma laboratuvarları, araştırma derneklerinin desteklenmesi, bilgi toplulukları
Enformasyon	Kütüphaneler, Enformasyon ağları ve merkezleri, danışmanlık hizmetleri, veri tabanları, irtibat hizmetleri
Eğitim	Üniversiteler, teknik eğitim, genel eğitim, çıraklık plan ve projeleri, tekrar öğretim, ileri eğitim
Yasalar ve düzenlemeler	Patentler, tekellerin düzenlenmesi, çevre ve sağlık ile ilgili düzenlemeler
Vergileme	Vergi Muafiyetleri, Kurumsal, dolaylı, kişisel ve bordro üzerinden vergileme
Devlet Hizmetleri	Bakım, denetim ve yenilik, devlet binaları, taşımacılık, telekomünikasyon, sağlık hizmetlerinde satın alımlar
Politik	Devlet konsültasyonları, Bölgesel Politika, yenilik yapanların ödüllendirilmesi, planlama
Tedarik Politikası	Ar-ge anlaşmaları, merkezi veya yerel idarenin satın alımları ve anlaşmaları,
Yabancı acenteler	Güvenlik satışı organizasyonları,
Ticari	Tarifeler, kambiyo düzenlemeleri, Ticaret anlaşmaları

Kaynak: Rothwell ve Zegveld, 1984: 437-438

1.3.2. Vergi Politikası

Küreselleşen dünyada gelişmekte olan ülkelerde etkili bir vergi sistemi ve politikası oluşturmak için engeller ortaya çıkmaktadır. Bu tip ülkelerde asıl amaç ekonomik kalkınma ve büyüme iken bunun gerçekleştirilmesi için genel bir ilkelere bütünü ortaya konamamaktadır. Bu nedenle vergileme sistemi ancak her ülkenin kendine uygun modeli deneme yanılma yolu ile öğrenmesiyle oluşacaktır. Vergileme politikası ile ilgili çok fazla çalışma ortaya konmaması, her ülkenin ekonomik ve sosyal yapısının farklı olması, genel bir vergi politikası değerlendirmesi yapılamamasına neden olmuştur. Küresel ekonomik entegrasyon, dış ticaret vergileri yerine yerel vergiler kullanmakta ve transfer fiyatlaması ile yabancı şirketlerin vergiden kaçınmasını sağlamaktadır. Bu durum ile başa çıkmanın yolu iyi bir vergi politikası yaratmaktır. Her ülkenin sorunları farklı olduğu için bu tip gelişmekte olan ülkelerin kamu maliyesi dikkate alınarak farklı uygulamalar getirilmektedir (Yanpar, 2007: 91-92).

Teşvik edici vergi politikaları verginin bazı yollarla ertelenmesi yada belirli bir kazanç iradın vergiden istisna edilmesi anlamını taşımaktadır. Hükümet bazı yatırım projelerini özendirme maksadıyla vergi kanunlarında değişiklik yapabilir ve vergi mevzuatında yapılan bu değişiklikler vergi politikası hedeflerini ortaya koyar. Vergi yükünün azaltılmasını düzenleyen her düzenleme bu yükün azalacağı anlamını taşımaz. Vergi mevzuatında yatırımları teşvik etmek amacıyla yapılan düzenlemeler sonucu gerçekten de vergi yükü azalmış ise bu teşviklerden elde edilen sonucun gerçekleştiği anlamını taşır. Vergi teşvikleri farklı amaçlar için kullanılabilir. Bu amaçlar dolaysız yabancı sermaye yatırımlarını yurt içine çekmek ve işsizliği azaltmak, faaliyet türlerinin teşviki, bölgesel kalkınma farklılıklarının azaltılması gibi amaçlar içerebilir (Tekin, 2006: 301-302).

Vergi teşviki politikalarında vergi teşviklerinin amacı abartılmamalı, ar-ge, teknoloji ve çevre gibi pozitif dışsallığa yönelik teşviklere öncelik verilmelidir. Teşvik politikalarını belirleyici yasalar çıkarılmalıdır. Teşvikler için orta ve uzun vadeli bir yöntem belirlenmeli, vergi teşviklerinde ihmal edilebilecek teşvik araçlarına öncelik verilmemelidir. Vergi ilkelerine zarar verilmemeli, ihracata yönelik vergi teşviklerinden kaçınılmalı, uluslararası yükümlülüklerle uygun teşviklere gidilmeli, yetkili kamu kurumları teşvik konusunda tek bir sorumluluk altında toplanmalıdır (Tekin, 2006: 301-303).

1.3.3. Rekabet Politikası

Girişimcilik rekabetçi bir piyasa oluşmasını sağlayarak yeni firmaları yönlendirmiş ve böylece yapılan girişimler ile verimlilik düzeyi artmıştır (Tanrısever, 2004: 7-8). Rekabet kavramı serbest piyasa mekanizması içinde yer almaktadır. Serbest piyasa içerisinde amaç çeşitli araçlar ile kâr elde etmek ve en büyük pazar payına sahip olacak bir süreci ifade etmektedir. Rekabet politikası ile arz ve talep belirlenerek maliyeti düşük mallar üretilecek bu şekilde üreticiler kârlarını arttıracak, aynı zamanda kaliteli mal üreteceklerdir. Bu nedenle rekabet politikası iktisadi yapıyı korumaya yönelik hukuksal düzenlemeler olarak da ifade edilmektedir (Lagro, 2001: 50-51).

Rekabet politikasının amacı açık ve rekabetçi bir yapı, kaynakların dengeli ve etkin bir şekilde dağıtılmasını sağlamak, ekonomik refahı üst düzeye çıkarmaktır. Rekabet politikası ile rekabetçi bir piyasa oluşturmak, rekabet piyasalarını korumak ve rekabet koşullarını sağlamak hedeflerdendir. Rekabetçi piyasalar kendiliğinden oluşmaz, iç dinamikleri ile baş başa bırakıldığında etkin bir şekilde işlerler. Hükümetler, rekabet politikası ile haksız rekabet yaratan uygulamaları düzeltme yetkisi verirler ve rekabetçi olmayan etkin şekilde çalışmayan piyasalara müdahale eder, kurallar getirirler. Bazen de iktisadi nedenler dışında bu tarz müdahaleler yapılabilir. Bu müdahaleler yeni sanayileri korumak, hizmetleri her kesimden insana ulaştırmak, ulusal güvenliği sağlamak gibi müdahalelerdir (Esen, 2017: 37-38).

1.3.4. Finansman Politikası

Girişimcilikte bir işletme için en önemli ve gerekli olan şey gerekli finansmanın sağlanmasıdır. Para, işin ilk kurulduğu andan itibaren işin çeşitli gelişim aşamalarında ve sonraki kapıların açılmasında gerekli olan bir unsurdur. Finansman, girişimcilik faaliyetlerinin hayata geçirilmesi ile anlam kazanmaktadır. Girişimcilikte önemli olan iki önemli unsur fikir ve finansmandır. Girişimcinin kaynakları; sermaye, yakınlarından sağlanan kaynaklar, risk sermayesi ve bankadan alınan kredilerdir. Ancak çoğu zaman bu kaynaklar girişimcinin finansmanı için yeterli olmayabilir ve dışarıdan elde edilen fonlarla kaynak sağlanabilir (Ulusoy, 2008: 45).

Girişim finansmanı zinciri aile ve yakınlarından başlayıp, hibeler, iş meslekleri, girişim için gerekli sermayeler, KOBİ kredileri ve halka yönelik arz ile genişlemektedir.

Girişim fonları ise daha sonraki girişim evrelerinde yer almaktadır. Sermaye finansmanlarına ek olarak birde banka kredileri olarak bilinen borçlanma finansmanı söz konusudur. Yani öz sermaye ne kadar önemli olsa da girişimci dış finansmanla ancak istediği yere gelebilir. Bu nedenle girişimcilikte finansman kaynaklarının çeşitliliği ve koşulları önemlidir. Türkiye’de finansal kaynaklar ilk olarak serbest piyasada bankalar ve özel girişim sermayesi ile sağlanırken, ikinci olarak kamu kaynakları ile sağlanır. Vergi, sosyal güvenlik primi, teşvikler arasında bulunmaktadır. Kamu, İŞGÖM, TEKMER’in yaptığı aynı yada nakit katkılarda girişimcilik finansmanını oluşturmaktadır. Kısacası girişimciler için doğrudan ve dolaylı mali destekler önem taşımaktadır (Er, Şahin, Mutlu, 2015: 32-34).

1.4. Kadın Girişimciliği

Toplumların çoğunda koşullar ve yasal haklardan yararlanma durumuna bakıldığında, kadın ve erkeğin farklı değerlendirmelere tabi tutulması çok sık gözlemlenen bir durum olmuştur. Girişimcilik konusunda birçok araştırma yapılmışsa da bunların çoğunluğu erkek girişimciler baz alınarak yapıldığı için girişimcilik erkek varlığıyla ilişkilendirilmiştir. Erkeğin otoriter iş yönetimine karşın kadın iş yönetimine bütüncül yaklaşmaktadır. Kadın girişimcilerin hiyerarşinin azaltılması, kalite ve takım çalışması gibi konularda erkeklerden daha yapıcı oldukları gözlemlenmiştir. Her ne kadar girişimciliğin kadın ve erkek girişimciliği olarak ayrıştırılması yanlış bulunsa da bu durumun cinsiyet farkından değil sosyo-ekonomik farktan kaynaklandığı ortaya çıkmakta, bu nedenle kadın girişimci kavramını iyi analiz etmek gerekmektedir (Morçin, 2013: 169-170).

Girişimcilik ülkelerin kalkınmasında en önemli faktördür. Gelişmekte olan ülkelerde gelişme hızının diğer ülkelere oranla daha hızlı gerçekleşebilmesi için ekonomik sorunlara çözüm üretilmelidir. Girişimci kadınlar, bir toplumun gözü önünde olmayan ancak o toplumun ilerlemesi için en önemli ayağını oluşturan üyeleridir. Bir toplumda kadın ne kadar üretken ve etkiliyse o toplumun o kadar ilerlediği görülmüştür. Kadının bu özellikleri ile girişimcilik faktörü birleşirse ekonomik anlamda o kadar iyi sonuçlar elde edilebilir (Çiftçi, 2010: 43). Kadın girişimcilerin yerel ekonomilerde kapladıkları alan toplum tarafından ihmal edilmektedir. Oysa yerel kalkınmayı sağlamak için kadın girişimcilerin ekonomik yaşama katılmalarını sağlamak ve bunun içinde

gerekli olan finansman desteğini sunmak gerekmektedir. Kadın girişimcilerin yerel kalkınmayı sağlarken sosyal faydaları ve istihdam yaratma olanakları göz ardı edilmemeli, mikro finansman yöntemi ile kadın girişimcilerin ekonomik girişimlere yönelimi teşvik edilmelidir. Günümüzde Türkiye içerisinde yaşayan kadınlar birçok alanda çalışabilmekte ve işgücü piyasasında daha fazla yer almaktayken yine de istenilen düzeyde kadın çalışanlardan faydalanılamamaktadır (Can, Karataş, 2007: 251-252).

Kadın girişimci tanımında iş kadını ve kadın girişimci kavramlarının birbirinden farklı olduğunu ayırt etmek gerekir. Kadın girişimci kendi adına işi kuran ve yapan olarak nitelendirilirken, iş kadını belirli bir iş yerinde sadece çalışan olarak algılanmaktadır. Aslında girişimci kadınlar sadece bir işi kuran yada orada çalışan olarak algılanmamalı, kendi kariyerlerini; yenilik, yaratıcılık, cesaret, vizyon ve risk alma eğilimi gibi girişimci özelliklerine sahip olacak şekilde ilerleyen girişimci olarak nitelendirilmelidirler (Keskin, 2014: 72-73).

Kadın girişimci ve girişimci arasında cinsiyetten kaynaklanan bir fark olduğu gibi benzerliklerde söz konusudur. Girişimci kâr amacı ile birçok riski göze alan, üretim faktörlerini bir araya getirerek üretim yapan kişidir. Kadın girişimci tanımına bakıldığında ise cinsiyetten kaynaklı evinin dışında kendi adına veya ortak olma yoluyla bir veya birden çok iş yeri olan, kendine ait işletmeler ile ilgili kararları alan ve uygulayan, işinden kazandığı kazanca hâkim olan kişi olarak nitelendirilmektedir (Çakıcı, 2006: 56).

Kadın girişimci işveren, işyerinin idari, hukuki bütün sorumluluğunu üstlenen, işin başında olan ve çalışan kişi olarak nitelendirilmektedir. Sermaye kaynaklarını etkin ve verimli bir şekilde kullanan, analiz eden, planlayan, sonuçlarından sorumlu olan, iyi fikirler üreten kişidir. Aynı zamanda piyasa içerisinde risk alan, mal ve hizmetleri üretip, satabilen, vergisini ödeyen, TESK gibi bazı kuruluşlara üye kaydı olan, sosyal güvenlik kurumlarının desteğiyle tek başına yada yanında birilerini istihdam eden girişimciye denir. Kadın girişimci olmak, kadına daha fazla özgürlük, kendi alanını oluşturma gibi imkânlar sağladığı gibi kaynakları etkin bir şekilde kullanmak, insanlar arasındaki iletişimini sürdürmek ve güçlendirmek gibi yetenek ortamı da sunmaktadır (Saray, 1993: 118).

Bazı kuramlara göre kadın girişimci şu şekilde tanımlanmaktadır. Bu kuramlardan feminist yaklaşım kuramı, kadın ve erkek eşitsizliğinin üretim alanında yeniden üretildiğini, eşitsizliğin ortadan kalkması ile kadın emeğinin olumsuz yanlarının da

ortadan kalkacağını ifade etmektedir. Ekonomik kökenli işgücü piyasası kuramı kadının kendine özgü yapısı üzerinde dururken, Neo-Klasik işgücü piyasası kuramı ise kadının hane içi ve hane dışı çalışmasını, işgücünde profesyonelliği ve rasyonelliği tembellik olarak kabul etmektedir. Kadının marjinal verimliliğe göre çalıştırılması ve bunun karşılığında ücret almasını savunmaktadır. Marksist kuram ise Neo-Klasik işgücü piyasası kuramına karşı gelmekte, kadının evinde yeniden üretim ve tüketim alanı olduğunu ortaya koyarak, ev emekçisi kadınları kadın işgücü açısından dışlamaktadır (Eraydın, Erendil, Taşan, 1999: 29). Kadın girişimci tanımını birçok tanımdan sonra şu sınırlamalar içinde yapabiliriz. Bu durum kadın girişimcilerin istatistiksel olarak azlığını ortaya koyacaktır (Ecevit, 1993: 12);

- Herhangi bir mal veya hizmetin üretilmesini sağlayan bunların dağıtımını ve pazarlamasını yapan,
- İşyerinde tek başına yada diğer kişilerle çalışan yada bu kişilerle ortaklık kuran,
- Evin dışında bir yerde kendi adına kurduğu bir yada birden fazla iş yeri sahibi olan,
- Kendi adına işiyle ilgili örgüt, kurum yada kuruluşa üyeliği olan,
- İş sürecinde plan yapan, iş yerinin işletilmesi, işin büyümesi ve iş yerinin kapatılması ile ilgili kararlar alan,
- Elde ettiği kazanç üzerinde kullanım hakkı olan girişimci kadındır.

1.4.1. Dünya’da Kadın Girişimciliği ve Tarihsel Gelişimi

Kadın tarihsel süreçte değişen koşullara göre çeşitli ekonomik faaliyetler içinde yer almıştır. Gerçek anlamada kadın çalışanların tarihi sanayi devrimi ile olmuş görünse de aslında kadının çalışma yaşamı içinde yer alması sanayi devriminden önceki köle, çırak, yamak, kalfa gibi ekonomik faaliyetlerin içinde yer alması ile başlamıştır.

İlkel toplumlarda insanlar göçebe bir yaşam sürmektedirler. Bu yaşam tarzı içinde cinsiyetten kaynaklanan iş bölümü söz konusudur. Toplum içinde erkekler avcılık ile uğraşırken kadınlar çocuklarının bakımı, korunması, bitki toplayıcılığı gibi ev içinde çalışmalarda bulunmuşlardır. Bunun dışında kadınlar çanak-çömlek gibi pişirme kapları yapmış, tezgâh kullanarak dokuma bezleri üretmişlerdir. Birçok toplumbilimci tarafından

bu dönem kadın, erkek statüsü bakımından incelenmiş, bu dönemde kadına değer verildiği, kadın ve erkeğin fiziksel özelliklerinden kaynaklı aralarında bir işbölümünün gerçekleştiği ilk çağlardan beri süregelen bir durum olarak ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde yerleşik yaşama geçilmiş, ticaret başlamıştır. Tarımsal faaliyetler gelişirken, madencilik ve balıkçılık gibi iş kolları da ortaya çıkmıştır. Doğaya hâkim olma mücadelesi savaşlara neden olmuş, bu durumdan kaynaklı fiziksel güç farkı ortaya çıkarak kadın ve erkeğin toplum içerisindeki statüsünü değiştirmiştir. Kadın pasifize edilerek ataerkil dediğimiz düzenin temelleri atılmıştır (Altan,1994: 12).

Ortaçağ ve Lonca Düzeninde Kadın: Yerleşik yaşama geçtikten 10. yy'a kadar süren dönem kölelik olarak adlandırılmaktadır. Ataerkil düzenin hâkim olduğu bu dönemde toplumun işgücü ihtiyacını erkek ve kadın ayrımı yapılmaksızın köleler gidermektedir (Kadıoğlu, 2001: 26-27).

Bu kölelik düzeninde 15. ve 16. yüzyıllar arasında feodal beylerin, derebeylerin ve senyörlerin egemenliğindeki topraklarda tarım gelişmiş kentlerde ise loncalar tarafından ekonomik faaliyetler yürütülmüştür. Kırsal alanlarda kadın tarımda çalışmış senyörlere ait topraklarda yapılan üretimde aktif rol oynamıştır. Bu dönemde sanat kollarında gelişmeler yaşanmış, lonca önem kazanmış, lonca içerisinde bazı sanayi dallarında kadın çalışanlara yer verilmiştir. Bu işkolları içerisinde çamaşırcılık, terzilik, ayakkabıcılık, fırıncılık yer almış ancak kadınların aldıkları ücret erkeğe oranla çok daha az olmuştur (Dalkıranoglu, 2006: 20).

Sanayi Devriminden Günümüze Toplumda Kadın: Erkekler iş yaşamında sadece çalışan olarak değil aynı zamanda işveren olarak da taleplerini ve isteklerini gerçekleştirmişlerdir. Sendikal yapılar egemen denilen erkek yapısında ortaya çıkmış, kadın yedek konumda kalırken iş ve aile arasında ikili bir yaşam sürmüş bu durumdan yine etkilenmeyen erkek iş yaşamında başarılarını sürdürmeye devam etmiştir. Erkeğin iş yaşamındaki egemenliği devam ederken, kadın cinsiyet ayrımından kaynaklı gerek bedeni gerekse fikri ile arka plana itilmiştir (Sayım, 2010: 171-172).

Kadının ekonomik anlamda iş yaşamına katılımı 18. yüzyılda İngiltere'de yaşanan Sanayi Devrimi ile olmuştur. Bu dönem ile birlikte kadının ev ortamındaki çalışma hayatı ev tezgâhlarından çıkmış ve kadın fabrikalarda yer almaya başlamıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde buhar ve kömür enerjisi dışında elektrik ve makine kullanılmaya

başlanmıştır. Sanayi dönemi ile birlikte insan emeği dışında makineler devreye girmiş ve bu gelişme toplumsal yapıyı şekillendirmiştir. Böylece insan emeğinin yerini makineler, küçük imalathaneler ve fabrikalar almış, sanayileşme ile birlikte kadının iş hayatına girme zorunluluğu kadın işçilerin ücretli olma zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir. Tarım, sanayi ve hizmet sektöründe artış yaşanmış ve kadın daha kaliteli işlerde çalıştırılır hale gelmiştir (Kılıç, 2001: 31). Bu dönemde İngiltere’de imalat sanayinde çalışan kadınların oranı artmış, imalat sanayi tarım sektöründen boşalan kadın işgücüne yeterli istihdamı sağlamadığı için kadınlar hizmet sektöründe temizlikçi olarak çalışmaya başlamışlardır (Özer, Biçerli, 2003: 57).

Sanayi döneminde kadınların tepkileri yaşadıkları travmalar sonucu artmış, haklarını aramak için örgütlenmiş ve sömürüye karşı mücadele etmeye başlamışlardır. Bu mücadele sonucunda önemli kazanımlar elde etmişlerdir. Toplumsal gelişmelerden, ekonomik gelişmelere ve teknolojik ilerlemelerden üretim yöntemlerinde yaşanan değişime kadar birçok değişim ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler ile kadın iş yaşamında daha fazla yer almaya başlamıştır. Yalnız bu yaşama erkeklerin ortak olması ile esneklik dönemi kadınlar kadar erkekler içinde riskli bir dönem olmuştur. İş güvencesi, ücretler ve çalışma şartları bakımından kadının çalışma yaşamı içerisindeki payı artmış görünse de geçmişe nazaran erkeğin çalışma yaşamında gerilediği görülmüştür (Sayım, 2010: 173).

19. yüzyıl sonlarına doğru kimya, otomotiv sanayisi hızlı bir gelişme kaydetmiş ve kadın işgücü sayısını azaltmıştır. 1. ve 2. Dünya savaşlarına gelindiğinde savaş sanayisinde olan erkeğin yerini kadın işgücü almıştır (Altan, Ersöz, 1994: 28-30).

1945 yılında Birleşmiş Milletler Teşkilatı kurulmuştur. Birleşmiş Milletler Teşkilatında 1946 yılında ise Kadın Statüsü Komisyonu kurulmuştur. Kadın Statüsü Komisyonu 1949 yılında toplantısını yaparak ülkelerin bu konuya ilişkin çalışmalarını başlatması kararını almıştır. 2. Dünya savaşına gelindiğinde kadınların arz ve talebe bağlı iş yaşamına katılımının arttığı görülmektedir. Kadın işgücünün piyasaya girme sebebi vatana bağlılık, erkeklerin savaşa gitmesi ve ailelerin geçimini sağlayacak geliri elde etme gerekliliği olmuştur. Bu durum kadının çalışma yaşamına katılımını arttırmıştır. 1940’larda savaş sırasında çalışma yaşamına giren kadın erkeğin savaştan dönmesi ile emek piyasası denilen ev yaşamına geri dönmüştür (Aykor, 1993: 11).

1950 ve 1990 dönemleri arasında çocuk sayısında düşüş olmuştur. 1900'lerde %6 iken 1950'lerde %3 düşmüştür. Bu durum kadının iş yaşamına katılımını arttıran başka bir etkidir. 1950'li yıllardan itibaren yaşanan sektörel dönüşüm hem işgücünün içeriğini hem de kadınların iş yaşamına katılımını arttıran diğer etken olmuştur. Tarım ve sanayi sektörü yerini hizmet sektörüne bırakmış, bu durum kadının iş yaşamına katılımını olumlu yönde etkilemiştir (Özer, Biçerli, 2003-2004: 56-85).

1950'de 15-64 yaş grubundaki kadınların %50'si, gelişmiş endüstrileşmiş ülkelerde %47'si ekonomik olarak çalışma yaşamı içerisinde olmuşlardır. Gelişmekte olan ülkelerde ise kadınların %87'si tarımda, endüstri ülkelerinde ise %47'si tarımda yer almışlardır. Gelişmiş ülkelerde aktif nüfusun %36.7'si, 1975'te %40.6'sı, 1985'te ise %41.4'ü yer almıştır (Koray,1992: 93).

1970'de ekonomik kriz sonrasında yeni bir sürece gidilmiş, gelişmiş ülkelerin teknolojilerinden faydalanılarak yeniden örgütlenme yoluna gidilmiştir (Eraydın, 2000: 91-115). Bu süreçte tüm Dünya'da üretim yapısında değişim yaşanmaya başlanmıştır. Bu tarihten sonra esnek üretim denilen Post-Fordizm altında yapılan üretim ekonomide yerini almaya başlamıştır. Bu üretim biçiminde çalışma saatlerinde esneklik, ücrette esneklik, üretim alanında farklılaşma, işgücü piyasalarında farklılık söz konusudur (Eraydın, 2000: 91).

Birleşmiş Milletler 1975 yılını Dünya Kadınlar Yılı olarak kabul etmiştir. Amaç kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği azaltmak, kadının ekonomik kalkınmaya katkısını arttırmak ve dünyada barış için kadının katkısını sağlama yönünde faaliyetleri arttırmaktır (Aklar, 1993: 200). Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1979 yılında kadınlara karşı yapılan ayrımcılığın önlenmesi konusunda bir sözleşme hazırlamış ve 1981 yılında sözleşmenin imzaya açılması yönünde hazırlıklar tamamlanmıştır. Hazırlanan sözleşmenin amaçları (Aykor,1993: 12):

- Ülkelerin bünyelerindeki kadın-erkek eşitsizliğini engelleyici yasaların ortadan kaldırılması,
- Toplumun gelenek ve göreneklerinden gelen eşitsiz uygulamaların, hükümlerin ortadan kaldırılması,
- Tüm bunları yaptırımcı bir güç olarak gerçekleştirmek.

Kadınlara geçmişten günümüze gelen bir ev hayatı rolü biçilmiştir. Bu rol gereği kadın hemşirelik, sekreterlik ve öğretmenlik gibi evdeki rolüne daha yatkın mesleklerde yer almaya başlamıştır. Çalışan kadınlar genelde hizmet, finans, sigortacılık, reklamcılık gibi meslek dallarında erkeklerden daha fazla yer alırken, özel sektörde ise insan kaynakları, halkla ilişkiler, pazarlama gibi işlerde çalışmıştır (Karaoğlu,1990: 48).

1980 sonrasında dünyanın her yerinde uluslararası rekabetin fazlaşması, teknolojinin ilerlemesi, istihdam olanaklarını etkilemiş ve her bölgede kadının çalışma yaşamına girişi artmıştır. Bu gelişmelere bakıldığında bilgiye dayalı yeni üretim tarzının ortaya çıktığı, hizmet sektörünün geliştiği, kadınların piyasada esnek işgücü modellerinde çalışmaya başladıkları, yükseköğretim gören kadınların çalışma hayatında daha fazla yer aldıkları görülmüştür. Kadınların 20–24 yaş gurubunda olanlarının iş yaşamına katılımı üst seviyede bu durumun 30'lu yaşlardan itibaren azalış gösterdiği, 40'lı yaşların başında artış gösterdiği ve 40–45 yaş grubunda ise yüksek seviyede olduğu gözlemlenmiştir (Öztürk, Çetin, 2009: 2674).

1980'li yıllar girişimciliğin önemsendiği yıllardır ve bu dönemde girişimci sayısında artış yaşanmıştır. Bu yıllar küçük işletme girişimciliğinin destek gördüğü 3. Dünya ülkelerinin yoksulluktan ve işsizlikten kurtulmaları için bir çözüm yöntemi olarak görüldüğü dönemlerdir. Sanayi kesimine nazaran bakım-onarım, ticaret, ulaşım ve hizmet sektörlerinde girişimcilik önem kazanmış, kadınları destekleyen uygulamalar artırılmıştır. Bu dönem kadın hareketinin arttığı bir dönemdir. Dünya genelinde kadınlara yönelik yasalar ve kadınların çalışmasını destekleyen yapılar artmıştır. Kadınlarda evlenme oranında azalış, boşanmada artış yaşanmış, kadının çalışmasına yönelik toplum içinde olumlu bir tutum sergilenmiş, belirli çalışma tipleri dışına çıkılmış, eğitim imkânları artmıştır. Uluslararası şirketlerin %25-33'ünün sahibinin kadın olduğu, Ortadoğu ülkelerinde 4000 şirketin sahibinin %13'ünün kadın olduğu ve kadın işgücündeki en yüksek seviyenin ise Doğu Avrupa ülkelerinde olduğu gözlemlenmiştir (Soysal, 2010: 88-89).

Aşağıdaki Çizelge 1.4'e bakıldığında dünya genelinde Türkiye'nin Dünya kadın istihdamının çok altında kaldığı ortaya çıkmaktadır. Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerine bakıldığında kadınların işgücüne katılımı paralel bir seyir gösterirken; Gelişmiş Ekonomiler ve AB, Orta ve Güneydoğu Avrupa (AB dışı) ve Bağımsız

Devletler Topluluğu, Doğu Asya, Güney Doğu Asya ve Pasifik, Latin Amerika ve Karayipler ve Sahra Altı Afrika’da kadın işgücüne katılma oranı kadın nüfusun yarısını oluşturmaktadır.

Çizelge 1.4. Dünya’da Bölgelere Göre Kadınların İşgücüne Katılma Oranı (%)

	2000	2001	2002	2005	2007	2008	2009	2010
Dünya	52.0	52.0	52.1	52.5	52.0	52.7	52.7	51.2
Gelişmiş Ekonomiler ve AB	51.8	51.7	51.7	52.2	53.0	53.0	53.1	53.0
Orta, Güneydoğu Avrupa ve Bağımsız Devletler Topluluğu	49.4	49.0	49.4	49.0	49.2	50.1	50.4	49.9
Doğu Asya	69.7	69.4	69.1	68.3	67.2	66.8	66.5	66.7
Güney Doğu Asya ve Pasifik	58.5	58.8	58.4	57.7	58.7	57.9	57.6	58.7
Güney Asya	35	35.4	35.8	38.2	33.9	39.3	39.6	31.8
Latin Amerika ve Karayipler	48.1	48.7	49.6	50.5	52.1	51.8	52	53.5
Orta Doğu	16.3	16.7	17.2	24.1	17.7	24.6	24.8	18.4
Kuzey Afrika	22.1	21.7	21.2	27.1	23.7	27.5	27.6	24.2
Sahra Altı Afrika	62.7	63.1	63.5	60.7	64.4	61.3	61.3	64.5
TÜRKİYE	26.6	27.1	27.9	23.3	23.6	24.5	26	27.6

Kaynak: İlyas KARABIYIK, Türkiye’de Çalışma Hayatında Kadın İstihdamı,2012: 234; ILO, Global Employment Trends 2012,International Labour Office, Geneva 2012: 96

Kadının iş hayatındaki pozisyonunu anlayabilmek için ülkeleri gelişmişlik seviyelerine göre ayırmak gerekmektedir. Tarıma dayanan gelişmekte olan ülkeler ile kent kimliğini almış, sanayisini tamamlamış gelişmiş ülkelerdeki kadın işgücü birbirinden farklıdır. Gelişmekte olan toplumlarda hızlı ve plansız kentleşme, eğitim yetersizliği, işsizliğin fazla olması, nüfusun hızlı bir şekilde artması gibi sorunlara çözüm sadece şekilden öteye gitmemektedir. Bu toplumlarda kadın emeği ucuz sayılmakta, kadının yetenek gerektirmeyen bir iş yaptığı düşüncesi ile karşılığının ücret gerektirmediği düşünülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde, gelişmiş ekonomi tarıma dayanmakta, ücretsiz aile işçiliği mevcut yada kadınların düşük ücretli ev içi çalışmaları

olarak adlandırılan hizmet sektöründe çalıştıkları görülmektedir. Kısacası kadınlar, erkekler ile aynı çalışma şartlarına ve imkânlarına sahip değillerdir (Çiftçi, 1982: 73-78).

Gelişmiş ülkelerde ise ekonomik, kültürel ve sosyal gelişmelerin etkisi ile kadın iş yaşamını şekillendirmektedir. Kadın toplumda erkekler ile her alanda eşit konumdadır. ABD’de oluşturulan yasal düzenlemeler ile kadın istihdamı düzenli hale gelmiştir. 1963 tarihli “Eşit Ücret Yasası” ve 1964’te “Yurttaş Hakları Yasası” ilk yasal düzenlemeleri oluşturmuştur. Olumlu Eylem Programları ile kadının istihdam problemi toplumsallaştırılmıştır. Kadınlar bu toplumlarda işçi, seçmen, tüketici ve finans yöneticileri olarak yerini almıştır (Yüksel, 2000: 19-20).

1.4.2. Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de bölgesel dengesizliklerin azaltılması, ekonomik kalkınmanın sağlanması, kadınlara iş yaşamında daha fazla yer verilmesi ve desteklenmesi gibi son zamanlarda birçok politika uygulanmaktadır. Yerel ekonomilerde kadına verilecek payın ihmal edilmesi nedeniyle yerel kalkınmada istenilen seviyeye ulaşamamaktadır. Sürdürülebilir bir ekonomik kalkınma için kadın girişimciler güçlendirilmelidir. Kadın piyasada sadece işinin başında olan yada işveren olarak nitelendirilmemeli aynı zamanda işi ile ilgili problemleri çözen, risk alabilen, işine adapte olan kadın olarak tanımlanmalıdır (Noyan, 2014: 41-42).

Kadın girişimciler kültürel, ekonomik ve sosyal anlamda birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Türkiye toplumu içinde kadının ev içi yaşamda konumlanmasına alışılması sonucunda kadının evin dışında ücretli bir işi yürütüyor olması toplum tarafından kadının ikincil bir konuma itildiğini göstermektedir. Gerekli mesleki beceri ve bilgiye sahip olamayan kadın işini kurmak istediğinde de gerekli finansman desteği bulamamaktadır. Çalışma yaşamı içerisinde yer alana kadar geleneksel kadın modelinden çıkıp topluma yeni bir model sunamamaktadır (Keskin, 2014: 88-89).

Türkiye’de kadın işgücünün yaşama katılması, erkeklerin orduya katılması ve savaşın getirmiş olduğu ekonomik çöküntü ile yakından ilgilidir (Özer, Biçerli, 2003: 58).

1913 ve 1915 yıllarında sanayi sayımı sonuçlarında kadınların aldıkları ücret erkeklerin aldıkları ücretin yarısı kadardır. 1927 ve 1942 yılları arasında Teşviki Sanayi Yasası çıkartılmıştır ve böylece çalışan kadın sayısı tespit edilmiştir (Makal, 1997: 120).

1923 yılında Türkiye İktisat Kongresi'nde kadınlara yönelik kararlar alınmıştır. Bu kararlar kadınların doğum öncesi ve sonrası 8 haftalık ücretli izne ayrılabilmesi, madenlerde çalıştırılmasının yasaklanması, bir ay içinde 3 kez izin kullanabilmesi gibi kararlardan oluşmaktadır. 1930 yılında Hıfzıssıhha Kanunu kadın ve çocuklara yönelik koruyucu hükümler getirirken, 1936 yılında 3008 sayılı İş Kanunu kadınlara yönelik ücret alanında eşitlik getirmezken, kadının çalıştırılmasının yasak olması gibi düzenlemeleri de beraberinde getirmiştir. 1945 yılında kadınlara yönelik İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortası Kanunu çıkartılarak kadına yönelik sosyal güvence sağlanmıştır. 1963'ten günümüze kadar ise kalkınma programları ile kadınlar desteklenmiştir (Önder, 2013: 39-40).

Türkiye' de 1950'li yıllarda kadınlar için asıl alanın ev dışı olmadığı ev içinde çalışmanın asıl alanları olduğu, evdeki faaliyetlerin ise annelik ve ev kadınlığı olduğu bir araştırmada ortaya konmuştur. Kadınların ekonomik faaliyetlere katılımlarının az olma nedeni ise ataerkil yapı ve aile içindeki rolleridir (Yetim, 2016: 82).

Osmanlı döneminde devletin ekonomisi tarım, hayvancılık ve el sanatlarına dayanmıştır. Dokuma, madeni yapı işleri, küçük sanayi gibi geleneksel sanayi kollarında ücretli çalışanlar arasında kadınlar da yer almıştır (Altan, 2004: 45-47). Türkiye'de kadının ücretli çalışması aslında 19. yüzyılda varlık kazanmıştır. 1950 ve 1965 dönemleri arasında toplumsal bir dönüşüm yaşanmış bu dönemde kadın emeğini incelemek için çalışmalar yapılmıştır. Türkiye'de 1950 öncesi döneme bakıldığında ekonomik yapı tarıma dayanmaktadır. Tarım yapılırken küçük üreticilik denilen ücretsiz aile işçiliği söz konusudur. Tarım dışında halı ve dokumacılık evlerde bulunan tezgâhlarda ve küçük atölyelerde yapılmakta, kadınlar bu alanlarda ücretli çalıştırılmaktadır. Bunun dışında imalatçılardan gerekli aletleri ve hammaddeleri sağlayarak ürettikleri ürün üzerinde bir sahiplik söz konusu olmadan çalışan kadınların sayısı artmaktadır (Makal, 1997: 119).

19. yüzyıla gelindiğinde Osmanlı devletinde ekonomik hareketlilik yaşanmış, batılılaşma akımı ile atölyenin yerini makineler almıştır. Tarım içinde erkeklerin yanında kadınlar da çalışmıştır. Türk-Müslüman kadınlar fabrikalarda az sayıda yer alırken çalışma yaşamında gayrimüslim kadınlar daha çok yer kaplamıştır (Altan, 2004: 45-47).

1970'lerin sonlarında IMF'nin desteği ile istikrar politikaları uygulanmaya başlanmış, ihracata yönelik sanayileşme benimsenirken, tarımda uygulanan

sübvansiyonlar azaltılmıştır. Bu politika değişiklikleri kadının işgücüne katılım oranını azaltmamış, kadının işgücüne katılım oranı tarımda azalış göstermiş, sanayi ve hizmet sektöründe artış yaşanmamıştır. 1980'lerde enflasyon oranındaki artış; ücretin, maaşın ve tarımsal gelirlerin azalmasını hızlandırmıştır. Kentli kadının sanayi ve hizmet sektöründen yeteri kadar pay almaması kadını kayıt dışı işgücüne yöneltmiş ve kadının çalışma hayatına katılımını azaltmıştır (Polaz, Olcay, 2008: 102-103).

Türkiye'de 1980 yılında ücretli çalışan kadın işgücüne olan talep diğer ülkelere nazaran artmamıştır. Sanayi sektöründe 1990 yılında 617 bin kadın sayısı 2003'te 762 bine çıkmıştır. 1980 ve 2004 yılları arasında %23.5 oranında bir artış olurken yıllık büyüme oranı %1.8 olmuştur. Bu durumun nedeni imalat sanayi yatırımlarının yükselmemesi ve inşaat sektöründe beklenenden daha fazla artış yaşanmasıdır. Aynı dönemde hizmet sektöründe çalışan kadın sayısı 900 iken 1653'e yükselmiştir. Büyüme hız kazanırken beklenen oran yine yakalanamamış ve devlet küçültme politikaları ile personel alımlarını azaltma yoluna gitmiştir (Türk-İş, 2005: 6).

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2014 yılında yapmış olduğu araştırmalara bakıldığında Türkiye'de 15 ve üzeri yaş grubunun %50.6'sını kadınlar oluşturmaktadır. Kadınlar toplam işsizler içinde %36.5 oranında yer alırken, iş yaşamına katılmayan nüfus içinde %71.3 oranına sahiptirler. Buna rağmen son 10 yılda kadının çalışma yaşamında yer almasında artış yaşanmıştır. İşsizlik oranının en fazla olduğu yaş grubu ise 20-24 yaş arasındadır. Bu yaş grubu içinde %22.5 işsizlik oranı söz konusu iken evli kadınlarda %8.3 ve evlenmemiş kadınlarda %19.6 oranındadır. Lise altındaki kadınlarda oran %34.9 iken, yükseköğretim okuyan kadınlarda bu oran %32.6'dır (Türk-İş, 2015).

Aşağıdaki Çizelge 1.5'i yorumlamak gerekirse, kentlerde ve kırsalda yaşayan kadınların iş yaşamına katılma oranlarına bakıldığında, kadının kırsal alanda ücretsiz aile işçisi olarak çalışıyor olması, sayıları kentte çalışan kadın sayısından fazla olmasına rağmen az görünmektedir. Yıllar itibariyle de baktığımızda 1990'dan 2000'li yıllara doğru kadının işgücüne katılma oranında büyük artışların olmadığını, hatta paralel seyretmese de genel olarak kadın işsizlik oranında artış yaşandığını görmekteyiz.

Çizelge 1.5. Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılım ve İşsizlik Oranı (%5) (15+yaş)

Yıllar	Türkiye’de Toplam İKO (İşgücüne Katılım Oranı)	Kadın İşgücüne Katılım Oranı	Türkiye’de Toplam İşsizlik Oranı	Kadın İşsizlik Oranı
1990	56.6	34.1	8.0	8.5
1995	54.1	30.9	7.6	7.3
2000	49.9	26.6	6.5	6.3
2001	49.8	27.1	8.4	7.5
2002	49.6	27.9	10.3	9.4
2003	48.3	26.6	10.5	10.1
2004	46.3	23.3	10.8	11.0
2005	46.4	23.3	10.6	11.2
2006	46.3	23.6	10.2	11.1
2007	46.2	23.6	10.3	11.0
2008	46.9	24.5	11.0	11.6
2009	47.9	26.0	14.0	14.3
2010	48.8	27.6	11.9	13.0

Kaynak: İlyas KARABIYIK, Türkiye’de Çalışma Hayatında Kadın İstihdamı, 2012: 236; TÜİK, İstatistiklerle Kadın 2010: 48

1.4.2.1. Türkiye’de Sosyo-Kültürel Açından Kadın Girişimciliği

Kadınların tarihten günümüze kadar gelen geleneksel olarak kendilerine biçilen kadınlık ve analık kavramları dışında, iş yaşamına katılma mücadeleleri hem kendileri hem de toplum için fayda sağlamaya yönelikken yeni bir kadın kavramı yaratmaya da yön vermiştir. Kadın için her zaman uygun görülen ev ortamı, kadının kırdan kente göçü ile birlikte değişmiştir. Göç sonucunda erkeğin elde ettiği düşük gelir veya geçici yapılan işler aileyi geçindirmeye yetmemiş ve artı bir iş gücüne ihtiyaç duyulmuştur. Bu artı işgücünü ev dışında çalışmasını onaylamayan, toplumsal yapıdan büyük ölçüde etkilenen kadın gerçekleştirecektir. İlk olarak çevresini ikna eden kadın toplumsal değerlerden ve

inançlardan etkilenen kendini de ikna ettikten sonra iş yaşamına atılacaktır (Bedük, 2005: 106-107). Bireylerin sosyo-ekonomik yapıları özellikle az gelişmiş ülkelerde insanların davranışları üzerinde geleneklerin belirleyici olduğunu ortaya çıkarmıştır. Geleneksel yapıya sahip, bu düzen içinde yetişmiş olan ve eğitim düzeyi düşük bir girişimci geleneksel yapıya uygun davranışlar sergilemektedir. Bu sorunların giderilmesi için kişilerin sosyal durumları iyileştirilmelidir (Erkan, 1997: 3-11).

Aile kadın istihdamının belirlenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Aile emek piyasasına hem farklı özellikleri olan bireyler sunarken hem de bireyin farklılaşan ihtiyaçlarına ve faaliyetlerine göre kendi yapısını düzenlemektedir. Kadın istihdamını etkileyen bir faktör olmasının yanında aynı zamanda çeşitli ve çok yönlü bir sosyal yapıdır aile (Yumuş, 2011: 40-41). Toplumlara girişimcilik ruhunun aşılabilmesi ve bu konuda girişimcilerin desteklenmesi, toplumların refah seviyesinin yükselmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu rolü en çok üstlenen yapı olan aile çocuğun girişimcilik ruhunun gelişmesinde ve kişilik kazanmasında önemli bir etkidir. Çocuğa özgürlük alanı sağlanması, ileride kuracağı işin desteklenmesi böylece girişimcilik ruhu kazandırılması ailenin tutum ve davranışlarının sonucudur. Çocuğun fikirlerine değer verilmesi ileride başarısının artmasında etken olurken dışa açık, uyumlu, sosyal açıdan gelişmiş bir birey olmasını sağlayacaktır (TÜGİAD, 1993: 12).

Kültür insanların davranışlarını etkileyen sosyal etkenlerden bir tanesidir. Girişimcilik ve girişimciler toplumsal değerlerin bir araya gelmesi ile oluşan kültürden etkilenmektedir. Kültür, girişimcilik ruhunu ve girişimcilik davranışlarını etkileyerek girişimciliğin üst seviyede olmasını sağlayan bir sistemdir. Kültürün değer boyutlarına bakıldığında eril ve dişil kültürler girimciliği belirlerken, bireycilik ve toplumculuk, belirsizlikten kaçınma da kültürün oluşmasında etkili faktörleri oluşturmaktadır. Eril kültür toplumları iddialı, rekabetçi ve büyüme merkezli iken dişil kültür şefkat, nezaket ve sadakat gibi özellikler taşır. Eril ve dişil kültürel farklılıklar girişimci kişiliklerin oluşumunu etkiler. Bireycilik ve toplumculuk diğer bir kültürel değişkeni oluşturmaktadır. Bireycilik batı kültürünün özelliklerini taşımakta ve girişimciliği olumlu yönde etkilemekte iken toplumculuk ise geleneksel davranış biçimlerini taşımaktadır. Belirsizlikten kaçınma, eksiksiz bilginin olmaması, mevcut düzenin bozulmaması, biçimsel organizasyonlar oluşturarak insanların rahat ve huzurlu olmalarını sağlayıp,

endişeye yer vermemekte ve girişimciliği etkileyen diğer bir faktörü meydana getirmektedir (Güney, Nurmakhamatuly, 2007: 69-71).

1.4.2.2. Türkiye’de Eğitim Sistemi Açısından Girişimcilik

Girişimcilik doğuştan mıdır yoksa sonradan mı olunur sorusu girişimciliği konu alan temel sorulardan biri olmuştur. Girişimcilik doğuştan olduğu gibi aynı zamanda eğitim, kültürel, politik, sosyolojik, psikolojik, sosyo-psikolojik gibi faktörlerden de etkilenmektedir. Bu faktörlerin içinde girişimcilik eğitiminin birey dışında ülke çapında da etkileri oldukça fazladır. Girişimciliğin geliştirilmesi Avrupa Birliği’nin önemli politikalarındandır ve Türkiye bu politikalara 2001 yılında katılmıştır. Girişimcilik üzerine AB girişimcilik eğitimlerinin planlanmasını yaparken kişilerin bu yönde faaliyetlerden haberdar olmalarının sağlanmasını, girişimcilerin desteklenmesini, girişimci için gerekli olan bilgi ve yeteneklerin kazandırılmasını amaçlamaktadır (Balaban, Özdemir, 2008:136-137).

Kadınlar ekonomik yaşama katılmak istemelerine rağmen toplum içinde buldukları konum ve istihdam olanakları yeterli düzeyde bulunmadığı için girişimcilikten uzak durmak zorunda kalmışlardır. Kültürel yeterliliğe ve gerekli eğitim düzeyine sahip ülkelerde kadın daha özgür ve kendine güvenen bir birey olarak girişimciliğe daha yatkın bir konumdadır. Kadının girişimcilik potansiyelini işgücüne katmak için devlet kentte ve kırdaki mesleki eğitim politikaları oluşturmuştur (Türkten, Demiryürek, 2016: 58-59).

Türkiye’de işgücünün eğitim seviyesi düşüktür. Bu eğitim seviyesi kadın ve erkek arasında kent kır ayrımına göre değişmektedir. Kırsal kesimde kadın eğitimden bağımsız bir şekilde üretimi gerçekleştirirken kadını eğitimden yoksun bırakan nedenler maddiyatın olmaması, buldukları bölgede okulların yetersizliği yada feodal düzendeki ataerkil yapı olmaktadır. Kentli çalışan kadının eğitim düzeyi ise erkeğe oranla daha yüksektir. Çünkü kentteki işgücünü karşılayacak eğitim seviyesinin yüksek olması gerekir. Bu nedenle lise yada üstü eğitim seviyesine sahip kadınların sayısı artmaktadır. Kadının eğitim seviyesi yükseldikçe ataerkil zihniyet yapısı zayıflamakta ve kadının toplum içerisindeki saygınlığı artmaktadır (Toksöz, 2007: 23).

Türkiye’de girişimci kadınların eğitim seviyesine bakıldığında %43’ünün lise mezunu olduğu, üniversite mezunu olanlarının %26.8 oranında olduğu, ilkokul mezunu oranının %19.6 ve ortaokul mezunu girişimcilerin ise %10.7 olduğu saptanmıştır. Genelde lisansüstü eğitim seviyesinde olan meslek edinmemiş kadınların ekonomik ve sosyal açıdan toplumla iletişim ve bütünlük sağlamak istemeleri girişimciliğe adım atmalarının nedenini oluşturmuştur. Kadın girişimcilerin girişimci olma eğilimleri genelde aileden gelen meslek gruplarının etkisi ile de farklılık göstermektedir. Örneğin babadan gelen bir meslek edinme söz konusu iken anneden geçen girişimci karakteristikleri yoktur. İş kuran kadınların yarısından fazlasının da profesyonel çalışan erkeklerin eşlerinin olduğu ortaya konmuştur (Yetim: 2002: 83).

1.4.2.3. Türkiye’de Ekonomik Açıdan Kadın Girişimciliği

Toplumun refah seviyesinin artırılması için farklı yöntemlere başvurulmaktadır. Kadının gerektiği kadar çalışma yaşamına dâhil edilmesi sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için gereklidir. Cinsiyetçilik kavramının bir yana bırakılarak kadınların daha üretken hale getirilmesi ve üretimin her aşamasında yer alması sağlanmalıdır. Kadın ve ekonomik kalkınma arasında sıkı bir ilişki söz konusudur. Kadının ekonomik yaşama katılımı arttıkça sosyo-kültürel yapısı kuvvetlenecek diğer yandan sosyo-kültürel yapının güçlenmesi kadının aile içinde ve toplumdaki saygınlığını arttıracaktır (Tutar, Yetişen, 2009: 117-118). Dünya nüfusunun çoğunluğunu oluşturan kadınların kalkınmaya etkisini sağlamak ve ekonomik değer yaratmak gibi etkileri olmasına nazaran yine de kadın girişimciler erkek girişimcilerin gerisinde kalmaktadır. Kaynağını egemen kültürden alan cinsiyet farkı kadının toplumda birçok alanda olduğu gibi ekonomik alanda da ikinci plana atılmasına neden olmaktadır. Ekonomik kalkınmaya önemli etkisi olan kadınların girişimciliğini arttırmak ve yerel ekonomilerde rol almasını sağlamak gerekmektedir (Göküş, Özdemiray, Göksel, 2013: 92).

Toplumlarda görülen şiddet olgusu dünyanın birçok ülkesinde meşrulaştırılmıştır. Meşrulaştırma ilk ailede, daha sonra da toplumlarda üretilmiş ve bu sorun toplumsal bir sorun halini almıştır. Toplumların yapısına işleyen bu meşrulaştırma durumu, kadınların toplumbilim araştırmalarının kadının sorunlarına dokunması, kadınları korumak amacıyla örgütlenmelerin gerçekleşmesi, kadınların eğitim seviyelerinin yükselmesi ile tartışılabilir bir konu halini almıştır. Kadınların maruz kaldığı birçok şiddet türü içerisinde

ekonomik şiddet de yerini almıştır. Kadın erkeğe ekonomik anlamda bağımlı kılınmış, hatta ev içi emeği de göz ardı edilerek karşılıksız bırakılmak istenmiş böylece kadın ekonomik anlamda da sömürülmüştür. Kadının bu gerçeğinden kopması için eğitim seviyesinin yükseltilmesinin yanı sıra ekonomik anlamda kadının ekonomide yer almasını sağlayacak belirli özelliklerinin olması ve devlet desteğinin de sağlanması gerekmektedir (Bilican, Gökkaya, 2011: 102-103).

Çalışma yaşamında küreselleşen çevreyle birlikte erkek egemenliği kırılarak kadının bilgisinden, yeteneğinden faydalanılmış ve kadına iş yaşamında daha fazla yer verilmeye başlanmıştır. Batılı ülkelerde ve Uzak Doğu’da kadınların ekonomik hayata katılımlarını sağlamak için yapılan yasal düzenlemeler, destekler, küreselleşen çevre ile bağlantılıdır. Kadınların erkeklerin yanında ekonomik hayata katılımını arttırmak ve gerek kendi işlerini kurmalarını gerekse işçi statüsünde çalışmalarını ve böylece potansiyel güçlerini ortaya koymalarını sağlamak değişen yeni Dünya ile birlikte mümkün hale gelmiştir (Tamer, 2013: 653). Kadın girişimciliğin geliştirilmesi için mikro kredi finansman yöntemi iyi bir model olmuştur. Özellikle doğu bölgesinde mikro krediler ile girişimciliğe başlayan kadın sayısı az değildir. Bu krediler ile birlikte kadının sosyal hayatı farklılaşmış, kendine özgüveni artmış, ekonomik açıdan da bölgesel kalkınmaya ve ülke ekonomisine katkıları artmıştır. Mikro kredinin amacı yoksulluğu, adaletsizliği, gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltmak için kadınlara ve yoksullara finans sağlamaktır. Bu kredi ilk olarak Bangladeş’te ekonomi profesörü Muhammed Yunus tarafından ortaya atılmış ve kadına bambu sepeti yapması için altı dolar kredi verilerek başlatılmıştır. 111 ülkede başarıyla gerçekleştirilmektedir ve BM tarafından 2005 yılı “Dünya’da Mikro Kredi” yılı olarak ilan edilmiştir. 2015 yılında bu kredi ile yoksulluğu %50 azaltmak Birleşmiş Milletlerin hedefi olmuştur. Türkiye’de 11 bin 657 kişiye verilmiştir ve toplam kredi miktarı 15 milyon 390 bin TL’dir (Çiftçi, 2010: 49).

Kadınların işgücüne katılımları sadece kayıtlı sektörlerde gerçekleşmez aynı zamanda kayıt dışı sektörlerde de kadının iş yaşamına katılımı gözlenmektedir. Küreselleşen ekonomide üretim; ihracata dayalı ekonomi, istihdam ilişkilerinin esnekleşmesi kadınların işgücüne katılımlarını arttırmaktadır. Kadının geçici, kısmi süreli yada evde çalışması standart dışı istihdam biçimi olarak nitelendirilmektedir. Kadın işgücü istihdamı ekonomik krizin yada ekonomik durgunluğun yaşandığı dönemlerden olumsuz etkilenmekte ve istihdam edilen kadın sayısında azalış yaşanmaktadır. Bu durum kadının

daha kolay işten çıkarıldığını, riskli kadın gruplarının yaşlı, yabancı ve özürlü kadınlardan oluştuğunu da göstermektedir (Örtlek, Tekelioğlu, Başer, Aydın, 2012: 101).

Türkiye’de kadının sektörel anlamda çalışma yoğunluğuna bakıldığında yıllar genelinde tarım sektöründe kadın sayısında artış yaşanırken diğer sektörlerde de artış yaşanmıştır. Bu nedenle bu oran tarım sektöründe azalmış görünmektedir. Hizmet ve sanayi sektöründe kadın çalışan oranı artarken, tarım ve hizmetler sektöründeki oran azalmaktadır. Ücretsiz aile işçiliği giderek azalmakta, ücretli ve yevmiyeli çalışan kadın sayısında artış yaşanmaktadır. Bölgeler arasında bir değerlendirme yapıldığında ise göç almış gelişmiş bölgelerde tarım dışı çalışanların daha fazla olduğu görülmektedir. Gelişmiş batı bölgelerinde ise hizmet sektöründe artış yaşanırken geri kalmış doğu bölgelerinde kadın istihdamı açısından tarım ve diğer sektörler arasında büyük farklılıkların olduğu ortaya konmaktadır (Berber, Burçin, 2008: 12). Ülkemizde Sektörel dağılıma bakıldığında çalışan kadınların %14.4 sanayi sektöründe, %48.5’i tarım sektöründe, %37.1’i ise hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir. Çalışan kadınların %14’ü kendi işini kuran olarak çalışmakta iken %47’si ücret yada yevmiyeli çalışmakta ve %39’u ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır (Çakır, 2008: 29).

1.4.2.4. Türkiye’de Teknolojik Açıdan Kadın Girişimciliği

Bilimsel ve teknolojik değişimler ve uygulanan Neo-liberal politikalar kadının Dünya’da ve Türkiye’deki işgücü payını arttırmıştır. Kadınlar için girişimcilik olgusu çoğu zaman boş bir kavram olarak kalmış, kadın liderlik gibi kavramlarla özdeşleştirilememiş aynı zamanda cinsiyetten kaynaklı biyolojik farklılıkların ve kişiliğe dayanan sınıflandırılmaların yapılması kadının girişimcilik dünyasına uzak kalmasına neden olan etkenleri oluşturmuştur (Elifhan, Maltaş, 2014: 1).

Yeni ekonomi olarak isimlendirilen ve uzun süre devam etmesi beklenen değişim süreci; teknolojik değişim ve istikrar politikalarının sentezi olarak ortaya çıkmaktadır. Elektronik iletişim teknolojisi ile toplumlararası iletişim kısa sürede gerçekleşmekte, toplumların yaşam standardı yükselmekte, maliyetten ve zamandan tasarruf sağlanmaktadır. Enformasyon ve bilişimin teknolojileri olarak da adlandırılan bu süreç toplumlarda ve ekonomilerde değişiklikler yaratmaktadır. Yeni ekonomi yerine tekonomi, e-ekonomi yada dijital ekonomi kavramları kullanılmaktadır (Bayraç, 2003: 45-46).

Yeni yapılanma yada post-fordist süreç kadın işgücü açısından yeni bir dönem olmuştur. Teknolojik gelişmeler ve kadının eğitim seviyesi arttıkça kadın iş yaşamında daha fazla yer edinmeye başlamıştır. Post-Fordist ekonomiye geçişle birlikte işgücündeki güç niteliği tekrar cinsiyet kavramını ortaya koymuş, kadınların iş yaşamında daha fazla yer edinmesi yeni gelişmeleri sağlamıştır. Kadın çalışan için kısmi süreli çalışma, bilgisayarın ve haberleşmenin gelişmesi sonucunda “evde çalışma” gibi üretimde yaşanan esneklik ile kadının çalışma yaşamındaki rolü değişmiştir. Esnek ve becerili işgücü olarak kadın piyasada yer almıştır. Kadın daha önce hizmet sektöründe yer alırken, teknolojinin sağladığı imkânlar sayesinde ileri teknoloji üretimi, iletişim, taşımacılık gibi geleneksel olmayan sektörlerde de yer almaya başlamıştır (Atalay, Varol, 2016: 183-184).

Kuruluşların kadınlara yönelik bilişim teknolojilerinde yer alması için düzenlenen eğitim ve destekleme programları ile kadının teknoloji çağına ayak uydurması sağlanmaktadır. Teknoloji meslekleri projesi TOOB İstanbul Kadın Girişimciler Kurulu tarafından hazırlanmıştır. Bu proje kadınların mobil-teknoloji sektöründe çalışmalarını arttıracaktır. Teknoloji uzmanlığı eğitim programı ile amaç mobil teknolojiler sektöründe çalışan kadının girişimcilik düşüncesini hayata geçirmesini sağlayarak gerekli bilgiyi ve tecrübeyi kazanmasına olanak tanımaktır. KOSGEB girişimcilik desteği ile mobil teknolojiler sektöründe iş kurma fikri 20 genç kadına KOSGEB uygulanarak, Girişimcilik Eğitim Programına katılma olanağı sağlanacaktır (İTO, 2015:2).

BİT (Bilişim İletişim Teknolojileri) ve internetin hızlı bir şekilde yayılması kadın girişimcilere yönelik projelerin incelenmesini olumlu etkilemiştir. Mobil teknolojinin üretim ve istihdamı arttırdığı, kadın girişimciler için yeni iş fırsatları oluşturduğu ortaya konmuştur. Kadın çalışanların bu sektör ile birlikte sadece verimliliği artmamış aynı zamanda toplumda algılanan erkeklerin teknolojik açıdan ileri düzeyde olduğu kanısını mobil sektörde kadınların erkekleri geride bırakması ile çürütmüştür (Nazmiye, 2015: 321).

1.4.2.5. Türkiye’de Politik Açıdan Kadın Girişimciliği

Kadınların işgücüne katılımı ve devamı konusunda yasalarda erkek girişimcilerle aralarında fark görünmemesine rağmen bazı mesleklerin kadınlar için uygun görülmemesi, görevin adil dağıtılmaması, kadınların işten çıkarılmasının daha kolay olması gibi ayrımcı durumlarla karşılaşabilmektedir (Soysal, 2010: 101).

Kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizliğin birçok faktörden kaynaklandığı göz önüne alınmamaktadır. Kadınların her alanda erkek ile eşit konumda olmasını sağlamak için BM ve ILO'nun çeşitli sözleşmeleri vardır. Ancak ulusal yasalar ve uluslararası sözleşmeler yeterli değildir ve Pekin Eylem Platformu ile çeşitli eylem yöntemleri oluşturulmuştur. Ana akımlaştırma ile çeşitli politikalar edinilmesi, kadınları ele alan plan ve programlar düzenlenmesi gibi eylemler gerçekleştirilmektedir. Cinsiyeti ana akımlaştırma birçok ülkenin politikası haline gelirken bunun dışında hükümetlerin uyguladığı eşit istihdam fırsatları politikası, ayrımcılığı esas almayan politikalar benimsenmiştir (Toksöz, 2007: 3).

Çalışma yaşamı kadın ve erkeğe yönelik bazı politikaları mecburi kılmıştır. Kadın ve erkek çalışma yaşamında beraber yer almasına rağmen kadın gerek geleneksel toplum yapısından kaynaklanan gerekse cinsiyet farkından kaynaklı birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Kadınların meslek seçiminde, iş yaşamında ücretlendirilmesinde, çalışma şartlarında, cinsiyetten kaynaklı ayrımcılık giderilmeye çalışılmaktadır. Mikro politikalar çok ses getirmezken, makro politikalar kapsamında BM, kadınlara karşı ayrımcılığı önleyecek sözleşmeler ve kadın çalışanlara yönelik Uluslararası Çalışma Örgütü'nün birçok sözleşmesi kabul edilmiştir. Ailevi sorumlulukların ve çalışma hayatının dengelenmesine yönelik birçok politikalarında uygulamaya konulması beklenmektedir (Avcı, Aksu, 2014: 3).

1.5. Kadın Girişimci Tipleri

Türkiye'de birçok role karşı değişmeyen şey Dünya'da da olduğu gibi kadın gerçeğidir. Geleneksel düşünce türüne göre kadın olmak cinsiyet ayrımının yanısıra ataerkil ve feodal yapıyı da beraberinde getirmektedir. Kadının yeri evi ve çocuklarının yanısıra fikri hâkimdir. Kadın için geleneksellik taşıyan evlilik ve aile vazgeçilmez unsurlardır. Kadın sanayileşme, kentleşme ve toplumsal değişime bağlı bu rollere ek olarak birçok rolü de üstlenmektedir (Bedük, 2005: 107-110).

Kutanis (2006)'e göre kadın girişimci tipleri adı altında yapılan sınıflandırma, kadını girişimci olmaya iten etkenler sonucunda oluşmaktadır. Goffe ve Scase (1985), iki etkene dayanarak kadın girişimci tiplerini ele almışlardır. Birincisi bireysellik ve özgüven ilkelerine göre kadın girişimcilerdir ve geleneksel girişimciliğe eğilimlidirler. İkincisi ise

geleneksel cinsiyet rolünü içeren erkeğin üstü durumunda olmayı kabullenen kadın girişimcilerdir. Bu tanımlar dört farklı girişimci tipini ortaya çıkarır (akt. Morçin, 2013).

1987’de Dorothy P. Moore’un yaptığı çalışmada kadın girişimciler geleneksel ve modern olarak iki gruba ayrılmaktadır. Geleneksel veya ilk kuşak kadın girişimci profili aşağıdaki gibi listelenmiştir (Arat, 1993: 174):

- 35-45 yaşları arasındadır.
- Evlidir yada boşanmıştır, bir ailesi vardır.
- Ülke ortalamasının üstünde bir eğitim seviyesi vardır.
- Büyük ihtimalle ilk deneyimidir.
- Hizmet iletmesi sahibi yada perakende ticaret ile uğraşmıştır.
- İlk işe başlama sermayesi kendi birikimi veya sahip olduğu maddiyatıdır.

Modern kadın girişimci profili de aşağıdaki gibidir ;

- İşletme yönetimi ve teknik konularda eğitilidir.
- Erkeklerin yoğun çalıştığı sektörlerde yer alır.

Geleneksel kadın rolü daha az engelleyici bir faktördür.

Goffe ve Scase (1992) iki faktöre dayalı olarak dört farklı girişimci tipini tanımlamıştır. Bunlar (Özen Kutanis ve Hancı, 2004: 459):

- Geleneksel Girişimci,
- Yenilikçi Girişimci,
- Evcimen Girişimci,
- Köktenci Girişimcidir.

Çizelge 1.6. Kadın Girişimci Tipleri

Girişimci Tipi	Özellikleri	Girişim Alanları
Geleneksel Girişimci	Hem girişimcilik ideallerini hem de geleneksel cinsiyet rollerini aynı ölçüde yerine getirmeye çalışır.	Konuk evi işletmeciliği, sekreterlik, bakım ajansı, restoran, yemek fabrikası, kuaför salonu vb.
Yenilikçi Girişimci	Girişimci rolünü, geleneksel rolünden daha üstün tutan ve öncelikli hedefi işini büyütmek olan girişimcidir.	Yükseköğretim mezunu kadınların istihdam edildiği alanlar, Pazar araştırmaları, reklam, halkla ilişkiler ve basındır.
Evcimen Girişimci	Geleneksel rolünü girişimci rolünden üstün tutan ve girişimciliği bir yan iş gören girişimcilerdir.	Uzun vadeli, küçük ölçekli işler yaparlar ve daha çok evde üretebilen ürünlerin ticaretiyle uğraşırlar.
Radikal Girişimci	Kadınların ikinci plana atılmasının önüne geçmeye çalışan ve işini bu amaca hizmet eden bir araç olarak gören girişimcidir.	Basın, yayın, perakende, satış, eğitim ve küçük ölçekli imalat işleri.

Kaynak: Akt. Morçin, 2013: 171 (Kutunis,2006: 62)

1.6. Kadın Girişimci Modelleri

Girişimcilik bireyin içinde oldukları sosyo-ekonomik ve kültürel yapının sonucu olduğundan aile, toplumsal davranış kuralları, eğitim ve ekonomik şartlar girişimcinin yapısını belirlemektedir. Kadın girişimcilerin tecrübeden yoksun, duygusal davranma eğilimleri, ailevi sorumlulukları fazlaca üstlenmeleri kadını girişimciliğe yönelten etmenler arasına girmektedir. Ancak kadınların sabırlı yaklaşımları, risk almaya eğilimli olma gibi özellikleri onların daha az başarısızlık göstermelerini sağlamaktadır. Bu duruma uygun bir şekilde kadın girişimcileri destekleyen teşvikler ve politikalarda kadının girişimci yapısını oluşturmada etken olmaktadır (Aslan, Atabey, 2009: 12-14).

Kadınlar erkeklere nazaran daha narin, yapıları gereği ev içi işleri ile uğraşan insanlardır. Ülkemizde girişimci kadın profiline bakıldığında daha çok evli, çocuklu, üniversite mezunu olan ve genelde hizmet sektöründe çalışmış girişimci tipi yer almaktadır. Kadın girişimciler genelde mikro işletmeleri tercih etmektedirler ve mikro işletmeler ekonomide önemli yer aldığı için kadın da ekonomik kalkınmada önemli bir

rol oynamaktadır. Kadın girişimciliğinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için sosyo-kültürel sorunların, ekonomik sorunların giderilmesi, yasal düzenlemelerin getirilmesi gerekmektedir; girişimciliğe duyulan başarıma ihtiyacı, azim, mücadele duygusu ve girişimcilik eğitimi gibi faktörler yer almaktadır. Yani kadını girişimci olmaya sevk eden faktörler olmalıdır (Türkmen, 2007: 14-15).

Çizelge 1.7. Kadın Girişimci Modelleri

Modeller	Özellikler
Cesur Model	İşsizlik sorunuyla mücadele eden kadınlar girişimcilik konusunda daha cesur davranır ve amaca odaklanmadan girişimde bulunurlar.
Hedef Odaklı Model	İstedikleri gibi seçim yapamazlar ve uzun dönemli kariyer stratejisine sahiptirler.
Başarı Odaklı Model	Çocuğu olmayan ve çok güçlü başarı amacı olanlardır. Profesyonel donanımları doğrultusunda fırsatları değerlendirirler ve kariyer deneyimlerini engelleyici sorunlara karşı daha dayanıklıdırlar.
İki Yönlü Model	Evli ve çocuk sahibi kadın girişimcilerdir. Aile ve iş hayatları arasındaki dengeyi kurarlar, gerektiğinde sorunlara çözüm bulma konusunda daha yaratıcıdırlar ve hayatlarını daha esnek hale getirecek fikirler üretirler.
Radikal Model	Toplumun algısını tepki olarak ilgi alanları ve tecrübeleri doğrultusunda iş kurma konusunda daha kararlı adımlar atan kadın girişimcilerdir.
Gelenekçi Model	İş sahibi olmayı uzun soluklu bir hedef olarak görürler.

Kaynak: Ersarı, 2015: 25; Bruni vd., 2004: 256.

1.7. Kadını Girişimci Olmaya İten Nedenler

Motivasyon, teşvik, ihtiyaç, arzu gibi duygulara kişiyi yönelten amaca yönlendirmektedir. Uyarılmış ihtiyaç adı altında da tanımlanmaktadır. Girişimciliğe yönelik motivasyon, girişimciliğe çeken gücü ifade etmektedir. Motivasyon aldığımız kararları eğilim ve eylem arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir. Girişimcilik eylemini aktif hale getiren iyi bir motivasyon harekete geçme durumunu da beraberinde getirmektedir. Girişimcilik boyunca motivasyon önemli bir etken olmakta ve motivasyon ayırımına gidilirken Gilad ve Levine (1986) tarafından olumlu ve olumsuz motivasyon ayırımında esas alınan kuram itme ve çekme kuramlarını oluşturmaktadır (Uygun, Mete, Güner, 2015: 1615).

Kadınları girişimciliğe yönlendiren etkenler ülkelere göre farklılık göstermektedir. Çeken Faktörler gelişmiş ülkelerde belirginlik gösterirken, iten faktörler daha çok gelişmekte olan ülkelerde kendini göstermektedir. Motivasyonu etkileyen bu faktörlerin ne kadar etkili olduğu bilinmese de iten faktörlerin girişimcilerin başarısında daha etkili olduğu saptanmıştır (Kılınç, Akyüz, 2016: 174).

1.7.1. İtme Faktörleri

İtme faktörlerinden olan işsizlik insanları bir iş kurmaya iten bir faktör olarak kabul edilmektedir. İnsanları iş kurmak için harekete geçiren bu etkenler genelde dışsal güdüleyicilerdir. Piyasada farklı olanı yaratma, bir iş edinme gibi faktörler dışsal güdüleyici olarak kabul edilmektedir (Çetin, Varoğlu, 2009: 53).

Kadınları girişimciliğe iten itici güçlerden en önemlisi işsizliktir. Kötü olan ekonomik koşullar ve işletmeyi oluşturma süreci kişiyi yönlendiren unsurları oluşturmaktadır. Girişimcilik kadınlar için yaşamlarını sürdürmede bir yöntem olarak kullanılmaktadır. İşsizliğin artması 1999 Avrupa Ekonomik hareketinin anketiyle saptanmış ve kadınların erkeklere göre işsizlik oranındaki artışı kadınlar için bir itme faktörü olduğunun göstergesi olmuştur (Cici, 2013: 76).

Kadınların itici faktörlerinden biride işyerindeki memnuniyetsizlik ve cam tavan sendromudur. Kadınların iş yaşamında fazlaca yer almalarına rağmen üst düzey yönetici pozisyonunda yeteri kadar yer alamamaları ile ilgilidir. İlk defa ABD'de 1970 yıllarında cinsiyete, etnik kökene ve din farkına dayanılarak ayrımcılığın derecelere yansması ile ortaya çıkmıştır. Cam tavan sendromunu anlatmak gerekirse, cam tavan sendromu kadınların yükselmelerinde fark edilmeyen her türlü engeli anlatmaktadır. Kadınlar ile üst düzey yönetim arasında kadının başarısına bakılmadan iş yaşamında yükselmesini engelleyen ve kolayca aşılamayan bir duvarı ifade etmektedir (Günsel, Köroğlu, Demirci, 2015: 82). Kadınlar cam tavanı aşmak için kişisel yaşamlarında birçok şeyden vazgeçmemelilerdir. İşlerinde yüksek performans göstermeliler ve bunun sürekliliğine dikkat etmelidirler. Aldıkları eğitim mesleki bilgi edinecek şekilde olmalıdır. İş tecrübesini geliştirmeli ve farklı görevler almanın yanı sıra iyi bir mentordan yardım almalıdırlar. Sosyal ilişkilerini geliştirmeli, erkek örgüt kültürünü değiştirmeli ve pozitif ayrımcılığı kendi durumları doğrultusunda kullanmalıdırlar (Aksu, Çek, Şenol, 2013: 135).

Part-time çalışma şekli, tam zamanlı olmayan ve süresi belli olmayan istihdama denilmektedir. Aynı zamanda öğrenmek için girilen bir iş, geçici girilen işler yada mevsimlik işler esnek çalışma şartları olan işler olarak adlandırılmaktadır. Çalışan çalışma saatini ve şeklini kendisi belirlemekte, sosyal yaşamını sürdürmekte ve teknolojinin faydalarından yararlanabilmektedir (Balaban, 2012). Esnekliğin belirli türleri aşağıdaki Çizelge 1.8’de belirtilmiştir:

Çizelge 1.8. Esnekliğin Farklı Formlarının Matrisi

Esnekliğin Formları	Sayısal (Niceliksel) Esneklik	Niteliksel Esneklik
Dışsal Esneklik	İstihdam Şekli: <ul style="list-style-type: none"> • Mevsimlik çalışma, • Belirli Süreli Sözleşmeler, • Sürekli Sözleşmeler, • Geçici İstihdam Ofisi Sözleşmeleri, • Çağrı Üzerine Çalışma Sayısal esneklik ve/veya sözleşme Esnekliği	Üretim Şekli: <ul style="list-style-type: none"> • Alt işveren, • Fason, • Bağımsız çalışma Coğrafi esneklik
İçsel Esneklik	Çalışma Zamanı: <ul style="list-style-type: none"> • Fazla, • Kısmi Süreli Çalışma, • Tahmin Edilmeyen Çalışma Süreleri, • Çalışma Sürelerinin Kısaltılması, • Değişen Çalışma Süreleri. Geçici Esneklik	İş Organizasyonu: <ul style="list-style-type: none"> • İş Rotasyonu, • Proje Grupları, • İş Zenginleştirme, • Çoklu Görev, • Bağımsız Çalışma, • Teknoloji Konusunda İşçinin Sorumluluğu, • Bütçeleme, • Yenilik, • Planlama Fonksiyonel Esneklik

Kaynak: (Ak. Karadeniz 2011: 86; Goudswaard, de Nanteuil, 2000: 20)

Esnek çalışma biçimleri yaygınlaştırılmalı ve kadınların desteklenmesi kadar erkekler içinde bu uygulamaların getirilmesi sağlanmalıdır. İnsanların eğitim, aile ihtiyaçlarının farklı istihdam şekline neden olması, piyasadan kısa zamanda çekilmeler ve kısa sürede çalışma olarak algılanması kadınlar kadar erkekler içinde geçerli olmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yoksa esnek çalışma kadınların düşük ücretlerle vasıfsız işlerde yaygınlaşması ve cinsiyet temelli eşitsizliğin olduğu anlamına gelmektedir (Toksöz, 2007: 47).

1.7.2. Çekme Faktörleri

Girişimcilik kadının bağımsız olduğu bir araç değil, toplumdaki konumlarını güçlendiren dengeleri koruyan bir araçtır. Girişimcilik, ücretli işlerde çalıştırılan kadın için daha fazla bir gelir elde etmenin yoldur. Kadınları girişimciliğe yönlendiren çekme faktörleri:

- Kadınların başarmayı isteme güdülleri,
- Aile içinde birden fazla kişinin çalışmasına ihtiyaç duyulması ve gelir azlığı,
- Birçok iş alanında toplumsal normlar, tutum ve davranışlar nedeniyle erkeğe daha fazla öncelik verilmesi,
- Kendi işinin patronu olmak istemesi,
- Aile ve iş sorumluluğu arasındaki dengeyi sağlamak istemesi,
- Kadınların kendilerini gerçekleştirmek istemeleri, sahip oldukları meslek bilgisi ve diploma ile bağımsız bir şekilde işyeri açmak ve işletmek istemeleridir (Tekin, 2005: 318-319).

Kadın girişimcilerin girişimci olmalarındaki en büyük etken bağımsız olma arzusudur. Bu durum kendini gerçekleştirme, para kazanmak, statü sahibi olmak, ekonomik zorluklar, kariyer sahibi olmak şeklinde sıralanabilir. Dhillon ve Malhotra tarafından yapılan araştırmalar sonucunda kadınların girişimci olmalarındaki güdüler Çizelge 1.9'da verilmiştir.

Çizelge 1.9. Kadınların Girişimci Olmalarındaki Güdüler

GÜDÜ	Sıklık	%
1.Hırs	11	27.5
2.Bağımsızlık	11	27.5
3.Meşgul olma arzusu	4	12.5
4.Konforlu ikili bir rol	4	10.0
5.Finanssal sıkıntılar	2	10.0
6.İstihdam yaratma arzusu	1	5.0
7.Yatırım amacı	1	2.5
8.Rahat bir yaşam arzusu	1	2.5
9.Kendi ilgi alanı	1	2.5

Kaynak: Hancı, 2004: 39; Dhillon, 1993

1.8. Kadın Girişimcilerin Özellikleri

Kadın girişimcilerin girişimci olmalarını gerektiren birçok özellikleri vardır. Aile ve iş yaşamını bir arada yürüten kadın girişimciler bu özelliklerinden dolayı daha planlı ve programlıdır. Girişimci kadınların özelliklerinin bazılarını sıralarsak;

- Yeniliklerden beslenirler ve kendilerine yatırım yaparlar.
- Uyguladıkları birçok ilke vardır.
- Tehlikeleri sezinlerler ve fırsatların peşinden giderler.
- Olumludurlar ve olumsuzluklarla karşılaşmaktan korkmazlar.
- İş yapmak için kullandıkları yöntem gelişmiştir.
- Garantidirler, işlerini sözlü değil yazılı ve kayıt sistemi ile yapmayı tercih ederler.
- Tutarlı bir anlayışa sahiptirler.
- Hayalcidirler ancak ayaklarını yere sağlam basarlar.
- Kendi olanakları ile fırsatları arasında denge kurarlar.
- Ortak akıl kullanır, tek tip düşünmezler.
- En iyi bildikleri işi yaparlar ve bunu yaparken odaklanırlar.

Bütün bu özellikleri kadın girişimcilerde bulmak zordur ancak kadın için üretim ve üretime giden yol ne kadar çeşitlilik arz ederse başarı şansında girişimci kadın için o kadar fazla olur.

Bowen ve Hisric (1986) kadın girişimcilere yönelik yaptıkları araştırmalarda girişimci olan kadınların özelliklerini şu şekilde sıralamışlardır (Kutaniş, 2006: 26):

- Diğer kadınlara nazaran daha erkeksi ve kararlıdır.
- Eğitim seviyeleri ortalamanın üstündedir.
- Organizasyon gücüne sahiptirler.
- Ailede girişimcilik ile uğramış kişiler mevcuttur.
- Küçük hacme sahip işletme kurmayı tercih ederler.

- Mesleki eğitime ihtiyaç duyarlar.
- Aile ve çocuk fikrine yatkındırlar.
- Erkeklerin hâkim olduğu iş sahalarına sıcak bakmazlar.

Kadın girişimcilerin diğer özelliklerine bakıldığında insancıl, insan ilişkilerinde daha ılımlı ve sabırlı insanlar oldukları görülmektedir. Kadın girişimciler bilim, sigortacılık, perakendecilik sektöründe çalışmayı tercih etmektedirler. Erkeklerle göre kârlılığa daha az önem verirler. Yaş aralıklarına bakıldığında 35-45 yaş aralığında işlerini kurarlar bunun nedeni bu yaş aralığında aile sorunlarını geride bırakmış olmalarıdır. Girişimci kadınların medeni durumlarına bakıldığında ücretli çalışan kadınlara göre girişimci kadınlarda evlilik oranının daha fazla olduğu görülmektedir. Kadın girişimciler zamana karşı yarışır ve iş baskısını üzerlerinde daha fazla hissederler. Hizmetler sektöründe ve pazarlama sektöründe daha fazla yer alırlar. Pazarlama sektöründe daha fazla yer alma nedenleri kadınların konuşmayı sevmesi ve iyi bir dinleyici olma özelliklerinden kaynaklanmaktadır (Aslan, Atabey 2009: 5-7).

1997 yılında yapılan bir araştırmaya bakıldığında, iş kadınlarının %22'sinin hizmet sektöründe olduğu görülürken, %13'ünün ticaret ve hizmet sektöründe olduğu ve %56'sının ticaret sektöründe yer aldığı ortaya konmuştur (Çelebi, Sallan, 1997: 23).

Türkiye'de çalışan kadınların %9'u girişimci kadınlardan oluşmakta ve bu kadınların %51'i ilkokul ve altı eğitime sahipken, ücretli çalışan kadınlarda bu oran daha da düşmektedir. %19'u yükseköğrenim görmüşken, ücretli çalışan kadınlar arasında bu oran %35'e yükselmektedir (Aslan, Atabey 2009: 5-7).

Batum ve Araz'ın Ankara merkez ve çevre ilçelerindeki 41 kadın girişimci ile görüşerek yaptıkları araştırma sonucunda, girişimci kadınların kişilik özellikleri Şekil 1.2'de verilmiştir.

Şekil 1.2. Mülakat Yapılan Girişimci Kadınların Kişilik Özellikleri (Sıklık > 10)

Kaynak: Anadolu Kalkınma Ajansı, 2014: 89-90

Kişilik özelliklerine bakıldığında; ilkokul seviyesindekilerin %12,5'i sosyal kişiliktir. Ortaokul mezunları kendilerini cesur, sosyal, çalışkan ve hırslı olarak nitelendirmektedir. Lise mezunları kendilerini %15,15 oranında hırslı, %13,64 civarında olanlar ise sosyal bir kişilik olarak görmektedirler. Üniversite mezunlarının da %15,28'i kendilerini "sosyal", %11,11'i de "hırslı" olarak tanımlarken, bekârların %21,43 kendilerini hırslı ve sosyal, %14,29 tuttuğunu koparan olarak görmektedirler. Boşanmış olanların %11,11'i hırslı olduklarını söylerken, evlilerin %15,63'ü sosyal, %10,16'sı da hırslı, %10,16'sı azimli bir kişiliğe sahip olduklarını söylemişlerdir. Merkezdeki girişimci kadınların %14,12'si kendilerinin sosyal, %11,76'sı da hırslı olarak ifade etmişlerdir. İlçelerdeki girişimcilerin %11,76'sı tuttuğunu koparan, %14,71'i kendilerini sosyal, %10,78'i de hırslı olarak tanımlamışlardır.

Dorothy P. More, 1987 yılında yaptığı bir araştırmada ise kadın girişimcileri iki gruba ayırır. Geleneksel ve modern girişimciler olarak ayrılan bu grupta 1945-1970 yılları arasında iş yaşamına giren kadınlar geleneksel kadın girişimci olarak nitelendirilirken, 1970'ten sonraki kadın girişimciler ise modern kadın girişimci olarak adlandırılmıştır. Geleneksel ve modern kadın girişimciler aşağıdaki Çizelge 1.10'da gösterilmiştir.

Çizelge 1.10. Geleneksel ve Modern Kadın Girişimciler

	Geleneksel Girişimciler 1945-1970	Modern Girişimciler 1970
Yaş	35-55	25-35
Yönelimleri	Ev ve Aile	Kariyer
Çalışma Amaçları	Ek Gelir Sağlama	Planlama, İdeallerini Gerçekleştirme
Girdikleri Sektör	Hizmet, perakende	Erkeklerin Baskın Olduğu
Finansman	Kişisel kaynaklar	Dış Kaynaklar
Kredi	Ayırım	Eşit kredi olanakları
Eğitim	Sanat ve beşeri bilimler	Tecrübe ile Desteklenmiş Teknik ve Yönetimsel Birikim
İşletme Tipi	Tek sahiplik ve düşük gelir	Ortaklık Şeklinde Büyüme ve Yüksek Gelir
Rol Modelleri	Engelleyici	Daha Az Engelleyici

Kaynak: Necla Arat, Türkiye’de Kadın Girişimcilik, Ankara, Tes-Yayınları, No. 7, 1993, s. 176.

Bu çizelgede görüldüğü gibi geleneksel girişimci kadın evli ve ailesi olan, 35-55 yaşları arasında, ortalamanın üstünde iyi bir eğitime sahip ve bu eğitimi de sanat ve beşeri bilimlerde görmüş, ilk iş deneyimi olan, finansmanını kendi kaynakları ile sağlayan, çalışma amacı ek gelir getirmek olan kadın girişimci tipidir. Engelleyici rol modeline sahiptir.

Modern kadın girişimciler ise 25-35 yaş aralığında, amacı planlarını ve ideallerini gerçekleştirmek olan, girdikleri sektörler erkeklere hitap eden, finansmanını dış kaynaklardan sağlayan, yüksek gelir elde etme amacı taşıyan ve daha az engelleyici rol model özelliğine sahip olan kadın girişimci tiplerine modern kadın girişimciler denilmektedir.

1.9. Kadın Girişimcilerin Avantajları ve Dezavantajları

Günümüzde yaşanan değişim ve gelişmeler sonucunda kadınlar sadece erkeklere ait olan işlerde yer almış güç, kariyer ve yetki almak için erkeklere nazaran daha fazla mücadele etmişlerdir. Küreselleşme ile birlikte iş hayatında kadın güçlenmeye başlamış, artan rekabet sonucunda; kalite ve fiyat açısından mal ve hizmetler tüketiciye daha etkin bir şekilde iletilmiş, iş koşullarının iyileştirilmesi ve esneklik gibi birçok uygulama ile yeni işgücü daha uygun hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu tarz bir anlayış iş hayatının bilgi ve becerisinden yararlanılamayan kadınların iş hayatına girmesi ve daha aktif şekilde rol alması zorunluluk haline gelmiştir. Bütün Dünya’da yaşanan teknolojik, sosyal ve

ekonomik değişmeler ve gelişmeler Türkiye’de kadınların iş yaşamında daha fazla yer almalarını sağlamıştır. İnsan kaynaklarının kullanılması açısından Türkiye nüfusunun yarısından fazlasını karşılayan kadınlardan yeteri kadar yararlanamamak büyük bir eksikliktir. Kadınları ekonomik hayata katarak onların potansiyel güçlerinden yararlanmak, ekonomik ve sosyal gelişim açısından da önem arz etmektedir (Soysal, 2010: 107).

Kadınlar için iş yaşamına atılmak birçok sorunu beraberinde getirdiği gibi birçok avantajı da kadına sunmaktadır. Kadın girişimciler birçok sorumluluğu üstlenmelerine ve bu sorumlulukların birçok sorunu da beraberinde getirmesine rağmen maddi bağımsızlık, özgürlük, özgüven artışı, sosyal yaşamın artması ve sosyal prestij gibi avantajları da yaşamaktadırlar (Yetim, 2002: 89).

Kadınlara iş yaşamında avantaj olarak dönen birçok özellikleri vardır ve bu özellikler sorumluluk duygularının fazla olması, güçlü hisleri, kolay iletişim kurmaları, sabırlı olmaları gibi erkeklerden farklı olan ve kadınlar için pozitiflik oluşturan özelliklerdir. Kadınlar bu avantajların yanı sıra birçok işi de birlikte yapabilme özelliğine sahiptirler. İş ve aile yaşamını birlikte yürütmek ve aile sorumluluklarının da getirmiş olduğu iş yükünü taşımak, kadının aile ve iş yaşamlarını birlikte yürütecek beceriye sahip olduklarını göstermektedir. Bu avantajları saymaya devam edersek (www.harpersbazaar, 2009: 12);

- Kadınlar erkeklere göre grup çalışmasında daha iyidirler. İletişimde ve kaliteli iş anlamında daha öndedirler.
- Askerlik nedeniyle kariyerlerine 1-0 önde başlarlar. Erkekler ise işe başladıklarında kadınlar tecrübece çok daha önde olmuşlardır.
- Kıyafet sorununu daha az yaşamaktadırlar ve sürekli resmi olan, kravat ve ceket giymek durumunda kalan erkeğe göre daha çeşitli ve renkli giyinmektedirler.
- Evinde eşine yardım etmeyen erkekler, iş yerinde kadın çalışan arkadaşlarına teknik anlamda yada daha fazla güç ve mesai gerektiren durumlarda yardım ederler ve çalışan kadının bir nevi yüklerini üstlerinden alırlar.
- Bazı iş alanlarında kadın çalışanlara ihtiyaç duyulmakta bu alanlarda reklamcılık, mağazacılık ve bankacılık gibi iletişim gerektiren alanları oluşturmaktadır.

Kadının toplum içinde ve iş yaşamında dezavantaj konumuna sebep olan nedenlerin ortadan kaldırılabilmesi için hem hukuki hem de siyasi anlamda bir varlıktan söz etmek pek mümkün değildir. Çünkü cinsiyet eşitliğini savunacak olan kamu toplumsal sorunlarla ilgilenmediği gibi kadını sadece ev içine hapsetmekle kalmamış kadının rolünü basite alarak kadına ev içi rolü biçmiştir. Siyasi aktörelere kadını savunan insan haklarını teoride bırakarak uygulamaya koyamamış ve erkek egemenlikli toplum yapısını politikalarla güçlendirmiştir (Küçük, 2015: 5).

Kadınların çalışma yaşamlarında önlerine çıkan dezavantajlara baktığımızda özellikle kadına biçilen toplumsal rolü olan annelik ve eşlik durumu denge unsuru olarak kabul edilmekte ve bunun yanı sıra cinsiyetinden kaynaklı kadın olma durumu Türkiye’de ve Dünya’da kadının iş sahasında birçok sorun yaşamasına neden olmaktadır. Kadın için dezavantaj oluşturan konular (Türk, Perçin, 2008: 114-116):

- Annelik ve cam tavan,
- Ödün verme durumu,
- Kadının yeri ailesinin ve çocuklarının yeridir mantığı,
- İşe alma metodlarının geleneksellik içermesi,
- Gelişim olanaklarının azlığı,
- Ev işi, çocuk bakımı gibi kadının yükünü arttırıcı faktörlerin olması,
- Resmi olmayan iletişim ağları ile iletişim kurulamaması,
- Örgüt iklimi,
- Kadına özgü iş yaşamındaki yasal düzenlemelerin yetersiz oluşu,
- Uzun çalışma saatlerinin engelleyici olması,
- Çalışma saatlerinin esnek olmaması,
- Eğitimde ve mesleki eğitimin kadınlar için yetersiz olması,
- Ailenin ve toplumun kadından beklentileri,
- İşten kaynaklı aile ile çatışılması,
- Eve erkek ekmek getirir anlayışının hâkim olması,
- Çocuk bakımı için düzenlemelerin yetersiz olmasıdır.

Düşük ücretlerle çalıştırılan kadınlar niteliksiz işlerde çalıştırılmaya mahkûm edilmektedirler. Emeği sömürülen kadınlar ezilmeye açıktırlar. İşveren tarafından kolaylıkla işten çıkarılırlar, sosyal haklar ve yasal düzenlemelerin yetersizliği nedeniyle birçok işe girip çıkmak zorunda kalmaktadırlar. Aldıkları eğitim ve ücretlere bakıldığında

ekonomik yaşamda cinsiyet ayrımcılığının devam ettiği görülmektedir. Sosyal ve kültürel yaşam kadın çalışmasını engellemekte bu durum ise toplumsal cinsiyet farkını daha belirgin hale getirmektedir (Yıldız, 2013: 99).

Cam tavan kadınların üst yönetim pozisyonlarına gelmelerinde büyük engel olarak görülmektedir. Cam tavan kadınların iş yaşamında yükselmelerinde karşılaştıkları görülmez engel olarak tanımlanmaktadır. Ryan ve Halsam yaptıkları çalışmalarda, kadın çalışanların üst düzey yönetici olarak tehlike arz ettikleri kadınların başarısızlık riskini arttırdıklarını, negatiflik oluşturduklarını belirtmekte ve bu durumu cam tavan sendromu olarak adlandırmaktadırlar (Ryan, Halsam, 2006: 3).

Çizelge 1.11. Kadın Yöneticilerin Cam Tavan Engelleri

Bireysel Faktör Engelleri	Örgütsel Faktör Engelleri	Toplumsal Faktör Engelleri
<ul style="list-style-type: none"> • Çoklu rol üstlenme • Kadınların kişisel tercih ve algıları 	<ul style="list-style-type: none"> • Örgüt kültürü • Örgüt politikaları • Mentor eksikliği • İnfomal iletişim ağlarına katılamama 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesleki ayırım • Stereotipler (Cinsiyetle bağdaştırılan kalıplaşmış önyargılar)

Kaynak: Mızrahi, Aracı, 2010: 150, KSSGM Yayınları, Ankara, 1998

Bireysel faktörlerden kaynaklanan engeller; kadının ailesi için hazırda olması, kendine yeteri kadar sınır tanıyamaması ve zaman ayıramamasıdır. Bu nedenle iş yaşamında yükselmek için yeteri kadar işin sorumluluklarını taşıyamamaktadır. Örgütsel faktörlerden kaynaklanan engeller; örgütlerde eşit fırsatları yaratabilmek ve örgüt kültüründeki insan merkezli, performans dayanan, cinsiyet farkını ele almayan düzenlemeleri içermektedir. Toplumsal faktörlerden kaynaklanan engeller ise toplumların cinsiyetten kaynaklı kadının rolü gereği kalıplaşmış yargılar dışına çıkamaması ve kadının iş yaşamında yeni roller edinmesinin engellenmesi olarak tanımlanmaktadır (Mızrahi, Aracı, 2010: 150-151).

Tokenizm, yasal düzenlemelerde ve erkeklerin egemenliğinde bir değişiklik olmadan, farklı gruplarda yer alan kadınlara karşı sorumluluklarını yerine getirme çabası olarak tanımlanmaktadır. Kadınlar daha az kazancı olan ve sorumluluk daha az gerektiren, düşük potansiyelli işlerde sıkışmış olarak bulunmaktadır. Bu pozisyonlar da daha az teknoloji, kaynak, insan ve daha az kontrol gerektiren güç azlığına neden olmaktadır (Türk, Perçin, 2008: 117).

1.10. Kadın Girişimci ve Erkek Girişimci Arasındaki Farklar

Türkiye'deki nüfusun içinde kadınların işgücünde yer aldığı oran birçok faktörden etkilenmekte ve erkeklerin işgücünden düşük bir orana sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'de zaman içinde kadının ve erkeğin iş yaşamına katılımında azalma olurken buna paralel olarak kadının aktif bir şekilde iş yaşamında daha az yer alması gelişmiş ve az gelişmiş ülkelere oranla çok yüksek olmamaktadır. Türkiye'de kadının işgücünde düşüş yaşaması bir istatistiksel tutarsızlık olduğunu göstermektedir. Bu durum tarım ve tarım dışı alanda çalışan kadın oranında yaşanan değişiklikler, kırsal ve kentsel farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Kırsalda kente göç ile birlikte tarımda çalışan kadın ev içi işleriyle ilgilenmeye başlamıştır ve kadının iş gücü oranı farklı yansıtılmıştır (Makal, 2001: 122-123).

Günümüzde erkek egemen toplumun kadınlar için yaratmış olduğu olumsuzlukların kontrol edilmesi ve değiştirilmesi çok zordur. Eagly, Wood ve Diekman'a (2000) göre günümüzde kadına mecbur kılınan ev içi işler, çocuğun bakımı, kadını iş yaşamından uzak tutmaya neden olan uzun emzirme süresi ve doğum oranının azalması gibi değişiklikler ve gelişmeler ile kadın artık geleneksel rollerden çıkıp erkeğin hâkim olduğu işlerde yer almaya başlamıştır. Buna rağmen kadının iş yaşamında karşılaştığı zorluklar toplumların ataerkil yapılarının ne kadar kalıcı olduğunu, erkek ile aralarında yaşanan toplumsal ve ekonomik farkın bariz bir şekilde ortaya çıktığını göstermektedir (Yorgun, 2010: 184).

Sosyal feminizm teorisi; kadın ve erkeğin nitelikleri bakımından farklı olduklarını bu nedenle kadının erkeğe göre daha değersiz yada önemsiz olduğunu vurgulamaktadır. Erkek ve kadını karşılaştıran çalışmalar genelde sosyal feminizm teorisi ile eş değer bir yol izlemiştir. Kollberg ve Leicht potansiyel farklılıkların iş performansına etkisini incelemiştir. Hizmet, perakende ve motivasyon anlamında aralarında az fark olduğunu, kadınlara ait iş yerlerinin erkeklere ait iş yerlerine göre daha küçük işletmeler olduğunu ve bu işletmelerin getirisinin daha düşük olduğunu ortaya koymuşlardır. Loscocco ve Robinson'un "Kadınların Ufak İşletme Başarılarındaki Engeller" adlı çalışmasında ise küçük işletme alanlarının erkeklere cazip gelmemesi vurgulanmıştır. Butter ve Rosen kadın girişimcilerin başarılarının cinsel tabulara dayanıp dayanmadığını incelemiştir. Liderlik, duygusallık, dayanıklılık, desteğe ihtiyaç duyma gibi özellikler incelendiğinde sonuç olarak erkeğin kadına oranla daha başarılı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Saliha, 2013: 74-75).

Kadın girişimcileri erkek girişimcilerden ayıran özelliklere baktığımızda; araştırmalar, kadınların erkeklere göre daha fazla patron olarak tercih edildiklerini göstermektedir. Bunun nedenleri şu şekilde sıralanmaktadır (Demir, 2015):

- Kadınların iş yaşamında gösterdikleri çaba bir erkeğin gösterdiği çabadan daha fazladır.
- Kadınlar, eğitim konusunda çalışanlarına daha çok destek olabilmekte ve bu eğitimi daha iyi sağlayabilmektedirler.
- Kadınların öğretme durumu erkekler göre daha iyidir.
- Kadınlar yeni değişim ve gelişmelere erkeklere göre daha kolay adapte olmakta ve uyum sağlamaktadırlar.
- Kadınlar çalıştırdıkları işçileri gönüllendirme, teşvik etme anlamında erkeklere göre daha gelişkindirler.
- Kadınlar yeni fikirlere erkeklere göre daha açıktırlar ve gözlem yetenekleri erkeğe göre daha fazla olan kadın bunu iş yaşamında kullanmaktadır.
- Kadınlar iletişim konusunda erkeğe göre daha iyidir ve bu durumun yöneticilik yapan kadına katkısı fazladır.
- Kadınların problemlere yaklaşımı ve çözebilme kapasitesi erkeğe göre daha iyi olduğu için bu durum iş yaşamında kadın çalışana artı bir değer katmaktadır.

Kadın ve erkek girişimciler arasındaki farkı anlatan iki farklı tablo literatürde bulunmaktadır.

Çizelge 1.12. Ronstand'a Göre Kadın ve Erkek Girişimcilerin Karşılaştırılması

Kategoriler	Açıklamalar
Kişisel Kategoriler	Arada fark olmamasına rağmen girişimci olmayanlarla karşılaştırıldığında çok küçüktür.
Deneyim	Yapılan birçok araştırma sonucunda kadınların edinmiş oldukları işlerde erkeklere göre daha fazla tecrübe sahibi oldukları gözlemlenmiştir.
Hedefler	Kadınlar için iş yaşamında yaşam tarzı kardan çok daha önemlidir.
İş Faktörleri	Çevresel engellerden dolayı kadınlar daha küçük çapta ve rutin işlerde çalışmayı tercih etmektedirler.
Çevresel Faktörler	Kadın girişimciler ve erkek girişimciler arasındaki fark kesin bir şekilde bellidir. Yapılan hemen hemen tüm araştırmalarda kadınların banker, mali kaynak ve diğer finansal araçlarla iletişim konusunda sorunları olduğu tespit edilmiştir. Kadın girişimcilerin hizmet, perakende ve ticaret sektöründe erkeklere kıyasla daha fazla yer aldıkları görülmüştür.

Kaynak: Çelebi, 1997

Çizelge 1.13. Hisrich'e Göre Kadın ve Erkek Girişimcilerin Karşılaştırılması

Karakteristikler	Erkek Girişimciler	Kadın Girişimciler
Güdülenme	Bir şeyler yapmaya istek duyarlar. Başarı amaçlarıdır. Kişisel bağımsızlık, işletmedeki rolüne bağlı statüyle ilgili benlik imajının önemsizliği söz konusudur. Kontrolü elinde tutma isteğinden kaynaklı iş tatmini vardır.	Bağımsızlık özelliği ve bir işi tek başına yapma güdüsü vardır. Önceki işe duyulan engelleme duygusundan kaynaklı iş tatmini söz konusudur. Başarı amaçtır. Hedefi elde ederler.
Fon Kaynakları	Kişisel birikimler söz konusudur. Banka ve yatırımcılardır. Arkadaş, aileden borç alırlar.	Kişisel borçlar, kişisel birikimlerden faydalanırlar.
Mesleki Geçmiş	İş alanlarında deneyimleri vardır ve ücretlidirler. Çeşitli işlerde deneyim elde etmişlerdir. Tanınmış bir alanda yada uzmanlık gerektiren alanlarda üst düzey başarı kazanmışlardır.	İş alanlarında deneyimleri vardır. Alanlarında orta düzey yöneticilik yapmışlardır.
Hareket Noktası	Var olan işten tatminsizlik. Üniversite yaşamında yada eski işinde bu yeni iş ile ilgili biraz da olsa ilgilenmiştir. İşten çıkarılmak yada işi bırakmak. Kazanma fırsatı.	İşte engellenme duygusu vardır. Alandaki fırsatı görme ve fırsatla ilgilenme söz konusudur. Kişisel koşullarda değişme.
Kişilik Özellikleri	Yenilikçi ve idealist. Meraklı ve enerjiktir. İkna edicidir. Kendi patronu olmak istemektedir. Hedef donanımlıdır. Kendine çok güvenir.	Yaratıcı, gerçekçidirler. Meraklı ve enerjiktirler. Esnek ve hoşgörülüdürler. Sosyal ve ekonomik çevre ile mücadele etme yetenekleri vardır. Hedef donanımlıdır. Orta düzeyde kendine güven söz konusudur.
Destek Grupları	Arkadaşları ve profesyonel yakınlarıdır. (Avukat, muhasebeci) İş dünyasından arkadaşları vardır.	Yakın arkadaşları, ailedir. Profesyonel meslekteki kadın gruplarıdır. Ticaret kuruluşlarıdır.
İlk İş Tipi	İnşaat ve imalattır. Ortalama net gelir 7.100 dolar/yıllık	Eğitim, danışmanlık, hizmet sektörü, halkla ilişkilerde çalışırlar. Ortalama net gelir 2.200 dolar/yıllık
Özgeçmiş	25-35 yaşları arası iş kurarlar. Babanın iş sahibi olması söz konusudur. İlk çocuktur. Üniversitede eğitim almıştır alanı genelde işletme, teknik alan, mühendisliktir.	35-45 yaşları arasında iş kurarlar. Babanın iş sahibi olması söz konusudur. İlk çocuktur. Üniversite eğitimi liberal sanatlardır.

Kaynak: Çelebi, 1997

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE KADIN GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİ DESTEKLEYEN POLİTİKALAR

2.1. Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Engeller

Kadınlar iş yaşamına girerken pek çok sorunla karşılaşır. Bu nedenle Türkiye’de kadın girişimcilerin karşılaştıkları engelleri ve sorunları ele alan birçok araştırma ve çalışma yapılmıştır (Narin, 2006: 71). Bu çalışmalar kadın girişimcilerin erkek girişimcilere göre kadın olmanın getirdiği birçok zorlukla baş etmek zorunda kaldıklarını göstermektedir (Güney, 2006: 38). Kadınların girişimci olarak karşılaştıkları sorunların ve engellerin başında cinsiyet ayrımcılığından kaynaklı engeller olduğu gibi eğitimden, sermaye eksikliğinden, bürokratik engellerden kaynaklı ve örgütsel kaynaklı sorun ve engellerde bulunmaktadır.

2.1.1. Cinsiyet Ayrımcılığından Kaynaklı Sorunlar ve Engeller

Cinsiyet ayrımcılığı kadınlara yönelik bir ötekileştirme şeklinde ortaya çıkmıştır. İkel toplumda başlayan cinsiyet ayrımcılığına yönelik cinsiyet esaslı iş bölümü rol farklılaşması sonucu oluşmuştur. Cinsiyet ayrımcılığı çağımızda sosyo-ekonomik değişimler sonucunda yeniden şekillenmiş, bir sorun olmaktan öteye gidememiştir. Cinsiyet temel bir statüdür ve genelde annelik-eşlik gibi değerlerle özdeşleştirilir. Sadece kadın değil erkeğinde bulunduğu konumu anlatan toplumsal cinsiyet kavramı, biyolojik cinsiyet ile açıklanamaz ve kültürel inançları, kişilik ve kimlikleri, davranış biçimlerini de beraberinde getirir. Cinsiyet eşitsizliği sosyal kuramlara yansımakla birlikte; eğitim, ekonomi, siyaset ve sosyal alanda da incelenebilmektedir (Demirbilek, 2007: 13).

İşgücü piyasalarına bakıldığında nitelik bakımından eşit olan insanların yalnızca cinsiyetlerine bağlı olarak farklı muamele görmeleri olarak tanımlanan cinsiyet ayrımcılığı sonucunda kadınlardan çalışma alanında erkeklere göre daha az yararlandığı ve düşük ücretler karşılığında çalıştırıldıkları görülmüştür. Cinsiyet ayrımcılığı yasal düzenlemelerle engellenmeye çalışılsa da ayrımcılık uygulamaları açık ve örtülü şekilde ortaya çıkmaktadır. Açık cinsiyet ayrımcılığında ayrımcılık açıkça gözlemlenir ve bunu

örnekleme gerekirse iş ilanlarında sadece erkeğin çalıştırılması için ilan verilirken, örtük cinsiyet ayrımcılığında ayrımcılık objektif bir açıklığa yer verilmeden üstü kapalı bir şekilde kendini göstermektedir. Örneğin küçük çocuğu olan anneye iş verilmemesi, tam zamanlı çalışanların tercih edilmesi, seyahat gerektiren işlerde bekâr kadınlara yer verilmesi gibi ayrımcılığın örtük şekilde yapıldığı görülmektedir (Alparslan, Çetinkaya Bozkurt, Özgöz, 2015: 68-69).

2.1.2. Eğitimden Kaynaklanan Engeller

Eğitim bireyin yaşam içerisinde sosyalleşmesi olarak ifade edilmektedir. Bireyin hayatını yönlendiren fikirlerinin, yeteneklerinin, bilgi birikiminin elde edilmesini etkileyen çok önemli bir faktördür. Eğitimdeki temel amaç insanların kapasitelerini arttırarak onların toplum ile uyumlu bir şekilde birleşmelerini sağlamaktır (Güney,2000: 64).

Eğitim düzeyi düşük kadınlar, iş hayatına atıldıkları zaman birçok sorun yaşamaktadırlar. Bunun aksine temel eğitimi ve mesleki eğitimi almış kadınlar ise işletmelerde işlerini yürütürken daha rahat ve aktif hareket edebilmektedirler. Teknik anlamda eğitimden yoksun kadın girişimciler ise kullanacakları aletler ve gerekli araç-gereç kullanımında eksiklikler yaşamaktadırlar. Çoğu zaman temel, mesleki ve teknik eğitim yetersiz kalmakta ve kadın çalışanlar gerekli girişimcilik eğitimi alamadıklarından çalışma yaşamında sorunların üstesinden gelirken zorlanmaktadırlar (Özyılmaz, 2016: 55). Bunun yanı sıra kadın girişimcilerin alacağı mesleki eğitimler kadınların iş yaşamına katkıda bulunacakları düzeyde değildir. Kadın girişimciler için açılmış olan kurslar günümüz koşullarına cevap verememektedir. Kadına biçilmiş olan ev kadınlığı pozisyonunda farklılık yaratmadan ve bu pozisyon çerçevesinde verilen mesleki eğitimler, kadının bu kurslara katılımının azalmasına neden olmaktadır. Kadın piyasada yer alırken mesleki eğitim şekli olarak algılanan çalışarak öğrenmeyi tercih etse de bu durum kadının devamlı çalışma durumunun yetersizliği yüzünden yenilenememekte ve askıda kalmaktadır.

Türkiye'de istihdam edilecek kadın sayısı eğitim seviyesi arttıkça artmaktadır. Kadınların eğitim seviyesi ile iş yaşamına katılımları arasında paralel bir ilişki söz konusudur. Kadın için kentte ve kırsal alanda iş yaşamına katılma oranı birbirinden farklıdır. Kırsal alanda genelde ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadın, eğitim seviyesinin yüksek

olmasını gerektirmeyen tarım gibi alanlarda çalışırken mesleki, teknik ve girişimcilik eğitimi gerektiren kentte iş sahası bulmakta güçlük çekmektedir (Çakır, 2008: 12).

Eğitim düzeyine bakılırsa normal çalışma süreleri en fazla olan kadın çalışanlar ilkokul ve altı kesimken, en az çalışma süreleri olan kesimin eğitim seviyesi ise yüksekokul ve üstüdür. Aradaki cinsiyet farkı eğitim seviyesi arttıkça kadınların iş yaşamında aldıkları ücrete yansımakta ve ücret farkı da azalmaktadır. Kadının iş alanı genelde tarım ve ücretsiz aile işçiliği olduğundan ücret açısından erkekten geri olması da kaçınılmaz sonuçtur. 2006 yılında yapılan bir çalışma incelendiğinde, ücretli çalışan kadınların %13.2'si ilköğretim ve altı eğitim görmüş iken, %27.2'si ilköğretim ve ortaokul, %9 meslek lisesi ve %30'u yüksekokul ve üstü eğitim gören kadınlardan oluşmaktadır. Çalışan kadının aldığı ortalama brüt ücret 91 YTL iken erkeğin aldığı aylık brüt ücret 107 YTL'dir. Eğitim seviyesinin ücret ile bağlantılı olduğu bu şekilde ortaya çıkmaktadır ve kadın erkeğe ekonomik anlamda bağımlı oldukça cinsiyet farkı da belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. Aşağıda ki Çizelge 2.1'de bu durum gösterilmiştir.

Çizelge 2.1. Kadın Cinsiyetine ve Eğitim Seviyesine Göre Ortalama Çalışma Süreleri ve Aylık Ortalama Brüt Ücret – 2006

	Ücretli Çalışanların Oranı (%)	Çalışma Süresi* (saat)	Ücreti Ödenen Süre** (saat)	Ortalama Brüt Ücret *** (YTL)	Brüt Temel Ücret** (YTL)	Ortalama Bütüt Ücret ** (YTL)
İlkokul ve Altı	20,6	45,2	200,5	3,2	614	650
İlkokul Ortaokul	13,2	45,0	197,9	4,4	603	640
Lise	27,2	44,9	197,9	4,4	814	870
Meslek Lisesi	9,0	44,7	199,0	4,7	864	944
Yüksekokul ve Üstü	30,0	44,1	193,3	9,5	1.719	1.837
Toplam	100,0	44,7	197,5	5,5	1.021	1.091

*Haftalık, **Aylık, ***Saatlik

Kaynak: Konya Ticaret Odası, 2009: 15; TÜİK, 2006 Kazanç Yapısı Anketi Sonuçları

2.1.3. Sermaye Eksikliğinden Kaynaklanan Engeller

Kadın girişimcilerin karşılaştıkları birçok sorundan birisi de sermaye yetersizliğidir. Girişimcilik özelliklerine sahip birçok kadın sermaye eksikliği yüzünden işletme açamamaktadır. Kadın girişimciler erkek girişimcilere kıyasla daha az sermaye ile iş sahasına çıkabilmektedir. Bu durumun nedeni hizmet sektöründe faaliyet gösteren kadınların evlerine işlerini taşıyabilmesi iken endüstri sektörü ile ilgilenen erkeğin kadına nazaran daha fazla sermayeye ihtiyaç duymasındır (Onay, 2013: 49).

İşletme açmak isteyen kadınlar ilk önce finansman desteğini sağlamak ve kredi almak için başvuruda bulunmak istemektedirler. Genellikle gayrimenkul varlıkların erkeğin üzerine kayıtlı görünmesi kadınlar için finans sağlayacak bir teminatın olmamasına neden olmaktadır. Ancak finansmanı sağlayacak kurumların kredilerin faizlerini düşük tutmaları ve verilecek teminatların şartlarını kolaylaştırmaları kadın girişimcilere çözüm yöntemi olarak sunulmaktadır. İş yeri kurarken birçok finans sorunu ile karşılaşan girişimci kadın bu yöntemlerle finansal desteğini sağlamış olacaktır (Öztürk, Arslan, 2016: 7). Kadın girişimciler gerekli olan finansmanı sağlamak için birçok zorlukla karşılaşmaktadırlar. Bu zorluklar (Uluslararası Girişimcilik Kongresi, 2006: 170):

- Kadınlar işletme kurmak istediklerinde düşük bir sermayeye ihtiyaç duymaktadırlar.
- Dışsal fonlara büyük ihtiyaç duyan kadınlar bu fonları elde etmek için birçok sıkıntı yaşamaktadırlar.
- Fonları elde etmek isteyen kadınlar bu fonlara ulaşırken bilgiyi elde ettikleri maliyetle ve bilgi eksikliği ile karşılaşmaktadırlar.
- Bankalar kadınlara borç verme ve kadınların girişimcilik faaliyetleri konusunda yanlış bir fikre sahiptirler.
- Bankalar kredi başvurularını değerlendirirken geçmişteki hareketlilikleri göz önüne alabilirler ve bu durum daha önce banka hareketliliği görünmeyen kadın girişimci için dezavantaj yaratabilmektedir.
- Banka kredisi karşılığında kadınlara daha fazla kredi faizi ve daha fazla teminat gösterilebilir.

Kadının çalışma hayatında ki yerini anlatmak ve anlamak amacıyla birçok kuramsal yaklaşım ele alınmıştır. Bu yaklaşımlardan bir tanesi Neo-klasik beşeri sermaye kuramıdır. Bu kurama göre kadının çalışma hayatında erkeğe göre daha az yer almasının nedeni sahip olduğu beşeri sermayesinin azlığıdır. Beşeri sermayenin az olmasına neden olan tecrübenin yetersiz olması, bilginin eksik olması ve kadının vasıfsız durumudur. Kadınlara biçilen roller ve kadını çalışma yaşamından soyutlayan tüm sorumluluklar bireysel tercihlere ve rasyonel tercihlere bağlanmaktadır (Özçatal, 2011: 23).

2.1.4. Örgütsel Kaynaklı Engeller

Örgütsel bağlılık, çalışan insanların çalıştıkları yer ile psikolojik olarak bütünleşmeleri, çalıştıkları örgütün amaçlarını, isteklerini benimsemelerini ve çalışanların bu örgüt içerisinde güçlü bir duyguyla kalmalarını ifade eden arzudur. Kişinin iş ile olan bağları ne kadar kuvvetli ise örgüte olan bağlılığı da o kadar fazla demektir. Bu örgütlenme biçimi ile birlikte örgütlenme kavramının ekonomik ve siyasi önemi de göz ardı edilemez. Örgütsel bağlılığın net bir tanımı olmamakla birlikte psikoloji ve sosyoloji gibi alanların bakış açılarıyla şu tanımlar yapılmaktadır (Köybaşı, 2016: 27-28):

- Çalışanların örgüt ile olan kimlik bağı ve bu bağıın gücüdür.
- Çalışanların örgütten kopmasını engelleyen psikolojik bağıdır.
- Çalışan ile örgüt arasındaki psikolojik bir sözleşme türüdür.
- Çalışanın örgüte bağlılığını, işe katılma ve örgüt değerini ifade eden bir kavramdır.
- Örgütün üyesi olmanın sürekliliği, örgüt için büyük çaba harcamak ve örgütün değerlerine inanma şeklinde oluşan bir bütündür.

Tanımlardan da anlaşılacağı gibi örgüt ile psikolojik olarak bütünleşme şeklinde genel olarak ifade edilmektedir. Örgütlenmedeki asıl amaç çalışan kadınların kendi aralarındaki dayanışmasını, birlik ve beraberliğini, gerekli koordinasyonunu sağlamak olmalıdır. Aile dışında gerçekleşecek olan bir çalışmada yer alacak kadının, bir örgütte yer alarak kendini güvende hissetmesi kadının psikolojisi açısından faydalı olacaktır. Kadınlar için kurulacak örgütler; kadın çalışana rehberlik etmeli, işletmenin kuruluşu sırasında kadına destek olmalı, birbirine benzeyen iş kolları arasında iletişimi sağlamalı ve örgütün üyeleri arasındaki ilişkileri düzenlemelidir (Sinanoğlu, 2005: 68).

Kadınların iş yaşamında aktif olmalarında etkili olan olgulardan bir diğeri örgüt kültürüdür. Kültür kavramı: İnsanların geliştirdiği inançları ve değerleri ifade eden davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede örgüt kültürü ise kararları ve uygulanacak yöntemleri belirleyen bir yapıyı ifade etmektedir. Kültür, örgüt çalışanlarının potansiyellerini ve ellerine geçen fırsatlarını belirleyen, ortaya koyan bir etkiye sahiptir. Girişimcilere ortam hazırlayan gelecek ile ilgili iyi planlar sunan örgüt kültürü olan işletmelerin çalışanlarının daha girişimci ve yeniliğe açık olduğu

saptanmıştır. Örgüt kültürü eksik işletmelerde ise kadın çalışanlar, girişimcilik ruhlarını açığa çıkarmada yetersiz kalmışlardır (Soysal, 2010: 105).

Örgütsel anlayış ve destek olgusu insanın öneminin farkında olan işletmelerde görülen bir anlayıştır. Bu destek yardımcı gözetmen destek ve duygusal destek olarak açıklanmaktadır. Yardımcı destek: çalışan kadının ailesi ve işi ile ilgili sorumluluklarını yerine getirirken ona yardımcı olan destek kavramıdır. Duygusal desteğin tanımı ise çalışan kadının ailesi ile olan mutluluğuna gerçekten yardım eden, problemlerine duyarlı olan, çalışan kadınları bu yönde dinleyen ve onlarla empati kuran destek türüdür. Örgütün alacağı önlemler çalışan kadınlara yardımcı olmak bu konuda çocuğun bakımı, esnek iş saatlerinin ve kolaylıklarının sağlanması ve bu yönde ortaya çıkan olumsuzlukların giderilmesine yönelik olmaktadır (Avcı, 2014: 91).

Örgüt kültürü kadın girişimcilere karşı davranışları, uygulamaları belirlediği için cam tavanı arttıran yada azaltan bir etkiye de sahiptir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde örgüt kültürü tarafından ortaya konan politikalar erkeğin konumunu güçlendirmektedir. İşletmelerin asıl amaçları kendi imajlarını korumak ve kurtarmaktır. Bu nedenle işletmeler kadınların iş yaşamındaki katkılarına göz ardı eden ve kadınlara sadece güçlü olmayan yönetici pozisyonlarında yer veren bir anlayışa hâkimdir. İş yaşamında kadına yönelik olumlu olarak izlenen birçok davranış veya tutum ise temelinde olumsuz bir kadın tipi yaratmaktadır. Bu durum ise iş yaşamında kadın açısından negatif sonuçlar doğurabilmektedir (Öğüt, 2006: 63).

2.1.5. Bürokratik Engeller

Türkiye'de yapılan araştırmalara bakıldığında bürokratik engellerin kadını çalışma yaşamından uzak tutan etkenlerden biri olarak gösterildiği saptanmıştır. Türkiye'de işletme kurmak ve kurulan işletmeyi tescil ettirmek bürokrasi ağır işlediği için çok zor olmaktadır. Kadın çalışanlar yeni bir işletme kurduklarında bürokratik engeller içinde yapılan işlemlerin sayıca fazla olmasından, işlemlerin uzun sürmesinden, mecburi olan bağışlardan ve çok sık değişen mevzuattan şikâyetçidirler. Şirketler kurulduğunda bürokratik işlemlerin çokluğu ve yapılan işlemlerin fazlaca maliyet gerektirmesi nedeniyle birçok kadın girişimci iş kurma fikrinden vazgeçmektedir (İplik, 2012: 64).

Bürokratik engellere bakıldığında birçok kadın girişimci kurumsallaşmayı, karar almak için sürecin uzaması gibi algılamaktadır. Türkiye'de kurumsallaşma yapısı için girişimciler teşvik edilmelidir. Ancak girişimcilerin bürokratik engeller nedeniyle kurumsallaşmaya gideceği inancı yoktur. Diğer bir engele bakıldığında ise kadın girişimcilerin karar yada yetki almalarında yeteri kadar katılımın sağlanamamasıdır. Bu durum kamu sektörü ve özel sektörde kadının iş yaşamında ki pozisyonuna yönelik yapılacak çalışmalar sonucunda ortadan kaldırılacaktır (Başol, 2010: 70).

İşletmelerin kuruluşu sırasında, işletmeye kredi sağlamak için ortaya çıkan bürokratik engeller yok edilmeli, örgütlenme sağlanmalı ve yeniden teşvik için programlar inşa edilmelidir. Kadın girişimciliği bu desteklere rağmen hala sayıca yetersiz kalıyorsa kadın kuruluşları desteklenmeli, kadınların kredi alma ve bu tarz hizmetlerden yararlanmaları sağlanmalı, bürokratik işler azaltılmalı, bankalarda kredi için kefalet zorunluluğu kaldırılmalıdır (Başol, 2010: 71).

Kadınların iş yaşamından karşılaştıkları diğer bürokratik engellerden biri ise vergilerdir. Vergilerin fazla olması, kadın çalışanların bu vergileri ödemede sıkıntı çekmesine ve bu nedenle birçok çalışan kadının iş yerini kapatmasına neden olmaktadır. Vergi mevzuatının kadın çalışanları teşvik edecek şekilde düzenlenmesi ve vergi ile ilgili bir iade fonunun hazırlanması gerekmektedir. Bu şekilde bir düzenleme ile kadın çalışanların vergi ile ilgili probleminin çözümü sağlanmış olacaktır (Şekerler, 2006: 125).

2.2. Türkiye’de Kadın Girişimciliğine Verilen Destekler

Kobiler Dünya’da çok fazla öneme sahip oldukları gibi Türkiye’de de aynı öneme sahiptirler. Kobileri tanımlamak gerekirse kavram olarak ülkelerde farklılık gösterdiği gibi Türkiye’de de farklı tanımlanabilmektedir. Türkiye’de ki kurumların KOBİ tanımları da ayrıca ülke içinde farklılık gösterebilmektedir. Bu tanımlamaları yapacak olursak:

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın ve KOSGEB’in KOBİ tanımı:

Sanayi ve Ticaret Bakanlığının ve KOSGEB’in KOBİ tanımı Kobileri üç gruba ayırarak incelemektedir (Durma, Önder, 2007: 4-5).

- Mikro İşletmenin Tanımı: Çalışan sayısı 10 kişiden az olan, çalışanlarını yıllık istihdamda bulunduran, bilançosu ve yıllık satış hâsılatının bir milyonu geçmediği küçük ölçekli işletmelerdir.
- Küçük İşletmelerin Tanımı: Çalışan sayısı 50 kişiden az olan, çalışanlarını yıllık istihdamda bulunduran, bilançosu ve yıllık hâsılatının beş milyonu geçmediği işletmelerdir.
- Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı: Çalışan sayısı 250 kişiden az olan, çalışanlarını yıllık istihdamda bulunduran, bilançosu ve yıllık hâsılatının yirmi beş milyonu geçmediği işletmelerdir.

Hazine Müsteşarlığı'nın KOBİ Tanımı (Beybur, 2009: 43):

- Faaliyet alanı imalat sanayi olan,
- Defter kaydında arasa, bina haricinde makinelerin, taşıt araçların ve gereçlerin, demirbaşların ve birçoğunun toplamı 400 milyarı aşmayan,
- 1-9 işçi sayısı olan küçük işletmeler,
- 10-49 işçi sayısı olan küçük işletmeler,
- 50-250 işçi sayısı olan orta ölçekli işletmelerdir.

TÜİK'in Tanımı: Kobilerin tanımını çalıştırdığı işçi sayısına bakarak belirlemiştir. Küçük, orta ve büyük ölçekli işletmeler olarak sınıflandırma yapmıştır (Durman, Önder: 2007: 8).

- Küçük ölçekli işletmeler çalışan sayısı 50 kişiden az olan,
- Orta ölçekli işletmeler çalışan sayısı 100 kişiden az olan,
- Büyük ölçekli işletmeler çalışan sayısı 100 kişiden fazla olan işletmelerdir.

Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın KOBİ Tanımı: Çalıştırılan işçi sayısının yanında, bilançosuna da yer veren bir tanımlama yapmıştır. Çalışan işçi sayısı 1-200 olan, defter tutan, sabit sermayesi ve bilançosu 2 milyon ABD doları geçmeyen işletme türüdür (Dilik, Duran, 1998: 70).

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün KOBİ Tanımı:

- 1-9 arasında işçi sayısı olan küçük işletmeler,
- 10-49 arasında işçi sayısı olan küçük işletmeler,
- 50—99 arasında işçi sayısı olan küçük işletmeler,
- 100'den fazla işçi sayısı olan büyük işletmeler KOBİ tanımlamasına girmektedir (Atıcı, 2006: 44).

2.2.1. Kadın Girişimciliğini Destekleyen Kurum ve Kuruluşlar

2.2.1.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)

KOSGEB 20 Nisan 1990 yılında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı bir alt birim olarak kurulmuştur. Kosgebin (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler) amacı Kobilerin verimliliğini arttırmaktır. Böylece teknolojiye uyumu kolaylaştırma ve ülkenin ekonomisine katkı sağlamak amaçları arasına girmektedir. Bu amaçla birçok politik araçlarla ve desteklerle küçük ve orta ölçekli işletmeler geliştirilecektir. KOSGEB kontrol, üretim hizmeti, eğitimler ve bilgilendirme hizmetleri sağlayarak birçok projeyi desteklemektedir. Kobiler birçok pazar çalışmasını desteklerken, uluslararası fuarlara katılımı teşvik etmektedir (Biner, 2011).

Kosgeb'in amacı Ar-ge sonuçlarını yayımlamak, yazılım sağlamak, patent-sınai-tasarım gibi konularda Kobilere yardım etmektir. Çalışanların KOBİ kredilerine kefalet etmekte ve böylece finansal desteğini sunmaktadır. Kosgebin verdiği hizmet imalat ile sınırlıdır. Kadınlara özgü işletilen küçük işletmeler bu nedenle Kosgeb'den çok fazla yararlanamamaktadır. Sadece kadınlara yönelik kurulmamış, İş Geliştirme Merkezlerinde kadın ve erkek girişimcilere birlikte destek sunmuştur. KOSGEB “Avrupa Kadın Girişimciliğini Destekleme Ağında” kadını destekleyen bir kuruluştur. Kosgebin desteklediği kobilerin avantajları ve dezavantajlarına bakıldığında (www.kosgeb.gov.tr)

Kobilerin Avantajları (Türkoğlu, 2003: 276-279):

- Yeniliklere açıklığının ve yatkınlığının olması. Küçük işletmelerin müşterileriyle ilişkilerinin iyi olması ve müşterinin ihtiyaçlarını araştırıp, yenilikleri takip etmeleri anlamına gelmektedir.
- Esnek olması, ekonomik konjonktüre ve pazar koşullarına hızlı bir şekilde uyum sağlama.
- Üretimde meydana gelen eksiklikleri hızlı bir şekilde doldurması. Eleman eksikliği olduğunda işletmedeki başka bir elemanı bu pozisyona getirerek boşluğu doldururlar ve böylece üretimin aksamasına engel olurlar.
- Teknik yeniliklerle beraber daha çok verimliliğin artması. Küçük işletmeler projelerini çok daha hızlı uygularlar ve hızlı bir şekilde pazara sürerler.
- Bürokrasiden ve yöneticilerden olan sayının azlığı. Karar alıcı olanlar üretim sürecinde çalışanlarla birlikte hareket ettiklerinden bu durum küçük işletmelerin hızlı bir şekilde hareket etmesini sağlar.
- İstihdama olan etkisinin ve katkısının fazla olması. Buldukları yerdeki istihdama etki ederler ve yatırım harcamaları büyük işletmelere kıyaslandığında %30 daha azdır.
- Alansal fayda sağlama. Farklı alanlara satış ve pazarlama alanlarının yeni kurulması maliyetleri azaltır.
- Yatırım maliyetlerinin düşük olması.
- Büyük işletmeleri tamamlayacak özelliklere sahip olmaları.
- Bireysel tasarrufların teşvik edilmesi.
- Bölgesel kalkınmaya ve çevrenin korunması için gerekli olan katkılarının fazla olması.
- Rekabeti teşvik edecek özelliğinin olması. (Akgemci, 2001: 15)
- Ekonomik ve sosyallik açısından denge unsuru olma özelliğinin olması.
- Kişisel tasarrufları teşvik etmesi.

Kobilerin Dezavantajları (Yalçın, 2006: 28-34):

- Kobilerde iyi bir organizasyonun ve yönetimin olmaması nedeniyle üretimde, finansmanda, pazarlamada ve gerekli işletmecilik unsurlarında değişik birimler kurulamaz.
- Kobilerde finansman problemi vardır.
- Kobilerde yüksek birim maliyetin söz konusu olmasına rağmen ürünlerde düşük kalite söz konusudur. Bu durum Kobilerin küçük ölçekli pazarlarda üretim yapmalarından kaynaklanmaktadır.
- Kobilerde iyi bir pazarlama faaliyeti yoktur ve hizmete yönelik faaliyetler sınırlıdır.
- Kobiler küçük ölçekli pazarlardır ve üretim teknikleri gelişmiş ülkelerin düzeyinde olmaması ürünlerin maliyetini yükseltmekte ve ürünlerin talep edilmesine neden olmaktadır.
- Kobiler yetiştirmiş oldukları işgücünü büyük ölçekli şirketlere karşı koruyamaz, Kobilerin personel kalitesini korumaları işteki riskler yüzünden zordur.
- KOBİ eğitimleri yetersizdir ve çalışan işçilere verilen eğitim belirli bir noktadan sonra yetersiz kalmaktadır.
- Finansmanın yetersiz olması ve personel konusunda yaşanan sıkıntılar Kobilerin teknolojiyi takip etmelerinde sıkıntı yaşamalarına neden olmaktadır.
- Kobiler bilgiye ulaşma konusunda eğitilmiş personel eksikliği yaşadığından enformasyon sıkıntısı çekmektedir.
- Kobiler yenilikçi olmasına rağmen ar-ge çalışmaları kısa zamanda sonuç getirmediği için kaynak aktarımı da az olmaktadır.
- Kobilerin ihracat konusunda finansman sorunu, bilgi sorunu, eğitilmiş personel eksikliği gibi eksikliklerinin olması ve iyi organize edilmemiş olması yurt dışındaki satım faaliyetlerini yetersiz kılmaktadır.
- Kobilerin bir başka dezavantajı da bürokratik engeller ve uluslararası düzenlemelerin yetersiz kalmasıdır.

Kosgebin kuruluşu ile ar-ge çalışmaları arttırılmalı, sanayi ve üniversitenin işbirliği güçlendirilmeli ülkenin teknoloji düzeyi arttırılmalı, planlı işler kurulmalı ve gereken destek sağlanmalıdır (Aslan, 2009: 58).

2.2.2.2. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün görevleri (<https://www.tbmm.sov.tr/kanunlar/k525/html/>):

- Kadına yönelik yapılan ayrımcılıkları önlemek, kadının ekonomik alanda ve sosyal yaşamında kadına aktif koruma getirmek, kadının eğitim seviyesini arttırmak, kadının yükselmesi için gerekli tüm desteği sağlamak, programlar ve politikalar oluşturmak.
- Kadına karşı taciz, istismarı ve her türlü şiddet türünü önlemek, bunun için çalışmalarda bulunmak, toplumdan kaynaklanan problemlerin çözülmesine destek olmak.
- Kadınlara eşit olan hak ve fırsatları verecek çalışmalar yapmak.
- Sağlıkta, kültürde, eğitimde kadının ilerlemesi için karar mekanizmalarının görev almasını sağlayıcı çalışmalar yapmak.
- Kadın ve erkek eşitliğine çözüm bulmak, bu sorunun toplumun kalkınma sorunu olduğunu toplumun algılaması için kamuoyunu bilgilendirmeye çalışmak.
- Özel sektörün kamu kuruluşu ile işbirliği yapmasını sağlamak, yerel yönetimler, üniversiteler, kamu kuruluşları ile koordinasyonu sağlamak.
- Yurt içinde ve dışında seminerler düzenlemek, eğitim için etkinlikler düzenlemek, görevini ilgilendiren konularda bilgi sistemleri kurmak.
- Görevini ilgilendiren kuruluşlara üye olmak, birçok çalışmaya katılmak, kanuni düzenlemeler için çalışmalar yapmak.
- Yurt içinde ve dışında bilimsel çalışmalara yer vermek, projeler yapmak.

2.2.2.3. Kadın İstihdamını Geliştirme Projesi

İstihdam ve eğitim projesinin bir alt dalı olarak Dünya Bankası ile ülkemiz arasında 1993 yılında imzalanmış, 7 yıl uygulamaya konulması hedeflenmiş bir projedir (Biner, 2011: 73).

- Amaç kadınların ekonomik olarak bütün alanlarda çalışmasını sağlamak ve girişimci olmaları için gerekli politikaları oluşturmak, buna yönelik bilgi verilerinin elde edilmesini sağlamaktır.
- Bu projeye yönelik birçok araştırma yapılmıştır.
- Bu projenin tanıtılması için ulusal bir kongre düzenlenmiştir.
- Fabrika, atölye ve tarım alanında çalışan kadınların hayat hikâyesinden oluşan bir belgesel hazırlanmıştır.
- Sivil toplum kuruluşları, kadın kuruluşlarından oluşan cinsiyet eğitime yönelik materyaller hazırlanmış, birçok kurum ve kuruluş tarafından kullanılmıştır.

➤ Kadın Karşı Şiddetle Mücadele İçin Oluşturulmuş Eylem Planının Hedefleri

- Kadına yönelik şiddete karşı toplumsal farkındalık oluşturmak.
- Kadına karşı aile içerisinde şiddetle mücadelede yasal düzenlemeleri yapmak ve ortaya çıkacak olumsuzlukları kaldırmak.
- Kadının sosyal ve ekonomik yaşamda yer almasını sağlayan uygulamaları hayata geçirmek.
- Kadına ve şiddet gören çocuklarına yönelik koruyucu hizmetler sağlamak.
- Şiddet gören kadını rehabilite edecek hizmetleri sunmak (<http://www.turkiyegazetesi.com.tr/yaşam/433027.aspx>).

2.2.2.4. İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM)

Girişimciliğe ilk adım atıldığında onları destekleyen, girişimciliğin en zor yıllarında onlara birçok desteği sunan, onların işlerini yönetmelerinde ve kurmalarında kolaylık

sağlayan, doğabilecek riskleri aza indirmeye çalışan, uzun zamandır Dünya’da uygulanan iş kurma ve iş sağlama yöntemlerinden bir tanesidir. İşgem merkezleri ile girişimci şirketlerde başarısızlık oranının diğer küçük işletmelere oranla %10’a kadar düştüğü görülmüştür. Dünya çapında toplam iş geliştirme merkezlerinin sayısı 4000’e yakındır. Ülkemizde birçok şehirde merkezleri mevcuttur. K-İşgem şeklinde nitelendirilen İşgемler finansmanını AB ve KOSGEB tarafından karşılamaktadır. K-İşgемler ile amaç küçük işletmeleri ve bunların iyi bir şekilde büyümelerini desteklemektir. Kadın çalışanları destekleyen, kâr amacı olmayan ve kamu yararını gözetten bir merkezdir. KOSGEB’in ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığının desteklediği bir kuruluştur (www.antalyakadıngirisimciler.org/Temmuz 2010).

İŞGEM’in amaçları:

- Küçük olan işletmelerde bina konusunu ve iş kurma fikrini desteklemek.
- İstihdam olanaklarını arttırmak.
- Başarı düzeyi yüksek işletmelerin kurulmasında öncü olmak.
- Ekonomide yerelliği desteklemek.
- Rekabeti sağlamak.
- Girişimciliğe teşvik etmek.
- Yereldeki kaynakları işletmelere yönlendirmek.
- İş ortamını güvenli hale getirmek.
- Bölgesel kalkınmayı güçlendirmek.

2.2.2.5. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)

TÜBİTAK 1963 tarihinde kurulmuştur. Bilim ve teknolojinin olduğu her alanda faaliyet gösteren bir kuruluştur. TÜBİTAK, Türkiye’de bilim ve teknolojiye yön verme noktasında hükümete yardımcı olmak için sorumluluk üstlenmiş, 1983 ve 2003 yılları arasında Türk bilim politikasını kapsayan hazırlama görevini üstlenmiştir. Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun kurulması sonucunda sekretaryasının Tübitak’a verilmesi ile bu görevi somutlaştırmıştır. TÜBİTAK 2023 vizyon adında bir projeyi gerçekleştirmiştir (<https://www.tubitak.gov.tr/tr/içerik> –hakkımızda).

TÜBİTAK kapsamında ekonomiye değer katacak projelerin ve kuruluşların boyutuna yada türüne bakılmadan bu kuruluşlar desteklenmektedir. Alan komiteleri tarafından ödemeler bir karara bağlanmaktadır. Planlanan projeler proje izleyicileri tarafından izlenmekte ve uluslararası projelerde üniversite katılımı ile üniversitelere destek verilmektedir. Tübitak'ın sağladığı desteklerden gerçek veya tüzel kişiliğine bakılmadan Türkiye'de var olan bütün kuruluşlar faydalanabilmektedir. Ar-ge projesine sahip girişimciler şirket kurarak bu destekten faydalanabilmektedirler. Ar-ge'nin amacı ekonomiye katma değer katan kuruluşları ar-ge çalışmalarına yönlendirmek ve Türk sanayisinde ar-ge becerisini arttırmaktır (Beybur, 2009: 81).

Toplumun yaşam kalitesini arttırmaya yönelik ve Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınmasını sürdürmeye yönelik, bilim ve teknolojisi sürekli yenilenen, yönlendiren ve paylaşan bir politikayı benimseyen bir kurumdur. Tübitak'ın görevleri: (bilgiferim.com, Bilim&teknoloji, 2015)

- Türkiye'nin bilim ve teknoloji politikasını belirlemek, ar-ge çalışmalarını teşvik etmek ve desteklemek.
- Teknoloji- geliştirme-endüstriyel araştırmaları desteklemek.
- Ar-ge enstitülerini işletmeyi öncelik haline getirmek.
- Bilim adamı keşfetmek.
- Bilimsel dergileri ve kitapları yayımlamak.
- Uluslararası bilim ve teknoloji adına işbirliğine gitmek.
- Bilimi teşvik etmeye yönelik ödüller vermek.

TÜBİTAK programına özel kuruluşlar, gerçek ve tüzel kişiler, kamu kurum ve kuruluşlar başvuruda bulunabilirler. Özel kuruluş ve üniversiteden başvuru yapacak kişilerin eğitim seviyesi doktora, kamu kurum ve kuruluşundan başvuru yapacak kişiler ise en az lisans mezunu olmak zorundadır (Beybur, 2009: 80).

2.2.2.6. Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri (ABİGEM)

Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri, TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) öncülüğünde Sanayi ve Ticaret Odalarının desteği ile 2002 yılında kurulmuştur.

2008 yılında “Abigem’in Yaygınlaştırılması Projesi” ile AB fonları, 12 merkez daha kurularak sayısı toplamda 15’e yükselmiştir. 2014 yılında Hatay, Sivas, Batman ve Van illerini de içine alarak sayısı 19’a yükselmiştir (www.tobb.org.tr/AvrupaBirliğiDairesi/Sayfalar/ABIGEM.php).

ABİGEM tarafından verilen eğitim ve danışmanlık hizmetleri aşağıda sıralanmaktadır (Gözek, 2006: 26);

- Finansman, pazarlama yöntemleri.
- Girişimciliğe ilk adım atanlara yönelik iş kurma düşüncesinin sorgulanması, iş planı hazırlama, nakit para tahmini, şirketin kuruluşu, pazar araştırmasının yapılması.
- Uluslararası pazarları kavramak, yeni pazarlara girmek, ihracat, uluslararası büyümek için finansmanın sağlanması, teknik yardımın sağlanması ve know-how transferlerinin araştırılması, ortak yatırımın yapılması.

2.2.2.7. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)

2004 yılında kurulan bu kurum, kamu politikası konusunda birçok öneri geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Amaç kamu politikalarını değerlendirmek, takip etmek, bu politikaları destekleyecek toplantıları ve programları düzenlemektir. TEPAV’a bağlı kurulmuş olan Girişimcilik Enstitüsü ile girişimciliği daha aktif kullanmak, yapılacak çalışmaları karar alıcılar ve kamu ile paylaşmak, girişimciliğe yönelik eğitim programları hazırlamak ve girişimciliği teşvik eden çalışmaları sürdürmek asıl amaçları arasındadır (Aslan, 2009: 60).

2.2.2.8. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)

1991 yılında kurulmuştur. TTGV kâr amacı olmayan, Türkiye’nin teknolojik yapısını geliştirme ve güçlendirme amacı taşıyan, Türkiye’nin uluslararası rekabetini arttırmaya katkıda bulunan bir kuruluştur. Yönetim kurulu sayısı 9 kişiden oluşmaktadır. Bu sayının 6’sını özel sektör oluştururken, diğerlerini hazine müsteşarlığı, KOSGEB ve TÜBİTAK temsilcileri oluşturmaktadır. Toplam kurucular kurulu 56 kişiden oluşmaktadır. Uluslararası faaliyet göstermektedir. Sanayide teknoloji faaliyetlerine 100

milyon dolar destek sağlarken, 200 milyon dolar ar-ge hacminin yaratılmasını sağlamıştır (bilgi@danişmend.com).

Türkiye sanayisine kazandırdıkları:

- Projelerin %83'ü ticarileşmiştir.
- Uygulamaya geçen projelerin %79'u geliştirilmektedir.
- Uygulamaya geçen projelerin %84'ünden elde edilen ürünler dışarıya satılmaktadır.
- Tamamlanmış projelerden %8'i için patent alınmıştır.
- TTGV'nin desteklediği sayısı 88'i bulan firmalar 3 yıllık bir süre içinde arge projesini geliştirmeyi planlamaktadır.

2.2.2.9. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 1950 yılında kurulmuştur. Merkezi Ankara'dadır. Kuruluş amacına baktığımızda odalar ve borsalar arasında dayanışmayı sağlamak, mesleğin çıkarlarına uygun bir şekilde gelişmesini sağlarken faaliyetlerini kolaylaştırmak, oda ve borsa üyelerinin kendi aralarında ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü esas almak, mesleğin gerektirdiği ahlâkı ve disiplini sağlamak, ekonominin gelişmesi adına çalışmalarda bulunmaktır.

Odalar ve Borsalar Birliğinin görevleri:

- Toplantı ve kongrelerini düzenleyip, bunlara katılmak, yurt içinde yapılacak fuarlar için yapılan başvuruları incelemek ve karar vermek, fuar düzenlemek için yetki belgesini vermek, ticari merkezleri açmak, ekonomik ve sosyal sıkıntılarla ilgili faaliyetlere katılmak,
- Tüketicinin korunmasına yönelik ve rekabetin oluşması adına gereken önlemleri alma,
- Özel sektörün ekonomi politikalarını belirleme,
- Sermaye piyasasını teşvik etmek, yatırımları teşvik etmek ve yönlendirmek, küçük ve orta ölçekli işletmeleri birçok çalışmada teşvik etmektir.

TOBB'un bünyesinde kurulan Kadın Girişimciler Kurulunun amacı genel politikalar oluşturmak ve görüş belirtilmesi noktasında katkıda bulunmak, kadın çalışanlara eğitim sunmak, girişimcilik konusunda fikirlerini hayata geçirmelerini sağlamak gibi birçok destekteğide bulunmaktadır (Aslan, 2009:78).

2.2.2.10. Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP)

SRAP, 2001 yılında onaylanmıştır ve Dünya Bankası tarafından desteklenmiştir. Türkiye'de İkras anlaşmasının imzalanması ile ekonomik kriz sonucunda uygulamaya konulmuştur. Sadece amaç yoksullukla mücadele olmayıp, IMF ve Dünya Bankası'nın yaratmış olduğu adaletsizliği sonlandırmak amacıyla gelişmekte olan ülkelerde uygulanmıştır. SRAP sosyal yardımlaşma projesidir. Devletin yapması gereken ancak yapamadığı birçok yardım bu projelerle yardım şekline dönüşmüştür (Çulha Zabcı, 2003: 216-217).

Bu projenin amaçları (Biner, 2011: 89):

- Ekonomik kriz sonrası nüfus üzerindeki etkiyi azaltma,
- Yoksullara yardım eden devlet kurumları üzerindeki kapasiteyi arttırmak,
- Sağlık ve eğitim hizmetlerini iyileştirme amacı ile en yoksul kesim için yardım sistemi oluşturmak,
- Yoksulların gelir elde etmesini sağlama ve onlara iş olanakları yaratmaktır.

2.2.2.11. Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu (TESK)

TESK'in tarihine baktığımızda kökeni Ahilik Teşkilatı denilen sosyal ve ekonomik yönü olan, bunun yanı sıra siyasi, kültürel ve askeri yönlerini de barındıran bir toplum düzenine işaret etmektedir. Cumhuriyet dönemi ile birlikte 1964 yılında esnaf ve sanatkârlar teşkilatı adı altında yürürlüğe konmuş, 2005 yılında ise bugünkü yapısını alarak son şeklini almıştır (<https://www.tesk.org.tr/>).

Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonunun amacına bakıldığında:

- Esnaf ve sanatkârları ülke içinde ve dışında temsil etmek.
- Esnaf ve sanatkârları odaları ve birliklerinin arasındaki birliği sağlamak.

- Mesleki tedbirler almak.
- Esnaf ve sanatkârlarla ilgili görevleri yapmak.

İş geliştirme programı projesi ve Kadın girişimciliğini destekleme adı altında 2002 ve 2004 yılları arasında Avrupa Komisyonu Finansmanının girişimciliğe adım atan yeni çalışan kadınları desteklemeye yönelik projeleri olmuştur. 1630 kadına iş kurmaları için eğitim verilmiş ve 359 tanesi kendi işlerini kurmuştur (Biner, 2011: 93).

Kadın girişimciliğini destekleme projesi ile uygulananlar;

- Kadın girişimciliği sürekli hale getirilmeye çalışılmış,
- Kadın girişimcileri destekleyen merkezler oluşturulmuş,
- Kadın girişimcileri destekleyen merkezleri açmak amacıyla rehber kitap hazırlanmış,
- Yerelde eğitim tabanı oluşturulmuş,
- 4500 kadın girişimcilik eğitimlerinden faydalanmış,
- Kadını desteklemek amacıyla web portalı kurulmuş,
- Kadını girişimlere yöneltmek için kamuoyunda farkındalık yaratılmıştır.

2.2.2.12. Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)

Kadın girişimciler derneği 2002 yılında Tüsiad desteği ile açılmıştır. Özel sektörün, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının birliği ile kadınları destekleyen Kagider 300 girişimci üye sayısına sahiptir. Kadın girişimcileri yalnız ekonomik açıdan değil sosyal açıdan da destekleyen bir dernektir. Kadının toplumsal alanda cinsiyet eşitliğini sağlamasına yardımcı olan birçok faydayı da kadına sunmaktadır (www.kagider.org/).

Kagiderin stratejileri:

- Kadın girişimci sayısını arttırmak ve onları çalışma hayatına yönlendirmek için teşvik etmek,
- Kadını çalışma yaşamına dahil etmek için onlara eğitim vermek,
- Kagiderin çalışma alanını ülkenin geneline yaymak,

- Ekosistemi ve kadın girişimciliğini geliştirmek adına altyapıyı destekleyecek faaliyetlerde bulunmak,
- Kagider üyelerini iş boyutunda, kişilik gelişimlerinde ve faaliyet alanlarında desteklemek,
- Kadın girişimcileri eğitimlerine devam ederken çalışma yaşamına dahil etmek,
- Kagiderin itibarını yükseltmek,
- Kadın girişimcilere ülke içinde ve dışında referans sağlamaktır.

2.2.2.13. Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (GAP-ÇATOM)

GAP idaresi tarafından Eylem planından yola çıkılarak hazırlanmıştır. Çatomlar 1995 yılından beri açılmaya devam etmekte olup, sayısı 44'e yükselmiştir. Kitleleri ise kadınlardır. Gap-Çatom'un amacı sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmektir. Bunun içinde yoksulluğu aza indirmek, iş yaşamına katılımın artırılması için teşviklerin yapılması, dezavantajlı gruplar ve cinsiyet ayrımcılığının giderilmesi için birçok proje yürütmektedir. Bu programlardan yararlananların sayısı 250.000 civarındadır (www.gapçatom.org/).

2.2.2.14. GAP Girişimciliği Destekleme Merkezleri (GAP-GİDEM)

Gap-Gidem Projesi bir KOBİ geliştirme projesidir. Asıl hedefi Adıyaman, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Mardin illerinde mevcut girişimcilerin kapasitelerini geliştirmek, bu kitleye eğitim, danışmanlık gibi hizmetler sunmaktır. 2002 yılında başlatılmış bir proje olup, istihdamı arttırmak, verimliliği yükseltmek, yerelde ekonomik kalkınmayı sağlamak amaçları arasındadır. Gidem projesi ülkemizde az gelişmiş bölgeler için hazırlanmış uygun bir projedir (Sayın, 2006: 56).

Gap-Gidem Kobilerin, tarım işletmeleri ve el sanatlarına yönelik kadınları ve gençleri ekonomiye kazandırmak amacıyla hazırlanmış, girişimcilik fikirlerinin önünü açan bir projedir. GAP bünyesinde ve Gap-Gidem büroları hizmet vermeye yönelik açılmıştır (Paksoy, Aydoğdu, 2010: 126).

Bu hizmetler aşağıda sıralanmıştır;

- Yatırım alanlarını uygun bir şekilde belirlenmek ve yatırım promosyonu sağlama,
- Pazar, finansman ve tekniğin araştırılması ve yatırımcıları yönlendirmek,
- Ön-fizibilite ve fizibilite etütlerinin yaptırılması için yol göstermek,
- Ortak aramak,
- Kadın girişimciliğini geliştirmek ve küçük işletmeleri desteklemek,
- Girişimciler için eğitim programları hazırlamak ve işe yönelik geziler düzenlemek,
- Şirket kurma ve şirketleri halka açmak konusunda hizmet vermektir.

2.2.2.15. Kadın Girişimciliğini Destekleme Projesi (AB-TESK)

Türkiye’de 1995 yılında AB VE Gümrük Birliği çalışmalarını sürdürürken, AB hibe yardımı için 12 projeden AB’ye sunulan 8 projeyi kabul etmiştir. Bu projeler arasında Kadın Girişimcilerin Desteklenmesi Projesi’ de mevcuttur. 2002 yılında hazırlanan bu proje 2004 yılında bitmiştir. Bu projenin en önemli noktası eğitimidir. Kadınlar arasında küçük işletmeleri desteklemeye yönelik hedefler konulmuştur. Bu proje Türkiye’de uygulanmış en iyi projeler içinde yer almıştır. Bu projeden sonra kadın girişimciliğini desteklemeye yönelik ikinci bir proje hazırlanmış, 2007 yılında uygulamaya konmuştur ve 2009 yılında bu projede tamamlanmıştır. 6291 kadına eğitim, 2755 kadına danışmanlık hizmeti verilmiştir. 255 kadın iş yeri açılmıştır. Proje ile Türkiye ve AB arasındaki müzakereler sonucu illerin sosyal ve ekonomik yapısına katkı sağlanmış, faaliyetler etkin hale getirilmiş ve ESOB’ların proje sayısı arttırılmıştır (www.tesk.org.tr/proje/yurutulen/kadın.php).

2.2.2.16. Türkiye Esnaf-Sanatkârlar ve Küçük Sanayi Araştırma Enstitüsü (TES-AR)

TESK bünyesinde 1991 yılından itibaren araştırma ve seminerler düzenlenmektedir. TES-AR iki büyük sivil toplum örgütleri olan TOBB ve TESK’e üyedir. Esnaf ve sanatkârların, küçük ve orta ölçekli işletmelerin, çıkarlarını gözetin

ülkenin sosyo-ekonomik yapısını güçlendirme amacı olan bir kuruluştur (www.tesk.org.tr/tr/mevzuat/99/99090.php).

2.2.2.17. Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Tesisi Vakfı (MEKSA)

Forum'un (Fuarcılık ve Kalkınma İşbirliği İşletmesi), Türk-Alman Dostluk Konseyinin ve TESK'in işbirliği ile kurulmuş olan bir kuruluştur. MEKSA kadınların çalışma hayatına atılmasında daha çok onların çıraklık dönemlerinde alacakları eğitimleri ve programları düzenlemektedir. MEKSA kadın çalışanlar adına işlev görmektedir. Kadının yoğun olarak çalıştığı mesleklerde bu mesleklerin çıraklık yasalarına dahil edilmesi ve sanat olarak görülmesini savunan bir anlayışa hâkimdir (Güdek, 2016: 64).

2.2.2.18. Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV)

KADAV 1999 yılında Marmara depremi sonucunda ekonomik ve sosyal anlamda zarar görmüş kadınları desteklemek amacıyla bir araya gelmiş kadınlar için kurulmuştur. Vakfın merkezi İstanbul'da olup, toplam üye sayısı 40'tır. Etkin halde çalışan 15 proje elemanı vardır. 1999 yılında kadınlar için çadırlar kurulmuş, eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilmiştir. Muz atölyeleri ve ev tekstil atölyeleri ile 36 kadından oluşan bir grup üretim faaliyetine katılmıştır. 2001 yılında Tüzel kişilik kazanmıştır. KADAV 2003'te Kocaeli'de "İlk Adım Kadın Eğitim ve Kültür Merkezi'ni" kurmuş, eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin yanı sıra şiddet gören kadınlara psikolojik destekler ve hukuksal hizmetler sunmuştur. 2005 yılında çalışmalarına devam eden merkez, istihdam birimleri kurmuştur. Kadınlara hangi sektörlerde mesleki eğitimin verilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur (www.genderloops.eu/tr/kadav.php).

KADAV'ın birlikte çalıştığı kuruluşlar: Kadın sığınakları ve Danışma Merkezi, Mor Çatı Kadın Sığınağı, Jagori Kadın Kaynakları Bilgi ve Belge Merkezi, MEKSA, ABİGEM, ASK, SKYGD.

2.2.2.19. Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV)

KEDV 1986 tarihinden bu yana geçim sıkıntısı yaşayan kadınların yaşam düzeyini yükseltmek, ekonomik anlamda katkı sağlamak ve bölgesel kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur. Bu sivil toplum örgütünün herhangi bir kâr amacı yoktur.

Kadınların yoksullukla mücadelelerinde onlarla ilgili bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir. Çalışmalarını İstanbul, Ege, Güneydoğu Anadolu olmak üzere Türkiye'nin birçok yerinde devam ettirmektedir. Belediyelere, sivil toplum örgütlerine, birçok kalkınma projesine ve kadınların alacakları eğitimlere destek sağlamaktadır. Beraber çalıştığı kuruluşlar; kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve birçok ünlü firmalardır (www.kedv.org.tr/).

KEDV'in kadını güçlendirmeye yönelik amaçları (Biner, 2011: 97):

- Kadınları iş kurmaya yönlendirirken hayatlarını kolaylaştıracak ihtiyaçlarını karşılamak,
- Kadınlara iş kurmaları için gerekli olan finansı sağlamak adına kuruluşlarla diyalog da bulunmak,
- Kadınları yaşama dahil etmek için zaman kazandırmak,
- Kadınlara danışmanlık desteği sağlamak,
- Çocukların erken dönemlerde bakımı için destek sunarak, kadının iş yaşamında etkinlik kazanmasını sağlamaktır.

2.2.2.20. Kadın Merkez Vakfı (KAMER)

1997 yılında kadınları ve engelli çocukların haklarını korumak ve onlara destek sunmak amacıyla kurulmuş bir kurumdur (www.sabncivakfi.org/sayfa/engeller-kalkiyor-2).

Bu kurumun amaçlarına ve hedeflerine bakıldığında:

- Urfa, Van, Diyarbakır, Hakkâri, Tunceli'de 15.000 eve ziyaret yapmak,
- Yapılan bu ziyaretlerle engelli olan çocukların sorunları ve ihtiyaçlarını belirlemek,
- Mahallelerde bulunan çocuklar için farkındalık adına eğlenceler yapma,.
- İhtiyaçların belirlendiği yerlerde kadın merkezlerine yönelik çalışmalar yapmak,
- Dezavantajlı bireylerin topluma kazandırılması için çalışmalarda bulunmaktır.

2.2.2.21. Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM)

Kadem 2013 yılında kurulan bir vakıftır. Kadem'in amaçlarına ve hedeflerine baktığımızda (www.kadem.org.tr/):

- Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasi varlığını geliştirmek, kadınların potansiyellerini kullanacakları alanları yaratma,.
- Toplumun kadın konusunda ortak bilincini yaratmak, kadının sosyal bir varlık olarak hayatını sürdürmesini sağlama,.
- Kadın haklarını koruyarak demokratik, hukuki ve özgürlükçü bir ülke yaratmak,
- Kadın ve aile düzeni ile ilgili yapılacak her çalışmayı kabul etmek,
- Kadınların üretkenliğini ortaya çıkarmak ve kadının ekonomiye ve sosyal hayata katılımını arttırmak,
- Kadınları uluslararası düzeyde rekabet gücüne ulaştırmak.
- Geliştirdiği çözümlere yönelik kadının yaşamını kolaylaştırma,
- Kurumlar arası işbirliği ile kadının demokratik hakkını ulus dışına çıkarmaktır.

2.2.2.22. Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı (TOSYÖV)

1989 yılında Kobilere hizmet amacı ile kurulmuştur. Amaç Kobilerin sorunlarını bulmak ve çözüm yolları üretmektir. Aynı zamanda kadın girişimcilerin ve genç girişimcilerin önünün açmak, rekabet ortamı yaratmak ve Kobilerin gelişmesini sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda seminerler, konferanslar ile resmi kurumlara yada kuruluşlara bilgi verir. Ekonomik ve sosyal sorunların çözümüne yönelik araştırmalar yapmak, eğitimler vermek, Uluslararası programlara istinaden proje hazırlamak ve yürütmek de diğer görevleri arasındadır (www.tosyov.org.tr/).

2.2.2.23. Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV)

Türkiye Kalkınma Vakfı 1969 yılında kurulmuştur. Kırsal alanda birçok çalışma yürütmektedir. 1967 yılında Mersin ilinin Tarsus dağ köyünde ilk pilot deneme ile

çalışmalarına başlamıştır. 1975 yılında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde çalışmalarına devam etmiştir. Bu programlar ile gelir elde edilmiş, toprağın, suyun korunmasına yönelik kaynaklar geliştirilmiş, süt inekçiliği adına Gen Merkezi kurulmuş, halıcılık ve kilimcilik faaliyetleri yapılmıştır. İnsan kaynaklarının gelişmesine önem vermiş, ekonomik hareketliliği arttıracak meslek eğitimlerine programında yer vermiştir. Bu şekilde TKV küçük ölçekli işletmelerin piyasada güçlenmesini gerçekleştirerek katılımcı modelleri yaşama geçirmiştir. KÖY-TÜR ile çiftçilere Pazar imkânı yaratmış, 28 ülkede üretilen beyaz et ile üretim kapasitesini arttırmıştır. 2000'li yıllarda ekonomik kriz sonucu KÖY- TÜR'ün varlığı sona ermiştir. Ancak entegre Arıcılık projesini hala yürüten TKV uluslararası standartta üretim yapmaktadır. 14 il bazında hizmet sunan TKV, 9 GAP ili dışında Ankara, Diyarbakır, Kars ve Ardahan illerinde kırsal alana yönelik hala faaliyet göstermektedir (www.tkv-dft.org.tr/).

Kadının konumunun güçlenmesini ve bölgesel kalkınmayı sağlayacak örgütlerin kurulmasını hedeflemektedir. TKV kırsal kesimde kadının güçlendirilmesine yönelik geleneksel otoritenin kırılması adına faaliyetlere girişmiş, eğitilmiş kadınlara ve etkin şekilde çalışan kadınlara bir iletişim ağı kurarak girişimde bulunmuştur (Şekerler, 2006: 107).

2.2.2.24. Türkiye Genç İş Adamları Derneği (TÜGİAD)

Türkiye'deki ilk genç iş adamları derneği TÜGİAD 1986 yılında kurulmuştur. Amacı Türkiye'nin sosyal ve ekonomik gelişimine yardımcı olmak kişisel ve sosyal ilerlemeyi sağlamak ve böylece kamuoyu yaratmaktır. Üye sayısı 870 olup 60'dan fazla sektörü temsil etmektedir. 100 ülkeye ihracatta bulunan ve aynı zamanda dış ticaretle de ilgilenen bir dernektir. TÜGİAD MAME denilen Akdeniz, Afrika ve Orta Doğu Genç Girişimciler Ağı'nın kurucusudur. Bu kuruluş 200.000 Genç iş kadını ve adamı içermektedir. Aynı zamanda kadın girişimcileri destekleyen ve onların sosyo-ekonomik yaşama katılımını arttırmayı amaçlayan bir dernek özelliği göstermektedir (www.tugiad.org.tr/).

2.2.2.25. Forum, Fuarçılık ve Geliştirme A.Ş

1993 tarihinde kurulmuş olup, ülkemizin değişim ve dönüşüm içinde olduğu bir süreçte kurulma amacını oluşturmuştur. 40 ülkede kurulurken, bunların 400'ü ülke

dışında ki fuarlarda yer almış ve 900'den fazlası Türkiye'ye ait firmalara Pazar alanı yaratmıştır. Birçok kuruluşun işbirliği ile kurulmuş olup yurtiçinde ve yurt dışında kadın girişimcileri de içine alan bir çalışma yürütmüştür. Kadın çalışanların ürünlerinin pazarlanması konusunda DÖSİM'in etkileri oldukça fazla olmuştur. Forum 1995 yılından beri Ankara'da kadınların üretimine yönelik hediyelik eşyalardan oluşan fuarlar düzenlemektedir (www.tugiad.org.tr/).

2.2.2.26. Bankalar

Ülkemizin ekonomisine ve kalkınmasına çok büyük katkısı olan kadınlar için onları desteklemeye yönelik destek kredisi birçok banka tarafından verilmektedir. Amaç faiz oranlarının uygun olmasını ve geri ödeme kolaylığını sağlayarak kadınların kredi sorunlarını ortadan kaldırmaktır.

- **Ziraat Bankası:** Ziraat Bankasının ilk kurulma amacı tarıma destek vermektedir. İlk zamanlarda tarımda çalışanlara kredi veren bir bankadır. Ancak daha sonraki dönemlerde ve son yıllarda da ülkemizdeki kadınları ekonomik yaşama katmak ve istihdamını arttırmak adına yapılan birçok çalışma ve desteğe katkı sunmak amacıyla Kadın Girişimci Paketi'ni hazırlamıştır (www.ziraat.com.tr/tr/Kobi/Krdiler/Paga/KadinGirisimciDestekPaketi.aspx).

Bu paketin kapsamına bakıldığında;

- İnternet-mobil bankacılığın üzerinden yapılan bütün işler kadın girişimcilere yönelik masrafsız olacak,
- 60 aya kadar nakit kredilerin çekimlerinde ayrıcalığı olan fiyatlar sunulacak,
- KOBİ kartlarının tahsisinde yıllık kart ücretleri alınmayacak,
- Dış ticarete yapılan işlemlerde özel fiyatlar belirlenecek,
- Teminat mektupları için kadın girişimcilere yönelik özel komisyonlar belirlenecek,
- Kadının, eşinin ve 18 yaş üstü çocuklarının bireysel emekliliği için teklifler gibi ayrıcalıklar ve avantajlar sunulacaktır.

- **Finansbank:** Kadın çalışanların işlerini kurmak ve büyütmek için sermaye sunan Finansbank, bu destekten yaklaşık olarak iki bin kadının faydalanmasını amaçlamaktadır. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasından aldığı kaynak miktarı 50 milyon Euro olan Finansbank bu kaynak ile girişimcilere teminat göstermeden kredi vermektedir. Bu durum varlığını teminat göstermesine gerek kalmayan girişimcilerin işini kolaylaştırmaktadır. Bu krediler uygun ödeme koşulları ile verilmektedir (<https://ekonomist.co>stroteji>Girişim>).
- **Halk Bankası:** Halk Bankası girişimciliğe yönlendirmek, istihdam yaratmak ve kadın çalışanları ekonomik yaşama dahil etmek için kadın girişimcilere yönelik “İlk Adım Kredisi” adı altında kredi çıkarmıştır. Bu kredilerin şartları; kadınların açacakları ilk iş yeri olmalı, bir yılı aşmayacak şekilde ekonomik faaliyette bulunmalıdır. Kredi aylık olarak yada dönemsel olarak taksitlendirme ile yapılacak, 60 ay vade sunulacak ve 6 ay ile 1 yıl arasında ödeme şartı aranmayacaktır. Kredi miktarı ise kadın girişimcilerin eğitimine ve deneyimine bakılarak belirlenecektir. Bir dönem Kadın ve genç girişimcilere kredi adı altında kredi sunulmuş ancak bu kredilerin verildiği kişi sayısı saptanamamıştır. Çok az sayıda kadının bu krediden yararlandığı düşünülmektedir ve kadınların sayısının çok az olduğu, Kredilerin Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonunun üyelerine verildiği bilinmektedir (Biner, 2011: 84).
- **Vakıfbank:** Vakıfbank, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası’ndan aldığı 30 milyon dolar fon ile kadın girişimcilere uygun faiz ve 84 aya kadar ödeme seçeneği sunan krediler vermektedir. Kredi verilecek kişilerde aranan şartlar, açacakları iş yerlerinde 250 kişiye kadar personel çalıştırabilecek bu çalışanlar tam zamanlı çalışacak ve şirketin elde ettiği yıllık geliri 50 milyon euroyu aşmayacak, bilançonun büyüklüğü 43 milyon eurodan fazla olmayacaktır (<https://ekonomist.co>stroteji>Girişim>).
- **İş Bankası:** Uygun faiz ve kolay ödeme koşullarıyla kadın girişimcilere kredi veren bu banka kadınların girişimci olmalarında atacakları adımları kolaylaştırmaktadır. Kredi verilecek işletmelerde aranan şartlara bakıldığında, bu iş yerlerinde en az bir üst düzey kadın yönetici olmalı ve ortak açılacak

işletmeler için en az %51 oranında hisse kadın girişimciye ait olmalıdır (<https://ekonomist.co>stroteji>Girişim>).

- **Garanti Bankası:** Türkiye’de kadınlar genellikle iş kurarken finansman yaratmada sıkıntı çekmektedirler. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası kadınlara uygun şartlarda kredi sağlamaktadır (<https://www.garanti.com.tr>KOBİ>Krediler>Ticari Taksitli Krediler>).

Kredi kullanacak iş yerlerinin özelliklerine bakıldığında;

- Sorumluluğunu bir kadın üstlenmiş olmalı,
- Şirketin belirli bir bölümünün sahibinin kadın çalışanların sayısının en fazla 50 olmalı, yıllık cirosu 10 milyon eurodan az olmalı,
- Kredi en fazla 36 ay vadeye kadar taksitlendirilmeli, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası aracılığı ile kullanılan kredilerde gösterilen teminat kefalet oranının çekilecek kredinin en çok %70 kadar olması gibi şartlar taşımaktadır.

Garanti Bankası’nın kadın girişimcilere tanımış olduğu diğer bir fırsat ise altınını biriktiren kadınlara yönelik kredi fırsatı sunmasıdır. Bu şekilde kadınlar işletmelerini açmak için gerekli olan finansmanlarını bu kredi sayesinde sağlamış olacaklardır. Kadın girişimciler ellerinde biriktirmiş oldukları altınları Garanti Bankası bünyesinde ki “Altın Salısı” adındaki şubelerine götürecekler ve altın gram olarak hesaplandıktan sonra çekilecek krediye garanti oluşturacaktır (<https://www.garanti.com.tr > KOBİ > Krediler >Ticari Taksitli Krediler>).

2.2.2.27. Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı

Kadın ve gençler için girişimciliğe yönelik çağdaş yaşama ayak sürdüreceği şekilde onlara destek sağlamak amacıyla kurulmuş ve amacı kâr elde etmeyen bir kuruluştur. Birçok faaliyette bulunmaktadır.

2.2.2.28. Kadınlar İçin Kadın Projesi

Bu proje Nehem International tarafından Matra programının desteği ile yürütülmektedir. Asıl amaç Ankara’nın bir ilçesi olan Mamak’ta yaşayan, ekonomik zorluk

çeken kadınların yaşamını iyileştirmeye yöneliktir. Proje 2004 ve 2006 yılları arasında uygulanmıştır ve amaçları şu şekilde özetlenebilir (Kadın Kadına Projesi, 2004: 6):

- Mamak ilçesinde kadın çalışanları arttırmaya yönelik bir merkez kurmak,
- Kadın istihdamını destekleyecek olan işverenin ve iş isteyenin başvurabileceği bir merkez açmak,
- Kurulacak merkez, sayısı 120'den az olmayacak kadına iş imkânı sağlayacak
- Bu projenin dâhilinde olan bir iletişim forumu, kadını bilgilendirecek ve yönlendirecek bir platform niteliği taşıyacak,
- Kadınların çalışma hayatında kapladıkları yer itibariyle toplumda bilinç gelişecektir.

2005-2006 tarihlerini içine alan ilerleme raporundaki hedefler (Kadın Kadına Projesi, 2006: 3):

- Eğitimini bitirmiş kadınlardan 90 tanesi bir iş sahibi olmuş yada kendi işlerini kurmuşlardır,
- 500 kadın için yapılan eğitimler ve güven meselesi sonuca başarılı bir şekilde ulaşmış,
- Girişimcilik adına yapılmış eğitimlere 160 kadın katılmış ve bu kadınlardan bir tanesi işini kurmuş, 13 tanesi kurma yoluna girmiş,
- 2005 yılında KEİM (Kadın Eğitim ve İstihdam Merkezi) kurulmuş. Bu dernek ile Mamak ilçesindeki kadınların çalışma yaşamına katılmasına yardımcı olunmuş ve kredi desteği sunulmuş,
- Girişimcilik eğitimini almış gruptan 10 kadın danışman ve 7 kadın ise eğitmen olarak seçilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADIN GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA YÖNELİK BİR UYGULAMA: BİTLİS İLİ ÖRNEĞİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın amacı, Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin sorunlarını araştırmaktır. Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin sorunlarını saptamak amacıyla bu ildeki farklı mesleklere sahip olan ve kendi işyerini açan kadınlarla anket çalışması yapılmış, bu anket çalışması için SPSS 24.00 paket programı kullanılarak analizlerde bulunulmuştur.

3.2. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemini Bitlis ilindeki kadın girişimciler oluşturmuştur. Bitlis ili bölge olarak kadın girişimcilere son yıllarda kapılarını açan bir il olma özelliğine sahiptir. İldeki kadın girişimci sayısı 85 olarak saptanmış ve 85 anket uygulaması ildeki farklı mesleklerle uğraşan kadın girişimcilere dağıtılmıştır. Anket uygulaması yapılmadan önce kadın girişimcilere bu çalışmanın amacı anlatılmış, anket uygulaması sırasında kadın girişimciler ile yüz yüze görüşülerek anketler doldurulmuştur.

3.3. Araştırmanın Sınırları

Araştırmanın sınırları:

- Araştırma Bitlis ilindeki kadın girişimciler üzerinde sınırlanmıştır.
- Araştırma Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin azlığı nedeniyle 85 kişi ile sınırlı kalmıştır.
- Ankette toplanmış olan veriler güvenilirlik ve geçerlilik açısından kullanılan yöntemin niteliği açısından sınırlıdır.

3.4. Araştırmanın Yöntemi ve Uygulanan Anket ile İlgili Açıklamalar

Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin sorunlarını analiz etmek amacıyla 85 kadın girişimci üzerinde bir anket uygulaması yapılmıştır. Kadın girişimcilerin karşılaştıkları

sorunları saptamak amacıyla oluşturulan anket, “Kadınların girişimcilik yolunda karşılaştıkları sorunların öz girişimcilik yetenekleri üzerindeki etkisi: Konya ilinde bir araştırma” olan yüksek lisans tezinden Emine Nihan CİCİ ve danışmanlığını yapan Prof. Dr. Mahmut TEKİN’in çalışmasından esinlenerek oluşturulmuştur.

Araştırmada kullanılan anket formunda demografik bölüm olmak üzere toplamda 32 soru mevcuttur. Bu sorular Likert ölçeğine göre hazırlanmıştır.

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda 27 sorunun Cronbach Alfa değeri 799 çıkmış olup bu sonuca göre yapılan anket oldukça güvenilir kabul edilmiştir.

Anketin demografik bölümünde yaş, medeni durum, nerede yetiştiği, en son bitirilen okul, çocuk sahibi olup olmadığı gibi değişkenlere yer verilmiştir. Anketin diğer ikinci kısmında ise yaş gruplarına, medeni durumlarına, çocuk sahibi olma durumlarına, yetiştikleri yerlere ve eğitim durumlarına göre frekans ve % dağılımları ele alınmıştır. Yaş gruplarına ve eğitim düzeylerine göre hazırlanan 58 tabloda 32 anket sorusuna verilen cevaplar SPSS 24.00 paket programı kullanılarak Ki-Kare Testine Göre incelenmiştir.

Anketlerin analizinin objektifliği açısından kadın girişimcilerin isimlerini belirtilmeden uygulamaları sağlanmıştır.

3.5. Araştırma Bulguları ve Değerlendirilmesi

3.5.1. Demografik Özellikler

Çizelge 3.1. KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği		,727
Bartlett's Test of Sphericity	Yaklaşık χ^2 değeri	808,140
	Df	451
	P	,000

Kadın girişimcilerin yaşadıkları sorunların tespitine yönelik hazırlanan ölçek ifadelerine ilişkin yapılan faktör analizinde; KMO=727; Bartlett's $X^2=808,140$; $p<0,005$ şeklinde bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda belirlenen faktör yükleri aşağıda Çizelge 3.2'de verilmiştir.

Çizelge 3.2. Faktör Analizi

	1	2	3	4	5	6	7
SÇB3	,748						
SÇB2	,722						
SÇB4	,679						
MÇB4		,728					
MÇB3		,721					
MÇB2		,671					
MÇB1		,539					
EKO2			,758				
EKO3			,722				
EKO1			,692				
BÜRO1				,842			
BÜRO2				,835			
BÜRO3				,744			
FİN3					,832		
FİN2					,669		
FİN4					,634		
FİN1					,571		
EĞT3						,905	
EĞT1						,884	
EĞT2						,882	
ÖRGT1							,836
ÖRGT4							,776
ÖRGT2							,754
ÖRGT3							,443

Yapılan faktör analizi sonucunda; sosyal çevre boyutundaki 1. ifadenin (SÇB1) faktör yükü düşük olduğundan (,412) bu ifade analize tabi tutulmamıştır. Ayrıca, ekonomik çevre boyutundaki 4. ifadenin (EKO4) sosyal çevre boyutuna ve bürokratik çevre boyutundaki 4. ifadenin de (BÜRO4) eğitim boyutuna daha fazla yüklendiğinden bu ifadeler de analiz kapsamında değerlendirmeye alınmamıştır.

Çizelge 3.3. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Frekans ve % Dağılımları

Yaş grubu	Sayı	%
29 yaş ve altı	33	38,8
30 yaş ve üstü	52	61,2
Toplam	85	100,0

Çizelge 3.3.'de, çalışmaya katılan kadın girişimcilerin %38,8'inin 29 yaş ve altı yaşlarda olduğu, %61,2'sinin ise 30 yaş ve üstü yaşlarda olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.4. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Frekans ve % Dağılımları

Medeni durum	Sayı	%
Evli	48	56,5
Bekâr	37	43,5
Toplam	85	100,0

Çizelge 3.4.'e göre, çalışmada yer alan kadın girişimcilerin %56,5'i evli, %43,5'i bekâr olarak kendilerini tanımlamışlardır.

Çizelge 3.5. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Frekans ve % Dağılımları

Çocuk olma durumu	Sayı	%
Evet	47	55,3
Bekâr	38	44,7
Toplam	85	100,0

Çizelge 3.5'e göre, katılımcıların %55,3'ünün çocuk sahibi olduğunu geri kalan katılımcıların ise çocuklarının olmadığını göstermektedir.

Çizelge 3.6. Katılımcıların Yetiştikleri Yerlere Göre Frekans ve % Dağılımları

Yetiştirilen yer	Sayı	%
Köy-Kasaba	47	55,3
Şehir-Büyükşehir	38	44,7
Toplam	85	100,0

Çizelge 3.6.'ya göre, katılımcıların %55,3 oranında köy veya kasaba gibi yerleşim yerlerinde çocukluk ve gençlik dönemlerini geçirdiği, %44,7 oranında ise şehir ve büyükşehir gibi yerleşim yerlerinde geçirdikleri görülmektedir.

Çizelge 3.7. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Frekans ve % Dağılımları

Eğitim durumu	Sayı	%
İlköğretim	16	18,8
Ortaöğretim	30	35,3
Yüksek Öğretim	39	45,9
Toplam	85	100,0

Çizelge 3.7'de araştırmaya katılan kadın girişimcilerin %45,9 oranında yüksek öğretim mezunu oldukları görülmektedir. Buna karşın %18,8 oranında katılımcı ilköğretim mezunudur.

Çizelge 3.8. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Kendi İşimi Kurmam ile Toplumdaki Yerim Önem Kazandı” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş Grubu	Kendi işimi kurmam ile toplumdaki yerim önem kazandı							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
29 ve altı	N	4	2	4	9	14	33	3,864	,430
	Beklenen Değer	1,9	2,3	4,7	8,5	15,5	33,0		
	Grup içi %	12,1%	6,1%	12,1%	27,3%	42,4%	100,0%		
	Soru içi %	80,0%	33,3%	33,3%	40,9%	35,0%	38,8%		
	Toplam %	4,7%	2,4%	4,7%	10,6%	16,5%	38,8%		
30 ve üstü	N	1	4	8	13	26	52		
	Beklenen Değer	3,1	3,7	7,3	13,5	24,5	52,0		
	Grup içi %	1,9%	7,7%	15,4%	25,0%	50,0%	100,0%		
	Soru içi %	20,0%	66,7%	66,7%	59,1%	65,0%	61,2%		
	Toplam %	1,2%	4,7%	9,4%	15,3%	30,6%	61,2%		
Toplam	N	5	6	12	22	40	85		
	Beklenen Değer	5,0	6,0	12,0	22,0	40,0	85,0		
	Grup içi %	5,9%	7,1%	14,1%	25,9%	47,1%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	5,9%	7,1%	14,1%	25,9%	47,1%	100,0%		

Çizelge 3.8.'de katılımcıların yaş gruplarının Sosyal Çevre Boyutuna ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadıkları görülmektedir ($p>,05$). Analizde tüm gözlemlerin beklenen ve gerçekleşen değerleri birbirine uyumlu değerlere sahip olarak ortaya çıkmıştır. Hem 29 yaş ve altı (%42,4) hem de 30 yaş ve üstü (%50,0) grupların her ikisi de “Kendi işimi kurmam

ile toplumdaki yerim önem kazandı” görüşünü çok önemli olarak gördüklerini göstermişlerdir.

Çizelge 3.9. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Toplumun Ataerkil Olması Kadın Girişimciliğini Olumsuz Etkilememektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Toplumun ataerkil olması kadın girişimciliğini olumsuz etkilememektedir							Pears on χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
29 ve altı	N	10	5	2	6	10	33	2,207	,711
	Beklenen Değer	9,7	4,3	3,9	6,6	8,5	33,0		
	Grup içi %	30,3%	15,2%	6,1%	18,2%	30,3%	100,0%		
	Soru içi %	40,0%	45,5%	20,0%	35,3%	45,5%	38,8%		
	Toplam %	11,8%	5,9%	2,4%	7,1%	11,8%	38,8%		
30 ve üstü	N	15	6	8	11	12	52		
	Beklenen Değer	15,3	6,7	6,1	10,4	13,5	52,0		
	Grup içi %	28,8%	11,5%	15,4%	21,2%	23,1%	100,0%		
	Soru içi %	60,0%	54,5%	80,0%	64,7%	54,5%	61,2%		
	Toplam %	17,6%	7,1%	9,4%	12,9%	14,1%	61,2%		
Toplam	N	25	11	10	17	22	85		
	Beklenen Değer	25,0	11,0	10,0	17,0	22,0	85,0		
	Grup içi %	29,4%	12,9%	11,8%	20,0%	25,9%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	29,4%	12,9%	11,8%	20,0%	25,9%	100,0%		

Çizelge 3.9.'a göre katılımcıların yaş gruplarının Sosyal Çevre Boyutuna ilişkin anket sorusu olan “Toplumun ataerkil olması kadın girişimciliğini olumsuz etkilememektedir” görüşüne verdikleri yanıtların anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadıkları görülmektedir (χ^2 : 2,207; $p>,05$). Gözlemlerde beklenen değerler karşılanmıştır. Hem 29 yaş ve altı kadın girişimci grubunda bu görüş aynı değerle (%30,3) hem “Çok Önemli” hem de “Hiç Önemli Değil” olarak karşılık bulurken, 30 yaş ve üstü grup çoğunlukla bu görüşü (%28,8) “Hiç Önemli Değil” olarak yanıtlamışlardır.

Çizelge 3.10. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Yaşadığım Şehirdeki Aile Yapısı Kadının Girişimci Olmasını Desteklemektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Yaşadığım şehirdeki aile yapısı kadının girişimci olmasını desteklemektedir.							
Yaş Grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Pearson χ^2	P
29 ve altı	N	5	5	9	3	11	33	4,918	,307
	Beklenen Değer	5,0	7,0	7,4	5,4	8,2	33,0		
	Grup içi %	15,2%	15,2%	27,3%	9,1%	33,3%	100,0%		
	Soru içi %	38,5%	27,8%	47,4%	21,4%	52,4%	38,8%		
	Toplam %	5,9%	5,9%	10,6%	3,5%	12,9%	38,8%		
30 ve üstü	N	8	13	10	11	10	52		
	Beklenen Değer	8,0	11,0	11,6	8,6	12,8	52,0		
	Grup içi %	15,4%	25,0%	19,2%	21,2%	19,2%	100,0%		
	Soru içi %	61,5%	72,2%	52,6%	78,6%	47,6%	61,2%		
	Toplam %	9,4%	15,3%	11,8%	12,9%	11,8%	61,2%		
Toplam	N	13	18	19	14	21	85		
	Beklenen Değer	13,0	18,0	19,0	14,0	21,0	85,0		
	Grup içi %	15,3%	21,2%	22,4%	16,5%	24,7%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	15,3%	21,2%	22,4%	16,5%	24,7%	100,0%		

Çizelge 3.10.’da katılımcıların yaş gruplarının Sosyal Çevre Boyutuna ilişkin “Yaşadığım şehirdeki aile yapısı kadının girişimci olmasını desteklemektedir” anket görüşüne verdikleri yanıtların istatistiki olarak anlamlı olmadığı gözlenmektedir (χ^2 : 4,918; p=,307). Tüm gözlemlerde beklenen değere yakın tercihler ortaya konmuştur. Hem 29 yaş ve altı kadın girişimciler %33,3 oranıyla bu görüşü “Çok Önemli” olarak değerlendirirken, 30 yaş ve üstü grup %25,0 oranla “Kısmen Önemli” bir görüş olarak değerlendirmişlerdir.

Çizelge 3.11. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Yaşadığım Şehirdeki Kadınlar Girişimcilik Konusunda Birbirlerini Desteklemektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Yaşadığım şehirdeki kadınlar girişimcilik konusunda birbirlerini desteklemektedir.							
Yaş grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Pearson χ^2	P
29 ve altı	N	8	6	7	6	6	33	6,989	,140
	Beklenen Değer	8,2	10,9	5,0	5,0	3,9	33,0		
	Grup içi %	24,2%	18,2%	21,2%	18,2%	18,2%	100,0%		
	Soru içi %	38,1%	21,4%	53,8%	46,2%	60,0%	38,8%		
	Toplam %	9,4%	7,1%	8,2%	7,1%	7,1%	38,8%		
30 ve üstü	N	13	22	6	7	4	52		
	Beklenen Değer	12,8	17,1	8,0	8,0	6,1	52,0		
	Grup içi %	25,0%	42,3%	11,5%	13,5%	7,7%	100,0%		
	Soru içi %	61,9%	78,6%	46,2%	53,8%	40,0%	61,2%		
	Toplam %	15,3%	25,9%	7,1%	8,2%	4,7%	61,2%		
Toplam	N	21	28	13	13	10	85		
	Beklenen Değer	21,0	28,0	13,0	13,0	10,0	85,0		
	Grup içi %	24,7%	32,9%	15,3%	15,3%	11,8%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	24,7%	32,9%	15,3%	15,3%	11,8%	100,0%		

Çizelge 3.11.’de katılımcıların yaş gruplarının Sosyal Çevre Boyutuna İlişkin “Yaşadığım şehirdeki kadınlar girişimcilik konusunda birbirlerini desteklemektedir” şeklindeki görüşe verdikleri yanıtların istatistiki olarak anlamlı olmadığı gözlenmektedir (χ^2 : 6,989; $p>0,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerler yaklaşık değerlerle karşılanmış durumdadır. Hem 29 yaş ve altı kadın girişimciler %24,2 oranıyla bu görüşü “Hiç Önemli” görmezken, 30 yaş ve üstü grup %42,3 oranla “Kısmen Önemli” olduğunu belirtmişlerdir.

Çizelge 3.12. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Eşimin İşe Girerken Bana Gösterdiği Destek Cesaretimi Arttırdı” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Eşimin işe girerken bana gösterdiği destek cesaretimi arttırdı.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
29 ve altı	N	14	1	1	4	13	33	4,996	,291
	Beklenen Değer	11,6	2,3	2,3	2,3	14,4	33,0		
	Grup içi %	42,4%	3,0%	3,0%	12,1%	39,4%	100,0%		
	Soru içi %	46,7%	16,7%	16,7%	66,7%	35,1%	38,8%		
	Toplam %	16,5%	1,2%	1,2%	4,7%	15,3%	38,8%		
30 ve üstü	N	16	5	5	2	24	52		
	Beklenen Değer	18,4	3,7	3,7	3,7	22,6	52,0		
	Grup içi %	30,8%	9,6%	9,6%	3,8%	46,2%	100,0%		
	Soru içi %	53,3%	83,3%	83,3%	33,3%	64,9%	61,2%		
	Toplam %	18,8%	5,9%	5,9%	2,4%	28,2%	61,2%		
Toplam	N	30	6	6	6	37	85		
	Beklenen Değer	30,0	6,0	6,0	6,0	37,0	85,0		
	Grup içi %	35,3%	7,1%	7,1%	7,1%	43,5%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	35,3%	7,1%	7,1%	7,1%	43,5%	100,0%		

Çizelge 3.12.'de katılımcıların yaş gruplarının Mikro Çevre Boyutuna İlişkin “Eşimin işe girerken bana gösterdiği destek cesaretimi arttırdı” şeklindeki görüşe verdikleri yanıtların istatistiki olarak anlamlı olmadığı görülmektedir (χ^2 : 4,996; $p > ,05$). 29 yaş ve altı kadın girişimcilerin %42,4'ü bu görüşü “Hiç Önemli” görmezken, 30 yaş ve üstü grup %46,2 oranla bu görüşü “Çok Önemli” olarak değerlendirmişlerdir.

Çizelge 3.13. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Yaşadığım Çevrede Girişimciliğe Atılmamda Bana Örnek Olanlar ve Yol Gösterenler Olmuştur” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Yaşadığım çevrede girişimciliğe atılmamda bana örnek olanlar ve yol gösterenler oldu.							
Yaş grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Pearson χ^2	P
29 ve altı	N	7	5	4	8	9	33	5,051	,288
	Beklenen Değer	10,1	3,1	4,3	8,9	6,6	33,0		
	Grup içi %	21,2%	15,2%	12,1%	24,2%	27,3%	100,0%		
	Soru içi %	26,9%	62,5%	36,4%	34,8%	52,9%	38,8%		
	Toplam %	8,2%	5,9%	4,7%	9,4%	10,6%	38,8%		
30 ve üstü	N	19	3	7	15	8	52		
	Beklenen Değer	15,9	4,9	6,7	14,1	10,4	52,0		
	Grup içi %	36,5%	5,8%	13,5%	28,8%	15,4%	100,0%		
	Soru içi %	73,1%	37,5%	63,6%	65,2%	47,1%	61,2%		
	Toplam %	22,4%	3,5%	8,2%	17,6%	9,4%	61,2%		
Toplam	N	26	8	11	23	17	85		
	Beklenen Değer	26,0	8,0	11,0	23,0	17,0	85,0		
	Grup içi %	30,6%	9,4%	12,9%	27,1%	20,0%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	30,6%	9,4%	12,9%	27,1%	20,0%	100,0%		

Çizelge 3.13.’te katılımcıların yaş gruplarının Mikro Çevre Boyutlarından “Yaşadığım çevrede girişimciliğe atılmamda bana örnek olanlar ve yol gösterenler oldu” görüşüne İlişkin yapılan karşılaştırmada %95 güven aralığında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır ($p>,05$). Tüm değişkenler için beklenen değerler yaklaşık olarak karşılanmıştır. 30 yaş ve üstü kadın girişimcilerin %36,5’i bu görüşü önemsiz görürken, 29 yaş ve altı kadın girişimcilerin %27,3’ü çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Çizelge 3.14. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Ailemin Sosyal Yapısı İşimi Kurmamda Bana Yardımcı Oldu” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Ailemin sosyal yapısı işimi kurmamda bana yardımcı oldu.							Pearson χ^2	p
	Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam			
29 ve altı	N	4	2	7	13	7	33	5,126	,285
	Beklenen Değer	6,2	1,9	5,0	10,1	9,7	33,0		
	Grup içi %	12,1%	6,1%	21,2%	39,4%	21,2%	100,0%		
	Soru içi %	25,0%	40,0%	53,8%	50,0%	28,0%	38,8%		
	Toplam %	4,7%	2,4%	8,2%	15,3%	8,2%	38,8%		
30 ve üstü	N	12	3	6	13	18	52		
	Beklenen Değer	9,8	3,1	8,0	15,9	15,3	52,0		
	Grup içi %	23,1%	5,8%	11,5%	25,0%	34,6%	100,0%		
	Soru içi %	75,0%	60,0%	46,2%	50,0%	72,0%	61,2%		
	Toplam %	14,1%	3,5%	7,1%	15,3%	21,2%	61,2%		
Toplam	N	16	5	13	26	25	85		
	Beklenen Değer	16,0	5,0	13,0	26,0	25,0	85,0		
	Grup içi %	18,8%	5,9%	15,3%	30,6%	29,4%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	18,8%	5,9%	15,3%	30,6%	29,4%	100,0%		

Çizelge 3.13.’te katılımcıların yaş gruplarının Mikro Çevre Boyutlarından “Ailemin sosyal yapısı işimi kurmamda bana yardımcı oldu” görüşüne İlişkin yapılan karşılaştırmada %95 güven aralığında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır ($p>,05$). 30 yaş ve üstü kadın girişimcilerin %34,6 oranı bunu “Çok Önemli” olarak değerlendirirken, 29 yaş ve altı kadın girişimcilerin %39,4’ü “Oldukça Önemli” olarak belirtmiştir.

Çizelge 3.15. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Çevrem Tarafından Kendi İşimi Kurma Kararım Olumlu Karşılandı” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Çevrem tarafından kendi işimi kurma kararım olumlu karşılandı.							
Yaş grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
29 ve altı	N	6	4	4	10	9	33	2,808	,613
	Beklenen Değer	4,3	2,7	4,7	11,6	9,7	33,0		
	Grup içi %	18,2%	12,1%	12,1%	30,3%	27,3%	100,0%		
	Soru içi %	54,5%	57,1%	33,3%	33,3%	36,0%	38,8%		
	Toplam %	7,1%	4,7%	4,7%	11,8%	10,6%	38,8%		
30 ve üstü	N	5	3	8	20	16	52		
	Beklenen Değer	6,7	4,3	7,3	18,4	15,3	52,0		
	Grup içi %	9,6%	5,8%	15,4%	38,5%	30,8%	100,0%		
	Soru içi %	45,5%	42,9%	66,7%	66,7%	64,0%	61,2%		
	Toplam %	5,9%	3,5%	9,4%	23,5%	18,8%	61,2%		
Toplam	N	11	7	12	30	25	85		
	Beklenen Değer	11,0	7,0	12,0	30,0	25,0	85,0		
	Grup içi %	12,9%	8,2%	14,1%	35,3%	29,4%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	12,9%	8,2%	14,1%	35,3%	29,4%	100,0%		

Çizelge 3.15.'te katılımcıların yaş gruplarının Mikro Çevre Boyutlarından “Çevrem tarafından kendi işimi kurma kararım olumlu karşılandı” görüşüne İlişkin yapılan karşılaştırmada %95 güven aralığında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır (χ^2 : 2,808; $p>,05$). Beklenen değerlerin gözlemlerde gerçekleşmiş olması farklılığın ortaya çıkmamasını sağlamıştır. 30 yaş ve üstü kadın girişimcilerin %38,5 oranı bunu “Oldukça Önemli” olarak değerlendirirken, 29 yaş ve altı kadın girişimciler aynı seçeneği %30,3 oranıyla tercih etmişlerdir.

Çizelge 3.16. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Pazardaki Erkek Rakipler Kadın Girişimciler Konusunda Bir Sorun Yaşamamaktadırlar” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Pazardaki erkek rakipler kadın girişimciler konusunda bir sorun yaşamamaktadırlar.							
Yaş grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Pearson χ^2	P
29 ve altı	N	8	6	7	4	8	33	1,603	,813
	Beklenen Değer	7,4	5,4	6,6	3,1	10,5	33,0		
	Grup içi %	24,2%	18,2%	21,2%	12,1%	24,2%	100,0%		
	Soru içi %	42,1%	42,9%	41,2%	50,0%	29,6%	38,8%		
	Toplam %	9,4%	7,1%	8,2%	4,7%	9,4%	38,8%		
30 ve üstü	N	11	8	10	4	19	52		
	Beklenen Değer	11,6	8,6	10,4	4,9	16,5	52,0		
	Grup içi %	21,2%	15,4%	19,2%	7,7%	36,5%	100,0%		
	Soru içi %	57,9%	57,1%	58,8%	50,0%	70,4%	61,2%		
	Toplam %	12,9%	9,4%	11,8%	4,7%	22,4%	61,2%		
Toplam	N	19	14	17	8	27	85		
	Beklenen Değer	19,0	14,0	17,0	8,0	27,0	85,0		
	Grup içi %	22,4%	16,5%	20,0%	9,4%	31,8%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	22,4%	16,5%	20,0%	9,4%	31,8%	100,0%		

Çizelge 3.16.’da katılımcıların yaş gruplarının Ekonomik Çevre Boyutlarından “Pazardaki erkek rakipler kadın girişimciler konusunda bir sorun yaşamamaktadırlar” görüşüne İlişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde önemli farklılık olmadığı görülmüştür (χ^2 : 1,603; $p>,05$). Gözlemlerde elde edilen değerler beklenen değerlere yakın olarak değerlendirilmiştir. 29 yaş ve altı kadın girişimciler en az “Oldukça Önemli” seçeneğini tercih ederken (%12,1), 30 yaş ve üstü kadınlar da aynı seçeneği %7,7 oranıyla en az tercih edilen seçenek olarak belirlemiştir.

Çizelge 3.17. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Sektörel Çevrede Kadın Girişimci İşleri Kolaylaştırmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Sektörel çevrede kadın girişimci işleri kolaylaştırmaktadır.							Fisher's χ^2	P
	Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam			
29 ve altı	N	0	6	3	12	12	33	3,734	,444
	Beklenen Değer	,8	6,2	3,9	8,5	13,6	33,0		
	Grup içi %	,0%	18,2%	9,1%	36,4%	36,4%	100,0%		
	Soru içi %	,0%	37,5%	30,0%	54,5%	34,3%	38,8%		
	Toplam %	,0%	7,1%	3,5%	14,1%	14,1%	38,8%		
30 ve üstü	N	2	10	7	10	23	52		
	Beklenen Değer	1,2	9,8	6,1	13,5	21,4	52,0		
	Grup içi %	3,8%	19,2%	13,5%	19,2%	44,2%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	62,5%	70,0%	45,5%	65,7%	61,2%		
	Toplam %	2,4%	11,8%	8,2%	11,8%	27,1%	61,2%		
Toplam	N	2	16	10	22	35	85		
	Beklenen Değer	2,0	16,0	10,0	22,0	35,0	85,0		
	Grup içi %	2,4%	18,8%	11,8%	25,9%	41,2%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	2,4%	18,8%	11,8%	25,9%	41,2%	100,0%		

Çizelge 3.17.'de katılımcıların yaş gruplarının Ekonomik Çevre Boyutlarından “Sektörel çevrede kadın girişimci işleri kolaylaştırmaktadır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde önemli farklılık olmadığı görülmüştür ($p>,05$). 29 yaş ve altı kadın girişimciler en fazla %36,4 oranıyla “Çok Önemli” ve “Oldukça Önemli” seçeneklerini tercih ederken, 30 yaş ve üstü kadınlar “Çok Önemli” seçeneğini %44,2 oranında tercih etmişlerdir.

Çizelge 3.18. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Sektörel İlişki Ağı Kadın Girişimciler İçin Kapalı Değildir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Sektörel ilişki ağı kadın girişimciler için kapalı değildir.							Fisher's χ^2	P
	Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam			
29 ve altı	N	3	2	7	14	7	33	4,536	,341
	Beklenen Değer	2,3	3,5	6,2	10,9	10,1	33,0		
	Grup içi %	9,1%	6,1%	21,2%	42,4%	21,2%	100,0%		
	Soru içi %	50,0%	22,2%	43,8%	50,0%	26,9%	38,8%		
	Toplam %	3,5%	2,4%	8,2%	16,5%	8,2%	38,8%		
30 ve üstü	N	3	7	9	14	19	52		
	Beklenen Değer	3,7	5,5	9,8	17,1	15,9	52,0		
	Grup içi %	5,8%	13,5%	17,3%	26,9%	36,5%	100,0%		
	Soru içi %	50,0%	77,8%	56,2%	50,0%	73,1%	61,2%		
	Toplam %	3,5%	8,2%	10,6%	16,5%	22,4%	61,2%		
Toplam	N	6	9	16	28	26	85		
	Beklenen Değer	6,0	9,0	16,0	28,0	26,0	85,0		
	Grup içi %	7,1%	10,6%	18,8%	32,9%	30,6%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	7,1%	10,6%	18,8%	32,9%	30,6%	100,0%		

Çizelge 3.18.'de katılımcıların yaş gruplarının Ekonomik Çevre Boyutlarından “Sektörel ilişki ağı kadın girişimciler için kapalı değildir” görüşüne İlişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde önemli farklılık olmadığı görülmüştür (χ^2 : 4,532; $p>,05$). Beklenen değerler büyük oranda gerçekleşmiştir. 29 yaş ve altı kadın girişimciler en fazla %42,4 oranıyla “Oldukça Önemli” olduğunu ifade ederken, 30 yaş ve üstü kadınlar “Çok Önemli” seçeneğini %26,9 oranında tercih etmişlerdir.

Çizelge 3.19. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Tedarikçi İlişkilerinde Kadın Girişimciler Zorluk Yaşamamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Tedarikçi ilişkilerinde kadın girişimciler zorluk yaşamamaktadır.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
29 ve altı	N	3	6	9	9	6	33	7,951	,089
	Beklenen Değer	3,1	3,5	8,9	6,6	10,9	33,0		
	Grup içi %	9,1%	18,2%	27,3%	27,3%	18,2%	100,0%		
	Soru içi %	37,5%	66,7%	39,1%	52,9%	21,4%	38,8%		
	Toplam %	3,5%	7,1%	10,6%	10,6%	7,1%	38,8%		
30 ve üstü	N	5	3	14	8	22	52		
	Beklenen Değer	4,9	5,5	14,1	10,4	17,1	52,0		
	Grup içi %	9,6%	5,8%	26,9%	15,4%	42,3%	100,0%		
	Soru içi %	62,5%	33,3%	60,9%	47,1%	78,6%	61,2%		
	Toplam %	5,9%	3,5%	16,5%	9,4%	25,9%	61,2%		
Toplam	N	8	9	23	17	28	85		
	Beklenen Değer	8,0	9,0	23,0	17,0	28,0	85,0		
	Grup içi %	9,4%	10,6%	27,1%	20,0%	32,9%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	9,4%	10,6%	27,1%	20,0%	32,9%	100,0%		

Çizelge 3.19.'a göre katılımcıların yaş gruplarının Ekonomik Çevre Boyutlarından “Tedarikçi ilişkilerinde kadın girişimciler zorluk yaşamamaktadır” görüşüne İlişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde önemli farklılık olmadığı görülmüştür ($p>,05$). Gözlemlerde beklenen değer gerçekleşme oranı tamamına yakındır. 29 yaş ve altı kadın girişimciler “Oldukça Önemli” ve “Orta Düzeyde Önemli” seçeneklerini en fazla (%27,3) görüş kabul ederken, 30 yaş ve üstü kadınlar “Çok Önemli” seçeneğini %42,3 oranında ifade etmişlerdir.

Çizelge 3.20. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Çalıştığım Sektör Yasal Düzenlemelere Destek Vermektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Çalıştığım sektör yasal düzenlemelere destek vermektedir.							Pearson χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
29 ve altı	N	8	4	4	9	8	33	1,841	,778
	Beklenen Değer	8,9	3,5	5,8	8,2	6,6	33,0		
	Grup içi %	24,2%	12,1%	12,1%	27,3%	24,2%	100,0%		
	Soru içi %	34,8%	44,4%	26,7%	42,9%	47,1%	38,8%		
	Toplam %	9,4%	4,7%	4,7%	10,6%	9,4%	38,8%		
30 ve üstü	N	15	5	11	12	9	52		
	Beklenen Değer	14,1	5,5	9,2	12,8	10,4	52,0		
	Grup içi %	28,8%	9,6%	21,2%	23,1%	17,3%	100,0%		
	Soru içi %	65,2%	55,6%	73,3%	57,1%	52,9%	61,2%		
	Toplam %	17,6%	5,9%	12,9%	14,1%	10,6%	61,2%		
Toplam	N	23	9	15	21	17	85		
	Beklenen Değer	23,0	9,0	15,0	21,0	17,0	85,0		
	Grup içi %	27,1%	10,6%	17,6%	24,7%	20,0%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	27,1%	10,6%	17,6%	24,7%	20,0%	100,0%		

Çizelge 3.20.'ye göre katılımcıların yaş gruplarının Bürokratik Çevre Boyutlarından “Çalıştığım sektör yasal düzenlemelere destek vermektedir” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde önemli farklılık olmadığı görülmüştür ($p>.05$). 29 yaş ve altı kadın girişimciler bu görüşü %27,3 oranıyla “Oldukça Önemli” olarak değerlendirirken, 30 yaş ve üstü kadınlar %28,8 ile bu görüşü “Hiç Önemli Değil” seçeneğiyle ifade etmişlerdir.

Çizelge 3.21. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “AB Uyum Sürecindeki Çalışmalar Kadın Girişimcilerin Önünü Açmıştır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

AB uyum sürecindeki çalışmalar kadın girişimcilerin önünü açmıştır.									
Yaş grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
29 ve altı	N	7	4	8	3	11	33	3,372	,503
	Beklenen Değer	9,7	2,7	7,8	3,9	8,9	33,0		
	Grup içi %	21,2%	12,1%	24,2%	9,1%	33,3%	100,0%		
	Soru içi %	28,0%	57,1%	40,0%	30,0%	47,8%	38,8%		
	Toplam %	8,2%	4,7%	9,4%	3,5%	12,9%	38,8%		
30 ve üstü	N	18	3	12	7	12	52		
	Beklenen Değer	15,3	4,3	12,2	6,1	14,1	52,0		
	Grup içi %	34,6%	5,8%	23,1%	13,5%	23,1%	100,0%		
	Soru içi %	72,0%	42,9%	60,0%	70,0%	52,2%	61,2%		
	Toplam %	21,2%	3,5%	14,1%	8,2%	14,1%	61,2%		
Toplam	N	25	7	20	10	23	85		
	Beklenen Değer	25,0	7,0	20,0	10,0	23,0	85,0		
	Grup içi %	29,4%	8,2%	23,5%	11,8%	27,1%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	29,4%	8,2%	23,5%	11,8%	27,1%	100,0%		

Çizelge 3.21.'e göre katılımcıların yaş gruplarının Bürokratik Çevre Boyutlarından “AB uyum sürecindeki çalışmalar kadın girişimcilerin önünü açmıştır” görüşüne İlişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (χ^2 : 3,372; $p>,05$). Gözlemlerde beklenen değer oranları gerçekleşen değerlerle uyumludur. 29 yaş ve altı kadın girişimciler bu görüşü %33,3 oranıyla “Çok Önemli” olarak değerlendirirken, 30 yaş ve üstü kadınlar %34,6 ile bu görüşü “Hiç Önemli Değil” seçeneğiyle tanımlamışlardır.

Çizelge 3.22. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Vergi Mevzuatı Kadın Girişimciler İçin Engel Oluşturmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Vergi mevzuatı kadın girişimciler için engel oluşturmaktadır.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
29 ve altı	N	1	3	9	10	10	33	8,720	,068
	Beklenen Değer	3,5	5,8	6,2	7,4	10,1	33,0		
	Grup içi %	3,0%	9,1%	27,3%	30,3%	30,3%	100,0%		
	Soru içi %	11,1%	20,0%	56,2%	52,6%	38,5%	38,8%		
	Toplam %	1,2%	3,5%	10,6%	11,8%	11,8%	38,8%		
30 ve üstü	N	8	12	7	9	16	52		
	Beklenen Değer	5,5	9,2	9,8	11,6	15,9	52,0		
	Grup içi %	15,4%	23,1%	13,5%	17,3%	30,8%	100,0%		
	Soru içi %	88,9%	80,0%	43,8%	47,4%	61,5%	61,2%		
	Toplam %	9,4%	14,1%	8,2%	10,6%	18,8%	61,2%		
Toplam	N	9	15	16	19	26	85		
	Beklenen Değer	9,0	15,0	16,0	19,0	26,0	85,0		
	Grup içi %	10,6%	17,6%	18,8%	22,4%	30,6%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	10,6%	17,6%	18,8%	22,4%	30,6%	100,0%		

Çizelge 3.22.'de katılımcıların yaş gruplarının Bürokratik Çevre Boyutlarından “Vergi mevzuatı kadın girişimciler için engel oluşturmaktadır” görüşüne İlişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (χ^2 : 8,720; $p > ,05$). 29 yaş ve altı kadın girişimciler bu görüşü %30,3 oranıyla “Çok Önemli” ve “Oldukça Önemli” olarak değerlendirirken, 30 yaş ve üstü kadınlar %30,8 ile bu görüşü “Çok Önemli” seçeneğiyle tanımlamışlardır.

Çizelge 3.23. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Kadın Olmak Yaşadığım Çevredeki Bürokratik Engelleri Halletmekte Kolaylık Sağlamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Kadın olmak yaşadığım çevredeki bürokratik engelleri halletmekte kolaylık sağlamaktadır.									
Yaş grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Pearson χ^2	P
29 ve altı	N	6	10	5	6	6	33	9,622	,047*
	Beklenen Değer	7,0	5,4	7,0	8,9	4,7	33,0		
	Grup içi %	18,2%	30,3%	15,2%	18,2%	18,2%	100,0%		
	Soru içi %	33,3%	71,4%	27,8%	26,1%	50,0%	38,8%		
	Toplam %	7,1%	11,8%	5,9%	7,1%	7,1%	38,8%		
30 ve üstü	N	12	4	13	17	6	52		
	Beklenen Değer	11,0	8,6	11,0	14,1	7,3	52,0		
	Grup içi %	23,1%	7,7%	25,0%	32,7%	11,5%	100,0%		
	Soru içi %	66,7%	28,6%	72,2%	73,9%	50,0%	61,2%		
	Toplam %	14,1%	4,7%	15,3%	20,0%	7,1%	61,2%		
Toplam	N	18	14	18	23	12	85		
	Beklenen Değer	18,0	14,0	18,0	23,0	12,0	85,0		
	Grup içi %	21,2%	16,5%	21,2%	27,1%	14,1%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	21,2%	16,5%	21,2%	27,1%	14,1%	100,0%		

*p< 0,05

Çizelge 3.23.’te katılımcıların yaş gruplarının Bürokratik Çevre Boyutlarından “Kadın olmak yaşadığım çevredeki bürokratik engelleri halletmekte kolaylık sağlamaktadır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (χ^2 : 9,622; p<,05). Özellikle “Kısmen Önemli” gözlemlerinde her iki grup için de beklenen değerlerin üzerinde gerçek değerler ortaya çıkmıştır. 29 yaş ve altı kadın girişimciler bu görüşü %30,3 oranıyla “Kısmen Önemli” şeklinde tanımlarken, 30 yaş ve üstü kadınlar %32,7 oranıyla bu görüşün “Oldukça Önemli” olduğunu ifade etmişlerdir.

Çizelge 3.24. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Kadın Girişimciler İçin İşletme Sermayesi Sağlamak İçin Erkek Girişimcilerden Daha Farklı Sorunlar Yaşanmamaktadır” Görüşüne Yerdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Kadın girişimciler için işletme sermayesi sağlamak için erkek girişimcilerden daha farklı sorunlar yaşanmamaktadır.							
Yaş grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Pearson χ^2	P
29 ve altı	N	6	9	11	3	4	33	9,999	,040*
	Beklenen Değer	7,8	5,8	7,4	4,3	7,8	33,0		
	Grup içi %	18,2%	27,3%	33,3%	9,1%	12,1%	100,0%		
	Soru içi %	30,0%	60,0%	57,9%	27,3%	20,0%	38,8%		
	Toplam %	7,1%	10,6%	12,9%	3,5%	4,7%	38,8%		
30 ve üstü	N	14	6	8	8	16	52		
	Beklenen Değer	12,2	9,2	11,6	6,7	12,2	52,0		
	Grup içi %	26,9%	11,5%	15,4%	15,4%	30,8%	100,0%		
	Soru içi %	70,0%	40,0%	42,1%	72,7%	80,0%	61,2%		
	Toplam %	16,5%	7,1%	9,4%	9,4%	18,8%	61,2%		
Toplam	N	20	15	19	11	20	85		
	Beklenen Değer	20,0	15,0	19,0	11,0	20,0	85,0		
	Grup içi %	23,5%	17,6%	22,4%	12,9%	23,5%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	23,5%	17,6%	22,4%	12,9%	23,5%	100,0%		

*p< 0,05

Çizelge 3.24.’te katılımcıların yaş gruplarının Finansal Çevre Boyutlarından “Kadın girişimciler için işletme sermayesi sağlamak için erkek girişimcilerden daha farklı sorunlar yaşanmamaktadır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (χ^2 : 9,999; p:,040). Gözlemlerde beklenen değerlerde sapmalar, istatistiki farklılık yaratmıştır. 29 yaş ve altı kadın girişimciler bu görüşü %33,3 oranıyla “Orta Düzeyde Önemli” şeklinde değerlendirirken, 30 yaş ve üstü kadınlar %30,8 oranıyla bu görüşün “Çok Önemli” olduğunu ifade etmişlerdir.

Çizelge 3.25. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Devletin Kadın Girişimcilere Finansal Desteği Bulunmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Devletin kadın girişimcilere finansal desteği bulunmaktadır.							Pearson χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
29 ve altı	N	5	2	6	10	10	33	6,551	,162
	Beklenen Değer	5,8	4,7	6,6	6,2	9,7	33,0		
	Grup içi %	15,2%	6,1%	18,2%	30,3%	30,3%	100,0%		
	Soru içi %	33,3%	16,7%	35,3%	62,5%	40,0%	38,8%		
	Toplam %	5,9%	2,4%	7,1%	11,8%	11,8%	38,8%		
30 ve üstü	N	10	10	11	6	15	52		
	Beklenen Değer	9,2	7,3	10,4	9,8	15,3	52,0		
	Grup içi %	19,2%	19,2%	21,2%	11,5%	28,8%	100,0%		
	Soru içi %	66,7%	83,3%	64,7%	37,5%	60,0%	61,2%		
	Toplam %	11,8%	11,8%	12,9%	7,1%	17,6%	61,2%		
Toplam	N	15	12	17	16	25	85		
	Beklenen Değer	15,0	12,0	17,0	16,0	25,0	85,0		
	Grup içi %	17,6%	14,1%	20,0%	18,8%	29,4%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	17,6%	14,1%	20,0%	18,8%	29,4%	100,0%		

Çizelge 3.25.’te katılımcıların yaş gruplarının Finansal Çevre Boyutlarından “Devletin kadın girişimcilere finansal desteği bulunmaktadır” görüşüne İlişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p>,05$). Gözlemlerdeki gerçekleşen değerler beklenen değerlere yaklaşık bir uyum göstermiştir. 29 yaş ve altı kadın girişimciler bu görüşü %30,3 oranıyla “Oldukça Önemli” ve “Çok Önemli” seçeneklerini tercih ederken, 30 yaş ve üstü kadınlar %28,8 oranıyla bu görüşün “Çok Önemli” olduğunu ifade etmişlerdir.

Çizelge 3.26. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Kadın Olmak Kefil, Kredi Gibi Durumlarda Sorun Oluşturmamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Kadın olmak kefil, kredi gibi durumlarda sorun oluşturmamaktadır.							Pearson χ^2	P
	Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam			
29 ve altı	N	5	4	5	9	10	33	4,832	,305
	Beklenen Değer	7,8	3,5	4,7	5,8	11,3	33,0		
	Grup içi %	15,2%	12,1%	15,2%	27,3%	30,3%	100,0%		
	Soru içi %	25,0%	44,4%	41,7%	60,0%	34,5%	38,8%		
	Toplam %	5,9%	4,7%	5,9%	10,6%	11,8%	38,8%		
30 ve üstü	N	15	5	7	6	19	52		
	Beklenen Değer	12,2	5,5	7,3	9,2	17,7	52,0		
	Grup içi %	28,8%	9,6%	13,5%	11,5%	36,5%	100,0%		
	Soru içi %	75,0%	55,6%	58,3%	40,0%	65,5%	61,2%		
	Toplam %	17,6%	5,9%	8,2%	7,1%	22,4%	61,2%		
Toplam	N	20	9	12	15	29	85		
	Beklenen Değer	20,0	9,0	12,0	15,0	29,0	85,0		
	Grup içi %	23,5%	10,6%	14,1%	17,6%	34,1%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	23,5%	10,6%	14,1%	17,6%	34,1%	100,0%		

Çizelge 3.26.’da katılımcıların yaş gruplarının Finansal Çevre Boyutlarından “Kadın olmak kefil, kredi gibi durumlarda sorun oluşturmamaktadır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p>,05$). Beklenen değerler ve gerçekleşen değerler arasında uyum söz konusudur. Bu görüş için, 29 yaş ve altı ve 30 yaş ve üstü kadın girişimciler “Çok Önemli” seçeneğini sırasıyla %30,3 ve %36,5 oranlarında en önemli ifade olarak tercih etmişlerdir.

Çizelge 3.27. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Finans Kurumları Kadın Girişimcilere Yardımcı Olmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Finans kurumları kadın girişimcilere yardımcı olmaktadır.							Pearson χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
29 ve altı	N	6	5	9	5	8	33	1,181	,881
	Beklenen Değer	5,8	5,8	9,7	5,4	6,2	33,0		
	Grup içi %	18,2%	15,2%	27,3%	15,2%	24,2%	100,0%		
	Soru içi %	40,0%	33,3%	36,0%	35,7%	50,0%	38,8%		
	Toplam %	7,1%	5,9%	10,6%	5,9%	9,4%	38,8%		
30 ve üstü	N	9	10	16	9	8	52		
	Beklenen Değer	9,2	9,2	15,3	8,6	9,8	52,0		
	Grup içi %	17,3%	19,2%	30,8%	17,3%	15,4%	100,0%		
	Soru içi %	60,0%	66,7%	64,0%	64,3%	50,0%	61,2%		
	Toplam %	10,6%	11,8%	18,8%	10,6%	9,4%	61,2%		
Toplam	N	15	15	25	14	16	85		
	Beklenen Değer	15,0	15,0	25,0	14,0	16,0	85,0		
	Grup içi %	17,6%	17,6%	29,4%	16,5%	18,8%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	17,6%	17,6%	29,4%	16,5%	18,8%	100,0%		

Çizelge 3.27.’de katılımcıların yaş gruplarının Finansal Çevre Boyutlarından “Finans kurumları kadın girişimcilere yardımcı olmaktadır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>,05$). Gözlemlerin gerçekleşme oranları beklenen değerleri karşılamış durumdadır. Bu görüş için, 29 yaş ve altı ve 30 yaş ve üstü kadın girişimciler “Orta Düzeyde Önemli” seçeneğini sırasıyla %27,3 ve %30,8 oranlarında en önemli ifade olarak tercih etmişlerdir.

Çizelge 3.28. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Gördüğüm Eğitimler Bana Girişimcilikte Destek Olmuştur” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Gördüğüm eğitimler bana girişimcilikte destek olmuştur.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
29 ve altı	N	4	2	5	5	17	33	2,732	,624
	Beklenen Değer	3,5	1,9	7,8	5,4	14,4	33,0		
	Grup içi %	12,1%	6,1%	15,2%	15,2%	51,5%	100,0%		
	Soru içi %	44,4%	40,0%	25,0%	35,7%	45,9%	38,8%		
	Toplam %	4,7%	2,4%	5,9%	5,9%	20,0%	38,8%		
30 ve üstü	N	5	3	15	9	20	52		
	Beklenen Değer	5,5	3,1	12,2	8,6	22,6	52,0		
	Grup içi %	9,6%	5,8%	28,8%	17,3%	38,5%	100,0%		
	Soru içi %	55,6%	60,0%	75,0%	64,3%	54,1%	61,2%		
	Toplam %	5,9%	3,5%	17,6%	10,6%	23,5%	61,2%		
Toplam	N	9	5	20	14	37	85		
	Beklenen Değer	9,0	5,0	20,0	14,0	37,0	85,0		
	Grup içi %	10,6%	5,9%	23,5%	16,5%	43,5%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	10,6%	5,9%	23,5%	16,5%	43,5%	100,0%		

Çizelge 3.28.'de katılımcıların yaş gruplarının Eğitim Boyutlarından “Gördüğüm eğitimler bana girişimcilikte destek olmuştur” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında istatistiki düzeyde anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>,05$). Gözlemlerin gerçekleşme değerleri beklenen değerlere uygundur. Bu görüş, 29 yaş ve altı ve 30 yaş ve üstü kadın girişimciler tarafından “Çok Önemli” olarak, sırasıyla %51,5 ve %38,5 oranlarında belirtilmiştir.

Çizelge 3.29. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Girişimcilik Konusundaki Eğitimlere Katılmak İşimi Geliştirmeme Destek Olmuştur” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Girişimcilik konusundaki eğitimlere katılmak işimi geliştirmeme destek olmuştur.									
Yaş grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Pearson χ^2	P
29 ve altı	N	2	7	6	7	11	33	4,653	,325
	Beklenen Değer	5,0	5,0	6,6	6,6	9,7	33,0		
	Grup içi %	6,1%	21,2%	18,2%	21,2%	33,3%	100,0%		
	Soru içi %	15,4%	53,8%	35,3%	41,2%	44,0%	38,8%		
	Toplam %	2,4%	8,2%	7,1%	8,2%	12,9%	38,8%		
30 ve üstü	N	11	6	11	10	14	52		
	Beklenen Değer	8,0	8,0	10,4	10,4	15,3	52,0		
	Grup içi %	21,2%	11,5%	21,2%	19,2%	26,9%	100,0%		
	Soru içi %	84,6%	46,2%	64,7%	58,8%	56,0%	61,2%		
	Toplam %	12,9%	7,1%	12,9%	11,8%	16,5%	61,2%		
Toplam	n	13	13	17	17	25	85		
	Beklenen Değer	13,0	13,0	17,0	17,0	25,0	85,0		
	Grup içi %	15,3%	15,3%	20,0%	20,0%	29,4%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	15,3%	15,3%	20,0%	20,0%	29,4%	100,0%		

Çizelge 3.29.’da katılımcıların yaş gruplarının Eğitim Boyutlarından “Girişimcilik konusundaki eğitimlere katılmak işimi geliştirmeme destek olmuştur” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında istatistiki düzeyde anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>,05$). Gözlemlerin gerçekleşen değerleri beklenen değerleri karşılar durumdadır. Bu görüş, 29 yaş ve altı ve 30 yaş ve üstü kadın girişimciler tarafından “Çok Önemli” olarak, sırasıyla %33,3 ve %26,9 oranlarında belirtilmiştir.

Çizelge 3.30. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “İşimle İlgili Eğitim ve Seminerlere Katılmak Her Zaman Bana Destek Sağlamıştır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek sağlamıştır.							
Yaş grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
29 ve altı	n	2	3	7	4	17	33	10,086	,035*
	Beklenen Değer	3,1	3,9	5,4	8,9	11,6	33,0		
	Grup içi %	6,1%	9,1%	21,2%	12,1%	51,5%	100,0%		
	Soru içi %	25,0%	30,0%	50,0%	17,4%	56,7%	38,8%		
	Toplam %	2,4%	3,5%	8,2%	4,7%	20,0%	38,8%		
30 ve üstü	n	6	7	7	19	13	52		
	Beklenen Değer	4,9	6,1	8,6	14,1	18,4	52,0		
	Grup içi %	11,5%	13,5%	13,5%	36,5%	25,0%	100,0%		
	Soru içi %	75,0%	70,0%	50,0%	82,6%	43,3%	61,2%		
	Toplam %	7,1%	8,2%	8,2%	22,4%	15,3%	61,2%		
Toplam	n	8	10	14	23	30	85		
	Beklenen Değer	8,0	10,0	14,0	23,0	30,0	85,0		
	Grup içi %	9,4%	11,8%	16,5%	27,1%	35,3%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	9,4%	11,8%	16,5%	27,1%	35,3%	100,0%		

*p<0,05

Çizelge 3.30.'da katılımcıların yaş gruplarının Eğitim Boyutlarından “İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek sağlamıştır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir (p<,05). Her iki grup için de “Oldukça Önemli” ve “Çok Önemli” gözlemlerinde meydana gelen değer farklılaşmaları sonucun önemli çıkmasına etki etmiştir. Özellikle 29 yaş ve altı grup girişim alanları konusundaki eğitimlerin kendilerine destek sağladığını %51,5 oranında “Çok Önemli” olarak tanımlarken, bu görüş 30 yaş ve üstü kadın girişimciler tarafından %36,5 oranında “Oldukça Önemli” olarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.31. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Yaşadığım Şehir Kadın Girişimcilerin Örgütlenmesi Konusunda Aktiftir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Yaşadığım şehir kadın girişimcilerin örgütlenmesi konusunda aktiftir.							
Yaş grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
29 ve altı	n	5	12	7	4	5	33	13,652	,007**
	Beklenen Değer	11,3	7,4	7,0	4,7	2,7	33,0		
	Grup içi %	15,2%	36,4%	21,2%	12,1%	15,2%	100,0%		
	Soru içi %	17,2%	63,2%	38,9%	33,3%	71,4%	38,8%		
	Toplam %	5,9%	14,1%	8,2%	4,7%	5,9%	38,8%		
30 ve üstü	n	24	7	11	8	2	52		
	Beklenen Değer	17,7	11,6	11,0	7,3	4,3	52,0		
	Grup içi %	46,2%	13,5%	21,2%	15,4%	3,8%	100,0%		
	Soru içi %	82,8%	36,8%	61,1%	66,7%	28,6%	61,2%		
	Toplam %	28,2%	8,2%	12,9%	9,4%	2,4%	61,2%		
Toplam	n	29	19	18	12	7	85		
	Beklenen Değer	29,0	19,0	18,0	12,0	7,0	85,0		
	Grup içi %	34,1%	22,4%	21,2%	14,1%	8,2%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	34,1%	22,4%	21,2%	14,1%	8,2%	100,0%		

**p<0,01

Çizelge 3.31.'e göre katılımcıların yaş gruplarının Örgütlenme Boyutlarından “Yaşadığım şehir kadın girişimcilerin örgütlenmesi konusunda aktiftir” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında %99 güven aralığında istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir (p<,01). Her iki yaş grubu için de “Hiç Önemli Değil” ve “Kısmen Önemli” gözlemlerinde beklenen ve gerçekleşen değerler arası sapma söz konusudur. Özellikle 29 yaş ve altı grup beklenen değer için çok altında “Hiç Önemli Değil” (%15,2) seçeneğinin yanı sıra beklenen değer için oldukça üstünde de “Kısmen Önemli” (%36,4) seçeneğini tercih ederek farklılık yaratırken, 30 yaş ve üstü kadın girişimciler tarafından %46,2 oranıyla “Hiç Önemli Değil” seçeneği tercih edilmiştir.

Çizelge 3.32. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Kadın Olmam Örgütlenme Konusunda Avantaj Sağlamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaş grubu	Kadın olmam örgütlenme konusunda avantaj sağlamaktadır.							Pearson χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
29 ve altı	N	4	12	7	5	5	33	8,333	,080
	Beklenen Değer	8,5	11,6	5,0	5,0	2,7	33,0		
	Grup içi %	12,1%	36,4%	21,2%	15,2%	15,2%	100,0%		
	Soru içi %	18,2%	40,0%	53,8%	38,5%	71,4%	38,8%		
	Toplam %	4,7%	14,1%	8,2%	5,9%	5,9%	38,8%		
30 ve üstü	N	18	18	6	8	2	52		
	Beklenen Değer	13,5	18,4	8,0	8,0	4,3	52,0		
	Grup içi %	34,6%	34,6%	11,5%	15,4%	3,8%	100,0%		
	Soru içi %	81,8%	60,0%	46,2%	61,5%	28,6%	61,2%		
	Toplam %	21,2%	21,2%	7,1%	9,4%	2,4%	61,2%		
Toplam	N	22	30	13	13	7	85		
	Beklenen Değer	22,0	30,0	13,0	13,0	7,0	85,0		
	Grup içi %	25,9%	35,3%	15,3%	15,3%	8,2%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	25,9%	35,3%	15,3%	15,3%	8,2%	100,0%		

Çizelge 3.32.’ye göre katılımcıların yaş gruplarının Örgütlenme Boyutlarından “Kadın olmam örgütlenme konusunda avantaj sağlamaktadır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında %95 güven aralığında istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p>,05$). 29 yaş ve altı grup “Kısmen Önemli” (%36,4) seçeneğini en önemli görüş olarak belirtirken, 30 yaş ve üstü kadın girişimciler tarafından %34,6 oranıyla “Hiç Önemli Değil” ve “Kısmen Önemli” seçenekleri en fazla tercih edilen görüşler olmuştur.

Çizelge 3.33. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Yaşadığım Şehirde Girişimcilik Konusunda Mesleki Kurumlardan Destek Gördüm” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Yaşadığım şehirde girişimcilik konusunda mesleki kurumlardan destek gördüm.							
Yaş grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Pearson χ^2	P
29 ve altı	N	8	4	12	9	0	33	6,838	,131
	Beklenen Değer	11,3	3,5	10,9	5,8	1,6	33,0		
	Grup içi %	24,2%	12,1%	36,4%	27,3%	,0%	100,0%		
	Soru içi %	27,6%	44,4%	42,9%	60,0%	,0%	38,8%		
	Toplam %	9,4%	4,7%	14,1%	10,6%	,0%	38,8%		
30 ve üstü	N	21	5	16	6	4	52		
	Beklenen Değer	17,7	5,5	17,1	9,2	2,4	52,0		
	Grup içi %	40,4%	9,6%	30,8%	11,5%	7,7%	100,0%		
	Soru içi %	72,4%	55,6%	57,1%	40,0%	100,0%	61,2%		
	Toplam %	24,7%	5,9%	18,8%	7,1%	4,7%	61,2%		
Toplam	N	29	9	28	15	4	85		
	Beklenen Değer	29,0	9,0	28,0	15,0	4,0	85,0		
	Grup içi %	34,1%	10,6%	32,9%	17,6%	4,7%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	34,1%	10,6%	32,9%	17,6%	4,7%	100,0%		

Çizelge 3.33.’e göre katılımcıların yaş gruplarının Örgütlenme Boyutlarından “Yaşadığım şehirde girişimcilik konusunda mesleki kurumlardan destek gördüm” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında %95 güven aralığında istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p>,05$). Gözlemlerin beklenen ve gerçekleşen değerleri uyumludur. 29 yaş ve altı grup bu görüşü “Orta Düzeyde Önemli” (%36,4) olarak değerlendirirken bu yaş grubu hiç bir katılımcı “Çok Önemli” (%0,0) olarak değer vermemiştir, 30 yaş ve üstü kadın girişimciler tarafından %40,4 oranında ise “Hiç Önemli Değil” olarak değerlendirilen bir görüş olmuştur.

Çizelge 3.34. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre “Yaşadığım Şehirde Örgütlenme Sayesinde İşimdeki Yeniliklerden ve Verilecek Desteklerden Haberdar Olabilmekteyim” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Yaşadığım şehirde örgütlenme sayesinde işimdeki yeniliklerden ve verilecek desteklerden haberdar olabilmekteyim.									
Yaş grubu		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Pearson χ^2	P
29 ve altı	N	6	6	10	8	3	33	10,662	,031*
	Beklenen Değer	10,5	4,3	8,2	4,7	5,4	33,0		
	Grup içi %	18,2%	18,2%	30,3%	24,2%	9,1%	100,0%		
	Soru içi %	22,2%	54,5%	47,6%	66,7%	21,4%	38,8%		
	Toplam %	7,1%	7,1%	11,8%	9,4%	3,5%	38,8%		
30 ve üstü	N	21	5	11	4	11	52		
	Beklenen Değer	16,5	6,7	12,8	7,3	8,6	52,0		
	Grup içi %	40,4%	9,6%	21,2%	7,7%	21,2%	100,0%		
	Soru içi %	77,8%	45,5%	52,4%	33,3%	78,6%	61,2%		
	Toplam %	24,7%	5,9%	12,9%	4,7%	12,9%	61,2%		
Toplam	N	27	11	21	12	14	85		
	Beklenen Değer	27,0	11,0	21,0	12,0	14,0	85,0		
	Grup içi %	31,8%	12,9%	24,7%	14,1%	16,5%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	31,8%	12,9%	24,7%	14,1%	16,5%	100,0%		

*p<0,05

Çizelge 3.34.'e göre katılımcıların yaş gruplarının Örgütlenme Boyutlarından “Yaşadığım şehirde örgütlenme sayesinde işimdeki yeniliklerden ve verilecek desteklerden haberdar olabilmekteyim” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında %95 güven aralığında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür (p<,05). Gözlemlerde değerler uyumlu olarak değerlendirilmiştir. 29 yaş ve altı grup bu görüşü, “Hiç Önemli Değil” görüşü için beklenen değerın altında bir tercih ortaya koyarak en fazla “Orta Düzeyde Önemli” (%30,3) görüşünü tercih etmiştir. 30 yaş ve üstü kadın girişimciler ise “Hiç Önemli Değil” görüşünü beklenen değerın üstünde bir tercihle (%40,4) ortaya koymuşlardır. Farklılık her iki grup için de “Hiç Önemli Değil” tercihine verdikleri yanıtlarla ortaya çıkmıştır.

Çizelge 3.35. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Kendi İşimi Kurmam İle Toplumdaki Yerim Önem Kazandı” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Kendi işimi kurmam ile toplumdaki yerim önem kazandı.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	1	1	4	5	5	16	5,349	,737
	Beklenen Değer	,9	1,1	2,3	4,1	7,5	16,0		
	Grup içi %	6,2%	6,2%	25,0%	31,2%	31,2%	100,0%		
	Soru içi %	20,0%	16,7%	33,3%	22,7%	12,5%	18,8%		
	Toplam %	1,2%	1,2%	4,7%	5,9%	5,9%	18,8%		
Ortaöğretim	N	1	2	2	8	17	30		
	Beklenen Değer	1,8	2,1	4,2	7,8	14,1	30,0		
	Grup içi %	3,3%	6,7%	6,7%	26,7%	56,7%	100,0%		
	Soru içi %	20,0%	33,3%	16,7%	36,4%	42,5%	35,3%		
	Toplam %	1,2%	2,4%	2,4%	9,4%	20,0%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	3	3	6	9	18	39		
	Beklenen Değer	2,3	2,8	5,5	10,1	18,4	39,0		
	Grup içi %	7,7%	7,7%	15,4%	23,1%	46,2%	100,0%		
	Soru içi %	60,0%	50,0%	50,0%	40,9%	45,0%	45,9%		
	Toplam %	3,5%	3,5%	7,1%	10,6%	21,2%	45,9%		
Toplam	N	5	6	12	22	40	85		
	Beklenen Değer	5,0	6,0	12,0	22,0	40,0	85,0		
	Grup içi %	5,9%	7,1%	14,1%	25,9%	47,1%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	5,9%	7,1%	14,1%	25,9%	47,1%	100,0%		

Çizelge 3.35.'te katılımcıların eğitim düzeylerine göre Sosyal Çevre Boyutuna ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadıkları görülmektedir ($p>,05$). Analizde tüm gözlemlerin beklenen ve gerçekleşen değerleri birbirine uyumlu değerlere sahip olarak ortaya çıkmıştır. İlköğretim eğitim düzeyine sahip grup en yüksek oranda %31,2 ile “Oldukça Önemli” ve “Çok Önemli” görüşlerini tercih ederken, ortaöğretim ve üniversite eğitim düzeyine sahip gruplar “Çok Önemli” tercihini en yüksek olarak göstermişlerdir (sırasıyla: %56,7; %46,7). Her eğitim düzeyinin gözlemlerde beklenen değere yakın sonuçlar ortaya koyması sonucun istatistiksel olarak anlamlı çıkmamasına neden olmuştur.

Çizelge 3.36. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Toplumun Ataerkil Olması Kadın Girişimciliğini Olumsuz Etkilememektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Toplumun ataerkil olması kadın girişimciliğini olumsuz etkilememektedir.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	4	2	2	4	4	16	4,049	,876
	Beklenen Değer	4,7	2,1	1,9	3,2	4,1	16,0		
	Grup içi %	25,0%	12,5%	12,5%	25,0%	25,0%	100,0%		
	Soru içi %	16,0%	18,2%	20,0%	23,5%	18,2%	18,8%		
	Toplam %	4,7%	2,4%	2,4%	4,7%	4,7%	18,8%		
Ortaöğretim	N	12	4	4	4	6	30		
	Beklenen Değer	8,8	3,9	3,5	6,0	7,8	30,0		
	Grup içi %	40,0%	13,3%	13,3%	13,3%	20,0%	100,0%		
	Soru içi %	48,0%	36,4%	40,0%	23,5%	27,3%	35,3%		
	Toplam %	14,1%	4,7%	4,7%	4,7%	7,1%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	9	5	4	9	12	39		
	Beklenen Değer	11,5	5,0	4,6	7,8	10,1	39,0		
	Grup içi %	23,1%	12,8%	10,3%	23,1%	30,8%	100,0%		
	Soru içi %	36,0%	45,5%	40,0%	52,9%	54,5%	45,9%		
	Toplam %	10,6%	5,9%	4,7%	10,6%	14,1%	45,9%		
Toplam	N	25	11	10	17	22	85		
	Beklenen Değer	25,0	11,0	10,0	17,0	22,0	85,0		
	Grup içi %	29,4%	12,9%	11,8%	20,0%	25,9%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	29,4%	12,9%	11,8%	20,0%	25,9%	100,0%		

Çizelge 3.36.'da katılımcıların eğitim düzeylerine göre Sosyal Çevre Boyutu olan “Toplumun ataerkil olması kadın girişimciliğini olumsuz etkilememektedir” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadıkları görülmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değere yakın sonuçlar çıkmasının yanı sıra en ilginç sonuçlar olarak ortaöğretim eğitim düzeyine sahip katılımcılar en fazla etkili görüş olarak “Hiç Önemli Değil” görüşünü %40,0 oranında tercih ederken, üniversite eğitimine sahip katılımcılar “Çok Önemli” seçeneğini %30,8 oranıyla en fazla tercih etmişlerdir.

Çizelge 3.37. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Yaşadığım Şehirdeki Aile Yapısı Kadının Girişimci Olmasını Desteklemektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Yaşadığım şehirdeki aile yapısı kadının girişimci olmasını desteklemektedir.							
Eğitim Düzeyi		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
İlköğretim	N	3	3	5	3	2	16	6,972	,548
	Beklenen Değer	2,4	3,4	3,6	2,6	4,0	16,0		
	Grup içi %	18,8%	18,8%	31,2%	18,8%	12,5%	100,0%		
	Soru içi %	23,1%	16,7%	26,3%	21,4%	9,5%	18,8%		
	Toplam %	3,5%	3,5%	5,9%	3,5%	2,4%	18,8%		
Ortaöğretim	N	5	8	5	2	10	30		
	Beklenen Değer	4,6	6,4	6,7	4,9	7,4	30,0		
	Grup içi %	16,7%	26,7%	16,7%	6,7%	33,3%	100,0%		
	Soru içi %	38,5%	44,4%	26,3%	14,3%	47,6%	35,3%		
	Toplam %	5,9%	9,4%	5,9%	2,4%	11,8%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	5	7	9	9	9	39		
	Beklenen Değer	6,0	8,3	8,7	6,4	9,6	39,0		
	Grup içi %	12,8%	17,9%	23,1%	23,1%	23,1%	100,0%		
	Soru içi %	38,5%	38,9%	47,4%	64,3%	42,9%	45,9%		
	Toplam %	5,9%	8,2%	10,6%	10,6%	10,6%	45,9%		
Toplam	N	13	18	19	14	21	85		
	Beklenen Değer	13,0	18,0	19,0	14,0	21,0	85,0		
	Grup içi %	15,3%	21,2%	22,4%	16,5%	24,7%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	15,3%	21,2%	22,4%	16,5%	24,7%	100,0%		

Çizelge 3.37.'de katılımcıların eğitim düzeylerine göre Sosyal Çevre Boyutu olan “Toplumun ataerkil olması kadın girişimciliğini olumsuz etkilememektedir” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadıkları görülmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değere yakın tercihler ortaya konmuştur. İlköğretim grubunda en fazla tercih edilen görüş “Oldukça Önemli” (%31,2), ortaöğretim grubunda “Çok Önemli” (%33,3) olurken, üniversite grubunda %23,1 oranıyla “Orta Düzeyde Önemli”, “Oldukça Önemli” ve “Çok Önemli” seçenekleri birlikte en fazla tercih edilen seçenek olmuştur.

Çizelge 3.38. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Yaşadığım Şehirdeki Kadınlar Girişimcilik Konusunda Birbirlerini Desteklemektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Yaşadığım şehirdeki kadınlar girişimcilik konusunda birbirlerini desteklemektedir.							
Eğitim Düzeyi		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
İlköğretim	N	4	5	1	3	3	16	11,549	,154
	Beklenen Değer	4,0	5,3	2,4	2,4	1,9	16,0		
	Grup içi %	25,0%	31,2%	6,2%	18,8%	18,8%	100,0%		
	Soru içi %	19,0%	17,9%	7,7%	23,1%	30,0%	18,8%		
	Toplam %	4,7%	5,9%	1,2%	3,5%	3,5%	18,8%		
Ortaöğretim	n	12	11	3	2	2	30		
	Beklenen Değer	7,4	9,9	4,6	4,6	3,5	30,0		
	Grup içi %	40,0%	36,7%	10,0%	6,7%	6,7%	100,0%		
	Soru içi %	57,1%	39,3%	23,1%	15,4%	20,0%	35,3%		
	Toplam %	14,1%	12,9%	3,5%	2,4%	2,4%	35,3%		
Üniversite ve üstü	n	5	12	9	8	5	39		
	Beklenen Değer	9,6	12,8	6,0	6,0	4,6	39,0		
	Grup içi %	12,8%	30,8%	23,1%	20,5%	12,8%	100,0%		
	Soru içi %	23,8%	42,9%	69,2%	61,5%	50,0%	45,9%		
	Toplam %	5,9%	14,1%	10,6%	9,4%	5,9%	45,9%		
Toplam	n	21	28	13	13	10	85		
	Beklenen Değer	21,0	28,0	13,0	13,0	10,0	85,0		
	Grup içi %	24,7%	32,9%	15,3%	15,3%	11,8%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	24,7%	32,9%	15,3%	15,3%	11,8%	100,0%		

Çizelge 3.38.'e göre, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Sosyal Çevre Boyutu olan “Yaşadığım şehirdeki kadınlar girişimcilik konusunda birbirlerini desteklemektedir” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadıkları görülmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değere yakın tercihler ortaya konmuştur. İlköğretim grubunda “Kısmen Önemli” (%31,2), ortaöğretim grubunda “Hiç Önemli Değil” (%40,0) olurken, üniversite grubunda “Kısmen Önemli” (30,8) en fazla tercih edilen seçenekler olmuşlardır.

Çizelge 3.39. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Eşimin İşe Girerken Bana Gösterdiği Destek Cesaretimi Arttırdı” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Eşimin işe girerken bana gösterdiği destek cesaretimi arttırdı.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	n	5	0	3	2	6	16	6,146	,631
	Beklenen Değer	5,6	1,1	1,1	1,1	7,0	16,0		
	Grup içi %	31,2%	,0%	18,8%	12,5%	37,5%	100,0%		
	Soru içi %	16,7%	,0%	50,0%	33,3%	16,2%	18,8%		
	Toplam %	5,9%	,0%	3,5%	2,4%	7,1%	18,8%		
Ortaöğretim	n	11	3	1	1	14	30		
	Beklenen Değer	10,6	2,1	2,1	2,1	13,1	30,0		
	Grup içi %	36,7%	10,0%	3,3%	3,3%	46,7%	100,0%		
	Soru içi %	36,7%	50,0%	16,7%	16,7%	37,8%	35,3%		
	Toplam %	12,9%	3,5%	1,2%	1,2%	16,5%	35,3%		
Üniversite ve üstü	n	14	3	2	3	17	39		
	Beklenen Değer	13,8	2,8	2,8	2,8	17,0	39,0		
	Grup içi %	35,9%	7,7%	5,1%	7,7%	43,6%	100,0%		
	Soru içi %	46,7%	50,0%	33,3%	50,0%	45,9%	45,9%		
	Toplam %	16,5%	3,5%	2,4%	3,5%	20,0%	45,9%		
Toplam	n	30	6	6	6	37	85		
	Beklenen Değer	30,0	6,0	6,0	6,0	37,0	85,0		
	Grup içi %	35,3%	7,1%	7,1%	7,1%	43,5%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	35,3%	7,1%	7,1%	7,1%	43,5%	100,0%		

Çizelge 3.39.'a göre, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Mikro Çevre Boyutu olan “Eşimin işe girerken bana gösterdiği destek cesaretimi arttırdı” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değere yakın tercihler ortaya konmuştur. İlköğretim grubunda “Çok Önemli” (%37,5), ortaöğretim grubunda aynı tercih %46,7 ve üniversite grubunda da yine aynı tercih %43,6 en fazla tercih edilen seçenek olmuştur.

Çizelge 3.40. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Yaşadığım Çevrede Girişimciliğe Atılmamda Bana Örnek Olanlar ve Yol Gösterenler Olmuştur” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Yaşadığım çevrede girişimciliğe atılmamda bana örnek olanlar ve yol gösterenler olmuştur.							
Eğitim Düzeyi		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
İlköğretim	N	7	1	2	5	1	16	8,852	,342
	Beklenen Değer	4,9	1,5	2,1	4,3	3,2	16,0		
	Grup içi %	43,8%	6,2%	12,5%	31,2%	6,2%	100,0%		
	Soru içi %	26,9%	12,5%	18,2%	21,7%	5,9%	18,8%		
	Toplam %	8,2%	1,2%	2,4%	5,9%	1,2%	18,8%		
Ortaöğretim	N	12	3	3	8	4	30		
	Beklenen Değer	9,2	2,8	3,9	8,1	6,0	30,0		
	Grup içi %	40,0%	10,0%	10,0%	26,7%	13,3%	100,0%		
	Soru içi %	46,2%	37,5%	27,3%	34,8%	23,5%	35,3%		
	Toplam %	14,1%	3,5%	3,5%	9,4%	4,7%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	7	4	6	10	12	39		
	Beklenen Değer	11,9	3,7	5,0	10,6	7,8	39,0		
	Grup içi %	17,9%	10,3%	15,4%	25,6%	30,8%	100,0%		
	Soru içi %	26,9%	50,0%	54,5%	43,5%	70,6%	45,9%		
	Toplam %	8,2%	4,7%	7,1%	11,8%	14,1%	45,9%		
Toplam	N	26	8	11	23	17	85		
	Beklenen Değer	26,0	8,0	11,0	23,0	17,0	85,0		
	Grup içi %	30,6%	9,4%	12,9%	27,1%	20,0%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	30,6%	9,4%	12,9%	27,1%	20,0%	100,0%		

Çizelge 3.40.'a göre, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Mikro Çevre Boyutu olan “Yaşadığım çevrede girişimciliğe atılmamda bana örnek olanlar ve yol gösterenler olmuştur” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. İlköğretim (%43,8) ve ortaöğretim grubunda (%40,0) oranlarıyla “Hiç Önemli Değil” en fazla tercih edilen seçenek olurken, üniversite grubunda “Çok Önemli” (%30,8) katılımcılar tarafından öncelikli tercih edilmiştir.

Çizelge 3.41. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Ailemin Sosyal Yapısı İşimi Kurmamda Bana Yardımcı Oldu” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Ailemin sosyal yapısı işimi kurmamda bana yardımcı oldu.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	5	1	4	5	1	16	15,034	,040*
	Beklenen Değer	3,0	,9	2,4	4,9	4,7	16,0		
	Grup içi %	31,2%	6,2%	25,0%	31,2%	6,2%	100,0%		
	Soru içi %	31,2%	20,0%	30,8%	19,2%	4,0%	18,8%		
	Toplam %	5,9%	1,2%	4,7%	5,9%	1,2%	18,8%		
Ortaöğretim	N	8	1	4	5	12	30		
	Beklenen Değer	5,6	1,8	4,6	9,2	8,8	30,0		
	Grup içi %	26,7%	3,3%	13,3%	16,7%	40,0%	100,0%		
	Soru içi %	50,0%	20,0%	30,8%	19,2%	48,0%	35,3%		
	Toplam %	9,4%	1,2%	4,7%	5,9%	14,1%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	3	3	5	16	12	39		
	Beklenen Değer	7,3	2,3	6,0	11,9	11,5	39,0		
	Grup içi %	7,7%	7,7%	12,8%	41,0%	30,8%	100,0%		
	Soru içi %	18,8%	60,0%	38,5%	61,5%	48,0%	45,9%		
	Toplam %	3,5%	3,5%	5,9%	18,8%	14,1%	45,9%		
Toplam	N	16	5	13	26	25	85		
	Beklenen Değer	16,0	5,0	13,0	26,0	25,0	85,0		
	Grup içi %	18,8%	5,9%	15,3%	30,6%	29,4%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	18,8%	5,9%	15,3%	30,6%	29,4%	100,0%		

*p<0,05

Çizelge 3.41.'e göre, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Mikro Çevre Boyutu olan “Ailemin sosyal yapısı işimi kurmamda bana yardımcı oldu” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmaktadır (p<,05). Özellikle ilköğretim ve ortaöğretim gruplarının maddeye ilişkin tercihlerinde beklenen değerlerden kısmi sapmalar bu farklılığın ortaya çıkmasında etkili olmuştur. İlköğretim eğitim düzeyine sahip katılımcıların beklenenden farklı olarak “Çok Önemli” (%6,2) seçeneğini daha az tercih ettikleri, bunun yanı sıra ortaöğretim eğitim düzeyine sahip katılımcıların ise “Oldukça Önemli” (%16,7) ve “Çok Önemli” (%40,0) tercihlerine beklenen değerden daha fazla onay verdikleri belirlenmiştir.

Çizelge 3.42. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Çevrem Tarafından Kendi İşimi Kurma Kararım Olumlu Karşılandı” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Çevrem tarafından kendi işimi kurma kararım olumlu karşılandı.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	3	0	4	6	3	16	6,989	,540
	Beklenen Değer	2,1	1,3	2,3	5,6	4,7	16,0		
	Grup içi %	18,8%	,0%	25,0%	37,5%	18,8%	100,0%		
	Soru içi %	27,3%	,0%	33,3%	20,0%	12,0%	18,8%		
	Toplam %	3,5%	,0%	4,7%	7,1%	3,5%	18,8%		
Ortaöğretim	N	5	4	4	9	8	30		
	Beklenen Değer	3,9	2,5	4,2	10,6	8,8	30,0		
	Grup içi %	16,7%	13,3%	13,3%	30,0%	26,7%	100,0%		
	Soru içi %	45,5%	57,1%	33,3%	30,0%	32,0%	35,3%		
	Toplam %	5,9%	4,7%	4,7%	10,6%	9,4%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	3	3	4	15	14	39		
	Beklenen Değer	5,0	3,2	5,5	13,8	11,5	39,0		
	Grup içi %	7,7%	7,7%	10,3%	38,5%	35,9%	100,0%		
	Soru içi %	27,3%	42,9%	33,3%	50,0%	56,0%	45,9%		
	Toplam %	3,5%	3,5%	4,7%	17,6%	16,5%	45,9%		
Toplam	N	11	7	12	30	25	85		
	Beklenen Değer	11,0	7,0	12,0	30,0	25,0	85,0		
	Grup içi %	12,9%	8,2%	14,1%	35,3%	29,4%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	12,9%	8,2%	14,1%	35,3%	29,4%	100,0%		

Çizelge 3.42.'ye göre, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Mikro Çevre Boyutu olan “Yaşadığım çevrede girişimciliğe atılmamda bana örnek olanlar ve yol gösterenler olmuştur” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. Bu görüş için her grupta en fazla tercih edilen seçenek “Oldukça Önemli” (İlköğretim: %37,5; Ortaöğretim: %30,0; Üniversite: %38,5) olmuştur.

Çizelge 3.43. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Pazardaki Erkek Rakipler Kadın Girişimciler Konusunda Bir Sorun Yaşamamaktadırlar” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Pazardaki erkek rakipler kadın girişimciler konusunda bir sorun yaşamamaktadırlar.							
Eğitim Düzeyi		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
İlköğretim	N	5	3	2	0	6	16	10,336	,225
	Beklenen Değer	3,6	2,6	3,2	1,5	5,1	16,0		
	Grup içi %	31,2%	18,8%	12,5%	,0%	37,5%	100,0%		
	Soru içi %	26,3%	21,4%	11,8%	,0%	22,2%	18,8%		
	Toplam %	5,9%	3,5%	2,4%	,0%	7,1%	18,8%		
Ortaöğretim	N	9	3	8	1	9	30		
	Beklenen Değer	6,7	4,9	6,0	2,8	9,5	30,0		
	Grup içi %	30,0%	10,0%	26,7%	3,3%	30,0%	100,0%		
	Soru içi %	47,4%	21,4%	47,1%	12,5%	33,3%	35,3%		
	Toplam %	10,6%	3,5%	9,4%	1,2%	10,6%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	5	8	7	7	12	39		
	Beklenen Değer	8,7	6,4	7,8	3,7	12,4	39,0		
	Grup içi %	12,8%	20,5%	17,9%	17,9%	30,8%	100,0%		
	Soru içi %	26,3%	57,1%	41,2%	87,5%	44,4%	45,9%		
	Toplam %	5,9%	9,4%	8,2%	8,2%	14,1%	45,9%		
Toplam	N	19	14	17	8	27	85		
	Beklenen Değer	19,0	14,0	17,0	8,0	27,0	85,0		
	Grup içi %	22,4%	16,5%	20,0%	9,4%	31,8%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	22,4%	16,5%	20,0%	9,4%	31,8%	100,0%		

Çizelge 3.43.'te, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Ekonomik Çevre Boyutu olan “Pazardaki erkek rakipler kadın girişimciler konusunda bir sorun yaşamamaktadırlar” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir (χ^2 : 10,336; $p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. Bu görüş için ilköğretim ve üniversite eğitim düzeyine sahip gruplar en fazla “Çok Önemli” seçeneğini tercih ederken (sırasıyla: %37,5; %30,8), ortaöğretim eğitim düzeyine sahip grup aynı seçenekle birlikte “Hiç Önemli Değil” seçeneğini de aynı oranda (%30,0) tercih etmiştir.

Çizelge 3.44. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Sektörel Çevrede Kadın Girişimci İşleri Kolaylaştırmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Sektörel çevrede kadın girişimci işleri kolaylaştırmaktadır.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	0	3	1	5	7	16	2,601	,983
	Beklenen Değer	,4	3,0	1,9	4,1	6,6	16,0		
	Grup içi %	,0%	18,8%	6,2%	31,2%	43,8%	100,0%		
	Soru içi %	,0%	18,8%	10,0%	22,7%	20,0%	18,8%		
	Toplam %	,0%	3,5%	1,2%	5,9%	8,2%	18,8%		
Ortaöğretim	N	1	6	5	6	12	30		
	Beklenen Değer	,7	5,6	3,5	7,8	12,4	30,0		
	Grup içi %	3,3%	20,0%	16,7%	20,0%	40,0%	100,0%		
	Soru içi %	50,0%	37,5%	50,0%	27,3%	34,3%	35,3%		
	Toplam %	1,2%	7,1%	5,9%	7,1%	14,1%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	1	7	4	11	16	39		
	Beklenen Değer	,9	7,3	4,6	10,1	16,1	39,0		
	Grup içi %	2,6%	17,9%	10,3%	28,2%	41,0%	100,0%		
	Soru içi %	50,0%	43,8%	40,0%	50,0%	45,7%	45,9%		
	Toplam %	1,2%	8,2%	4,7%	12,9%	18,8%	45,9%		
Toplam	N	2	16	10	22	35	85		
	Beklenen Değer	2,0	16,0	10,0	22,0	35,0	85,0		
	Grup içi %	2,4%	18,8%	11,8%	25,9%	41,2%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	2,4%	18,8%	11,8%	25,9%	41,2%	100,0%		

Çizelge 3.44.'te, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Ekonomik Çevre Boyutu olan “Sektörel çevrede kadın girişimci işleri kolaylaştırmaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir (χ^2 : 2,601; $p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. Bu görüş için her grupta en fazla tercih edilen seçenek “Oldukça Önemli” (İlköğretim: %43,8; Ortaöğretim: %40,0; Üniversite: %41,0) olmuştur.

Çizelge 3.45. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Sektörel İlişki Ağı Kadın Girişimciler İçin Kapalı Değildir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Sektörel ilişki ağı kadın girişimciler için kapalı değildir.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	1	0	3	5	7	16	4,063	,880
	Beklenen Değer	1,1	1,7	3,0	5,3	4,9	16,0		
	Grup içi %	6,2%	,0%	18,8%	31,2%	43,8%	100,0%		
	Soru içi %	16,7%	,0%	18,8%	17,9%	26,9%	18,8%		
	Toplam %	1,2%	,0%	3,5%	5,9%	8,2%	18,8%		
Ortaöğretim	N	2	5	5	10	8	30		
	Beklenen Değer	2,1	3,2	5,6	9,9	9,2	30,0		
	Grup içi %	6,7%	16,7%	16,7%	33,3%	26,7%	100,0%		
	Soru içi %	33,3%	55,6%	31,2%	35,7%	30,8%	35,3%		
	Toplam %	2,4%	5,9%	5,9%	11,8%	9,4%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	3	4	8	13	11	39		
	Beklenen Değer	2,8	4,1	7,3	12,8	11,9	39,0		
	Grup içi %	7,7%	10,3%	20,5%	33,3%	28,2%	100,0%		
	Soru içi %	50,0%	44,4%	50,0%	46,4%	42,3%	45,9%		
	Toplam %	3,5%	4,7%	9,4%	15,3%	12,9%	45,9%		
Toplam	N	6	9	16	28	26	85		
	Beklenen Değer	6,0	9,0	16,0	28,0	26,0	85,0		
	Grup içi %	7,1%	10,6%	18,8%	32,9%	30,6%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	7,1%	10,6%	18,8%	32,9%	30,6%	100,0%		

Çizelge 3.45.'te, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Ekonomik Çevre Boyutu olan “Sektörel ilişki ağı kadın girişimciler için kapalı değildir” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. Bu görüş için ortaöğretim ve üniversite eğitim düzeyine sahip katılımcılar aynı oranla (%33,3) “Oldukça Önemli” seçeneğini daha fazla tercih ederken, İlköğretim mezunu katılımcılar %43,8 oranıyla “Çok Önemli” seçeneğini en fazla tercih etmişlerdir.

Çizelge 3.46. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Tedarikçi İlişkilerinde Kadın Girişimciler Zorluk Yaşamamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Tedarikçi ilişkilerinde kadın girişimciler zorluk yaşamamaktadır.							Fisher's χ^2	P
	Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam			
İlköğretim	N	3	0	3	1	9	16	9,916	,249
	Beklenen Değer	1,5	1,7	4,3	3,2	5,3	16,0		
	Grup içi %	18,8%	,0%	18,8%	6,2%	56,2%	100,0%		
	Soru içi %	37,5%	,0%	13,0%	5,9%	32,1%	18,8%		
	Toplam %	3,5%	,0%	3,5%	1,2%	10,6%	18,8%		
Ortaöğretim	N	2	3	8	7	10	30		
	Beklenen Değer	2,8	3,2	8,1	6,0	9,9	30,0		
	Grup içi %	6,7%	10,0%	26,7%	23,3%	33,3%	100,0%		
	Soru içi %	25,0%	33,3%	34,8%	41,2%	35,7%	35,3%		
	Toplam %	2,4%	3,5%	9,4%	8,2%	11,8%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	3	6	12	9	9	39		
	Beklenen Değer	3,7	4,1	10,6	7,8	12,8	39,0		
	Grup içi %	7,7%	15,4%	30,8%	23,1%	23,1%	100,0%		
	Soru içi %	37,5%	66,7%	52,2%	52,9%	32,1%	45,9%		
	Toplam %	3,5%	7,1%	14,1%	10,6%	10,6%	45,9%		
Toplam	N	8	9	23	17	28	85		
	Beklenen Değer	8,0	9,0	23,0	17,0	28,0	85,0		
	Grup içi %	9,4%	10,6%	27,1%	20,0%	32,9%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	9,4%	10,6%	27,1%	20,0%	32,9%	100,0%		

Çizelge 3.46.'da, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Ekonomik Çevre Boyutu olan “Tedarikçi ilişkilerinde kadın girişimciler zorluk yaşamamaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. Bu görüş için ortaöğretim (%33,3) ve ilköğretim (%56,2) eğitim düzeyine sahip kadın girişimciler büyük oranda bu görüşün “Çok Önemli” olduğunu ifade ederken, üniversite eğitim düzeyine sahip girişimciler bu görüşü “Orta Düzeyde Önemli” olarak tanımlamışlardır.

Çizelge 3.47. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Çalıştığım Sektör Yasal Düzenlemelere Destek Vermektedir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Çalıştığım sektör yasal düzenlemelere destek vermektedir.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	11	0	2	1	2	16	20,122	,006*
	Beklenen Değer	4,3	1,7	2,8	4,0	3,2	16,0		
	Grup içi %	68,8%	,0%	12,5%	6,2%	12,5%	100,0%		
	Soru içi %	47,8%	,0%	13,3%	4,8%	11,8%	18,8%		
	Toplam %	12,9%	,0%	2,4%	1,2%	2,4%	18,8%		
Ortaöğretim	N	5	7	5	8	5	30		
	Beklenen Değer	8,1	3,2	5,3	7,4	6,0	30,0		
	Grup içi %	16,7%	23,3%	16,7%	26,7%	16,7%	100,0%		
	Soru içi %	21,7%	77,8%	33,3%	38,1%	29,4%	35,3%		
	Toplam %	5,9%	8,2%	5,9%	9,4%	5,9%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	7	2	8	12	10	39		
	Beklenen Değer	10,6	4,1	6,9	9,6	7,8	39,0		
	Grup içi %	17,9%	5,1%	20,5%	30,8%	25,6%	100,0%		
	Soru içi %	30,4%	22,2%	53,3%	57,1%	58,8%	45,9%		
	Toplam %	8,2%	2,4%	9,4%	14,1%	11,8%	45,9%		
Toplam	N	23	9	15	21	17	85		
	Beklenen Değer	23,0	9,0	15,0	21,0	17,0	85,0		
	Grup içi %	27,1%	10,6%	17,6%	24,7%	20,0%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	27,1%	10,6%	17,6%	24,7%	20,0%	100,0%		

*p<0,01

Çizelge 3.47.'de, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Bürokratik Çevre Boyutu olan “Çalıştığım sektör yasal düzenlemelere destek vermektedir” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %99 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu belirlenmiştir (p>,05). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalanmadığı ve istatistiki farklılığın buradan kaynaklandığı ifade edilebilir. Bu bağlamda temel farklılık ilköğretim eğitim düzeyine sahip kadın girişimcilerin beklenen değerden sapma gösteren bu görüşü %68,8 oranında “Hiç Önemli Değil” olarak değerlendirdiği, ortaöğretim (%26,7) ve üniversite (%30,8) eğitim düzeyine sahip kadın girişimcilerin ise beklenen değerlerle paralel şekilde “Oldukça Önemli” gördükleri belirlenmiştir. Üniversite eğitim düzeyine sahip girişimciler bu görüşü “Orta Düzeyde Önemli” olarak tanımlamışlardır.

Çizelge 3.48. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “AB Uyum Sürecindeki Çalışmalar Kadın Girişimcilerin Önünü Açmıştır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	AB uyum sürecindeki çalışmalar kadın girişimcilerin önünü açmıştır.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	8	1	4	0	3	16	13,482	,076
	Beklenen Değer	4,7	1,3	3,8	1,9	4,3	16,0		
	Grup içi %	50,0%	6,2%	25,0%	,0%	18,8%	100,0%		
	Soru içi %	32,0%	14,3%	20,0%	,0%	13,0%	18,8%		
	Toplam %	9,4%	1,2%	4,7%	,0%	3,5%	18,8%		
Ortaöğretim	N	12	2	4	5	7	30		
	Beklenen Değer	8,8	2,5	7,1	3,5	8,1	30,0		
	Grup içi %	40,0%	6,7%	13,3%	16,7%	23,3%	100,0%		
	Soru içi %	48,0%	28,6%	20,0%	50,0%	30,4%	35,3%		
	Toplam %	14,1%	2,4%	4,7%	5,9%	8,2%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	5	4	12	5	13	39		
	Beklenen Değer	11,5	3,2	9,2	4,6	10,6	39,0		
	Grup içi %	12,8%	10,3%	30,8%	12,8%	33,3%	100,0%		
	Soru içi %	20,0%	57,1%	60,0%	50,0%	56,5%	45,9%		
	Toplam %	5,9%	4,7%	14,1%	5,9%	15,3%	45,9%		
Toplam	N	25	7	20	10	23	85		
	Beklenen Değer	25,0	7,0	20,0	10,0	23,0	85,0		
	Grup içi %	29,4%	8,2%	23,5%	11,8%	27,1%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	29,4%	8,2%	23,5%	11,8%	27,1%	100,0%		

Çizelge 3.48.'de, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Bürokratik Çevre Boyutu olan “AB uyum sürecindeki çalışmalar kadın girişimcilerin önünü açmıştır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. Bu görüş için ilköğretim (%50,0) ve ortaöğretim (%40,0) eğitim düzeylerine sahip kadın girişimciler “Hiç Önemli Değil” derken, üniversite eğitimine sahip kadın girişimciler ise %33,3 oranıyla “Çok Önemli” olduğunu ifade etmişlerdir.

Çizelge 3.49. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Vergi Mevzuatı Kadın Girişimciler İçin Engel Oluşturmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Vergi mevzuatı kadın girişimciler için engel oluşturmaktadır.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	3	3	2	3	5	16	4,110	,872
	Beklenen Değer	1,7	2,8	3,0	3,6	4,9	16,0		
	Grup içi %	18,8%	18,8%	12,5%	18,8%	31,2%	100,0%		
	Soru içi %	33,3%	20,0%	12,5%	15,8%	19,2%	18,8%		
	Toplam %	3,5%	3,5%	2,4%	3,5%	5,9%	18,8%		
Ortaöğretim	N	4	4	7	6	9	30		
	Beklenen Değer	3,2	5,3	5,6	6,7	9,2	30,0		
	Grup içi %	13,3%	13,3%	23,3%	20,0%	30,0%	100,0%		
	Soru içi %	44,4%	26,7%	43,8%	31,6%	34,6%	35,3%		
	Toplam %	4,7%	4,7%	8,2%	7,1%	10,6%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	2	8	7	10	12	39		
	Beklenen Değer	4,1	6,9	7,3	8,7	11,9	39,0		
	Grup içi %	5,1%	20,5%	17,9%	25,6%	30,8%	100,0%		
	Soru içi %	22,2%	53,3%	43,8%	52,6%	46,2%	45,9%		
	Toplam %	2,4%	9,4%	8,2%	11,8%	14,1%	45,9%		
Toplam	N	9	15	16	19	26	85		
	Beklenen Değer	9,0	15,0	16,0	19,0	26,0	85,0		
	Grup içi %	10,6%	17,6%	18,8%	22,4%	30,6%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	10,6%	17,6%	18,8%	22,4%	30,6%	100,0%		

Çizelge 3.49.'da, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Bürokratik Çevre Boyutu olan “Vergi mevzuatı kadın girişimciler için engel oluşturmaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. Bu görüş için her üç grup eğitim düzeyine sahip kadın girişimciler de en fazla “Çok Önemli” gördüklerine dair seçeneği tercih etmişlerdir (ilköğretim (%31,2); ortaöğretim (%30,0); üniversite ve üstü (%30,8)).

Çizelge 3.50. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Kadın Olmak Yaşadığım Çevredeki Bürokratik Engelleri Halletmekte Kolaylık Sağlamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Kadın olmak yaşadığım çevredeki bürokratik engelleri halletmekte kolaylık sağlamaktadır.							
Eğitim Düzeyi		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
İlköğretim	N	2	1	5	4	4	16	10,760	,203
	Beklenen Değer	3,4	2,6	3,4	4,3	2,3	16,0		
	Grup içi %	12,5%	6,2%	31,2%	25,0%	25,0%	100,0%		
	Soru içi %	11,1%	7,1%	27,8%	17,4%	33,3%	18,8%		
	Toplam %	2,4%	1,2%	5,9%	4,7%	4,7%	18,8%		
Ortaöğretim	N	8	2	5	10	5	30		
	Beklenen Değer	6,4	4,9	6,4	8,1	4,2	30,0		
	Grup içi %	26,7%	6,7%	16,7%	33,3%	16,7%	100,0%		
	Soru içi %	44,4%	14,3%	27,8%	43,5%	41,7%	35,3%		
	Toplam %	9,4%	2,4%	5,9%	11,8%	5,9%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	8	11	8	9	3	39		
	Beklenen Değer	8,3	6,4	8,3	10,6	5,5	39,0		
	Grup içi %	20,5%	28,2%	20,5%	23,1%	7,7%	100,0%		
	Soru içi %	44,4%	78,6%	44,4%	39,1%	25,0%	45,9%		
	Toplam %	9,4%	12,9%	9,4%	10,6%	3,5%	45,9%		
Toplam	N	18	14	18	23	12	85		
	Beklenen Değer	18,0	14,0	18,0	23,0	12,0	85,0		
	Grup içi %	21,2%	16,5%	21,2%	27,1%	14,1%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	21,2%	16,5%	21,2%	27,1%	14,1%	100,0%		

Çizelge 3.50.'de, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Bürokratik Çevre Boyutu olan “Kadın olmak yaşadığım çevredeki bürokratik engelleri halletmekte kolaylık sağlamaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. Her grup için en fazla tercih edilen görüşler ve oranları şu şekildedir; ilköğretim eğitim düzeyine sahip girişimciler “Orta Düzeyde Önemli” (%31,2), ortaöğretim eğitim düzeyine sahip kadınlar “Oldukça Önemli” (%33,3) ve üniversite eğitime sahip katılımcılar “Kısmen Önemli” (%28,2).

Çizelge 3.51. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Kadın Girişimciler İçin İşletme Sermayesi Sağlamak İçin Erkek Girişimcilerden Daha Farklı Sorunlar Yaşanmamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Kadın girişimciler için işletme sermayesi sağlamak için erkek girişimcilerden daha farklı sorunlar yaşanmamaktadır.									
Eğitim Düzeyi		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
İlköğretim	N	6	3	2	2	3	16	9,953	,257
	Beklenen Değer	3,8	2,8	3,6	2,1	3,8	16,0		
	Grup içi %	37,5%	18,8%	12,5%	12,5%	18,8%	100,0%		
	Soru içi %	30,0%	20,0%	10,5%	18,2%	15,0%	18,8%		
	Toplam %	7,1%	3,5%	2,4%	2,4%	3,5%	18,8%		
Ortaöğretim	N	8	3	5	3	11	30		
	Beklenen Değer	7,1	5,3	6,7	3,9	7,1	30,0		
	Grup içi %	26,7%	10,0%	16,7%	10,0%	36,7%	100,0%		
	Soru içi %	40,0%	20,0%	26,3%	27,3%	55,0%	35,3%		
	Toplam %	9,4%	3,5%	5,9%	3,5%	12,9%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	6	9	12	6	6	39		
	Beklenen Değer	9,2	6,9	8,7	5,0	9,2	39,0		
	Grup içi %	15,4%	23,1%	30,8%	15,4%	15,4%	100,0%		
	Soru içi %	30,0%	60,0%	63,2%	54,5%	30,0%	45,9%		
	Toplam %	7,1%	10,6%	14,1%	7,1%	7,1%	45,9%		
Toplam	N	20	15	19	11	20	85		
	Beklenen Değer	20,0	15,0	19,0	11,0	20,0	85,0		
	Grup içi %	23,5%	17,6%	22,4%	12,9%	23,5%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	23,5%	17,6%	22,4%	12,9%	23,5%	100,0%		

Çizelge 3.51.'de, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Finansal Çevre Boyutu olan “Kadın girişimciler için işletme sermayesi sağlamak için erkek girişimcilerden daha farklı sorunlar yaşanmamaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. Her grup için en fazla tercih edilen görüşler ve oranları şu şekildedir; ilköğretim eğitim düzeyine sahip girişimciler “Hiç Önemli Değil” (%37,5), ortaöğretim eğitim düzeyine sahip kadınlar “Çok Önemli” (%36,7) ve üniversite ve üstü eğitime sahip katılımcılar “Orta Düzeyde Önemli” (%30,8).

Çizelge 3.52. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Devletin Kadın Girişimcilere Finansal Desteği Bulunmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Devletin kadın girişimcilere finansal desteği bulunmaktadır.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	6	3	4	1	2	16	19,179	,009**
	Beklenen Değer	2,8	2,3	3,2	3,0	4,7	16,0		
	Grup içi %	37,5%	18,8%	25,0%	6,2%	12,5%	100,0%		
	Soru içi %	40,0%	25,0%	23,5%	6,2%	8,0%	18,8%		
	Toplam %	7,1%	3,5%	4,7%	1,2%	2,4%	18,8%		
Ortaöğretim	N	4	6	9	2	9	30		
	Beklenen Değer	5,3	4,2	6,0	5,6	8,8	30,0		
	Grup içi %	13,3%	20,0%	30,0%	6,7%	30,0%	100,0%		
	Soru içi %	26,7%	50,0%	52,9%	12,5%	36,0%	35,3%		
	Toplam %	4,7%	7,1%	10,6%	2,4%	10,6%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	5	3	4	13	14	39		
	Beklenen Değer	6,9	5,5	7,8	7,3	11,5	39,0		
	Grup içi %	12,8%	7,7%	10,3%	33,3%	35,9%	100,0%		
	Soru içi %	33,3%	25,0%	23,5%	81,2%	56,0%	45,9%		
	Toplam %	5,9%	3,5%	4,7%	15,3%	16,5%	45,9%		
Toplam	N	15	12	17	16	25	85		
	Beklenen Değer	15,0	12,0	17,0	16,0	25,0	85,0		
	Grup içi %	17,6%	14,1%	20,0%	18,8%	29,4%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	17,6%	14,1%	20,0%	18,8%	29,4%	100,0%		

**p<0,01

Çizelge 3.52.'de, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Finansal Çevre Boyutu olan “Devletin kadın girişimcilere finansal desteği bulunmaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %99 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık meydana geldiği görülmektedir (p<,01). Beklenen değerden farklılaşan gözlem değerleri bu istatistiki sonucu teyit etmiştir. Özellikle beklenen değerlerin üstünde gerçekleşen değerleri olan ilköğretim eğitim düzeyine sahip katılımcıların “Hiç Önemli Değil” (%37,5) ile üniversite eğitimine sahip katılımcıların “Oldukça Önemli” (%33,3) farklılaşmanın ortaya çıkmasında etken tercihlerdir.

Çizelge 3.53. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Kadın Olmak Kefil, Kredi Gibi Durumlarda Sorun Oluşturmamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Kadın olmak kefil, kredi gibi durumlarda sorun oluşturmamaktadır.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	7	0	2	3	4	16	10,427	,218
	Beklenen Değer	3,8	1,7	2,3	2,8	5,5	16,0		
	Grup içi %	43,8%	,0%	12,5%	18,8%	25,0%	100,0%		
	Soru içi %	35,0%	,0%	16,7%	20,0%	13,8%	18,8%		
	Toplam %	8,2%	,0%	2,4%	3,5%	4,7%	18,8%		
Ortaöğretim	N	8	4	6	3	9	30		
	Beklenen Değer	7,1	3,2	4,2	5,3	10,2	30,0		
	Grup içi %	26,7%	13,3%	20,0%	10,0%	30,0%	100,0%		
	Soru içi %	40,0%	44,4%	50,0%	20,0%	31,0%	35,3%		
	Toplam %	9,4%	4,7%	7,1%	3,5%	10,6%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	5	5	4	9	16	39		
	Beklenen Değer	9,2	4,1	5,5	6,9	13,3	39,0		
	Grup içi %	12,8%	12,8%	10,3%	23,1%	41,0%	100,0%		
	Soru içi %	25,0%	55,6%	33,3%	60,0%	55,2%	45,9%		
	Toplam %	5,9%	5,9%	4,7%	10,6%	18,8%	45,9%		
Toplam	N	20	9	12	15	29	85		
	Beklenen Değer	20,0	9,0	12,0	15,0	29,0	85,0		
	Grup içi %	23,5%	10,6%	14,1%	17,6%	34,1%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	23,5%	10,6%	14,1%	17,6%	34,1%	100,0%		

Çizelge 3.53.'te, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Finansal Çevre Boyutu olan “Kadın olmak kefil, kredi gibi durumlarda sorun oluşturmamaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. Her grup için en fazla tercih edilen görüşler ve oranları şu şekildedir; ilköğretim eğitim düzeyine sahip girişimciler “Hiç Önemli Değil” (%43,8), ortaöğretim eğitim düzeyine sahip kadınlar “Çok Önemli” (%30,0) ve üniversite ve üstü eğitime sahip katılımcılar “Çok Önemli” (%41,0).

Çizelge 3.54. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Finans Kurumları Kadın Girişimcilere Yardımcı Olmaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Finans kurumları kadın girişimcilere yardımcı olmaktadır.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	4	3	5	3	1	16	4,586	,823
	Beklenen Değer	2,8	2,8	4,7	2,6	3,0	16,0		
	Grup içi %	25,0%	18,8%	31,2%	18,8%	6,2%	100,0%		
	Soru içi %	26,7%	20,0%	20,0%	21,4%	6,2%	18,8%		
	Toplam %	4,7%	3,5%	5,9%	3,5%	1,2%	18,8%		
Ortaöğretim	N	5	7	9	4	5	30		
	Beklenen Değer	5,3	5,3	8,8	4,9	5,6	30,0		
	Grup içi %	16,7%	23,3%	30,0%	13,3%	16,7%	100,0%		
	Soru içi %	33,3%	46,7%	36,0%	28,6%	31,2%	35,3%		
	Toplam %	5,9%	8,2%	10,6%	4,7%	5,9%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	6	5	11	7	10	39		
	Beklenen Değer	6,9	6,9	11,5	6,4	7,3	39,0		
	Grup içi %	15,4%	12,8%	28,2%	17,9%	25,6%	100,0%		
	Soru içi %	40,0%	33,3%	44,0%	50,0%	62,5%	45,9%		
	Toplam %	7,1%	5,9%	12,9%	8,2%	11,8%	45,9%		
Toplam	N	15	15	25	14	16	85		
	Beklenen Değer	15,0	15,0	25,0	14,0	16,0	85,0		
	Grup içi %	17,6%	17,6%	29,4%	16,5%	18,8%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	17,6%	17,6%	29,4%	16,5%	18,8%	100,0%		

Çizelge 3.54.'te, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Finansal Çevre Boyutu olan “Finans kurumları kadın girişimcilere yardımcı olmaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. Her üç grup için en fazla tercih edilen görüş “Orta Düzeyde Önemli” seçeneği olup oranları şu şekildedir; ilköğretim eğitim düzeyine sahip girişimciler (%31,2), ortaöğretim eğitim düzeyine sahip kadınlar (%30,0) ve üniversite ve üstü eğitime sahip katılımcılar (%28,2).

Çizelge 3.55. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Gördüğüm Eğitimler Bana Girişimcilikte Destek Olmuştur” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Gördüğüm eğitimler bana girişimcilikte destek olmuştur.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	3	2	8	0	3	16	17,583	,013*
	Beklenen Değer	1,7	,9	3,8	2,6	7,0	16,0		
	Grup içi %	18,8%	12,5%	50,0%	,0%	18,8%	100,0%		
	Soru içi %	33,3%	40,0%	40,0%	,0%	8,1%	18,8%		
	Toplam %	3,5%	2,4%	9,4%	,0%	3,5%	18,8%		
Ortaöğretim	N	4	2	6	4	14	30		
	Beklenen Değer	3,2	1,8	7,1	4,9	13,1	30,0		
	Grup içi %	13,3%	6,7%	20,0%	13,3%	46,7%	100,0%		
	Soru içi %	44,4%	40,0%	30,0%	28,6%	37,8%	35,3%		
	Toplam %	4,7%	2,4%	7,1%	4,7%	16,5%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	2	1	6	10	20	39		
	Beklenen Değer	4,1	2,3	9,2	6,4	17,0	39,0		
	Grup içi %	5,1%	2,6%	15,4%	25,6%	51,3%	100,0%		
	Soru içi %	22,2%	20,0%	30,0%	71,4%	54,1%	45,9%		
	Toplam %	2,4%	1,2%	7,1%	11,8%	23,5%	45,9%		
Toplam	N	9	5	20	14	37	85		
	Beklenen Değer	9,0	5,0	20,0	14,0	37,0	85,0		
	Grup içi %	10,6%	5,9%	23,5%	16,5%	43,5%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	10,6%	5,9%	23,5%	16,5%	43,5%	100,0%		

*p<0,05

Çizelge 3.55.'te, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Eğitim Boyutu olan “Gördüğüm eğitimler bana girişimcilikte destek olmuştur” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturduğu görülmektedir (p<,05). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin gerçekleştiğini söylemek olası değildir. Özellikle farklılığın beklenen değerlerden net bir şekilde farklılık gösteren ilköğretim düzeyi eğitime sahip katılımcıların tercihlerinden ortaya çıktığı görülmektedir. Bu grubun “Çok Önemli” seçeneğindeki tercihleri beklenenin altında kalarak %18,8 olarak gerçekleşirken “Orta Düzeyde Önemli” seçeneği de beklenen üzerinde gerçekleşip %50,0 düzeyinde ortaya çıkmıştır. Ortaöğretim ve üniversite eğitimine sahip gruplar ise en fazla “Çok Önemli” tercihini seçmişlerdir (sırasıyla: %46,7; %41,3).

Çizelge 3.56. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Girişimcilik Konusundaki Eğitimlere Katılmak İşimi Geliştirmeme Destek Olmuştur” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Girişimcilik konusundaki eğitimlere katılmak işimi geliştirmeme destek olmuştur.									
Eğitim Düzeyi		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
İlköğretim	N	4	2	8	1	1	16	20,005	,006**
	Beklenen Değer	2,4	2,4	3,2	3,2	4,7	16,0		
	Grup içi %	25,0%	12,5%	50,0%	6,2%	6,2%	100,0%		
	Soru içi %	30,8%	15,4%	47,1%	5,9%	4,0%	18,8%		
	Toplam %	4,7%	2,4%	9,4%	1,2%	1,2%	18,8%		
Ortaöğretim	N	7	5	2	6	10	30		
	Beklenen Değer	4,6	4,6	6,0	6,0	8,8	30,0		
	Grup içi %	23,3%	16,7%	6,7%	20,0%	33,3%	100,0%		
	Soru içi %	53,8%	38,5%	11,8%	35,3%	40,0%	35,3%		
	Toplam %	8,2%	5,9%	2,4%	7,1%	11,8%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	2	6	7	10	14	39		
	Beklenen Değer	6,0	6,0	7,8	7,8	11,5	39,0		
	Grup içi %	5,1%	15,4%	17,9%	25,6%	35,9%	100,0%		
	Soru içi %	15,4%	46,2%	41,2%	58,8%	56,0%	45,9%		
	Toplam %	2,4%	7,1%	8,2%	11,8%	16,5%	45,9%		
Toplam	N	13	13	17	17	25	85		
	Beklenen Değer	13,0	13,0	17,0	17,0	25,0	85,0		
	Grup içi %	15,3%	15,3%	20,0%	20,0%	29,4%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	15,3%	15,3%	20,0%	20,0%	29,4%	100,0%		

**p<0,01

Çizelge 3.56.'da, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Eğitim Boyutu olan “Girişimcilik konusundaki eğitimlere katılmak işimi geliştirmeme destek olmuştur” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %99 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturduğu görülmektedir (p<,01). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin gerçekleştiğini söylemek olası değildir. Özellikle ilköğretim düzeyi eğitime sahip olan kadın girişimcilerde “Çok Önemli” (%6,2) ve Oldukça Önemli” (%6,2) seçenekleri beklenen değerın altında kalarak “Orta Düzeyde Önemli” (%50,0) ve “Hiç Önemli Değil” (%25,0) seçeneklerinde yığıldığı görülmektedir. Ortaöğretim düzeyinde “Orta Düzeyde Önemli” seçeneğinin beklenenin oldukça altında kalırken en fazla tercih edilen seçenek “Çok Önemli” (%33,3) olmuştur. Üniversite düzeyinde ise “Hiç Önemli

Değil” seçeneği beklenen değerin çok altında kalmış ve en fazla tercih edilen seçenek “Çok Önemli” (%35,9) seçeneği olmuştur.

Çizelge 3.57. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “İşimle İlgili Eğitim ve Seminerlere Katılmak Her Zaman Bana Destek Sağlamıştır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek sağlamıştır.							
Eğitim Düzeyi		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
İlköğretim	N	3	4	4	3	2	16	17,508	,016*
	Beklenen Değer	1,5	1,9	2,6	4,3	5,6	16,0		
	Grup içi %	18,8%	25,0%	25,0%	18,8%	12,5%	100,0%		
	Soru içi %	37,5%	40,0%	28,6%	13,0%	6,7%	18,8%		
	Toplam %	3,5%	4,7%	4,7%	3,5%	2,4%	18,8%		
Ortaöğretim	N	4	5	4	9	8	30		
	Beklenen Değer	2,8	3,5	4,9	8,1	10,6	30,0		
	Grup içi %	13,3%	16,7%	13,3%	30,0%	26,7%	100,0%		
	Soru içi %	50,0%	50,0%	28,6%	39,1%	26,7%	35,3%		
	Toplam %	4,7%	5,9%	4,7%	10,6%	9,4%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	1	1	6	11	20	39		
	Beklenen Değer	3,7	4,6	6,4	10,6	13,8	39,0		
	Grup içi %	2,6%	2,6%	15,4%	28,2%	51,3%	100,0%		
	Soru içi %	12,5%	10,0%	42,9%	47,8%	66,7%	45,9%		
	Toplam %	1,2%	1,2%	7,1%	12,9%	23,5%	45,9%		
Toplam	N	8	10	14	23	30	85		
	Beklenen Değer	8,0	10,0	14,0	23,0	30,0	85,0		
	Grup içi %	9,4%	11,8%	16,5%	27,1%	35,3%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	9,4%	11,8%	16,5%	27,1%	35,3%	100,0%		

Çizelge 3.57.'de, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Eğitim Boyutu olan “İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek sağlamıştır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturduğu görülmektedir ($p < ,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin gerçekleştiğini söylemek olası değildir. Özellikle üniversite eğitimine sahip katılımcıların bu görüşe ilişkin “Hiç Önemli Değil” (%2,6) ve “Kısmen Önemli” (%2,6) seçeneklerinden “Çok Önemli” (%51,3) seçeneğine doğru beklenenden gerçekleşene doğru bir kayması olduğunu söylemek olasıdır. Farklılığı yaratan gözlem farklılaşması daha çok bu grupta gerçekleşmiştir.

Çizelge 3.58. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Yaşadığım Şehir Kadın Girişimcilerin Örgütlenmesi Konusunda Aktiftir” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Yaşadığım şehir kadın girişimcilerin örgütlenmesi konusunda aktiftir.							
Eğitim Düzeyi		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
İlköğretim	N	4	4	3	3	2	16	8,913	,335
	Beklenen Değer	5,5	3,6	3,4	2,3	1,3	16,0		
	Grup içi %	25,0%	25,0%	18,8%	18,8%	12,5%	100,0%		
	Soru içi %	13,8%	21,1%	16,7%	25,0%	28,6%	18,8%		
	Toplam %	4,7%	4,7%	3,5%	3,5%	2,4%	18,8%		
Ortaöğretim	N	16	4	6	3	1	30		
	Beklenen Değer	10,2	6,7	6,4	4,2	2,5	30,0		
	Grup içi %	53,3%	13,3%	20,0%	10,0%	3,3%	100,0%		
	Soru içi %	55,2%	21,1%	33,3%	25,0%	14,3%	35,3%		
	Toplam %	18,8%	4,7%	7,1%	3,5%	1,2%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	9	11	9	6	4	39		
	Beklenen Değer	13,3	8,7	8,3	5,5	3,2	39,0		
	Grup içi %	23,1%	28,2%	23,1%	15,4%	10,3%	100,0%		
	Soru içi %	31,0%	57,9%	50,0%	50,0%	57,1%	45,9%		
	Toplam %	10,6%	12,9%	10,6%	7,1%	4,7%	45,9%		
Toplam	N	29	19	18	12	7	85		
	Beklenen Değer	29,0	19,0	18,0	12,0	7,0	85,0		
	Grup içi %	34,1%	22,4%	21,2%	14,1%	8,2%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	34,1%	22,4%	21,2%	14,1%	8,2%	100,0%		

Çizelge 3.58.'de, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Örgütlenme Boyutu olan “Yaşadığım şehir kadın girişimcilerin örgütlenmesi konusunda aktiftir” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yaklaşan değerlere sahip olduğu söylenebilir. İlköğretim eğitim düzeyine sahip girişimciler en fazla “Hiç Önemli Değil” ve “Kısmen Önemli” seçeneklerini aynı oranla (%25,0) tercih ederken, ortaöğretim düzeyindeki katılımcılar “Hiç Önemli Değil” (%53,3) seçeneğini en fazla ve üniversite eğitimine sahip katılımcılar ise “Kısmen Önemli” (%28,2) seçeneğini en fazla tercih etmişlerdir.

Çizelge 3.59. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Kadın Olmam Örgütlenme Konusunda Avantaj Sağlamaktadır” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Kadın olmam örgütlenme konusunda avantaj sağlamaktadır.							Fisher's χ^2	P
		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam		
İlköğretim	N	4	4	2	4	2	16	9,579	,276
	Beklenen Değer	4,1	5,6	2,4	2,4	1,3	16,0		
	Grup içi %	25,0%	25,0%	12,5%	25,0%	12,5%	100,0%		
	Soru içi %	18,2%	13,3%	15,4%	30,8%	28,6%	18,8%		
	Toplam %	4,7%	4,7%	2,4%	4,7%	2,4%	18,8%		
Ortaöğretim	N	12	11	2	3	2	30		
	Beklenen Değer	7,8	10,6	4,6	4,6	2,5	30,0		
	Grup içi %	40,0%	36,7%	6,7%	10,0%	6,7%	100,0%		
	Soru içi %	54,5%	36,7%	15,4%	23,1%	28,6%	35,3%		
	Toplam %	14,1%	12,9%	2,4%	3,5%	2,4%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	6	15	9	6	3	39		
	Beklenen Değer	10,1	13,8	6,0	6,0	3,2	39,0		
	Grup içi %	15,4%	38,5%	23,1%	15,4%	7,7%	100,0%		
	Soru içi %	27,3%	50,0%	69,2%	46,2%	42,9%	45,9%		
	Toplam %	7,1%	17,6%	10,6%	7,1%	3,5%	45,9%		
Toplam	N	22	30	13	13	7	85		
	Beklenen Değer	22,0	30,0	13,0	13,0	7,0	85,0		
	Grup içi %	25,9%	35,3%	15,3%	15,3%	8,2%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	25,9%	35,3%	15,3%	15,3%	8,2%	100,0%		

Çizelge 3.59.'da, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Örgütlenme Boyutu olan “Kadın olmam örgütlenme konusunda avantaj sağlamaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin gerçekleşen değerlerle tanımlandığını söylemek olasıdır. İlköğretim eğitim düzeyine sahip girişimcilerde açık bir tercih göze çarpmazken, ortaöğretim düzeyindeki katılımcılar “Hiç Önemli Değil” (%40,0) seçeneğini en fazla tercih ederken, üniversite eğitimine sahip katılımcılar ise “Kısmen Önemli” (%38,5) seçeneğini en fazla tercih etmişlerdir.

Çizelge 3.60. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Yaşadığım Şehirde Girişimcilik Konusunda Mesleki Kurumlardan Destek Gördüm” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Yaşadığım şehirde girişimcilik konusunda mesleki kurumlardan destek gördüm.							
Eğitim Düzeyi		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
İlköğretim	N	9	1	3	3	0	16	13,734	,060
	Beklenen Değer	5,5	1,7	5,3	2,8	,8	16,0		
	Grup içi %	56,2%	6,2%	18,8%	18,8%	,0%	100,0%		
	Soru içi %	31,0%	11,1%	10,7%	20,0%	,0%	18,8%		
	Toplam %	10,6%	1,2%	3,5%	3,5%	,0%	18,8%		
Ortaöğretim	N	10	3	13	1	3	30		
	Beklenen Değer	10,2	3,2	9,9	5,3	1,4	30,0		
	Grup içi %	33,3%	10,0%	43,3%	3,3%	10,0%	100,0%		
	Soru içi %	34,5%	33,3%	46,4%	6,7%	75,0%	35,3%		
	Toplam %	11,8%	3,5%	15,3%	1,2%	3,5%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	10	5	12	11	1	39		
	Beklenen Değer	13,3	4,1	12,8	6,9	1,8	39,0		
	Grup içi %	25,6%	12,8%	30,8%	28,2%	2,6%	100,0%		
	Soru içi %	34,5%	55,6%	42,9%	73,3%	25,0%	45,9%		
	Toplam %	11,8%	5,9%	14,1%	12,9%	1,2%	45,9%		
Toplam	N	29	9	28	15	4	85		
	Beklenen Değer	29,0	9,0	28,0	15,0	4,0	85,0		
	Grup içi %	34,1%	10,6%	32,9%	17,6%	4,7%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	34,1%	10,6%	32,9%	17,6%	4,7%	100,0%		

Çizelge 3.60.'ta, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Örgütlenme Boyutu olan “Yaşadığım şehirde girişimcilik konusunda mesleki kurumlardan destek gördüm” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin gerçekleşen değerlere yakın değerler aldığı söylenebilir. İlköğretim eğitim düzeyine sahip girişimcilerde en fazla “Hiç Önemli Değil” (%56,2) tercihini seçerken, ortaöğretim düzeyindeki girişimciler “Orta Düzeyde Önemli” (%43,3) ve üniversite eğitimine sahip katılımcılar ise aynı seçeneği (%30,8) oranlarıyla tercih etmiştir.

Çizelge 3.61. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre “Yaşadığım Şehirde Örgütlenme Sayesinde İşimdeki Yeniliklerden ve Verilecek Desteklerden Haberdar Olabilmekteyim” Görüşüne Verdikleri Yanıtların Ki-Kare Testi Sonuçları

		Yaşadığım şehirde örgütlenme sayesinde işimdeki yeniliklerden ve verilecek desteklerden haberdar olabilmekteyim.							
Eğitim Düzeyi		Hiç önemli değil	Kısmen önemli	Orta düzeyde önemli	Oldukça önemli	Çok önemli	Toplam	Fisher's χ^2	P
İlköğretim	N	7	2	2	2	3	16	14,114	,064
	Beklenen Değer	5,1	2,1	4,0	2,3	2,6	16,0		
	Grup içi %	43,8%	12,5%	12,5%	12,5%	18,8%	100,0%		
	Soru içi %	25,9%	18,2%	9,5%	16,7%	21,4%	18,8%		
	Toplam %	8,2%	2,4%	2,4%	2,4%	3,5%	18,8%		
Ortaöğretim	N	14	2	8	1	5	30		
	Beklenen Değer	9,5	3,9	7,4	4,2	4,9	30,0		
	Grup içi %	46,7%	6,7%	26,7%	3,3%	16,7%	100,0%		
	Soru içi %	51,9%	18,2%	38,1%	8,3%	35,7%	35,3%		
	Toplam %	16,5%	2,4%	9,4%	1,2%	5,9%	35,3%		
Üniversite ve üstü	N	6	7	11	9	6	39		
	Beklenen Değer	12,4	5,0	9,6	5,5	6,4	39,0		
	Grup içi %	15,4%	17,9%	28,2%	23,1%	15,4%	100,0%		
	Soru içi %	22,2%	63,6%	52,4%	75,0%	42,9%	45,9%		
	Toplam %	7,1%	8,2%	12,9%	10,6%	7,1%	45,9%		
Toplam	N	27	11	21	12	14	85		
	Beklenen Değer	27,0	11,0	21,0	12,0	14,0	85,0		
	Grup içi %	31,8%	12,9%	24,7%	14,1%	16,5%	100,0%		
	Soru içi %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
	Toplam %	31,8%	12,9%	24,7%	14,1%	16,5%	100,0%		

Çizelge 3.61.'de, katılımcıların eğitim düzeylerine göre Örgütlenme Boyutu olan “Yaşadığım şehirde örgütlenme sayesinde işimdeki yeniliklerden ve verilecek desteklerden haberdar olabilmekteyim” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir ($p>,05$). Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin gerçekleşen değerlere yakın değerler aldığı söylenebilir. İlköğretim ve ortaöğretim eğitim düzeyine sahip girişimcilerde “Hiç Önemli Değil” (sırasıyla: %43,8, %46,7) en çok tercih edilen seçenek olurken, üniversite eğitimine sahip katılımcılar “Orta Düzeyde Önemli” (%28,2) görüşünü en fazla tercih etmişlerdir.

TARTIŞMA

Bu çalışma Bitlis ili örnek alınarak yapılmış olsa bile Türkiye’de ve Dünya’da birçok benzeri çalışma yapılmıştır. Bu nedenle yapılan çalışma diğer çalışmalarla karşılaştırılarak benzerlikler ve farklılıklar ortaya konacaktır.

Bitlis’teki kadın girişimcilerin sorunları üzerine yapılan bu çalışmada her bir boyutta elde edilen sonuçlar literatür eşliğinde ayrı ayrı tartışılacaktır. Her bir bölümde, örneklemin yaş ve eğitim düzeyi değişkenleri ile katılımcılara uygulanan anketin ana boyutlarından elde edilen bulguların istatistiki olarak anlamlı veya anlamlı olmadıkları gösterilecek ve literatür eşliğinde ele alınacaktır.

1.Sosyal çevre boyutuna ilişkin değerlendirme

Kadın girişimcilerin sorunlarını saptamak amacıyla yapılan katılımcıların yaş gruplarının ankete verdikleri yanıtların anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadıkları görülmektedir.

“Toplumun ataerkil olması kadın girişimciliğini olumsuz etkilememektedir” ifadesine sahip anket maddesine katılımcı grubun verdiği yanıtlar kadınların eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Özellikle ilköğretim ve ortaöğretim gruplarının seçimleri bu farklılığın nedeni olarak belirlenmiştir. Alt boyutun diğer maddeleri ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Göktaş (2013) tarafından yapılan tez çalışmasında ise bir işletmeyi kurma aşamasında, “kadına ilişkin önyargının”, engelleyici faktörler arasında yer aldığını gösteren bulgulara ulaşılmıştır. Yine aynı çalışmada, işletmenin kuruluşundan sonra “toplumun geleneksel baskısı” kadın girişimciliği açısından engelleyici faktörlerden birisi olarak değerlendirilmiştir (Göktaş, 2013: 87). Biner (2011) tez çalışmasında, kadın olmanın işletme kurulum aşamasında en önemli sorun kaynağı olduğunu saptamıştır. Aynı çalışmada kadınların %45.3’ü kadın olmaktan kaynaklı çevresel baskılarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir (Biner, 2011: 138). Goyal ve Parkash (2011) gerçekleştirdikleri çalışmada, kadın girişimcilerin diğerlerinden farklı olarak azimli, iddialı, risk almaya hevesli ve ikna edici olduklarını ifade etmişlerdir (Goyal, Parkash, 2011: 195). Tambunan (2009) kadın girişimcilerin girişimciliklerinin önünde engel oluşturan faktörlerin eğitim düzeyi, sermaye problemlerinin yanı sıra kültürel ve dini

etkilerinin olduğunu ifade etmiştir (Tambunan, 2009: 27). Brush, Bruin ve Welter (2009) ise makro ve mezoçevre faktörleri olarak toplumun beklentileri ile kültürel normlara vurgu yapmışlardır (Brush, Bruin, Welter, 2009). Çalışmanın yaş ve sosyal çevre boyutu bulgularından özellikle toplumun ataerkil yapısı ve aile yapısının desteği bulguları literatürle çelişmektedir. Bu durum Bitlis ilinin sosyo-kültürel yapısının yanı sıra kadın girişimciliği konusunda geliştirilen destekleyici politikaların etkisi ile açıklanabilir.

2.Mikro çevre boyutuna ilişkin değerlendirme

“Eşimin işe girerken bana gösterdiği destek cesaretimi arttırdı”, “Yaşadığım çevrede girişimciliğe atılmamda bana örnek olanlar ve yol gösterenler oldu” ve “Çevrem tarafından kendi işimi kurma kararım olumlu karşılandı” başlıklı sorular ile yaş ilişkisi arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir.

Katılımcıların eğitim seviyelerine göre yapılan analizlerde ise “Ailemin sosyal yapısı işimi kurmamda bana yardımcı oldu” maddesine verilen yanıtlar üzerinde kadınların eğitim durumunun istatistiki olarak etkili olduğu belirlenmiştir. Bu farklılığın, ilköğretim grubunun beklenenin aksine bu ifadeyi “Çok Önemli” olarak tercih etmemeleri, aksine ortaöğretim grubunun ise beklenenden yüksek şekilde “Çok Önemli” görmelerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Yetim (2002) çalışmasında, kadın girişimciliğinde ailenin rolüne vurgu yapan sonuçlara ulaşmıştır. Buna göre kadın girişimcilerin %53,6’sı girişimcilik kararını eşleri ile birlikte aldıklarını ifade etmişlerdir. Bekâr olan örneklem ise ebeveynlerin kararlarında etkili olduklarını vurgulamışlardır. Kadınların ancak %26,8’i kendi başlarına karar almışlardır (Yetim, 2002: 88). Akehurst, Simarro ve Mas-Tur (2012) yaşı yanı sıra aile kaynaklarını kullanmanın iş girişimin başarıya ulaşmasında önemli enstrümanlar olduğunu tespit etmişlerdir (Akehurst, Simarro, Mas-Tur, 2012). Güdek (2016) çalışmasında, kadın girişimcilerin liderlik özelliklerini değerlendirmiş ve yaş ile ailede girişimcilik geçmişi olmasının kadın girişimcinin özellikleri üzerinde etkili olduğunu göstermiştir (Güdek, 2016). Öte yandan, Biner (2011) kadın girişimcilerin %73,8 oranında girişimci olmanın “kadınlık rollerini” olumsuz anlamda etkilemediğine inandıklarını göstermiştir. Brush, Bruin ve Welter (2009) annelik kavramını metafor olarak ele almış ve girişimcilik konusunda kadınlar açısından erkeklerle kıyaslandığında engelleyici bir faktör olarak değerlendirmişlerdir (Brush, Bruin, Welter, 2009). Tüm bu

veriler ışığında elde edilen sonuçların literatür tarafından da desteklendiği düşünülebilir. Buna göre Bitlis ilinde kadın girişimciler de aile desteğine ihtiyaç duyarken, kabullenilmek ve desteklenmek girişimciliklerinin önünü açmaktadır. Özellikle kadın kavramının tarihsel ve sosyal yönü ele alındığında Türkiye gibi toplumlar açısından aile onayı ve desteğinin sadece girişimcilik alanında değil yaşamın birçok alanında etkili olduğu düşünülmelidir. Bu bağlamda, kadın girişimcilerin büyük çoğunlukla mikro çevre boyutunda aile temelli destek beklentileri anlaşılabilir olmaktadır.

3.Ekonomik çevre boyutuna ilişkin değerlendirme

Kadınların hem yaş gruplarına göre hem de eğitim düzeylerine göre yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Kadın girişimcilerin ekonomi üzerindeki etkileri gelişmiş ülkelerin yanı sıra ülkemizde de önemli bir alan olarak düşünülmelidir. Bruin, Brush ve Welter (2006) araştırmalarında Amerika Birleşik Devletleri'nde girişimcilerin yaklaşık %30'unun kadın girişimci olduğunu ifade etmişlerdir (Bruin, Brush, Welter, 2006: 585). Bu açıdan kadın girişimciliğinin “ekonomik çevre boyutu” içeriği ve sorunları ile önemli bir konudur.

Yetim bu bulgunun aksine erkek girişimciler ile kadın girişimcilerin benzer rekabet koşullarına sahip olmadıklarını ve bunun kadınlar açısından önemli bir sorun olarak ele alındığını ifade etmektedir (Yetim, 2002: 89-90). Göktaş (2013) çalışmasında, rakiplerin engellemesinin kadın girişimciliği açısından önemli bir sorun olarak değerlendirildiğini savunmuştur (Göktas, 2013: 87). Ekonomik çevrenin sadece kadın girişimciler için değil tüm girişimciler için önemli olduğu tartışmasız bir gerçektir. Bu açıdan gerek yaş düzeyinde ve gerekse de eğitim düzeyinde ekonomik çerçevede benzer beklenti ve ifadelerin olması örneklem grubu için de anlaşılabilir olarak değerlendirilebilir.

4.Bürokratik çevre boyutlarına ilişkin değerlendirme

“Kadın olmak yaşadığım çevredeki bürokratik engelleri halletmekte kolaylık sağlamaktadır” sorusu ile kadınların yaşının istatistiki olarak anlamlı ilişki ortaya koyduğu tespit edilmiştir. Söz konusu ifade 29 yaş altı kadın girişimciler için “Kısmen”, 30 yaş üstü girişimciler için ise “Oldukça” önemli şeklinde değerlendirilmiştir. Bu sonuç özellikle genç kadın girişimcilerin girişimcilik süreleri bağlamından bağımsız olarak girişimleri esnasında karşılaştıkları güçlükleri cinsiyetleriyle ilişkilendirmedikleri

varsayımı ile açıklanabilir. Bu durum Bitlis ilinin sosyo-kültürel yapısının kadın kimliğine önem atfettiği ve saygı duyduğunu düşündürebilir.

Kadın girişimcilerin eğitim düzeyleri ile “Çalıştığım sektördeki yasal düzenlemelere destek vermektedir” anket maddesine verdikleri yanıt arasında istatistiki önemliliğe sahip bir ilişki belirlenmiştir. Bu farklılığın temel nedeni katılımcıların tüm eğitim düzeylerinde bu ifadeyi önemli görürken, ilköğretim düzeyinde “Hiç Önemli Değil” şeklinde tanımlanmıştır. Farklılık ilköğretim eğitim düzeyine sahip katılımcıların görüşlerinden kaynaklanmaktadır.

Yetim'in (2002) çalışmasına göre kadın girişimcilerin %17,9'u iş kurmaya ilişkin prosedürlerden kaynaklanan zorluklar yaşadıklarını dile getirmişlerdir (Yetim, 2002: 88). Yine Biner'in (2011) çalışmasında, bürokratik engeller, en sık dile getirilen engelleyiciler arasında dördüncü sırada ifade edilmiştir (Biner, 2011: 138).

5.Finansal çevre boyutuna ilişkin değerlendirme

Örneklem grubunun “Kadın girişimciler için işletme sermayesi sağlamak için erkek girişimcilerden daha farklı sorunlar yaşanmamaktadır” anket maddesine verdikleri yanıtlar yaş gruplarına göre istatistiki olarak farklılık gösterirken, 29 yaş altı katılımcılar bu maddeyi “Oldukça Önemli” ve 30 yaş üstü katılımcılar ise “Çok Önemli” olarak tanımlamışlardır. Literatürde de kadın girişimcilerin sorunlar konusunda kendilerini erkek girişimcilerden farklı görmediklerine ilişkin bulgular söz konusu olup bir kısmı aşağıda sunulmuştur. Bu açıdan çalışmanın bu bulgusu literatürle uyumlu olarak değerlendirilebilir. İstatistiki olarak anlamlı çıkmakla birlikte her iki yaş grubunun da bu maddeyi benzer şekilde önemli gördüklerine ilişkin yaklaşımları görülmektedir.

“Devletin kadın girişimcilere finansal desteği bulunmaktadır” anket maddesine verilen yanıtlar ile de kadın girişimcilerin eğitim düzeyleri arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonucu ortaya çıkaran ise ilköğretim eğitim seviyesine sahip katılımcılar bu ifadeyi “Hiç Önemli Değil” olarak değerlendirirken, üniversite düzeyindeki katılımcıların “Oldukça Önemli” olarak tanımlamış olmalarıdır. Bu sonucun en temel nedeni iş kurma ve girişim aşamasında faydalanılan maddi kaynakların yanı sıra çalışılan sektörle ilişkili olabilir. İlköğretim eğitim seviyesindeki girişimciler herhangi bir resmi finans desteği kullanmadıysa bu ifadeyi diğer eğitim

düzeylerinden farklı görmüş olabilirler. Ayrıca girişimde bulunulan sektöre özgü bir devlet desteğinin olup olmaması da bu sonucun ortaya çıkmasına neden olabilir.

Afrin, Islam ve Ahmed (2010) Bangladeş kırsalında yaptıkları çalışmada, mikro kredilerin ve finansal yönetim becerilerinin kadın girişimciliğinin gelişmesinde önemli faktörler olduğunu göstermişlerdir (Afrin, Islam, Ahmed, 2010). Hancı'nın (2004) yaptığı tez çalışmasında, özellikle iş kurma aşamasında kadın girişimcilerin verdikleri yanıtların aslında erkek girişimcilerin yaşadıkları sorunlarla benzeşik olduğu görülmektedir (Hancı, 2004: 117). Öte yandan kadın girişimciliğinin finansal anlamda yaşadıkları sorunların sadece ülkemize özgü olmadığı uluslararası literatürde de görülmektedir. Singh ve Belwal (2008) Etiyopya'nın finans merkezi Addis Ababa'da yaptıkları çalışmada, kadın girişimcilerin finans, destek ve pazar konularında çeşitli sorunlar yaşadıklarını tespit etmişlerdir (Singh, Belwal, 2008).

6.Eğitim boyutuna ilişkin değerlendirme

“İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek sağlamıştır” anket maddesine verilen yanıtlar kadın girişimcilerin yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Örnekleme yer alan 29 yaş altı kadınlar işlerine ilişkin eğitim almayı “Çok Önemli” olarak ifade ederken, 30 yaş üstü kadınlar “Oldukça Önemli Olarak” tanımlamışlardır.

Ayrıca, örnekleme yer alan kadın girişimcilerin eğitim düzeyleri ile anket sorularının “Eğitim Boyutu” arasında yapılan analizlerde “Gördüğüm eğitimler bana girişimcilikte destek olmuştur” ifadesi gruplar arasında anlamlı farklılığa neden olmuştur. Ortaöğretim ve üniversite eğitim gruplarının “Çok Önemli” gördükleri bu ifadeyi, ilköğretim düzeyindeki katılımcılar “Orta Düzeyde Önemli” görerek farklılığın oluşmasına neden olmuşlardır.

“Girişimcilik konusundaki eğitimlere katılmak işimi geliştirmeme destek olmuştur” maddelerine verilen yanıtların, kadınların eğitim durumlarına göre farklılaştığı ortaya konmuştur. Benzer şekilde bu ifade de ortaöğretim ve üniversite eğitim seviyesine sahip kadınlar “Çok Önemli” olarak ifade ederken, ilköğretim eğitim seviyesindeki kadınlar %50 oranında “Orta Düzeyde Önemli” ve %25 oranında ise önemsiz gördüklerini ifade ederek farklılık yaratmışlardır. “İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek sağlamıştır” anket maddesinin istatistiki olarak anlamlı çıkmasına neden olan

katılımcı grubu ise üniversite seviyesinde eğitime sahip grup olup, beklenenden oldukça yüksek şekilde bu ifadenin “Çok Önemli” olduğunu belirtmişlerdir.

Hancı (2004) çalışmasında, kadın girişimcilerin eğitimlerinin çalıştıkları sektörlerde kendileri için avantaj olduğunu belirttiklerini göstermiştir (Hancı, 2004: 118). Kadın girişimcilerde eğitim düzeyi önemli bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın girişimcilerin eğitim düzeyleri ve girişime başlama sürecindeki bilgi sahibi kişilerden yararlanma, meslekle bağlantılı kurumsal bilgi kaynaklarına yönelme arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Güdek (2016) ise çalışmasında, kadın girişimcilerin liderlik özellikleri ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir. Elde edilen bulgular, örneklem özelinde, hem yaş grupları açısından hem de eğitim düzeyleri açısından mesleki eğitimin önemsendiğini ortaya koymaktadır. Gruplar arasında kısmi ayrılıklar olmasına rağmen genel olarak eğitim önemli olarak ele alınmaktadır. Bu durum sektörel ve pazar gelişmesinde kadın girişimcilerin rakipleriyle rekabet olanaklarını önemsediklerini düşündürülebilir.

7. Örgütlenme boyutuna ilişkin değerlendirme

Kadın girişimcilerin yaşlarına göre yapılan analizde, “Yaşadığım şehir kadın girişimcilerin örgütlenmesi konusunda aktiftir” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. 29 yaş altı kadın girişimciler bu ifadeyi “Kısmen Önemli” olarak tanımlarken, 30 yaş üstü kadınlar “Hiç Önemli Değil” seçeneğini tercih etmişlerdir. Ayrıca “Yaşadığım şehirde örgütlenme sayesinde işimdeki yeniliklerden ve verilecek desteklerden haberdar olabilmekteyim” maddesine ilişkin örneklemin tercihlerinde istatistiki farklılık söz konusudur. 29 yaş altı grup bu ifadeyi “Orta Düzeyde Önemli” olarak ele alırken, 30 yaş üstü grup ise “Hiç Önemli Değil” olarak ifade etmişlerdir. Bitlis ili hem siyasi hem de dinsel örgütlenme gelenekleri olan bir il olarak düşünülmelidir. Bu bağlamda örgütlenme kavramına uzak olmayan şehrin kadın girişimcileri de mesleki gelişme, sektörel devinim, rekabet ve pazar ilişkileri çerçevesinde örgütlenme veya en azından bir aidiyet geliştirme ihtiyacı hissedebilir. Bu yönüyle çalışmanın örgütlenme boyutuna ilişkin sonuçlar özellikle 29 yaş altı genç kadın girişimciler için daha anlamlı olarak değerlendirilebilir.

Bu boyuta ilişkin olarak kadın girişimcilerin eğitim durumlarına göre yapılan karşılaştırmada ise istatistiki olarak önemli bir sonuca ulaşamamıştır.

Yetim (2002) çalışmasında, kadın girişimcilerin yaklaşık %59'unun kendi iş kollarında yer alan diğer kadın girişimcilerle ilişkili ve yardımlaşma içinde olduklarını ortaya koymuştur. Mesleki eğitimlerden faydalanan kadınların ise bu destek ilişkilerinin arttığı ifade edilmiştir (Yetim, 2002: 89). Afrin, İslam ve Ahmed (2010) çalışmalarında, kadın girişimcilerin grup aidiyetlerinin girişimciliği geliştiren bir özellik olduğunu, grup aidiyeti ile kadın girişimciliği arasında anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır (Afrin, İslam, Ahmed, 2010).

SONUÇ

Girişimcilik ekonomik bir aktivite olmanın yanı sıra bütünsel eylemler ve anlamlar besleyen bir kavramdır. Fikirde ve uygulamada anlam kazanan eylemler bütünüdür. Asıl amacı kâr elde etmek iken sadece belirli bir insan becerisini ve biçimini temsil etmez aynı zamanda bir uyumlaştırma kaynağı olarak da aktiftir. Yeniyi yaratmak, araştırmak ve var olanı rahatsız ederek, dengesizlik ortaya çıktığında bu duruma tepki vermek olarak da tanımlanmaktadır.

Girişimcilik ülkelerin kalkınmasında önemli bir etkidir ve bu etkenin en önemli ayağını kadın üyeleri oluşturmaktadır. Bir toplum içerisinde kadın ne kadar üretken ve etkiliyse o toplumun ilerleme düzeyinin de bu duruma paralel olduğu gözlemlenmektedir. Kadın girişimciler toplum içerisinde kalkınmayı sağlamak için ekonomik yaşamda daha fazla yer almalı ve kadın çalışanlara kurum ve kuruluşlar tarafından gerekli finansman desteği sağlanmalıdır. Kadının iş yaşamındaki pozisyonunu anlayabilmek için ülkeleri gelişmişlik düzeylerine göre sınıflandırmak gerekmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde gelişmiş ekonomi tarıma dayanmakta, ücretsiz aile işçiliği yada düşük ücretli ev içi çalışmaları olarak adlandırılan hizmet sektöründe çalıştıkları görülmektedir. Hızlı ve plansız kentleşme, eğitim yetersizliği, işsizliğin fazla olması, nüfusun hızlı bir şekilde artması gibi sorunlara çözüm ise şekilden öteye gitmemektedir. Gelişmiş ülkelerde ise ekonomik, kültürel ve sosyal gelişmelerin etkisi ile kadın iş yaşamını şekillendirmekte ve bu ülkelerde yasal düzenlemeler kadına tüketici, işçi, seçmen ve finans yöneticisi olarak yer vermektedir.

Kadın girişimciler sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda birçok sorun ile karşı karşıya kalırken, toplum içinde kadının ev içi yaşamda konumlanmasına alışılması sonucunda kadının ev dışında ücretli bir işi yürütüyor olması, çalışma yaşamı içinde yer alan kadının geleneksel kadın modelinden çıkıp toplumda yeni bir model olarak tanımlanmasına neden olmaktadır.

Bu araştırmanın demografik sonuçlarına göre Bitlis ilinde çalışmaya katılan kadın girişimcilerin %38,8'inin 29 yaş ve altı yaşlarda olduğu, %61,2'sinin ise 30 yaş ve üstü yaşlarda olduğu gözlemlenmiştir. Yaş faktörüne baktığımızda 30 yaş ve üstünün kadın girişimcilerin iş yaşamında kendi iş yerlerini açmaları açısından daha aktif bir yaş olduğu ortaya çıkmıştır. Medeni durumlarına bakıldığında %56,5'inin evli, %43,5'inin bekâr

olduğu gözlemlenmiştir. Evli ve bekâr olma durumuna göre kadın girişimcilerin sayısında fazla fark olmaması kadınların girişimci olma durumunun bekâr ve evli olma durumu ile fazlaca ilişkili olmadığını ortaya koymuştur. Çocuk sahibi olma durumları incelendiğinde %55,3'ünün çocuk sahibi iken %44,7'sinin çocuk sahibi olmadığı görülmüştür. Yetiştikleri yerlere göre ise %55,3'ü köy ve kasaba gibi yerleşim yerlerinde çocukluk ve gençlik dönemlerini geçirmişken, %44,7'sinin şehir ve büyükşehir gibi yerleşim yerlerinde çocukluk ve gençlik dönemlerini geçirdikleri gözlemlenmiştir. Eğitim durumlarını ele alan sorulara bakıldığında en yüksek %45,9 oranında yükseköğretim, en düşük %18,8 oranında ilköğretim düzeyinde eğitime sahip oldukları gözlemlenmiştir. Eğitim durumu incelendiğinde bu durum kadın girişimcilerin genelde eğitim düzeylerinin daha yüksek oranda olduğunu göstermiştir.

Araştırmanın Temel Sorusu: Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin sorunları nelerdir?

Araştırmanın Alt Soruları:

1. Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin sosyal çevreye ilişkin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
2. Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin mikro çevreye ilişkin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
3. Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin ekonomik çevreye ilişkin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
4. Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin bürokratik çevreye ilişkin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
5. Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin finansal çevreye ilişkin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
6. Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin eğitim çevresine ilişkin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
7. Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin örgütlenme alanında yaşadıkları sorunlar nelerdir?

Bu tez çalışmasında yukarıda belirtilen temel soruyu yanıtlamak amacıyla, alt soruların cevapları araştırmacı tarafından geliştirilen anket formunun katılımcı kadın

girişimcilere uygulanması yoluyla elde edilmiştir. Alt sorulara ilişkin yanıtlar istatistiki analiz sonuçları ile birlikte çizelgelerde gösterilmiştir. Elde edilen bulgular yerel ve uluslararası literatür eşliğinde tartışılmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri:

- Ho: Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin sorunları yoktur.
- H1: Bitlis ilindeki kadın girişimciler sosyal çevrelerinde çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar.
- H2: Bitlis ilindeki kadın girişimciler mikro çevrelerinde çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar.
- H3: Bitlis ilindeki kadın girişimciler ekonomik çevrelerinde çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar.
- H4: Bitlis ilindeki kadın girişimciler bürokratik çevrelerinde çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar.
- H5: Bitlis ilindeki kadın girişimciler finansal çevrelerinde çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar.
- H6: Bitlis ilindeki kadın girişimciler eğitim çevrelerinde çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar.
- H7: Bitlis ilindeki kadın girişimciler örgütlenme alanında çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar.

Araştırmanın Sonuçları:

- Ho: Bitlis ili kadın girişimcilerin yaşadıkları varsayılan sorunlar üzerine yapılan tez çalışmasının yapılan genel istatistiki analizleri sonucunda Ho hipotezi reddedilmiş olup, yaş ve eğitim değişkenleri bağlamında çeşitli sorunlar tespit edilmiştir.
- H1: Araştırma hipotezlerinden, “sosyal çevre boyutu” ile ilgili oluşturulmuş olan H₁ hipotezi elde edilen araştırma bulgularına göre, örneklemin yaşları değişkenine göre reddedilmiştir. Buna göre araştırmacının hipotezinin aksine Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin sosyal çevre boyutunda yaşadıkları yaş değişkeni bağlamında istatistiki düzeyde anlamlı farklılık yaratan sorunlar

olarak belirlenmemiştir. Öte yandan araştırmanın H_1 hipotezi örneklemin eğitim düzeyleri bağlamında olumlu olmuş olup, hipotezin kısmen kabul edilen bir hipotez olduğu ifade edilebilir.

H2: H_2 hipotezinin örnekleme yer alan kadın girişimcilerin yaşlarına göre yapılan ispatla girişimine yönelik analizler neticesinde söz konusu hipotez reddedilmiş olup, örneklemin yaşlarına göre, “mikro çevre boyutuna” ilişkin deneyimlerinin istatistiksel bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir. Örneklemin eğitim düzeylerine ilişkin yapılan analizlerde ise kısmen hipotez ispatlanmış olup, genel olarak H_2 hipotezinin yaş ve eğitim değişkenlerine göre tam olarak kabul edildiği söylenemez.

H3: Bitlis’te yaşayan kadın girişimcilerin yaş değişkeni bağlamında H_3 hipotezi reddedilerek, örneklemin, “ekonomik çevre boyutunda” yaş düzeylerine göre anlamlı farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir. Tıpkı yaş değişkeni gibi örneklemin eğitim düzeyi değişkeni de gruplar arasında ekonomik çevre boyutunda farklılaşmaya neden olmayarak H_3 hipotezi reddedilmiştir.

H4: Bu tez çalışmasında kadın girişimcilerin, “bürokratik çevre boyutunun” kadın olmanın bürokratik engelleri çözümü sorusuna ilişkin kısmen etkili olduğuna yönelik değerlendirme yaş değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık yaratarak H_4 hipotezinin yaş değişkenine göre kısmen kabul edildiğini ortaya koymuştur. Yaş değişkenine benzer şekilde eğitim düzeyi değişkeni de kısmi bir istatistiksel farklılık yaratarak H_4 hipotezinin kısmen kabulünü sağlamıştır.

H5: H_5 hipotezinin örnekleme yer alan kadın girişimcilerin yaşlarına göre yapılan analizleri sonucunda kabul edildiği görülmektedir. Buna göre Bitlis ili kadın girişimcilerin, “finansal çevre boyutunda” yaşadıkları sorunlar yaş düzeylerine göre farklılaşmaktadır. Çalışma örnekleminin eğitim düzeylerine göre yapılan karşılaştırmada da kısmi bir farklılık söz konusu olup, H_5 hipotezinin kısmen kabul edildiği ifade edilebilir.

H6: Yapılan analizler sonucunda araştırmanın H_6 hipotezi büyük oranda ispatlanarak kabul edilmiştir. Örneklemin eğitim çevresinde yaşadıkları sorunlar yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılıklar olduğunu ortaya

koymuştur. Katılımcı kadın girişimcilerin eğitim düzeylerine göre yapılan istatistiki analizler neticesinde tek bir alt boyutta anlamlı düzeyde farklılık ortaya çıkmıştır. Bu bulguya göre H_6 hipotezi eğitim değişkeninde kısmen kabul edilmiştir.

H7: Araştırmanın H_7 hipotezi çerçevesinde, “örgütlenme boyutu” katılımcıların yaş değişkenine göre her alt başlıkta farklılıklar gösterdiği belirlenmiş olup elde edilen bulgular sonucunda H_7 hipotezi kabul edilmiştir. Ancak söz konusu hipotez örneklemin eğitim değişkeninde tamamen reddedilmiştir.

Tez çalışmasının söz konusu hipotezler çerçevesinde yapılan analizler sonucunda elde edilen sonuçları aşağıda detaylı şekilde açıklanmıştır.

Kadın girişimcilerin sorunlarını saptamak amacıyla yapılan katılımcıların yaş gruplarının Sosyal Çevre Boyutuna ilişkin ankete verdikleri yanıtların anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadıkları görülmektedir. Analizde tüm gözlemlerin beklenen ve gerçekleşen değerleri birbirine uyumlu değerlere sahip olarak ortaya çıkmıştır. Hem 29 yaş ve altı (%42,4) hem de 30 yaş ve üstü (%50,0) grupların her ikisi de “Kendi işimi kurmam ile toplumdaki yerim önem kazandı” görüşünü çok önemli olarak gördüklerini göstermişlerdir. “Toplumun ataerkil olması kadın girişimciliğini olumsuz etkilememektedir” görüşüne verdikleri yanıtların anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadıkları görülmektedir. Gözlemlerde beklenen değerler karşılanmıştır. “Yaşadığım şehirdeki aile yapısı kadının girişimci olmasını desteklemektedir” anket görüşüne verdikleri yanıtların istatistiki olarak anlamlı olmadığı gözlenmektedir. Tüm gözlemlerde beklenen değere yakın tercihler ortaya konmuştur.

Katılımcıların yaş gruplarının Mikro Çevre Boyutuna ilişkin; “Eşimin işe girerken bana gösterdiği destek cesaretimi arttırdı, Yaşadığım çevrede girişimciliğe atılmamda bana örnek olanlar ve yol gösterenler oldu, Çevrem tarafından kendi işimi kurma kararım olumlu karşılandı” şeklindeki görüşe verdikleri yanıtların istatistiki olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Tüm değişkenler için beklenen değerler yaklaşık olarak karşılanmıştır.

Katılımcıların yaş gruplarının Ekonomik Çevre Boyutlarından “Pazardaki erkek rakipler kadın girişimciler konusunda bir sorun yaşamamaktadırlar, Sektörel çevrede kadın girişimci işleri kolaylaştırmaktadır, Sektörel ilişki ağı kadın girişimciler için kapalı

değildir, Tedarikçi ilişkilerinde kadın girişimciler zorluk yaşamamaktadır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde önemli farklılık olmadığı görülmüştür. Gözlemlerde elde edilen değerler beklenen değerlere yaklaşık olarak değerlendirilmiştir.

Katılımcıların yaş gruplarının Bürokratik Çevre Boyutlarından “Çalıştığım sektördeki yasal düzenlemelere destek vermektedir, AB uyum sürecindeki çalışmalar kadın girişimcilerin önünü açmıştır, Vergi mevzuatı kadın girişimciler için engel oluşturmaktadır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde önemli farklılık olmadığı görülmüştür. Yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. “Kadın olmak yaşadığım çevredeki bürokratik engelleri halletmekte kolaylık sağlamaktadır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Özellikle “Kısmen Önemli” gözlerinde her iki grup için de beklenen değerlerin üzerinde gerçek değerler ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların yaş gruplarının Finansal Çevre Boyutlarından “Kadın girişimciler için işletme sermayesi sağlamak için erkek girişimcilerden daha farklı sorunlar yaşanmamaktadır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Gözlemlerde beklenen değerlerde sapmalar, istatistiki farklılık yaratmıştır. “Devletin kadın girişimcilere finansal desteği bulunmaktadır, Kadın olmak kefil, kredi gibi durumlarda sorun oluşturmamaktadır, Finans kurumları kadın girişimcilere yardımcı olmaktadır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada istatistiki düzeyde anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Gözlemlerdeki gerçekleşen değerler beklenen değerlere yaklaşım bir uyum göstermiştir. Beklenen değerler ve gerçekleşen değerler arasında uyum söz konusudur.

Katılımcıların yaş gruplarının Eğitim Boyutlarından “Gördüğüm eğitimler bana girişimcilikte destek olmuştur” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında istatistiki düzeyde anlamlı farklılık görülmemektedir. Gözlemlerin gerçekleşme değerleri beklenen değerlere uygundur. “Girişimcilik konusundaki eğitimlere katılmak işimi geliştirmeme destek olmuştur” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında istatistiki düzeyde anlamlı farklılık görülmemektedir. Gözlemlerin gerçekleşen değerleri beklenen değerleri karşılar durumdadır. “İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek sağlamıştır” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir. Her iki grup için de “Oldukça Önemli”

ve “Çok Önemli” gözlemlerinde meydana gelen değer farklılaşmaları, sonucun önemli çıkmasına etki etmiştir.

Katılımcıların yaş gruplarının Örgütlenme Boyutlarından “Yaşadığım şehir kadın girişimcilerin örgütlenmesi konusunda aktiftir” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında %99 güven aralığında istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir. Her iki yaş grubu için de “Hiç Önemli Değil” ve “Kısmen Önemli” gözlemlerinde beklenen ve gerçekleşen değerleri arası sapma söz konusudur. “Kadın olmam örgütlenme konusunda avantaj sağlamaktadır, Yaşadığım şehirde girişimcilik konusunda mesleki kurumlardan destek gördüm” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında %95 güven aralığında istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Gözlemlerin beklenen ve gerçekleşen değerleri uyumludur. “Yaşadığım şehirde örgütlenme sayesinde işimdeki yeniliklerden ve verilecek desteklerden haberdar olabilmekteyim” görüşüne ilişkin yapılan karşılaştırmada gruplar arasında %95 güven aralığında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Gözlemlerde değerler uyumlu olarak değerlendirilmiştir.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre Sosyal Çevre Boyutuna ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadıkları görülmektedir. Analizde tüm gözlemlerin beklenen ve gerçekleşen değerleri birbirine uyumlu değerlere sahip olarak ortaya çıkmıştır. İlköğretim eğitim düzeyine sahip grup en yüksek oranda %31,2 ile “Oldukça Önemli” ve “Çok Önemli” görüşlerini tercih ederken, orta öğretim ve üniversite eğitim düzeyine sahip gruplar “Çok Önemli” tercihini en yüksek olarak göstermişlerdir. Her eğitim düzeyinin gözlemlerde beklenen değere yakın sonuçlar ortaya koyması sonucun istatistiksel olarak anlamlı çıkmamasına neden olmuştur. “Toplumun ataerkil olması kadın girişimciliğini olumsuz etkilememektedir” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadıkları görülmektedir. Tüm gözlemlerde beklenen değere yakın sonuçlar çıkmasının yanı sıra en ilginç sonuçlar olarak orta öğretim eğitim düzeyine sahip katılımcılar en fazla etkili görüş olarak “Hiç Önemli Değil” görüşünü %40,0 oranında tercih ederken, üniversite eğitimine sahip katılımcılar “Çok Önemli” seçeneğini %30,8 oranıyla en fazla tercih etmişlerdir. “Yaşadığım şehirdeki aile yapısı kadının girişimci olmasını desteklemektedir, Yaşadığım şehirdeki kadınlar girişimcilik konusunda birbirlerini desteklemektedir” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların

anlamli düzeyde bir farklılık oluşturmadiıkları görölmektedir. Tüm gözlemlerde beklenen değere yakın tercihler ortaya konmuştur.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre Mikro Çevre Boyutu olan “Eşimin işe girerken bana gösterdiği destek cesaretimi arttırdı, Yaşadığım çevrede girişimciliğe atılmamda bana örnek olanlar ve yol gösterenler olmuştur, ” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadiği gözlenmektedir. Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. “Ailemin sosyal yapısı işimi kurmamda bana yardımcı oldu” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmaktadır. Özellikle ilköğretim ve orta öğretim gruplarının maddeye ilişkin tercihlerinde beklenen değerlerden kısmı sapmalar bu farklılığın ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre Ekonomik Çevre Boyutu olan “Pazardaki erkek rakipler kadın girişimciler konusunda bir sorun yaşamamaktadırlar, Sektörel çevrede kadın girişimci işleri kolaylaştırmaktadır, Sektörel ilişki ağı kadın girişimciler için kapalı değildir, Tedarikçi ilişkilerinde kadın girişimciler zorluk yaşamamaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadiği görölmektedir. Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre Bürokratik Çevre Boyutu olan “Çalıştığım sektördeki yaşal düzenlemelere destek vermektedir” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %99 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalanmadığı ve istatistiki farklılığın buradan kaynaklandığı ifade edilebilir. “AB uyum sürecindeki çalışmalar kadın girişimcilerin önünü açmıştır, Vergi mevzuatı kadın girişimciler için engel oluşturmaktadır, Kadın olmak yaşadığım çevredeki bürokratik engelleri halletmekte kolaylık sağlamaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadiği görölmektedir. Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre Finansal Çevre Boyutu olan “Kadın girişimciler için işletme sermayesi sağlamak için erkek girişimcilerden daha farklı

sorunlar yaşanmamaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir. Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. “Devletin kadın girişimcilere finansal desteği bulunmaktadır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %99 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık meydana geldiği görülmektedir. Beklenen değerden farklılaşan gözlem değerleri bu istatistiki sonucu teyit etmiştir. “Kadın olmak kefil, kredi gibi durumlarda sorun oluşturmamaktadır, görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir. Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür. Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yakalandığını söylemek mümkündür.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre Eğitim Boyutu olan “Gördüğüm eğitimler bana girişimcilikte destek olmuştur, İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek sağlamıştır” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturduğu görülmektedir. Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin gerçekleştiğini söylemek olası değildir. Özellikle farklılığın beklenen değerlerden net bir şekilde farklılık gösteren ilköğretim düzeyi eğitime sahip katılımcıların tercihlerinden ortaya çıktığı görülmektedir. “Girişimcilik konusundaki eğitimlere katılmak işimi geliştirmeme destek olmuştur” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %99 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturduğu görülmektedir. Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin gerçekleştiğini söylemek olası değildir.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre Örgütlenme Boyutu olan “Yaşadığım şehir kadın girişimcilerin örgütlenmesi konusunda aktiftir, Kadın olmam örgütlenme konusunda avantaj sağlamaktadır, Yaşadığım şehirde girişimcilik konusunda mesleki kurumlardan destek gördüm, Yaşadığım şehirde örgütlenme sayesinde işimdeki yeniliklerden ve verilecek desteklerden haberdar olabilmekteyim” görüşüne ilişkin anket sorusuna verdikleri yanıtların %95 güven aralığında anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmadığı gözlenmektedir. Tüm gözlemlerde beklenen değerlerin yaklaşan değerlere sahip olduğu söylenebilir.

Tüm bu bilgiler ışığında Bitlis ilindeki kadın girişimcilerin demografik yapısı göz önünde bulundurularak, Bitlis ilinde kadın girişimcilerin iş yerlerini açarken ve işletmelerini işletirken yürüttükleri faaliyetler sırasında başarılı olup olmamalarını etkileyen etkenleri belirlemek ve bu doğrultuda karşılaştıkları sorunları saptamak amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Çalışmanın sonunda Bitlis'teki kadın girişimcilerin sorunlarını çözmek ve onlara destek sağlamak amacıyla öneriler getirilmiştir.

- Yapılan çalışmada sosyal çevre boyutuna ilişkin değerlendirmede toplumun ataerkil yapısı ve aile yapısının desteği bulguları literatür ile çelişirken bu duruma neden olan Bitlis ilinin sosyo-kültürel yapısı ve destekleyici politikalar olarak düşünülmüştür. Bu nedenle Bitlis ilinde kadın girişimciliğini arttırmak adına destekleyici politikalar sivil toplum örgütleri ve siyasiler tarafından daha fazla desteklenebilir,
- Mikro çevre boyutuna ilişkin değerlendirmede, kadın girişimcilerin ailemin sosyal yapısı işimi kurmamda etkili oldu anket maddesine verdikleri cevap düşünülenin aksine ortaöğretim düzeyine sahip kişiler tarafından “çok önemli” görülürken ilköğretim düzeyine sahip kişiler tarafından daha az “çok önemli” olarak görülmüştür. Bu duruma istinaden Bitlis ilinde kadınların sadece eş ve anne olarak rollerinin olmadığı konusunda aile bireyleri daha fazla bilinçlendirilebilir,
- Ekonomik çevre boyutuna ilişkin değerlendirmede kadın girişimcilerin sorun yaşamadığı tespit edildiğinden bu anket maddesinin alt sorularına istinaden Bitlis ilinde kadın girişimcilere yönelik sektörler arttırılabilir, bu durum devlet eliyle yada özel sektör tarafından gerçekleştirilebilir,
- Bürokratik çevre boyutuna ilişkin değerlendirmede hipotez kısmen kabul edildiğinden yaşanan sorunları gidermek adına verilebilecek öneri kadın girişimciler için yasal düzenlemeler getirilmeli ve vergi mevzuatı kadın girişimci için engel teşkil etmeyecek şekilde tekrar oluşturulabilir,
- Finansal çevre boyutuna ilişkin değerlendirme gösteriyorki devletin kadın girişimciler için yapacağı finansal destekler arttırılabilir,

- Eğitim boyutuna ilişkin yapılan değerlendirmede ise gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığın belirlenmesi sonucunun ortaya çıkması ile kadınların işletmecilik ve girişimcilik konusunda daha fazla eğitim almaları sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Afrin S, Islam N, Ahmed SU, (2010). Micro Credit and Rural Women Entrepreneurship Development in Bangladesh: A Multivariate Model, *Journal of Business and Management*, 16: 1.
- Akgeçici, T. (2001). *Kobiler'in Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler*, KOSGEB Yayını, 15.
- Akehurst G, Simarro E, Mas-Tur A, (2012). Women Entrepreneurship in Small Service Firms: Motivations, Barriers and Performance, *The Service Industries Journal*, 32: 15, 2489-2505
- Aklar, N. (1993). *Türkiye'de Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesi Konusunda Politikalar, Kadın Girişimcilik*. Ankara: Tes-Ar Yayınları.
- Aksu, A., Çek, F., Şenol, B. (2013). Kadınların Müdür Olmalarının Önündeki Cam Tavan ve Cam Tavanı Aşma Stratejilerine İlişkin İlköğretim Okulu Müdürlerinin Görüşleri. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (25), 133-160.
- Altan, Ö. (1980). *Kadın İşçiler ve Türkiye'de Kadın İşçilerin 1475 Sayılı İş Kanununa Göre Korunması*. Eskişehir: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları.
- Alpşahin,U. (2011). *Kadın Girişimcilerin Başarı Faktörleri: Farklılık Yaratın Stratejilerin Çözümlemesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü.
- Alparslan, A. M., Çetinkaya Bozkurt, Ö., Özgöz, A. (2015). İşletmelerde Cinsiyet Ayrımcılığı ve Kadın Çalışanların Sorunları. *MAKÜ İ.İ.B.F. Dergisi*, 2 (3), 66-81.
- Araz Takay, B., Kalemci Tüzün, İ., Kırıl, S., Çiftçi, S., Batum, U. (2014). *Ankara'da Kadın Girişimciliği: Örnekler ve Yol Haritası Raporu*, Anadolu Kalkınma Ajansı

- Arslan, F. (2015). Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliği; Bitlis Örneği. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Siirt: Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arıkan, S. (2002). Girişimcilik. Ankara: Siyasal Kitabevi Yayınları.
- Aslan, Y. (2009). Türkiye’de Büyüme Odaklı ve Yenilikçi Bir Girişimcilik Bir Politika Çerçevesi Geliştirme ve Politika Açıklarının Belirlenmesi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aslan, Ş., Atabey, A. (2009). Küresel Rekabette Kadın Girişimcilerin Rolü ve Türk Kadın Girişimci Tipolojisi. *Journal of Azerbaijan: Studies*, 12 (1), 1-17.
- Atalay, Y., Varol, Ç. (2016). İleri Teknoloji Sektöründe Kadın Girişimciliği Ankara’da ki Sektörel ve Mekansal Farklılaşmalar. *Araştırma, Planlama* 2016, 26 (3), 181-192.
- Atıcı, G. (2006). Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Ekonomik Gelişime Etkileri, Finansman Kaynakları ve Kobi’lerin Büyümesini Sağlayan Faktörlere İlişkin Bir Karşılaştırma. (Yayımlanmış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın Tükel Türk, Ş., Şahin Perçin, N. (2008). Turizm Sektöründe Kadın Çalışanların Karşılaştıkları Kariyer Engelleri ve Cam Tavan Sendromu: Cam Tavanı Kırmaya Yönelik Stratejiler. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 113-128.
- Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 153-154.
- Aykor, G. (1993). Kadınlar, Liderlik, Yöneticilik. İstanbul: Su Basım Yayın.
- “Avrupa Birliği Dairesi ve TOBB”, Erişim Tarihi: 10.06.2017
www.tobb.org.tr/AvrupaBirliğiDairesi/Sayfalar/ABIGEM.php.

- Avcı, A. B. (2014). İşletmelerde Kadın Çalışanlara Yönelik Aile Dostu İnsan Kaynakları Politikaları, İş-Aile Çatışması ve Desteğinin İş Doyumu İle İlişkisi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayraç, H.N. (2003). Yeni Ekonominin Toplumsal Ekonomik ve Teknolojik Boyutları. Osmaniye Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (1), 41-62.
- Balaban, Ö., Özdemir, Y. (2008). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İ.İ.B.F. Örneği. Araştırma Makaleleri, 3 (2), 133-147.
- Balaban, Ş. (2012). "Esnek Çalışma Türleri".
<https://birikmişyazilar.wordpress.com/2012/02/19/esnek-çalışma-turleri/>
- Başol, O. (2010). Girişimci Kadın ve Erkeklerin Başarı Algısındaki Farklılıklar: Küçük Ölçekli İşletmelerde Bursa İli Örneği. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Berber, M., Eser, B. (2008). Türkiye'de Kadın İstihdamı: Ülke ve Bölge Düzeyinde Sektörel Analiz. İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 10 (2), 1303-2860.
- Beybur, M. (2009). Girişimcilik-Kobi İlişkisi Bağlamında Banka Kredilerinin Girişimcilik (Kobi) Sektörü Üzerindeki Etkileri. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bedük, A. (2005). Türkiye'de Çalışan Kadın ve Kadın Girişimciliği. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (12), 106-117.
- Bilican, Gökaya, V. (2011). Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 12 (2), 101-112.
- Biner, H. (2011). Ekonomide Kadın Girişimciliğinin Yeri: Türkiye'de Az Gelişmiş Bölgeler Üzerine Bir İnceleme. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Şanlıurfa: Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- “Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu”, 07.06.2017, www.tepav.org.tr/sempozyum/2006/bildiri/bolum5/5-3-3sayiz.
- Büber, R., Başer, H. (2012). İş Kurma Amacı Olan Adayların Özelliklerinin Ölçülmesi: Aydın İlinde Bir Uygulama. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 4 (1), 139.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Brush CG, De Bruin A, Welter F. (2009). A Gender-Aware Framework for Women's Entrepreneurship, International Journal of Gender and Entrepreneurship, 1: 1, 8-24.
- Can, Y., Karataş, A. (2007). Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği. Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi, Yerel Ekonomiler Özel Sayı, 251-261.
- Carter, S., Cannon, T. (1988). Women in Business. Employment Gazette, 96 (10), 565-571.
- Cici, E. N. (2013). Kadınların Girişimcilik Yolunda Karşılaştıkları Sorunların Öz Girişimcilik Yetenekleri Üzerindeki Etkisi: Konya İlinde Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakır, Ö. (2008). Türkiye'de Kadının Çalışma Yaşamından Dışlanması. Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, (31), 25-47.
- Çakıcı, A. (2006). Mersin'deki Kadın Girişimcilerin İş Yaşamını Etkileyen Faktörleri. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8 (4), 54-78.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. (2011). Dünya'da ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çetin, F., Varol, A.K. (2009). Özellikler Bağlamında Girişimcinin Beş Faktör Kişilik Örüntüsü”. 51-66.

- Çelebi, N., Sallan, S. (1997). Turizm Sektöründeki Küçük İşyeri Örgütlerinde Kadın Girişimciler. Ankara: KSS.
- Çevik, E. (2006). Girişimcilerin, Girişimcilik Tipleri İle Çalışma Amaçları Arasındaki İlişki. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetindamar, D. (2002). Türkiye’de Girişimcilik Raporu. (Rapor No: TÜSİAD: 340)
- Çiftçi, O. (1982). Kadın Sorunu ve Türkiye’de Kamu Görevlisi Kadınlar. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Çiftçi, M. (2010). Türkiye’de İşsizliğe Çözüm Önerisi Olarak Kadın Girişimciliğinin Geliştirilmesi: Mikro Kredi Uygulamaları Çimento İşveren Dergisi, 42-54.
- Çolak, Ö., Kılıç, C. (2001). Yeni Sanayileşen Bölgelerde Kadın İşgücü Arzı: Şanlıurfa Örneği. Ankara: TİSK Yayınları.
- Çulha Zabcı, F. Sosyal Riski Azaltma Projesi: Yoksulluğu Azaltmak mı, Zengini Yoksuldan Korumak Mı?. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi. 58 (1), 215-239.
- Dalkıranoglu, T. (2006). Çalışma Yaşamında Kadın İşgücü ve Cinsiyet Ayrımcılığı: Konaklama İşletmelerinde Bir Uygulama. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- De Bruin A, Brush CG, Welter F. (2006). Introduction to the Special Issue: Towards Building Cumulative Knowledge on Women's Entrepreneurship. Entrepreneurship Theory and Practice, 30: 5, 585–593
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyolojik Açından İncelenmesi. Finans Politik- Ekonomik Yorumlar Dergisi, 44 (511),12-27.
- Demirel, E. (2003). Girişimcilik Kültürü. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, N. (2015). Türkiye’de Girişimcilik ve Kadın. Anahtar Dergisi, 315.

- Doğan, S. (2010). Avrupa Birliği'nin Girişimcilik Politikası. İstanbul: Altınoluk Yayınları.
- Dolmacı, N., şalvarcı Türelı, N. (2012). Varlığını Sürdüren Bir Sorun Olarak Toplumda ve İş Yaşamında Kadına Yönelik Farklı ve Ayrımcı Tutumlar. Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, (33), 1-15.
- Durma, M., Önder, H. (2007). Ekonominin Minik Devi Kobi'ler ve Kosgeb Teşvikleri" Bursa: Aktüel Yayınları.
- Duran, M., Dilik, B. (1998). Türkiye'de Uygulanan Kobi Teşvik Politikası ve Uygulama Sonuçlarının Değerlendirilmesi. Hazine Dergisi, 70.
- Durukan, T. (2006). Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi,1 (2), 29.
- Duran, C., Büber, H.,Gümüştekin, G. (2013). Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya Meslek Yüksekokulu Makine Programı Örneği. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 8 (2), 40.
- Durgun, Ö., Aslan, Ö. (2013). Bilgi Ekonomisi ve Teknoloji Politikaları: Genel Bir Değerlendirme. Journal of Yaşar University, 30 (8), 5123-5142.
- Ecevit, Y. (1993). Kadın Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Bildiriler ve Tartışmalar. Ankara: Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğu.
- Elifhan, K., Maltaş, A. (2014). Türk Kadın Girişimciliğinin Sosyo-Politiği: Yönelimler ve Eleştiriler. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Bildiri-Sunum Koleksiyonu. <http://hdl.handle.net/11492/928>.
- Eraydın, A. (2003). Dış Pazarlama Eklemlenmeye Çalışan Konfeksiyon Sanayiinde Üretimin Örgütlenmesi ve Emek Süreçleri. ODTÜ Gelişme Dergisi, 27 (1), 91-117.

- Er, B., Şahin, Y.E., Mutlu, M. (2015). Girişimciler İçin Alternatif Finansman Kaynakları: Mevcut Durum ve Öneriler. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 1 (1), 31-54.
- Erdoğan, B. Z. (2009). *Girişimcilik ve Kobiler: Teori ve Uygulama*. Bursa: Ekin Yayınları.
- Eraydın, A., Erendil, A., Taşan, T. (1999). *Yeni Üretim Süreçleri ve Kadın Emegi: Dış Pazarlara Açılan Konfeksiyon Sanayinde Yeni Üretim Süreçleri ve Kadın İşgücünün Bu Sürece Katılma Biçimleri*. Ankara: T.C. Başkanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Yayınevi.
- Erkan, H. (1997). *Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ersarı, P. (2015). *Kadın Girişimcilerde Girişimcilik Özellikleri ve Liderlik Tarzlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gebze: Gebze Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Esen, Ş. (2017). Türk Rekabet Politikası ve Rekabet Politikasından Beklentiler. *Çimento İşveren Dergisi*, 1 (31), 37.
- “Gap Çatom Hakkında”. Erişim Tarihi: 28.06.2017, www.gapçatom.org/
- “Girişim”. Erişim Tarihi: 10.07.2017, <https://ekonomist.co>stroteji>Girişim>.
- Goyal M, Parkash J. (2011). Women Entrepreneurship in India- Problems and Prospects, *International Journal of Multidisciplinary Research*, 1:5, 195-207.
- Göküş, M., Özdemiray, S., Göksel, Z. (2013). Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğinin Önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 87-97.
- Gözek, S. (2006). *Girişimci Adayının Özellikleri, Girişimcilik Eğilimleri ve Girişimci Adaylarına Sağlanan Destekler*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.

- Güreşçi, E. (2014). Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma İspir Hamza Polat MYO Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9 (1), 25-27. Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 18 (1), 163-180.
- Günsel, A., Köroğlu, S., Demirci, L. (2015). Çalışma Hayatında Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar ve Cam Tavan Engelleri: Kadın Öğretmenler Üzerinde Bir Araştırma. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 73-112.
- Güney, S. (2000). *Yönetim ve Organizasyon El Kitabı*. Ankara: Noel Yayıncılık.
- Güdek, R.C. (2016). *Kadın Girişimcilerin Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi: Ankara İli Uygulaması. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara: Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hancı, A. (2004). *Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü ve Kadın Girişimciler Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnce, A.R., Erdem H., Deniz, M., Bağlar, N. (2015). Girişimci Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Becerileri Arasındaki İlişkinin Potansiyel Girişimci Adayları Üzerinden İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 41, 399-416.
- İplik, E. (2012). *Osmaniye İli Kapsamında Kadın Girişimciliği. (Yayımlanmış Doktora Tezi)*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İrmiş, A., Durak, İ., Özdemir, L. (2010). *Girişimcilik Kültürü*. Bursa: Ekin Yayınları.
- İstanbul Ticaret Odası. (2015). *Teknolojide Kadının Yeri ve Teknoloji Melekleri Projesi. İSTKA ve Kalkınma Bakanlığının Görüşleri*. <http://www.yazilimheryerde.com/2015/02/teknolojide-kadının-yeri-ve-teknoloji.html>.
- İşcan, Ö. F., Karabulut Çakır, S. (2016). The Effect of Entrepreneurship Characteristics on Strategic Thinking in Decicion Makıng (Girişimcilik Özelliklerinin Karar Vermede Stratejik Düşünceye Etkileri). *International Journal of Business, Economics and Management Perspectives*. 4,53-61.

- Karabıyık, İ. (2012). Türkiye'de Çalışma Hayatında Kadın İstihdamı. Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 32 (2), 231-260.
- Karadeniz, O. (2011). Türkiye’de Atıpk Çalışan Kadınlar ve Yaygın Sosyal Güvencesizlik. Çalışma ve Toplum Dergisi, (2), 83-127.
- Kaslak, M. (2014). Bölgesel Kalkınma Açısından Sosyokültürel Yapının Girişimciliğe Etkisi. SDÜ. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, (31), 249-266.
- Kaya, A. (2007). Girişimcilik ve Kobi Yönetimi. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Kadıoğlu, S. (2001). Bitmeyen Savaşım: Kadın Hareketleri Tarihi. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Karata, S. (2002). İnovasyonun Önemi Teknoloji ve Girişimci Finansmanı. Işık Üniversitesi İşletme Kulübü. docplayer.biz.tr/45647119-Inovasyonun-onemi-teknoloji-ve-girisimci-finansmani.html
- Karadal, H. (2014). Girişimcilik. İstanbul: Beta Yayınları.
- “Kadın Girişimciler Kurulu”, Erişim Tarihi: 18.06.2017, <https://www.tobb.org.tr/TOBBKadınGirişimcilerKurulu/Sayfalar>
- “Kamer”, Erişim Tarihi: 18.05.2017, www.sabancivakfi.org/sayfa/engeller-kalkiyor-2.
- “Kadın Girişimciler Kurulu”, Erişim Tarihi: 24.07.2017, www.antalyakadın girişimciler.org/Temmuz2010.
- “Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesi Projesi”, Erişim Tarihi: 05.06.2017, www.tesk.org.tr/proje/yurutulen/kadın.php.
- “Kadev”, Erişim Tarihi: 25.05.2017 www.genderloops.eu/tr/kadev.php
- “Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı”, Erişim Tarihi: 10.07.2017, www.kedv.org.tr/
- “Kadem Hakkında, Misyonumuz-Vizyonumuz”, Erişim Tarihi: 10.06.2017, www.kadem.org.tr/

- “Kadın Girişimcilere İlk Adım Kredisi İlk Halkbanktan”, Erişim Tarihi: 05.07.2017, <https://www.halkbank.com.tr/articles/detail/detail8.asp?id=4314&archive=1>
- “Kadın Girişimcileri Destekleme Paketi”, Erişim Tarihi: 08.07.2017, www.ziraat.com.tr/tr/Kobi/Krdiler/Paga/KadınGirişimciDestekPaketi.aspx.
- “Kadın Girişimcileri Derneği”, Erişim Tarihi: 14.06.2017, www.kagider.org/
- Keskin, S. (2014). Türkiye'de Kadın Girişimcilerin Durumu. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, (9)1, 71-94.
- Kılınç Savrul, B., Akyüz, D. (2016). Türkiye Ekonomisinde Kadın Girişimcilerin Mevcut Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Çözüm Önerileri. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 11 (1), 165-185.
- Kırılmaz, S. (2013). Sosyal Girişimcilerin Girişimcilik ve Dönüştürücü Liderlik Algılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 8 (1), 103-123.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. İ.İ.B.F. Dergisi, 14 (2),213.
- Koç Sinanoğlu, E. (2005). Kadın Girişimciler Kavramı ve Serbest Meslek Mensubu Kadın Girişimcilere İlişkin Konya İlinde Uygulamalı Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- “Kosgeb”, Erişim Tarihi: 10.11.2011, www.kosgeb.gov.tr/KOSGEB/Indexs.asp
- Koray, M. (1992). Çalışma Yaşamında Kadın Gerçekleri. Amme İdaresi Dergisi, 25 (1), 94-122.
- Küçük, M. (2015). Çalışma Hayatında Kadınlar ve Karşılaştıkları Sorunlar: Bir İşverene Bağlı Olarak Çalışan Emekçi Kadınlara İlişkin Bir Araştırma. Ekonomi Bilimleri Dergisi, 7 (1), 1-17.

- Köybaşı, F. (2016). Okul Yöneticilerinin Girişimcilik, Özyeterlilik ve Örgütsel Bağlılık Algularının Analizi (Sivas İli Örneği). (Yayımlanmış Doktora Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kutunis, R.Ö. (2003). Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü: Kadın Girişimciler. 11. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı. Afyon.
- Kutunis, R.Ö. (2006). Girişimci Kadınlar. İstanbul: Beta Yayınları.
- Kuğu, T. (2005). Girişimcilik Finansmanında Risk Sermayesi ve Türkiye Uygulamaları Üzerine Öneriler. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lagro, E. (2001). Avrupa Birliği ve Türkiye Rekabet Politikası Açısından Bankacılık Sektörüne Genel Bir Bakış. Bankacılar Dergisi, (36), 50-51.
- Makal, A. (2001). Türkiye'de 1950-1965 Döneminde Ücretli Kadın Emegine İlişkin Gelişmeler. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 56 (2), 117-155.
- Mızrahi, R., Aracı, H. (2010). Kadın Yöneticiler ve Cam Tavan Sendromu Üzerine Bir Araştırma. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2 (1), 1309-8039.
- Michelle, R., Alex, H. (2006). What Lies Beyond The Glass Ceiling?: The Glass Cliff and the Potential Precariousness of Women's Leadership Positions. Human Resource Management International Digest, 14 (3), 3.
- Morçin, S. (2013). Türk Kültüründe Kadın Girişimciliği: Kavramsal Bir Değerlendirme. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 8 (2), 167-190.
- Mutlu, P., Erdem, M. (2013). The Relationship Between it Teachers. Awareness of Turkey's ICT Vision and their Teching Activitics. Elementary Edication Online. 12 (4), 981-999.
- Müftüoğlu, T., Durukan, T. (2004). Girişimcilik ve Kobiler. Ankara: Gazi Kitabevi Yayıncılık.

- Narin, M., Marşap, A., Gürol, M.A. (2006). Global Kadın Girişimciliğinin Maksimizasyonunu Hedefleme: Uluslararası Arenada Örgütlenme ve Ağ Oluşturma. Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 8 (1), 65-78.
- Nazmiye, D. (2015). Teknoloji, Kadın ve Verimlilik. Anahtar Dergisi, (321).
- Nurcan US. “İŞGEM’lerin Amaçları”, Erişim Tarihi: 15.07.2017, <https://sites.google.com/site/toplumahizmetuygulalarithu205/Home/işgem-lerimamaçlar>
- Onay, Ü.G. (2013). Kadın Girişimciliğini Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörler: Isparta Kosgeb Girişimcilik Destekleri Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öğüt, A. (2006). Türkiye’de Kadın Girişimciliğinin ve Yöneticiliğinin Önündeki Güçlükler: Cam Tavan Sendromu. Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F., 1 (3751),56-78.
- Önder, N. (2013). Türkiye’de Kadın İşgücünün Görünümü. Çalışma Dünyası Dergisi (ÇSGB). 1 (1), 35-61.
- Örtlek, M., Tekelioğlu, S. (2012). Türkiye’de Kadının İşgücü Piyasasındaki Durumu. Ekonomi Bilimleri Dergisi, 4 (2), 99-107.
- Ören, K., Biçkes, M. (2011). Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri: Nevşehir’deki Yüksek Öğretim Öğrencileri Üzerine Yapılan Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16 (3), 67-86.
- Öztürk, M., Çetin, B. (2009). Dünya’da ve Türkiye’de Yoksulluk ve Kadınlar. Journal of Yaşar University, 4 (19), 2674.
- Özer, M., Biçerli, K. (2003). Türkiye’de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (1), 55-85.

- Öztürk, M. D., Arslan, İ. K. (2016). Türkiye'de Kadın Girişimcilik: Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Dış Ticaret Enstitüsü Working Paper Series, 21 (5), 1-17.
- Özyılmaz, A. M. (2016). Türkiye'de Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Özçatal, E.Ö. (2011). Ataerkillik, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Çalışma Yaşamına Katılımı. Çankırı Karatekin Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi. 1 (1), 21-39.
- Paksoy, S., Aydoğdu, M. H. (2010). Bölgesel Kalkınmada Girişimciliğin Geliştirilmesi: Gap Gidem Örnekleri. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi. 5 (1), 126.
- Pekşenlik, S. (1990). Çalışma Yaşamında Kadın. Teori Dergisi, 48.
- Polaz, S., Çolak, O. (2008). Küresel Finans Krizi ve Türkiye'de Kadınların İşgücüne Katılımı. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 99-115.
- Sayım, Y. (2010). Sömürü, Koruma ve Pozitif Ayrımcılıktan Çalışma Hayatının Egemen Gücü Olmaya Doğru Kadınlar: 21. Yüzyıl ve Pembeleşen Çalışma Hayatı. Sosyo Ekonomi Dergisi. 1, 167-189.
- Saray, G. (1993). Türkiye'de Kadın Girişimciliği. Ankara: T.C. Devlet Bakanlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- Saliha, E. (2013). Kadın Girişimcilerin Kültür ve Cinsiyet Kaynaklı Zorlukları Aşabileceklerine İlişkin İnançları ve Bir Araştırma. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Semra ve Arman Nurmakhamatuly. (2007). Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10 (18), 62-86.

- Singh G, Belwal R. (2008). Entrepreneurship and SMEs in Ethiopia: Evaluating the Role, Prospects and Problems Faced by Women in this Emergent Sector. *Gender in Management: An International Journal*, 23: 2, 120-136.
- Sosyal Politikalar Bakanlığı, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı”.
- Soysal, A. (2010). "Türkiye'de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme". *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 65 (1), 83-114.
- Şengül, A., Ersöz, A. (1994). “Kadının Çifte Yükümlülüğü”. *Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Bülteni*, (2), 12.
- Tamer, G. (2013). Dünya'ya Kıyasla Türkiye'de Kadın Girişimciliği. *International Conference on Eurasian Economics Session 3C: Girişimcilik (Medislim Health Center, Turkey)*. 649-656.
- Tambunan T. (2009). Women Entrepreneurship in Asian Developing Countries: Their Development and Main Constraints. *Journal of Development and Agricultural Economics*, 1: 2, 27-40.
- Tanrısever, N. H. (2004). Avrupa Birliği’nde Girişimciliğin Teşvik Edilmesi İçin İzlenen Politikalar ve Türkiye’deki Politikaların Avrupa Birliği Uygulamalarına Uyumu. (Uzmanlık Tezi). Ankara: Avrupa Birliği Genel Sekreterliği.
- Tekin, A. (2006). Vergi Teşvikleri ve Ekonomik Etkileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (16), 301-303.
- Tekin, M. (2005). Girişimcilik. Konya: Günay Ofset Matbaacılık.
- Tek, T. (2008). Kadınlarda Girişimcilik Eğilimleri ve Dumlupınar Üniversitesi Bayan Lisansüstü Öğrencilerinde Bir Uygulama. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- “TESK Hakkında, Amacı-Yapısı”, Erişim Tarihi: 20.06.2017, www.tesk.org.tr/tr/mevzuat/99/99090.php

- TÜRK-İŞ Raporu. (2005). Türkiye'de Emek Piyasasında Kadınların Durumu. Türk-İş Dergisi, (380).
- TÜGİAD. (2013). Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri. Araştırmayı Yürüten ve Yayına Hazırlayan: RGA Yönetim ve Danışmanlık Ltd.Şti. Simge Ofis Matbacılık.
- Tutar, F. Yetişken, H. (2009). Türkiye'de Kadının Ekonomik Kalkınmadaki Rolü. Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 2 (2), 116-131.
- Türkten, H., Demiryürek, K. (2016). Türkiye'de Kadın ve Kadın Girişimciliği. Türkiye'de Tohumculuk Birliği Dergisi, 16, 57-59.
- Toksöz, G. (2007). Türkiye'de Kadın İstihdamının Durumu. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Çalışma Ofisi.
- Top, S. (2006). Girişimcilik. İstanbul: Beta Yayınları.
- TÜGİAD. (1993). Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri. İstanbul: Simge Ofis Matbaacılık.
- Türkoğlu, M. (2003). Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Büyük İşletmelerle Rekabetinde Stratejik İşbirlikleri Yaklaşımı: Göller Bölgesi Uygulaması. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 13 (1), 273-290.
- “Türkiye Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, Erişim Tarihi: 08.06.2017 <https://www.tbmm.sov.tr/kanunlar/k525/htm/>
- “Tübitak Nedir? Görevleri Nelerdir?”, Erişim Tarihi: 06.08.2015, bilgiferim.com, Bilim& teknoloji, 2015
- “Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu”, Erişim Tarihi: 10.06.2017 <https://www.tubitak.gov.tr/tr/içerik-hakkımızda>
- “Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı”, Erişim Tarihi: 18.05.2017 bilgi@danismend.com. 163. <https://www.tesk.org.tr/>

- “Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu”, Erişim Tarihi: 15.06.2017
<https://www.tesk.org.tr/>
- “Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı ”, Erişim Tarihi: 20.05.2017, www.tosyov.org.tr/
- “Türkiye Genç İş Adamları Derneği”, Erişim Tarihi: 12.06.2017, www.tugiad.org.tr/
- “Türkiye Kalkınma Vakfı-Hakkımızda”, Erişim Tarihi: 12.06.2017, www.tkv-dft.org.tr/
- “Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler”, Erişim Tarihi: 30.06.2017, www.tosyov.org.tr/
- “Türkiye’de Kadın Girişimciliğine Eleştirel Bir Yaklaşım-Kadın Kadına Projesi, 1 Temmuz 2004-31 Aralık 2004 Dönemi, İkinci İlerleme Raporu”, Erişim Tarihi: 13.07.2017, staging.ilo.org/public/libdoc/ilo/2007/107B09_140_turk.pdf
- Türkmen, A. (2007). Girişimcilik ve Girişimcilik Kültürü. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ulutürk, A., Bektaş, S. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Özelliklerinin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 37 (1), 217-232.
- Uluyol, O. (2008). Girişimcilikte Alternatif Bir Finansman Modeli Olarak Melek Finansman. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi ÇOMÜ Dergileri, 3 (2), 43-68.
- Uluslararası Girişimcilik Kongresi. (2006). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları. Kongreler Dizisi: 11. Bişkek: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İ.İ.B.F., 1-553.
- Uygun, M., Mete, S., Güner, E. (2015). Genç Girişimci Adayların Girişimcilik Eğilimlerinde Girişimciliğe Yönelik Motivasyonlarının Rolü. International Journal of Social Sciences and Education Research, 1 (4), 1606-1634.
- Yalman, Gündoğdu, Ö. (2014). Kadın Girişimciliği ve Bölgesel Kalkınma TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) Bölgesinde Uygulama. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 9 (1), 39-70.

- Yanpar, A. (2007). Gelişmekte Olan Ülkelerde Büyüme Yönelimli Vergi Politikası. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaşçın, İ. (1993). Türkiye’de Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Sorunları Çerçevesinde Finansman Sorunu ve Çözümüne Katkı Olarak Kredi Garanti Fonları. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yetim, N. (2002). Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği. *Ege Academic Review*, 2 (2), 79-92.
- Yumuş, A. (2011). Kalkınma Planları Çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Anlayışının Ekonomik, Toplumsal, Siyasal Boyutları. (Yayımlanmış Uzmanlık Tezi). Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Yüksel, M. (2000). Türk İş Hukukunda Kadın Erkek Eşitsizliği. İstanbul: Beta Yayınları.
- Yıldız, Ö. (2013). İşverenlerin Bakışı Açısından Türkiye’de Kadın İstihdamı: Bir Alan Araştırması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2 (3), 95-109.
- Yetim N. (2002). Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği. *Ege Academic Review*, 2: 2, 79-92.

EKLER**EK-1: ANKET FORMU**

Değerli katılımcılar; Bilimsel bir araştırma için hazırlanmış ve toplam 32 sorudan oluşan bu ankette, Bitlis ilinde kadın girişimcilerin yaşadıkları sorunların saptanması amaçlanmaktadır. Anketi cevaplarken göstereceğiniz hassasiyet çalışmamızın geçerliliği ve güvenilirliği açısından önem arz etmektedir. Şimdiden ayırdığınız zaman ve vereceğiniz cevaplar için teşekkür eder, çalışma hayatınızda başarılar dilerim.

DEMOGRAFİK BİLGİLER**1.Yaşınız**

18-29 ()

30 ve üzeri ()

4.Nerede Yetiştiniz

1.Köy ()

2.İlçe-kasaba ()

3.Şehir ()

4.Büyükşehir ()

2.Medeni Durumunuz

1.Evli ()

2.Bekar ()

5.En Son Bitirdiğiniz Okul

1.İlköğrenim ()

2.Ortaöğrenim ()

3.Üniverisite -Üstü ()

3.Çocuğunuz var mı?

1.Evet ()

2.Hayır ()

Kadın girişimcilerin yaşanan sorunlarının sosyal çevre boyutunu ölçmek için aşağıdaki soruları önem derecesine göre sıralayınız.

Lütfen aşağıdaki ifadeleri yan taraftaki (1) Hiç önemli değil önem derecelerine göre işaretleyiniz (2) Kısmen önemli (3) Orta derecede önemli (4) Oldukça önemli (5) Çok önemli	1	2	3	4	5
1.Kendi işimi kurmam ile toplumdaki yerim önem kazandı.	☐	☐	☐	☐	☐
2.Toplumun ataerkil olması kadın girişimciliğini olumsuz etkilememektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
3.Yaşadığım Şehirdeki aile yapısı kadının girişimci olmasını desteklemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
4.Yaşadığım şehirdeki kadınlar girişimcilik konusunda birbirlerini desteklemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐

Lütfen aşağıdaki ifadeleri yan taraftaki (1) Hiç önemli değil önem derecelerine göre işaretleyiniz (2) Kısmen önemli (3) Orta derecede önemli (4) Oldukça önemli (5) Çok önemli	1	2	3	4	5
1. Eşimin işe girerken bana gösterdiği destek cesaretimi arttırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Yaşadığım çevrede girişimciliğe atılmamda bana örnek olanlar ve yol gösterenler olmuştur.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Ailemin sosyal yapısı işimi kurmamda bana yardımcı oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Çevrem tarafından kendi işimi kurma kararım olumlu karşılandı.	☐	☐	☐	☐	☐

Kadın girişimcilerin yaşanan sorunlarının ekonomik çevre boyutunu ölçmek için aşağıdaki soruları önem derecesine göre sıralayınız.

Lütfen aşağıdaki ifadeleri yan taraftaki önem derecelerine göre işaretleyiniz	(1) Hiç önemli değil	(2) Kısmen önemli	(3) Orta derecede önemli	(4) Oldukça önemli	(5) Çok önemli
1. Pazardaki erkek rakipler kadın girişimciler konusunda bir sorun yaşamamaktadırlar.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Sektörel çevrede kadın girişimci işleri kolaylaştırmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Sektörel ilişki ağı kadın girişimciler için kapalı değildir.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Tedarikçi ilişkilerinde kadın girişimciler zorluk yaşamamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐

Kadın girişimcilerin yaşanan sorunlarının bürokratik çevre boyutunu ölçmek için aşağıdaki soruları önem derecesine göre sıralayınız.

Lütfen aşağıdaki ifadeleri yan taraftaki önem derecelerine göre işaretleyiniz	(1) Hiç önemli değil	(2) Kısmen önemli	(3) Orta derecede önemli	(4) Oldukça önemli	(5) Çok önemli
1. Çalıştığım sektör yasal düzenlemelere destek vermektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
2. AB uyum sürecindeki çalışmalar kadın girişimcilerin önünü açmıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Vergi mevzuatı kadın girişimciler için engel oluşturmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Kadın olmak yaşadığım çevredeki bürokratik engelleri halletmekte kolaylık sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐

Kadın girişimcilerin yaşanan sorunlarının finansal çevre boyutunu ölçmek için aşağıdaki soruları önem derecesine göre sıralayınız.

Lütfen aşağıdaki ifadeleri yan taraftaki önem derecelerine göre işaretleyiniz	(1) Hiç önemli değil (2) Kısmen önemli (3) Orta derecede önemli (4) Oldukça önemli (5) Çok önemli				
	1	2	3	4	5
1.Kadın girişimciler için işletme sermayesi sağlamak için erkek girişimcilerden daha farklı sorunlar yaşanmamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
2.Devletin kadın girişimcilere finansal desteği bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
3.Kadın olmak kefil, kredi gibi durumlarda sorun oluşturmamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
4.Finans kurumları kadın girişimcilere yardımcı olmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐

Kadın girişimcilerin yaşanan sorunlarının eğitim boyutunu ölçmek için aşağıdaki soruları önem derecesine göre sıralayınız.

Lütfen aşağıdaki ifadeleri yan taraftaki önem derecelerine göre işaretleyiniz	(1) Hiç önemli değil (2) Kısmen önemli (3) Orta derecede önemli (4) Oldukça önemli (5) Çok önemli				
	1	2	3	4	5
1.Gördüğüm eğitimler bana girişimcilikte destek olmuştur.	☐	☐	☐	☐	☐
2.Girişimcilik konusundaki eğitimlere katılmak işimi geliştirmeme destek olmuştur.	☐	☐	☐	☐	☐
3.İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek sağlamıştır.	☐	☐	☐	☐	☐

Kadın girişimcilerin yaşanan sorunlarının örgütlenme boyutunu ölçmek için aşağıdaki soruları önem derecesine göre sıralayınız.

Lütfen aşağıdaki ifadeleri yan taraftaki önem derecelerine göre işaretleyiniz	(1) Hiç önemli değil	(2) Kısmen önemli	(3) Orta derecede önemli	(4) Oldukça önemli	(5) Çok önemli
1.Yaşadığımşehir kadın girişimcilerin örgütlenmesi konusunda aktiftir.	☐	☐	☐	☐	☐
2.Kadın olmam örgütlenme konusunda avantaj sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
3.Yaşadığım şehirde girişimcilik konusunda mesleki kurumlardan destek gördüm.	☐	☐	☐	☐	☐
4.Yaşadığım şehirde örgütlenme sayesinde işimdeki yeniliklerden ve verilecek desteklerden haberdar olabilmekteyim.	☐	☐	☐	☐	☐

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Songül YEŞİL
Doğum Yeri ve Tarihi	KARS / 07.12.1985
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Y. Lisans Öğrenimi	SIİRT ÜNİVERSİTESİ
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
İletişim	
E-Posta Adresi	syesil@beu.edu.tr
Tarih	